

2021–2030 metų
Nacionalinio pažangos
plano tikslų
intervencijų logikos
vertinimas: 1, 2, 5, 7, 8
ir 9 tikslai

2020 m. rugsėjo 9 d. Vyriausybė patvirtino 2021–2030 m. nacionalinį pažangos planą (toliau – Planas), kuriuo siekiama nustatyti pagrindinius ateinantį dešimtmetį valstybėje siekiamus pokyčius, užtikrinančius pažangą socialinėje, ekonominėje, aplinkos bei saugumo srityse, ir sutelkti finansavimo šaltinius šiems pokyčiams įgyvendinti. Plane numatomi ilgalaikiai strateginiai tikslai, pažangos uždaviniai ir pažangai matuoti skirti rodikliai su siektinomis reikšmėmis 2030 metams ir tarpinės rodiklių reikšmės 2025 metams. Plane ir kituose Lietuvos Strateginio valdymo sistemos dokumentuose numatyta, kad Plano įgyvendinimo laikotarpiu du kartus atliekami tarpiniai giluminiai ir kompleksiniai Plano įgyvendinimo pažangos vertinimai. Pirmasis tarpinis Plano įgyvendinimo pažangos vertinimas numatytas atlikti 2024 m. Šis vertinimas yra Plano pirmojo tarpinio vertimo dalis. Atsižvelgiant į Plano apimtį ir kompleksiškumą, šioje ataskaitoje pateikiamas 6 iš 10 Plano tikslų intervencijų logikos vertinimas, siekiant įvertinti teorinę 1, 2, 5, 7, 8, ir 9 Plano tikslų įgyvendinimo tikimybę bei identifikuoti šių tikslų intervencijų logikos tobulinimo poreikį.

Informacija tyrimo citavimui:

STRATA (2023). 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano tikslų intervencijų logikos vertinimas: 1, 2, 5, 7, 8 ir 9 tikslai. Vyriausybės strateginės analizės centras.

Parengta vykdant projektą „Įrodymais grįsto valdymo kompetencijų centro įkūrimas“
(Nr.10.1.1-ESFA-V-912-01-0025)

Pasiūlymus, pastabas, komentarus prašome siųsti info@strata.gov.lt

Turinys

Lentelių ir paveikslų sąrašas	5
Santrumpos ir paaiškinimai	7
Rekomendacijų ir strateginių siūlymų suvestinė	9
Įvadas	11
1. Vertinimo metodika	13
2. 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano 1, 2, 5, 7, 8 ir 9 tikslų intervencijų logikos vertinimas	18
2.1. 1 TIKSLAS. Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą	18
2.1.1. Intervencijos logikos vertinimas	18
Tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas	22
Veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas	28
Tikslo intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimas	34
Tikslo konteksto konceptualizavimo vertinimas	36
Tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymas ir įvertinimas	37
2.1.2. Išvados ir rekomendacijos	43
2.2. 2 TIKSLAS. Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį	46
2.2.1. Intervencijos logikos vertinimas	46
Tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas	51
Veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas	58
Tikslo intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimas	65
Tikslo konteksto konceptualizavimo vertinimas	70
Tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rezultatų rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymas ir įvertinimas	70
2.2.2. Išvados ir rekomendacijos	77
2.3. 5 TIKSLAS. Gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą	80
2.3.1. Intervencijos logikos vertinimas	80
Veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas	86
Tikslo intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimas	89
Tikslo konteksto konceptualizavimo vertinimas	91
Tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymas ir įvertinimas	92
2.3.2. Išvados ir rekomendacijos	96
2.4. 7 TIKSLAS. Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį	99
2.4.1. Intervencijų logikos vertinimas	99
Tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas	103
Tikslo intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimas	109
Tikslo konteksto konceptualizavimo vertinimas	110
Tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymas ir įvertinimas	111
2.4.2. Išvados ir rekomendacijos	114
2.5. 8 TIKSLAS. Didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą	116
2.5.1. Intervencijos logikos vertinimas	116
Tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas	120
Tikslo intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimas	128
Tikslo konteksto konceptualizavimo vertinimas	129

Tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymas ir įvertinimas	130
2.5.2. Išvados ir rekomendacijos	134
2.6. 9 TIKSLAS. Stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora	136
2.6.1. Intervencijos logikos vertinimas	136
Tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas	138
Priemonių ir veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas	140
Tikslo intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimas	145
Tikslo konteksto konceptualizavimo vertinimas	146
2.6.2. Išvados ir rekomendacijos	152
Literatūros sąrašas	154
Priedas. Plano 1, 2, 5, 7, 8 ir 9 tikslų intervencijų logika ir 1 ir 2 tikslų suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis žemėlapis	168

Lentelių ir paveikslų sąrašas

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Rekomendacijos ir strateginiai siūlymai, veiksmai ir atsakingos institucijos	9
2 lentelė. Vertinimo kriterijai ir jų taikomumas	13
3 lentelė. Kaitos teorijos elementai ir jų detalizacija (apibrėžimas ir šaltinis)	14
4 lentelė. Vertinimo eiga: analizės etapai, intervencijos etapai, analizės veiksmai, kriterijai ir klausimai, taikytini metodai	16
5 lentelė. 1 tikslo ir uždavinių atitikties vertinimo rezultatai	24
6 lentelė. 1 tikslo veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas	30
7 lentelė. 1 tikslo intervencijos sąsajos su kitų Plano tikslų intervencijomis	35
8 lentelė. 1 tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidos ir rizikos veiksniai	39
9 lentelė. 1 tikslo bendras intervencijos logikos vertinimas: intervencijos tinkamumas tikslo rodiklių pasiekimui	44
10 lentelė. 1 tikslo vertinimo rekomendacija	45
11 lentelė. 2 tikslo ir uždavinių atitikties vertinimo rezultatai	53
12 lentelė. 2 tikslo veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas	59
13 lentelė. 2 tikslo intervencijos sąsajos su kitų Plano tikslų intervencijomis	67
14 lentelė. 2 tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidos ir rizikos veiksniai	71
15 lentelė. 2 tikslo bendras intervencijos logikos vertinimas: intervencijos tinkamumas tikslo rodiklių pasiekimui	78
16 lentelė. 2 tikslo vertinimo rekomendacija	79
17 lentelė. 5 tikslo ir uždavinių atitikties vertinimo rezultatai	85
18 lentelė. 5 tikslo veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas	88
19 lentelė. 5 tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidos ir rizikos veiksniai	94
20 lentelė. Plano 5 tikslo bendras intervencijos logikos vertinimas – intervencijos tinkamumas tikslo rodiklių pasiekimui	97
21 lentelė. 5 tikslo vertinimo rekomendacija	98
22 lentelė. 7 tikslo ir uždavinių atitikties vertinimo rezultatai	104
23 lentelė. 7 tikslo veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas	107
24 lentelė. 7 tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidos ir rizikos veiksniai	112
25 lentelė. 7 tikslo bendras intervencijos logikos vertinimas: intervencijos tinkamumas tikslo rodiklių pasiekimui	114
26 lentelė. 7 tikslo vertinimo rekomendacija	115
27 lentelė. 8 tikslo ir uždavinių atitikties vertinimo rezultatai	122
28 lentelė. 8 tikslo veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas	125
29 lentelė. 8 tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidos ir rizikos veiksniai	131
30 lentelė. 8 tikslo vertinimo rekomendacijos ir strateginiai siūlymai	135
31 lentelė. 9 tikslo uždavinio problemos priežastys ir jų detalizacija	138
32 lentelė. 9 tikslo ir jo uždavinio atitikties vertinimo apibendrinimas	140
33 lentelė. 9 tikslo laukiamas priemonės pokytis (pokyčiai) ir taikomas priemonės rezultato rodiklis (rodikliai)	141
34 lentelė. 9 tikslo veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas	145

35 lentelė. 9 tikslo rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidos ir rizikos veiksniai	150
36 lentelė. 9 tikslo bendras intervencijos logikos vertinimas: intervencijos tinkamumas tikslo ir tikslo rodiklio pasiekimui	153
37 lentelė. 9 tikslo vertinimo rekomendacijos	153

Paveikslų sąrašas

1 pav. Kaitos teorijos struktūra	14
2 pav. 1 tikslo „Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą“ intervencijos logika.....	20
3 pav. 2 tikslo „Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį“ intervencijos logika	48
4 pav. 5 tikslo „Gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą“ intervencijos logika.....	81
5 pav. Tiesiogiai 5 tikslą įgyvendinančių pažangos priemonių sąsaja su kitais Plano tikslais	89
6 pav. Kitų Plano tikslų uždaviniai, kurių tiesioginės priemonės prisideda prie 5 tikslo įgyvendinimo	90
7 pav. 7 tikslo „Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį“ intervencijos logika	101
8 pav. 8 tikslo „Didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą“ intervencijos logika	118
9 pav. 9 tikslo „Stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora“ intervencijos logika	137

Santrumpos ir paaiškinimai

1 tikslas – pirmasis 2021-2030 metų nacionalinio pažangos plano tikslas „Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą“

2 tikslas – antrasis 2021-2030 metų nacionalinio pažangos plano tikslas „Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį“

5 tikslas – penktasis 2021-2030 metų nacionalinio pažangos plano tikslas „Gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą“

7 tikslas – septintasis 2021-2030 metų nacionalinio pažangos plano tikslas „Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį“

8 tikslas – aštuntasis 2021-2030 metų nacionalinio pažangos plano tikslas „Didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą“

9 tikslas – devintasis 2021-2030 metų nacionalinio pažangos plano tikslas „Stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora“

5G – 5-os kartos mobiliojo ryšio technologija

AEI – atsinaujinantys energijos ištekliai

APV – aukšta pridėtinė vertė

AT – aukštosios technologijos

BEMIP – Baltijos energijos rinkos jungčių planas

BNP – bendras nacionalinis produktas

BVP – Bendrasis vidaus produktas

COVID-19 – užkrečiamoji liga sukelia SARS-CoV-2 viruso

DESI – Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas

DI – dirbtinis intelektas

EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (angl. The Organization for Economic Cooperation and Development; OECD)

EIM – Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija

EK – Europos Komisija

ELLI – dujotiekio jungties su Latvija pajėgumų padidinimo projektas

EM – Lietuvos Respublikos energetikos ministerija

ES – Europos Sąjunga

FM – Lietuvos Respublikos finansų ministerija

GIPL – Dujotiekio jungties su Lenkija projektas

HHI – Herfindahl-Hirschman indeksas

ICT – Informacinės ir komunikacinės technologijos

IN – intelektinė nuosavybė

Intervencijos – Plane ir Planą įgyvendinančiuose dokumentuose nurodytos visų tipų intervencijos

IRD – importo kelių diversifikavimas

IT – informacinės technologijos

JT DVT – Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi tikslai

KKI – kultūra ir kūrybinės industrijos

KM – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija

LITPOL LINK – elektros jungtis su Lenkija

LR – Lietuvos Respublika

LRV – Lietuvos Respublikos Vyriausybė

MSI – mokslo ir studijų institucijos

MTEP – Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra

MTI – mokslas, technologijos ir inovacijos

MVĮ – labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės

NMLOJ – nemetatiniai lakieji organiniai junginiai

NVO – nevyriausybinių organizacijų

OPV – oficiali parama vystymuisi

PCT – Patentinės kooperacijos sutartis

Planą įgyvendinantys dokumentai – 2021–2030 metų nacionalinis pažangos plano įgyvendinimo planavimo dokumentai: Nacionalinių plėtros programų portfelis, ministerijų strateginiai veiklos planai, ministerijų metiniai veiklos planai

Planas – 2021–2030 metų Nacionalinis pažangos planas

PP – pažangos priemonė

Regionų plėtros programa – 2022–2030 m. regionų plėtros programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 713 "Dėl 2022–2030 metų regionų plėtros programos patvirtinimo".

RPA – robotikos procesų automatizavimas

SADM – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija

SAM – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija

SO₂ – sieros dioksidas

sporto ministerija

STEAM – integralus, į kompleksišką tikrovės reiškinių pažinimą, pritaikymą ir problemų sprendimą kreipiantis mokinių gebėjimų ugdymas gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos, menų ir matematikos kontekste

STRATA – Vyriausybės strateginės analizės centras

ŠESD – šiltnamio efektą sukeliančios dujos

ŠMSM – Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir

Investicijų programa – 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programa, patvirtinta 2022 m. rugpjūčio 3 d. Europos Komisijos įgyvendinimo sprendimu Nr. C(2022)5742 (redakcija 2023.06.05 Nr. C(2023) 3762).

TEN-T – transeuropinis transporto tinklas

TM – Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija

TUI – tiesioginės užsienio investicijos

URM – Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija

UT – Užimtumo tarnyba

Uždavinys – atitinkamas Nacionalinio pažangos plano tikslo uždavinys

VDI – Valstybinė darbo inspekcija

VDU – vidutinis darbo užmokestis

Vertinimas – 2023 m. atliekamas tarpinis 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano tikslų intervencijų logikos vertinimas: 1, 2, 5, 7, 8 ir 9 tikslai pažangos vertinimas

VRE – Vidurio ir Rytų Europa

VRM – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija

ŽŪ – žemės ūkis

Rekomendacijų ir strateginių siūlymų suvestinė

Atsižvelgiant į 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano 1, 2, 5, 7, 8 ir 9 tikslų intervencijų logikos vertinimo rezultatus teikiamos rekomendacijos ir strateginiai siūlymai dėl 1, 2, 5, 7, 8 ir 9 tikslų intervencijos logikos tobulinimo (**1 lentelė**). Rekomendacijos ir strateginiai siūlymai bus pagal poreikį papildyti ir / ar atnaujinti įgyvendinus pilną 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano tarpinį vertinimą.

1 lentelė. Rekomendacijos ir strateginiai siūlymai, veiksmai ir atsakingos institucijos

Eil. Nr.	Rekomendacijos ir strateginiai siūlymai	Veiksmai	Atsakingos institucijos
1 tikslas			
1.	Rekomendacija. Įtraukti papildomą Plano 1 tikslo rodiklį, matuojantį specialistų įgūdžių pasiūlos atitiktį darbo rinkos poreikiams	Siekiant stebėti pažangą, daromą sprendžiant kvalifikuotos, darbo rinkos poreikius atitinkančios darbo jėgos trūkumą (kuris tikslo pagrindime minimas kaip vienas iš esminių probleminių sričių), rekomenduojama įtraukti 1 tikslo rodiklį, matuojantį specialistų įgūdžių pasiūlos atitiktį darbo rinkos poreikiams.	EIM
2 tikslas			
2.	Rekomendacija. Atsisakyti 2 tikslo rodiklio 2.5 „Laimės indeksas“.	Atsižvelgiant į ankstesnes rekomendacijas (BGI, 2020; STRATA, 2023) ir šio vertinimo rezultatus rekomenduojama atsisakyti rodiklio 2.5. „Laimės indeksas“ naudojimo 2 tikslo pasiekimams matuoti ir įvertinti galimybę šį rodiklį taikyti viso Plano pažangos matavimui.	SAM
5 tikslas			
3.	Rekomendacija. Peržiūrėti 5.2 uždavinio rodiklį „Iš ES valstybių narių importuojamos elektros energijos dalis nuo bendro elektros energijos importo“ ir jo atsisakyti arba pakeisti tinkamesniu rodikliu.	Peržiūrėti 5.2 uždavinio poveikio rodiklį „Iš ES valstybių narių importuojamos elektros energijos dalis nuo bendro elektros energijos importo“, kadangi jis nėra tiesiogiai įgyvendinamas Energetikos plėtros programos pažangos priemonėmis. Įvertinus uždavinio reikalingumą, rekomenduojama šį rodiklį pakeisti arba jo atsisakyti.	ENMIN
7 tikslas			
4.	Rekomendacija. Peržiūrėti 7.2 uždavinio rodiklius „Viešojo transporto intensyvumas, tenkantis 1 tūkst. gyventojų“ ir „Viešojo transporto intensyvumas, tenkantis 1 tūkst. gyventojų kiekviename regione ne mažiau kaip, koeficientas“, jų matavimo	Atsižvelgiant į tai, kad rodiklių „Viešojo transporto intensyvumas, tenkantis 1 tūkst. gyventojų“ ir „Viešojo transporto intensyvumas, tenkantis 1 tūkst. gyventojų kiekviename regione ne mažiau kaip, koeficientas“ pradinės reikšmės jau ženkliai viršytos dėl šiems rodikliams apskaičiuoti reikalingų duomenų apimtys ir pobūdžio pokyčių (nebeskaičiuojama demografinė statistika 2,5 km gardelės lygiu; pilnesni VINTRA sistemos duomenys),	VRM, SM

	vienetų skaičiavimo metodiką ir inicijuoti veiksmus, reikalingus užtikrinti tinkamų duomenų prieinamumą.	įvykusių po Plano patvirtinimo, rekomenduojama peržiūrėti ir patikslinti rodiklių skaičiavimo metodiką ir, įvertinus šiems rodikliams apskaičiuoti reikalingų duomenų kaupimo trūkumus VINTRA sistemoje (žr. 23 lentelė), inicijuoti veiksmus, reikalingus užtikrinti tinkamų duomenų prieinamumą.	
8 tikslas			
5. Rekomendacija.	8 tikslo rodiklių rinkinį papildyti rodikliu, matuojančiu viešųjų finansų ir valstybės turto valdymo ir panaudojimo efektyvumą.	Atsižvelgiant į tai, kad 8.5. uždavinio pasiekimų matavimui skirti rodikliai nesisieja nei su vienu tikslo rodikliu („Valstybės tarnybos efektyvumo indeksas“ ir „Teisės viršenybės indeksas“), rekomenduojama įtraukti papildomą tikslo rodiklį, atspindintį viešųjų finansų ir turto valdymo efektyvumą ir tvarumą, kuris užtikrintų 8.5. uždavinio pasiekimų matavimui skirtų rodiklių ir 8 tikslo rodiklių susietumą.	FM
6. Rekomendacija.	Įtraukti papildomą 8.5. uždavinio rodiklį, skirtą stebėti pažangai susijusiai su inovacijų diegimu viešajame sektoriuje.	Siekiant stebėti pažangą, daromą kuriant ir įgyvendinant viešojo valdymo inovacijų sistemą (tikslu pagrindime minimas inovacijų diegimo viešajame sektoriuje siekis; Viešojo valdymo plėtros programoje sprendžiama 5 problema), rekomenduojama įtraukti uždavinio rodiklį, matuojantį šios pažangos pokytį.	VRM
7. Strateginis siūlymas.	Peržiūrėti 8.4 uždavinio rodiklį „Per Plano įgyvendinimo laikotarpį valstybės kartu su savivaldybėmis atliekamų funkcijų, kurių vertinimai atlikti ir nustatyta, kuriuo lygiu jas atlikti efektyviausia, dalis“ ir jį pakeisti tinkamesniu rodikliu.	Atsižvelgiant į tai, kad 8.4. uždavinio rodiklis 8.4.3. „Per Plano įgyvendinimo laikotarpį valstybės kartu su savivaldybėmis atliekamų funkcijų, kurių vertinimai atlikti ir nustatyta, kuriuo lygiu jas atlikti efektyviausia, dalis“ veikiau atspindi priemonės rodiklį, siūloma atrasti aukštesnio lygmens rodiklį, prisidedantį prie viešojo valdymo sistemos efektyvumo matavimo, ir juo pakeisti dabar nustatytąjį.	VRM
9 tikslas			
8. Rekomendacija.	Peržiūrėti 9 tikslo rodiklį „Lietuvos gyventojų dalis, mananti, kad Lietuvos interesų tarptautinėje bendruomenėje įgyvendinimas yra užtikrintas“ ir 9.1. uždavinio rodiklį (indeksą) „Lietuvos vieta koalicinio valentingumo indekse (tarp ES valstybių narių)“ ir jų atsisakyti arba pakeisti tinkamesniais rodikliais.	Pakeisti 9 tikslo rodiklį „Lietuvos gyventojų dalis, mananti, kad Lietuvos interesų tarptautinėje bendruomenėje įgyvendinimas yra užtikrintas“ atsižvelgiant į ankstesniuose STRATA tyrimuose, skirtuose stiprinti URM kuriamos vertės stebėsenos ir vertinimo sistemą, pateiktas rekomendacijas. Atsižvelgiant į tai, kad 9.1. uždavinio rodiklį (indeksą) „Lietuvos vieta koalicinio valentingumo indekse (tarp ES valstybių narių)“ anksčiau rengdavęs tyrimų centras – <i>European Council on Foreign Relations</i> – nebetęsia indekso rengimo ir neplanuoja jo atnaujinti ateityje, rekomenduojama šį rodiklį pakeisti arba jo atsisakyti.	URM

Šaltinis: STRATA

Išvadas

Kontekstas. 2020 m. rugsėjo 9 d. Vyriausybė patvirtino 2021–2030 m. nacionalinį pažangos planą (toliau – Planas), kuriuo siekiama nustatyti pagrindinius ateinantį dešimtmetį valstybėje siekiamus pokyčius, užtikrinančius pažangą socialinėje, ekonominėje, aplinkos bei saugumo srityse, ir sutelkti finansavimo šaltinius šiems pokyčiams įgyvendinti. Plane numatomi ilgalaikiai strateginiai tikslai, pažangos uždaviniai ir pažangai matuoti skirti rodikliai su siektinomis reikšmėmis 2030 metams ir tarpinės rodiklių reikšmės 2025 metams.

Planas įgyvendinamas per Nacionalinių plėtros programų portfelio programas:

- ilgalaikės valstybinės saugumo stiprinimo programos¹,
- nacionalinės plėtros programos²,
- regionų plėtros programos³.

Šiose programose numatytos pažangos priemonės įgyvendinamos per ministerijų strateginiuose veiklos planuose patvirtintas priemones, o pastarųjų įgyvendinimas detalizuojamas per ministerijų metiniuose veiklos planuose numatomus veiksmus (toliau visi Plano įgyvendinimui skirti dokumentai kartu – **Planą įgyvendinantys dokumentai**). Taigi Vertinimo analizė apima visas Planą įgyvendinančiuose dokumentuose numatytas intervencijas⁴: strateginius tikslus (toliau – **tikslai**), pažangos uždavinius (toliau – **uždaviniai**), **plėtros priemones** ir jas įgyvendinančias **veiksmus** (toliau visos kartu – intervencija).⁵

Vertinimo paskirtis ir apimtis. Plane ir kituose Lietuvos Strateginio valdymo sistemos dokumentuose numatyta, kad Plano įgyvendinimo laikotarpiu du kartus atliekami tarpiniai giluminiai ir kompleksiniai Plano įgyvendinimo pažangos vertinimai. Strateginio planavimo sistemose įprasta tarpinių vertinimų paskirtis yra suteikti informacijos ne tik apie ligtolinę strateginių dokumentų įgyvendinimo pažangą, bet ir apie teorinę įgyvendinimo galimybę atsižvelgiant į strateginį dokumentą apibrėžiančios intervencijos logikos tinkamumą. Plano teorinio įgyvendinimo trūkumai gali turėti reikšmingą įtaką tolesnei Plano įgyvendinimo sėkmei. Pirmasis tarpinis Plano įgyvendinimo pažangos vertinimas numatytas atlikti 2024 m.⁶

Tarpinio vertinimo poreikį sąlygoja dvi esminės priežastys. Pirma, nors vertinimas apima tik ankstyvąjį Plano įgyvendinimo laikotarpį (2021-2023 m.), šio etapo pasiekimai ar Plano įgyvendinimo trūkumai gali turėti reikšmingą įtaką tolesnei Plano įgyvendinimo sėkmei. Antra, per 2021-2023 m. laikotarpį stebėti reikšmingi išorinės Lietuvos situacijos pokyčiai, kurie gali turėti įtakos Plano įgyvendinimui ir net Plane numatytų strateginių tikslų ar pažangos uždavinių tinkamumui. Dėl šių priežasčių, vertinimas reikalingas norint laiku įvertinti Plano pilno įgyvendinimo tikimybę bei identifikuoti jo peržiūros poreikį ir mastą.

Šis vertinimas yra Plano pirmojo tarpinio vertimo dalis. Atsižvelgiant į Plano apimtį ir kompleksiskumą, šioje ataskaitoje pateikiamas 6 iš 10 Plano tikslų intervencijų logikos vertinimas, siekiant įvertinti teorinę Plano 1, 2, 5, 7, 8, ir 9 tikslų įgyvendinimo tikimybę bei identifikuoti šių tikslų intervencijų logikos tobulinimo poreikį. Pažymėtina, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu, neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų iniciuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis.

Vertinimo objektas – Plano 1, 2, 5, 7, 8 ir 9 tikslų intervencijų logika.

Vertinimo tikslas – įvertinti Plano 1,2, 5, 7, 8 ir 9 tikslų intervencijų logiką.

1 Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.463388/asr>

2 Prieiga per internetą: <https://lrv.lt/lt/strateginis-valdymas-1/strateginis-valdymas/nacionalines-pletros-programos>

3 Prieiga per internetą: <https://vrm.lrv.lt/lt/administracine-informacija/planavimo-dokumentai-2/pletros-programos/2022-2030-metu-regionu-pletros-programa>

4 Intervencija – planuojami siekti, siekiami ar pasiekti strateginiai tikslai, planuojami vykdyti, vykdomi ar baigti vykdyti pažangos uždaviniai, pažangos priemonės ir jų veiklos. Šaltinis: Vertinimo metodinių gairių 3 p. (Lietuvos Respublikos finansų ministro 2023 m. rugsėjo 21 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2021 m. birželio 28 d. įsakymas Nr. 1K-227)

5 Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/84516811d84611eb866fe2e083228059/asr>

6 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimas Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“

Vertinimo uždaviniai:

1. Atlikti Plano 1, 2, 5, 7, 8 ir 9 tikslų intervencijų logikos planavimo, įgyvendinimo ir pasekmių etapų atkūrimą ir vertinimą.
2. Pateikti išvadas ir rekomendacijas ir strateginius siūlymus dėl Plano 1, 2, 5, 7, 8 ir 9 tikslų intervencijų logikos.

Vertinimą sudaro du skyriai:

1. Vertinimo 1-ajame skyriuje pristatoma Plano 1, 2, 5, 7, 8 ir 9 tikslų intervencijų logikos vertinimo metodika, aptariant taikytus vertinimo kriterijus, metodinę prieigą ir vertinimo eigą bei metodus.
2. Vertinimo 2-ajame skyriuje pateikiamas 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano 1, 2, 5, 7, 8 ir 9 tikslų intervencijų logikos vertinimas. 2-ąjį skyrių sudaro 6 poskyriai, kurie apima: kiekvieno iš 6 vertinamų tikslų ir jų uždavinių atitikties vertinimą, uždaviniams pasiekti numatytų veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimą, tikslo intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimą, tikslo konteksto conceptualizavimo vertinimą ir tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymą ir įvertinimą. Kiekvieno poskyrio pabaigoje, remiantis apibendrintais kiekvieno tikslo vertinimo rezultatais, pateikiamos vertintam tikslui aktualios išvados ir rekomendacijos.

Tyrimo rezultatai – suformuotos rekomendacijos ir strateginiai siūlymai dėl Plano 1, 2, 5, 7, 8 ir 9 tikslų intervencijų logikos tobulinimo. Tyrimo rezultatai panaudojami už konkrečius tikslus atsakingų ministerijų sprendimams dėl Plano 1, 2, 5, 7, 8 ir 9 tikslų intervencijų logikos tobulinimo.

1. Vertinimo metodika

Šioje ataskaitos dalyje pristatoma vertinimo metodika, kurią apima taikomi (1) vertinimo kriterijai, (2) metodinė prieiga, ir (3) vertinimo eiga ir metodai.

Vertinimo kriterijai. Atsižvelgiant į Vertinimo tikslą ir uždavinius, Vertinimas turi apimti šiame Plano įgyvendinimo laikotarpyje aktualius vertinimo kriterijus. Tarptautinės (pavyzdžiui, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (toliau – EBPO)) politikos vertinimo gerųjų praktikų gairės ir Lietuvos strateginio valdymo metodika⁷ nurodo šešis kriterijus, taikomus atliekant kompleksinį ir giluminį politikos vertinimą: tinkamumas, suderinamumas, rezultatyvumas (veiksmingumas), efektyvumas, poveikis, tvarumas (toliau – kriterijai) (**2 lentelė**). Kiekvienas kriterijus yra siejamas su pavyzdiniais klausimais. Atsižvelgiant į su kriterijais siejamus klausimus, kriterijai yra aktualūs skirtinguose intervencijos vertinimo etapuose: planavimo, įgyvendinimo ir (ar) pasekmių (rezultatai, poveikis).

2 lentelė. Vertinimo kriterijai ir jų taikomumas

Kriterijai	Kriterijų taikomumas
Tinkamumas	Kriterijus taikomas vertinant intervencijų atitiktį tikslinių grupių ir valstybės poreikiams, politikai ir prioritetams.
Suderinamumas	Kriterijus taikomas vertinant intervencijų sinergiją su kitomis intervencijomis ir intervencijų tarpusavio papildomumą.
Rezultatyvumas	Kriterijus taikomas vertinant tikslų ir uždavinių pasiekimo laipsnį.
Poveikis	Kriterijus taikomas nustatant ilgalaikius ir (ar) aukščiausio lygmens intervencijų padarinius (naudą arba žalą).
Efektyvumas	Kriterijus taikomas vertinant intervencijoms įgyvendinti reikalingų sąnaudų ir rezultatų pasiekimo santykį.
Tvarumas	Kriterijus taikomas vertinant intervencijų įgyvendinimo poveikio tęstinumo potencialą ir tikimybę jį išlaikyti.

Šaltinis: LR Finansų ministro 2021 m. birželio 28 d. įsakymas 1K-227 „Dėl strateginio valdymo metodikos taikymo“

Atsižvelgiant į tai, kad atliekamas vertinimas apima tik intervencijos logikos vertinimą, taikomi tik tinkamumo ir suderinamumo kriterijai. Kiti kriterijai vertinime netaikomi, kadangi intervencijų logikos aprėptis negali apimti kitais kriterijais matuojamų pažangos ir poveikio. Konkrečiai:

- rezultatyvumo ir rezultatyvumo kriterijai taikomi matuojant įgyvendinimo pažangą, kuri nėra šio vertinimo objektas;
- pagal apibrėžimą, poveikis yra ilgojo laikotarpio situacijos pokytis ir, atitinkamai, gali būti vertinamas tik po intervencijos įgyvendinimo.
- tvarumo kriterijus, skirtas poveikio tęstinumo tikimybei įvertinti, pagal apibrėžimą reikalauja nustatyti intervencijos poveikį.

Atsižvelgiant į tai, kad Planas yra vienas pagrindinių dokumentų, valstybės Strateginio valdymo sistemoje nurodantis ilgalaikius Lietuvos raidos prioritetus, tikslų atitiktis valstybės prioritetams yra nevertinama. Atitinkamai, vertinime pagal tinkamumo kriterijų analizuojama uždavinių, pažangos priemonių ir veiksmų atitiktis tikslams.

Metodinė prieiga. Pagrindinė Vertinime taikoma metodinė prieiga yra teorija grįstas vertinimas ir, konkrečiau – kaitos teorija paremta intervencijų analizė. Kaitos teorija taikoma siekiant identifikuoti numatomus pokyčius nuo pradinės situacijos iki galutinio siekiamo situacijos pokyčio (t. y., poveikio), kuriuos turėtų nulemti nagrinėjama intervencija bei įvardinti prielaidas, kuriomis remiantis galima tikėtis, kad intervencija lems numatytus pokyčius. Kitaip sakant, kaitos teorijos prieiga padeda atkurti intervencijos logiką ir papildyti ją detalizuojant intervencijos priežastingumo prielaidas. **Šio vertinimo kontekste, kaitos teorija grįsta analizė leidžia įvertinti Planą**

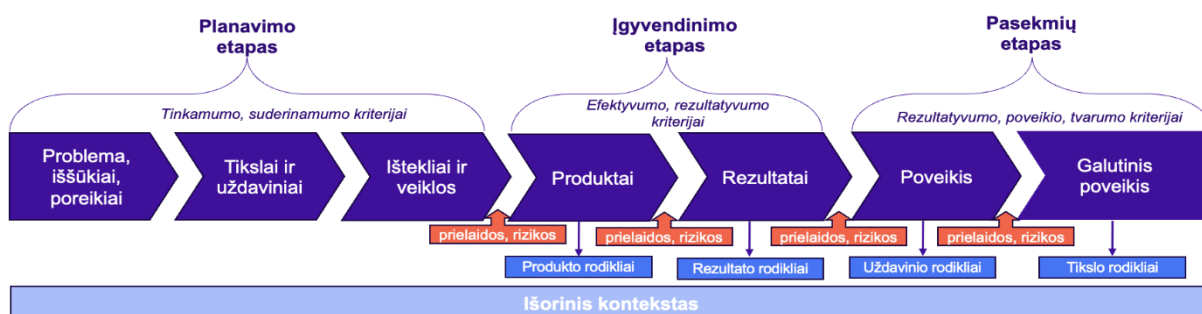
⁷ OECD (2021), Applying Evaluation Criteria Thoughtfully, OECD Publishing, Paris, Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1787/543e84ed-en>. Taip pat žr., Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimas Nr. 292 „Dėl strateginio valdymo metodikos patvirtinimo“. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5e3aa191a8e511eb98ccba226c8a14d7/asr>

įgyvendinančiuose dokumentuose numatytų intervencijų logiką (pavyzdžiui, ar planuojamas veiklas, produktus, rezultatus ir poveikį sieja aiškus priežastinis ryšis, ar aiškiai konceptualizuotos ir aprašytos aktualios priežastingumo prielaidos ir (ar) jų nepasiteisinimo rizikos).

Atliekant tarpinį intervencijos vertinimą, kai dar nėra galimybės stebėti visų intervencijos numatytų pokyčių, kaitos teorijos prieiga leidžia įvertinti teorinę intervencijos poveikio galimybę. Vadovaujantis ta pačia priežastingumo logika, jei galima paaiškinti ir pagrįsti visus priežastingumo mechanizmus, kuriais intervencija turėtų nulemti siekiamą poveikį, galima konstatuoti, kad intervencija yra tinkama nulemti siekiamus pokyčius. Nustačius kaip ir kodėl intervencijos įgyvendinimas lemia ar gali lemti stebimus situacijos pokyčius (arba konstatavus, kad priežastingumo ryšio nustatyti negalima) formuluojami Vertinimo strateginiai siūlymai ir / ar rekomendacijos: 1) dėl intervencijų koregavimo siekiant užtikrinti tikslo ar uždavinio įgyvendinimą arba 2) dėl tikslo ir (arba) uždavinių peržiūros tikslingumo.

Atliekant kaitos teoriją grįstą analizę įprastai nagrinėjami visi intervencijos etapai: planavimo, įgyvendinimo ir pasekmių. Planavimo etapą sudaro trys esminiai elementai: problemos identifikavimas, tikslų nustatymas ir išteklių bei veiklų numatymas. Įgyvendinimo etapas apima veiklų konvertavimą į produktus. Pasekmių etapą įprasta išskirti į rezultatų ir poveikio elementus, atitinkančius trumpojo-vidutinio ir ilgalaikio laikotarpio pasekmes. Kadangi kaitos teorija skirta nagrinėti priežastinius ryšius tarp intervencijos ir jos sąlygojamų situacijos pokyčių, kiekviename konkrečiame žingsnyje tarp intervencijų ir poveikio nustatomos priežastingumo prielaidos. Standartinė kaitos teorijos struktūra ir jos paaiškinimai pateikiami, 1 pav. ir 3 lentelėje.

1 pav. Kaitos teorijos struktūra

Šaltinis: STRATA

3 lentelė. Kaitos teorijos elementai ir jų detalizacija (apibrėžimas ir šaltinis)

Elementai	Apibrėžimas	Šaltinis
Problema, iššūkiai, poreikiai	Situacija, kurią norima pakeisti, įgyvendinant intervenciją.	Nustatyta Plano ir intervencijų planavimo etape ir nurodytos Planą įgyvendinančiuose dokumentuose.
Tikslai ir uždaviniai	Siekiamo situacijos pokyčio konceptualizavimas.	Nustatyti Plano planavimo etape, operacionalizuojant per Tikslų ir Uždavinių rodiklių siektinas reikšmes.
Išteklių ir veiklos	Intervencijoms paskirti ar numatyti ištekliai (finansiniai, žmogiškieji, analitiniai ir t.t.) bei numatytos įgyvendinimo veiklos (pavyzdžiui, infrastruktūros įrengimas, teisinės bazės peržiūra ir t.t.).	Numatyti intervencijų planavimo etape ir nurodytos Planą įgyvendinančiuose dokumentuose. Veiklos nurodomos žemesnio lygio Planą įgyvendinančiuose dokumentuose (pavyzdžiui, ministerijų strateginiuose veiklos planuose ir metiniuose veiklos planuose).
Produktai	Numatytais išteklių vykdymų intervencijų išvestys. Pavyzdžiui, suteiktos paslaugos, priimti teisės aktai, suorganizuoti renginiai, pastatyti pastatai ir t. t.	Planuojami produktai numatomi intervencijos planavimo etape kaip tiesioginės veiksmų išdavos (metinių veiksmų planų, strateginių veiklos planų lygmenyje; jiems įprastai priskiriami produkto rodikliai). Realūs produktai stebimi intervencijos įgyvendinimo metu ir po jos įgyvendinimo.
Rezultatai	Artimojo laikotarpio (tarpinis) situacijos pokytis.	Siektini rezultatai numatomi intervencijos planavimo etape, operacionalizuojant per priemonės rodiklių siektinas reikšmes. Realūs rezultatai stebimi intervencijos įgyvendinimo metu ir po jos įgyvendinimo.
Poveikis	Vidutinio ir ilgojo laikotarpio situacijos pokytis.	Siektinas poveikis numatomas intervencijos planavimo etape, operacionalizuojant per Uždavinio (nurodančius

		vidutinio laikotarpio pokyčius) ir Tikslo (nurodančius ilgojo laikotarpio pokyčius) rodiklių siektinas reikšmes. Galutinis poveikis stebimas po intervencijos įgyvendinimo (2030 m.).
Prielaidos ir rizikos	Prielaidos nurodo sąlygas, kurios leidžia tikėtis priežastingumo ryšio tarp dviejų kaitos teorijos elementų. Pavyzdžiui, standartinė prielaida, jungianti išteklių ir veiklų elementą su produktų elementu yra tai, kad ištekliai yra pakankami, o veiklos vykdomos pilna apimtimi ir laiku. Prielaidos dažniausiai yra formuluojamos detaliau, atsižvelgiant į intervencijos politikos sritį. Rizikos nurodo veiksnius, dėl kurių šios prielaidos gali nepasiteisinti.	Gali būti numatytos intervencijos planavimo etape ir atspindimos Planą įgyvendinančiuose dokumentuose ir / arba identifikuotos remiantis teorine analize ir (ar) kitais būdais sukonstruotais įrodymais.
Produkto rodikliai	Rodikliai nurodo, kokių pamatuojamų situacijos pokyčių (ir kokio pokyčio laipsnio) tikimasi iš produktų kūrimo bei uždavinių ar tikslų įgyvendinimo. Rodikliai įprastai nurodo pradinę ir siektiną reikšmę.	Numatyti intervencijos planavimo etape ir susieti su skirtingais kaitos teorijos struktūros elementais.
Išorinis kontekstas	Nuo intervencijos nepriklausančių sąlygų (pavyzdžiui, tarptautinės situacijos, politinio konteksto, egzistuojančios socialinės-ekonominės situacijos ir pan.), galinčių paveikti intervencijos įgyvendinimą, detalizavimas.	Iš dalies aprašytas Plane (esamos situacijos analizėje) ir Planą įgyvendinančiuose dokumentuose. Išorinį kontekstą galima nustatyti remiantis antriniais šaltiniais.

Šaltinis: STRATA

Vertinimo eiga ir metodai. Atsižvelgiant į tikslų kompleksiskumą ir apimtį, kiekvieno tikslo intervencijos logika analizuojama atskirai. Siekiant užtikrinti vertinimo vientisumą, kiekvieno tikslo intervencijos logikos vertinimas atliekamas vadovaujantis **4 lentelėje** pateikta vertinimo eiga ir metodais.

4 lentelė. Vertinimo eiga: analizės etapai, intervencijos etapai, analizės veiksmas, kriterijai ir klausimai, taikytini metodai

Vertinimo analizės etapas	Intervencijos etapas	Vertinimo analizės veiksmas	Vertinimo kriterijus	Vertinimo klausimai	Vertinimo klausimo patikrinimo kriterijus	Taikytini metodai ir informacijos (duomenų) šaltiniai
1. Intervencijos logikos atkūrimas ir vertinimas	Planavimo	1.1. Tikslų ir uždavinių atitikties vertinimas	Tinkamumo	a) Ar problemos pagrindimas yra pakankamai išsamus (ar nebuvo praleisti galimai svarbūs papildomi veiksniai)? b) Ar uždaviniai tinkamai atspindi problemos analizėje nustatytus iššūkius ir poreikius ir kartu padengia visą nustatytą probleminį lauką? c) Ar uždavinių įgyvendinimas būtų pakankama sąlyga tikslo įgyvendinimui?	- Loginis ryšys tarp problemos ir iššūkių, poreikių. - Mastai, kuriuo problemos pagrindimas apima visą galimą probleminį srities lauką. - Loginis ryšys tarp tikslo ir uždavinių ir iššūkių, poreikių.	Pirminių šaltinių analizė (pavyzdžiui, esamos situacijos, problemos pagrindimo analizė Plane ir Planą įgyvendinančiuose dokumentuose). Antrinių šaltinių analizė (Lietuvos ir tarptautinių institucijų analizės, tyrimai, ataskaitos ir pan.). Ekspertinis vertinimas.
		1.2. Veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas		d) Ar tikslo įgyvendinimui suplanuotos pažangos ir (ar) plėtros priemonės, numatytos veiklos yra pakankamos ir tinkamiausios Tikslų ir Uždavinių įgyvendinimui?	Mastai, kuriuo priemonės ir veiklos gali prisidėti prie siekiamų rezultatų ir / ar poveikio įgyvendinimo	Pirminių šaltinių analizė (Planą įgyvendinančių dokumentų, ministerijų strateginių veiklos planų ir metinių veiklos planų analizė) Tikslo įgyvendinimui suplanuotų priemonių identifikavimui. Antrinių šaltinių analizė (įskaitant ankstesnius vertinimus) ir ekspertinis vertinimas.
		1.3. Intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimas	Suderinamumo	e) Kaip ir kiek intervencija dera su kitomis Plano intervencijomis?	- Intervencija nedubliuoja ir neprieštarauja kitoms Plano intervencijoms - Intervencija papildo kitas Plano intervencijas	Pirminių šaltinių (Planą įgyvendinančių dokumentų) lyginamoji analizė. Ekspertinis vertinimas.
		1.4. Tikslų konteksto konceptualizavimo vertinimas	-	f) Kaip Planą įgyvendinančiuose dokumentuose (tikslų aprašyme) atspindimas Plano rengimo metu egzistavęs išorinis kontekstas?	- Išsamiai analizuojamos palankios ar nepalankios tendencijos - Atsižvelgiama į išorinius veiksnius, galinčius paveikti intervencijos įgyvendinimą	Pirminių šaltinių analizė (Planą įgyvendinantys dokumentai). Antrinių šaltinių analizė (sritį analizuojantys tyrimai, apžvalgos). Ekspertinis vertinimas.

Vertinimo analizės etapas	Intervencijos etapas	Vertinimo analizės veiksmas	Vertinimo kriterijus	Vertinimo klausimai	Vertinimo klausimo patikrinimo kriterijus	Taikytini metodai ir informacijos (duomenų) šaltiniai
	Įgyvendinimo	1.5. Priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymas ir įvertinimas	-	g) Kokios prielaidos leidžia tikėtis, kad numatyti veiksmai sąlygos planuojamų produktų sukūrimą? Kokie rizikos veiksniai gali lemti, kad šios prielaidos nepasitvirtins? h) Kokios prielaidos leidžia tikėtis, kad planuojami produktai nulems siekiamus rezultatus? Kokie rizikos veiksniai gali lemti, kad šios prielaidos nepasitvirtins?	- Galima nustatyti aiškius priežastingumo mechanizmus, paaiškinančius, kaip suplanuotų veiklų / veiksmų įvykdymas atvestų į suplanuotų produktų sukūrimą. - Galima nustatyti aiškius priežastingumo mechanizmus, paaiškinančius, kaip suplanuotų produktų sukūrimas atvestų į suplanuotų rezultatų įgyvendinimą - Galima nustatyti rizikas, kurios gali lemti priežastingumo mechanizmų neveikimą	Pirminių šaltinių analizė (metiniai veiklos planai, strateginiai veiklos planai, pažangos programos ir t.t.) Ekspertinis vertinimas.
	Pasekmių	1.6. Priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymas ir įvertinimas	-	i) Kokios prielaidos leidžia tikėtis, kad planuojami rezultatai nulems siekiamą poveikį? Kokie rizikos veiksniai gali lemti, kad šios prielaidos nepasitvirtins?	- Galima nustatyti aiškius priežastingumo mechanizmus, paaiškinančius, kaip suplanuotų rezultatų įgyvendinimą atvestų į suplanuotą poveikį - Galima nustatyti rizikas, kurios gali lemti priežastingumo mechanizmų neveikimą	Pirminių šaltinių analizė (strateginiai veiklos planai, pažangos programos ir Planas) Ekspertinis vertinimas.
	Visa intervencija	1.7. Bendras intervencijos logikos vertinimas	-	j) Atsižvelgiant į atsakymus, gautus atlikus 1.4.-1.6. vertinimo analizės veiksmus, ar intervencijos logika nusako įtikinamą ir pagrįstą pokyčio priežastingumo seką?	Intervencijos logikos pagrindu galima aprašyti įtikinamą ir pagrįstą priežastingumo pasakojimą	Ekspertinis vertinimas.

Šaltinis: STRATA

2. 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano 1, 2, 5, 7, 8 ir 9 tikslų intervencijų logikos vertinimas

Šiame skyriuje pateikiamas Plano 1, 2, 5, 7, 8, ir 9 tikslų intervencijų logikos vertinimas. Remiantis apibendrintais kiekvieno tikslo vertinimo rezultatais, pateikiamos vertinimo išvados ir rekomendacijos ir strateginiai siūlymai.

2.1. 1 TIKSLAS. Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą

2.1.1. Intervencijos logikos vertinimas

Šiame poskyryje pristatomas pirmojo Plano tikslo „Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą“ (toliau – 1 tikslas) intervencijos logikos vertinimas. Vertinimas apima: 1) tikslo ir uždavinių atitikties vertinimą, 2) veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimą, 3) intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimą, 4) tikslo konteksto konceptualizavimo vertinimą ir 5) tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymą ir įvertinimą. Vertinimo išvados ir susijusios rekomendacijos bei strateginiai siūlymai pateikiami poskyryje žemiau.

1 tikslas numato perėjimą prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, ir inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir tarptautinio konkurencingumo didinimą. Šio tikslo svarba Lietuvos pažangai grindžiama ekspertų vertinimo rezultatais, rodančiais, kad Lietuvai vis dar aktualu rizika patekti į vidutinių pajamų spąstus. Plano rengimo dokumentuose nurodoma, kad nepaisant to, kad Lietuvos demografinė padėtis keičiasi į gerąją pusę (2019 m. buvo pasiektas teigiamas migracijos balansas ir gyventojų skaičius augo), kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas ir lėtas perėjimas prie aukštos pridėtinės vertės ekonomikos apriboja Lietuvos ekonomikos plėtrą. Be to, nepakankamas Lietuvos inovacijų potencialo išnaudojimas, koordinavimo problemos ir silpnas ryšys tarp inovacijų politikos formuotojų ir vykdytojų trukdo Lietuvai pereiti nuo mažų sąnaudų ekonomikos prie žiniomis ir aukšta pridėtine verte grįstos ekonomikos. Taip pat, Lietuva susiduria su iššūkiais, tokiais kaip (1) nepakankamas gebėjimas taikyti naujausias mokslo žinias ir diegti inovacijas, (2) mažas investicijų į mokslinių tyrimų ir eksperimentinę plėtrą (MTEP) lygis, (3) fragmentuota inovacijų paramos sistema, (4) mažas mokslo ir verslo bendradarbiavimas, (5) neišnaudojamas neutralios klimatui ekonomikos potencialas pramonėje, bei (6) didelis neatitikimas tarp įgūdžių pasiūlos ir rinkos poreikių, kurie riboja Lietuvos konkurencingumo augimo potencialą.

1 tikslo intervencijos logika. Siekiant išspręsti anksčiau minėtus iššūkius ir pasiekti 1 tikslą numatyta įgyvendinti 15 uždavinių. Šių uždavinių įgyvendinimo pažangai stebėti Planas apibrėžia 34 uždavinio ir 11 tikslo rodiklius (iš viso 45 rodikliai). Taip pat, kiekvienam uždaviniui įgyvendinti yra numatytos pažangos priemonės (iš viso 27

pažangos priemonės, įgyvendinamos šešių LR ministerijų⁸), turinčios atskirus siektinus produkto ir rezultato rodiklius. Siekiant schematiškai atvaizduoti 1 tikslo intervencijos logiką (įtraukiant problemą, tikslą, uždavinius, pažangos priemones bei poveikio rodiklius) bei sumažinti jos sudėtingumą, minėti uždaviniai (taip pat uždaviniams priskirtos pažangos priemonės ir rodikliai) buvo sujungti į keturias grupes, atsižvelgiant į jų pagrindinę tematinę sritį:

1. Uždaviniai, skatinantys konkurencingumą:

- 1.6. „Pritraukti tiesiogines užsienio ir vietines investicijas“;
- 1.8. „Skatinti verslumą ir įmonių augimą“;
- 1.11. „Skatinti prekių ir paslaugų eksportą“;
- 1.13. „Didinti energetikos sektoriaus konkurencingumą“;
- 1.14. „Didinti žemės ūkio, maisto pramonės, žuvininkystės sektoriuose sukuriama pridėtinę vertę bei konkurencingumą“.

2. Uždaviniai, skatinantys įgūdžių pasiūlos atitiktį:

- 1.1. „Stiprinti žmonių išteklius ir kompetencijas aukšto lygio mokslui ir mokslu grįstoms technologijoms kurti“;
- 1.15. „Gerinti aukštos ir vidutinės pridėtinės vertės ekonomikos sektorių žmogiškųjų išteklių poreikio tenkinimą“.

3. Uždaviniai, skatinantys aukštos pridėtinės vertės ekonomikos plėtrą:

- 1.2. „Kurti aukšto lygio mokslo žinias, didinančias šalies konkurencingumą“;
- 1.3. „Skatinti mokslui imlaus verslo kūrimąsi bei mokslo ir verslo bendradarbiavimą ir plėtoti verslumo kultūrą mokslo ir studijų institucijose“;
- 1.4. „Perorientuoti pramonę link klimatui neutralios ekonomikos“;
- 1.7. „Skatinti valstybės skaitmeninimą“;
- 1.9. „Didinti kultūros ir kūrybinių industrijų potencialą ir skatinti kūrybiniu turiniu grįstų naujų produktų ir paslaugų kūrimą“;
- 1.12. „Didinti Lietuvos turizmo konkurencingumą“.

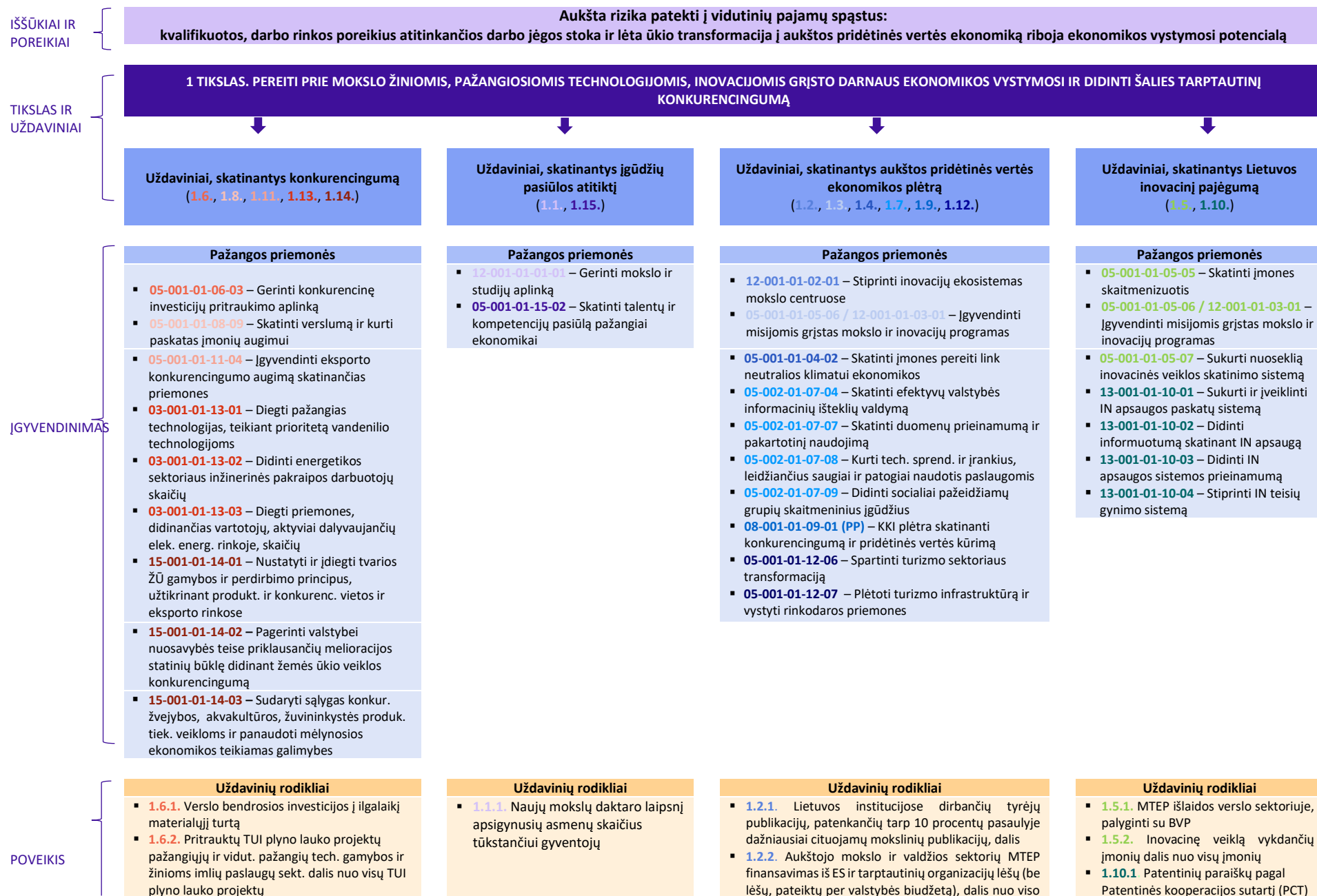
4. Uždaviniai, skatinantys Lietuvos inovacinį pajėgumą:

- 1.5. „Skatinti pažangiųjų technologijų ir inovacijų kūrimą, diegimą ir sklaidą“;
- 1.10. „Skatinti intelektinės nuosavybės kūrimą ir naudojimą“.

Nepaisant to, kad uždaviniai buvo sugrupuoti į atskiras kategorijas (žr. **3 pav.** žemiau), svarbu pabrėžti, kad šios kategorijos gali persidengti (t. y., tam tikri uždaviniai gali prisidėti ir prie kitų uždavinių kategorijų įgyvendinimo). Taip pat, pažangos priemonės gali turėti netiesioginę įtaką ne tik vienai uždavinių grupei, bet ir kitiems uždaviniams. Taigi, nors intervencijos logika pateikta struktūrizuotai, jos tinkamumo ir suderinamumo analizėje buvo atsižvelgta į uždavinių ir pažangos priemonių tarpusavio sąveiką ir įvairiapusišką poveikį.

⁸ (1) LR ekonomikos ir inovacijų ministerija, (2) LR kultūros ministerija, (3) LR švietimo, mokslo ir sporto ministerija, (4) LR žemės ūkio ministerija, (5) LR teisingumo ministerija, (6) LR energetikos ministerija.

2 pav. 1 tikslo „Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą“ intervencijos logika

1.6.3. Darbuotojų pažangių ir vidut. pažangių tech. gamybos ir žinioms imlių paslaugų sekt. dalis nuo visų užimtų gyventojų 1.8.1. Verslo efektyvumo indeksas 1.11.1. Lietuviškos kilmės prekių (be energetinių (mineralinių) produktų) ir paslaugų eksportas 1.11.2. Lietuviškos kilmės pažangiųjų technologijų (hi-tech) prekių eksportas 1.11.3. Daug žinių reikalaujančių paslaugų eksportas 1.11.4. Audiovizualinių ir susijusių paslaugų eksportas 1.11.5. Intelektine nuosavybe pagrįstų produktų dalis, palyginti su bendru Lietuvos eksportu 1.13.1. Vidutinė galutinė elektros energijos kaina verslo ir pramonės vartotojams, palyginti su kitomis Baltijos valstybėmis, Skandinavijos bei Vidurio ir Rytų Europos šalimis ES valstybėmis narėmis 1.13.2. Vidutinė galutinė gamtinių dujų kaina verslo ir pramonės vartotojams, palyginti su kitomis Baltijos valstybėmis, Skandinavijos ir VRE šalimis ES narėmis 1.14.1. Pridėtinė vertė, tenkanti vienai faktiškai dirbtai valandai ŽŪ, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuose, palyginti su ES valst. narėmis (perkamosios galios standartais) 1.14.2. Lietuviškos kilmės perdirbtų ŽŪ produktų eksportas, dalis nuo viso ŽŪ ir maisto produktų eksporto	1.1.2. Tyrėjai aukštojo mokslo ir valdžios sektoriuose, dalis nuo visos darbo jėgos (viso etato ekvivalentu) 1.15.1. Lietuvoje dirbančių užsieniečių, kurie dirba pagal profesijas, esančias 1 ir 2 Lietuvos profesijų klasifikatoriaus grupėse, ir uždirba bent 1,5 vidutinio darbo užmokesčio, skaičius 1.15.2. Darbdavių pasitenkinimo kvalifikuotų specialistų pasiūla lygis	aukštojo mokslo ir valdžios sektorių MTEP finansavimo 1.3.1. Aukštojo mokslo ir valdžios sektorių MTEP veiklos finansavimo dalis: Lietuvos verslo įmonių lėšomis 1.3.2. Aukštojo mokslo ir valdžios sektorių MTEP veiklos finansavimo dalis: užsienio verslo įmonių lėšomis 1.4.1. Lietuvos antrinių žaliavų panaudojimo (žiediškumo) indeksas 1.4.2. Ekologinių inovacijų indeksas 1.4.3. Pramonės sektoriuje išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu 1.4.4. Sutaupyta energijos kiekis pramonės sektoriuje 1.4.5. Pramonės sektoriuje išmetamo nemetanių lakiųjų organinių junginių (NMLOJ) kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu 1.4.6. Pramonės sektoriuje išmetamo SO₂ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu 1.7.1. Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas (DESI) 1.9.1. Kultūros sektoriaus sukuriama BVP dalis nuo viso šalies sukuriama BVP 1.12.1. Kelionių paslaugų eksportas 1.12.2. Turizmo sektoriaus sukuriama pridėtinė vertė, dalis nuo bendros pridėtinės vertės	skaičius vienam mlrd. BVP (perkamosios galios standartais)
Tikslo rodikliai 1.1. Pasaulio konkurencingumo indeksas 1.9. Pasaulio kelionių ir turizmo konkurencingumo indeksas	Tikslo rodikliai <i>Tikslo rodiklis nepriskirtas</i>	Tikslo rodikliai 1.3. Lietuvos darbo našumas per dirbtą valandą pagal perkamosios galios standartą, palyginti su Europos Sąjungos (ES) vidurkiu 1.5. Gyvybės mokslo sektoriaus sukuriama pridėtinė vertė, dalis nuo bendros pridėtinės vertės 1.6. Inžinerinės pramonės sektoriaus sukuriama pridėtinė vertė, dalis nuo bendros pridėtinės vertės 1.7. Informacinių ir komunikacinių technologijų (ICT) sektoriaus sukuriama pridėtinė vertė, dalis nuo bendros pridėtinės vertės 1.10. Išteklių produktyvumas 1.11. Kultūros sektoriaus sukuriama pridėtinė vertės dalis, palyginti su visa sukuriama pridėtine verte	Tikslo rodikliai 1.2. Lietuvos vieta pagal Pasaulinį inovacijų indeksą „Global Innovation Index“ 1.4. Visos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) išlaidos, palyginti su bendruoju vidaus produktu (BVP) 1.8. Inovatyviųjų viešųjų pirkimų vertės dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės

Šaltinis: STRATA, remiantis Planu, LR ministerijų plėtros programomis ir pažangos priemonių aprašais. Pastaba: Plano 1 tikslo uždaviniai, pažangos priemonės ir rodikliai buvo sugrupuoti autorių, remiančių jų (uždavinių) bendra intervencijos sritimi. Schemoje pažangos priemonės bei uždavinių rodikliai yra siejami su konkrečiais uždaviniais (1.1. – 1.15.) pagal spalvinę priklausomybę. Išsamesnę informaciją apie uždavinius (įsk. jų tikslus pavadinimus), pažangos priemonės, planuojamas veiklas bei veiksmus, pažangos priemonių produkto ir rezultato rodiklius, taip pat uždavinių rodiklius žr. Priedą.

Tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas

Šiame poskyryje pristatomas tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas, kurį sudaro dvi dalys (1) problemos pagrindimo vertinimas, (2) problematikos atspindėjimo uždaviniuose ir loginio ryšio tarp tikslo ir uždavinių vertinimas.

Problemų pagrindimas. Plano 1 tikslo probleminis laukas yra pakankamai aiškiai ir išsamiai pristatytas. Aiškinant tikslo probleminį lauką, nurodytas pagrindinis sprendžiamas iššūkis – aukšta rizika patekti į vidutinių pajamų sąlygas. Toliau Plane yra pristatomos šio iššūkio priežastys, išskiriant keturias pagrindines problemines sritis:

- Nepakankamas konkurencingumo augimas;
- Kvalifikuotos, darbo rinkos poreikius atitinkančios darbo jėgos stoka;
- Lėta ūkio transformacija į aukštos pridėtinės vertės ekonomiką;
- Prastas inovacinių pajėgumų panaudojimas.

Plane taip pat nurodytos trys pagrindinės intervencijos sritys šių probleminių sričių sprendimui: (1) valstybės skaitmeninimas ir technologinis atnaujinimas, (2) išteklių produktyvumo didinimas (skatinant perėjimą prie žiedinės ekonomikos) ir (3) mokslo, technologijų ir inovacijų (MTI) sistemos stiprinimas. Šios intervencijos sritys toliau Plane yra atspindimos suformuluojant 15 konkrečių uždavinių. Kiekvienam uždaviniui yra pristatomas jo specifinis probleminis laukas bei yra pagrindžiama, kaip uždavinys prisidėtų prie tikslo įgyvendinimo. Siekiant įvertinti, ar suformuluoti uždaviniai yra tinkami tikslui pasiekti, pirmiausia buvo analizuojama, ar uždavinio sritis atitinka bent vieną iš (keturių) įvardintų tikslo probleminių sričių. Toliau, buvo vertinama, ar uždavinio probleminis laukas pakankamai gerai padengia esminius 1 tikslui aktualius iššūkius (žr. **5 lentelę**).

Problematikos atspindėjimas uždaviniuose. Vertinimo rezultatai rodo, kad **didžioji dalis 1 tikslo uždavinių (1.1., 1.2., 1.7., 1.8., 1.9., 1.10., 1.12., 1.13. ir 1.14.) pakankamai tiksliai apibrėžia probleminį lauką ir atspindi tikslui aktualius iššūkius bei poreikius.** Pastebėtina, kad LR ministerijų plėtros programos ne tik pristato pagrindines uždavinių problemines sritis, bet ir nurodo jų priežastis bei susieja su konkrečiomis (jas sprendžiančiomis) pažangos priemonėmis ir/ar tęstinėmis veiklomis. Taip pat, LR ministerijų plėtros programose yra nurodomos galimos sąsajos su kitų Plano tikslų uždaviniais, kurie papildo 1 tikslo uždavinių probleminį lauką. Pavyzdžiui, analizės metu buvo nustatyta, kad 1.2. uždavinio („*Kurti aukšto lygio mokslo žinias didinančias šalies konkurencingumą*“) probleminis laukas neapima švietimo sistemos trūkumų ir jaunų žmonių aukšto lygio įgūdžių stokos aspektų, kurių sprendimas yra svarbi uždavinio įgyvendinimo sąlyga (OECD, 2021). Šias nustatytas spragas užpildo Plano 3 tikslo 3.4. uždavinys („*Gerinti atitiktį tarp švietimo sistemoje įgyjamų ir darbo rinkoje bei prisitaikyti kintančioje aplinkoje reikalingų kompetencijų*“), kuris numato šių probleminių aspektų sprendimą: „Nesukuriamos palankios sąlygos asmenims plėtoti karjeros planavimui būtinas kompetencijas“, „Nepakankamos galimybės mokiniams plėtoti kompetencijas STEAM mokslų kryptyse“, ir „Aukštojo mokslo sistemos teikiamų įgūdžių ir darbo rinkos poreikių neatitiktis“.

Kita vertus, vertinimo rezultatai taip pat atskleidė, kad **dalį 1 tikslo uždavinių (1.3., 1.4., 1.5., 1.6., 1.11., 1.15.) visgi turi nepakankamai tiksliai apibrėžtą probleminį lauką.** Pavyzdžiui, 1.3. („*Skatinti mokslui imlaus verslo kūrimąsi bei mokslo ir verslo bendradarbiavimą ir plėtoti verslumo kultūrą mokslo ir studijų institucijose*“) ir 1.15. („*Gerinti aukštos ir vidutinės pridėtinės vertės ekonomikos sektorių žmoniškųjų išteklių poreikio tenkinimą*“) uždavinių apibrėžtas probleminis laukas neapima kai kurių reikšmingų probleminių aspektų, kurių sprendimas yra svarbi uždavinių įgyvendinimo sąlyga. Pavyzdžiui 1.3. uždavinio probleminis laukas neapima probleminių aspektų, susijusių su verslo pasitikėjimu mokslo institucijomis ir mokslininkais, informacijos trūkumu ir mokslininkų laiko išteklių stoka. Tuo tarpu 1.15 uždavinio probleminis laukas neapima darbo sąlygų ir paskatų (pavyzdžiui, finansinių ir socialinių) kūrimo svarbos ne tik užsienio, bet ir vietos specialistams, dirbantiems aukštos ir vidutinės pridėtinės vertės ekonomikos sektoriuose. Pažymėtina, kad šių trūkumų neužpildo ir sąsajos su kitais 1 tikslo uždaviniais ar kitais Plano tikslais. Likusių keturių uždavinių (1.4., 1.5., 1.6., ir 1.11.) probleminio lauko apibrėžime pastebimos nepakankamai tikslūs (dažnu atveju – per plačios) probleminių aspektų formuluotės ir jų sąsajos su uždavinio rodikliais yra ribotos. Šių uždavinių atveju, siūloma probleminio lauko

apibrėžties peržiūra ir probleminių aspektų tikslinimas (papildymas arba siaurinimas, atsižvelgiant į įvardintus trūkumus) (žr. **5 lentelę**).

Apibendrinant vertinimo rezultatus, galima teigti, kad nepaisant nustatytų trūkumų, uždaviniu probleminiai laukai pristatomi pakankamai tiksliai ir atitinka 1 tikslo probleminį lauką. **Pasiekus uždaviniuose numatytus rodiklius, tikslo įgyvendinimas turėtų būti pasiektas ir netgi viršytas.** Pastebėtina, kad dauguma pasirinktų uždavinių rodiklių turi tęstinumo potencialą. Pavyzdžiui, pasirinktos kompleksinės priemonės, tokios kaip „Investuok Lietuvoje atstovybių įsteigimas“, platformų sukūrimas, jas palaikant ir toliau finansuojant, tikėtina gerins siektinus rodiklius ir po numatytos matavimo laikotarpio pabaigos (t.y., 2030 m.).

5 lentelė. 1 tikslo ir uždavinių atitikties vertinimo rezultatai

Plano 1 tikslo uždavinys	Uždavinių atitiktis tikslui				Probleminio lauko apibrėžimas*	Komentaras (-ai)**
	Konkurencingumo skatinimas	Kvalifikuotos darbo jėgos ugdymas	Aukštos pridėtinės vertės ekonomikos plėtros skatinimas	Inovacinių pajėgumų panaudojimo didinimas		
1.1. Stiprinti žmonių išteklius ir kompetencijas aukšto lygio mokslui ir mokslu grįstoms technologijoms kurti		✓			Pakankamas	- Uždavinio probleminis laukas (apimantis vieną pagrindinę probleminę sritį – „Aukšto tarptautinio lygio tyrėjų trūkumas Lietuvos mokslo sistemoje“) yra apibrėžtas pakankamai tiksliai. - Kita vertus, viena iš uždavinio priežasčių – „Lietuvos mokslo sistemos ir MSI vidaus kultūra nepalanki tarptautiškumo plėtrai“ – yra ganėtinai plati. Priežasties pagrindime (2021–2030 m. Mokslo plėtros programos pagrindimas, 2020) nurodytas nepasirengimas priimti tyrėjus iš užsienio, nepakankamas mikroklimatas (taip pat ir kalbos aspektas), informacijos anglų kalba stygius, viešai prieinamų žinių apie laisvas darbo vietas trūkumas, doktorantų stažuotių užsienyje stygius, protų nutekėjimas, administracinės kliūtys ir t.t. Nors šie priežasties veiksniai pakankamai gerai padengia uždavinio probleminę lauką, tai gali sukelti iššūkių įgyvendinimo procese – kelia riziką neišspręsti visų probleminių aspektų vieno uždavinio įgyvendinimu.
1.2. Kurti aukšto lygio mokslo žinias, didinančias šalies konkurencingumą	✓		✓		Pakankamas	- Uždavinio probleminis laukas (apimantis dvi pagrindines problemines sritis: „Stinga aukšto tarptautinio lygio MTEP rezultatų“ ir „Nepanaudotas dalyvavimo tarptautinėse MTEP programose potencialas“) yra apibrėžtas pakankamai tiksliai. - Vis dėlto, uždavinio pagrindime nėra paminėti probleminiai aspektai, kurie aprėptų investicijų į mokslų trūkumą (Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra, 2020), švietimo sistemos ir jaunų žmonių aukšto lygio įgūdžių trūkumus (OECD, 2021), kurios yra svarbios šio uždavinio kontekste. - Kita vertus, šie trūkumai galėtų būti iš dalies panaikinti 1.1 uždaviniu, kuris sprendžia tokias priežastis, kaip „Mokslo veiklų bazinis finansavimas išlieka itin mažas, kai studijų veiklų finansavimas artimas ES vidurkiui“ ir „Per mažas valstybės finansuojamų doktorantūros studijų vietų kiekis ir skiriamas dėmesys“. Taip pat, esamus trūkumus galėtų padengti susijęs 3 tikslo 3.4. uždavinys („Gerinti atitiktį tarp švietimo sistemoje įgyjamų ir darbo rinkoje bei prisitaikyti kintančioje aplinkoje reikalingų kompetencijų“), kuriuo siekiama spręsti tokias problemas, kaip: „Nesukuriamos palankios sąlygos asmenims plėtoti karjeros planavimui būtinas kompetencijas“, „Nepakankamos galimybės mokiniams plėtoti kompetencijas STEAM mokslų kryptyse“, ir „Aukštojo mokslo sistemos teikiamų įgūdžių ir darbo rinkos poreikių neatitiktis“.
1.3. Skatinti mokslui imlaus verslo kūrimąsi bei mokslo ir verslo bendradarbiavimą ir plėtoti verslumo kultūrą mokslo ir studijų institucijose	✓		✓		Nepakankamas	- Uždavinio probleminis laukas (apimantis dvi pagrindines problemines sritis: „Neišplėtoti MSI „trečiosios misijos“ (verslumo, žinių ir technologijų perdavimo) pajėgumai“ ir „Žemas verslo sektoriaus MTEP ir absorbcinis MTEP potencialas“) yra apibrėžtas nepakankamai tiksliai: - Uždavinio probleminiame lauke trūksta priežastinių ryšių, susijusių su verslo pasitikėjimu mokslo institucijomis, mokslininkais, informacijos trūkumu, mokslininkų laiko išteklių stoka (Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra, 2020). Pastebėtina, kad šie priežastiniai ryšiai nėra minimi ir susijusiuose uždaviniuose (pavyzdžiui, 1.1., 1.2., ir 3.4.).
1.4. Perorientuoti pramonę link klimatui neutralios ekonomikos			✓	✓	Nepakankamas	- Uždavinio probleminis laukas (apimantis vieną pagrindinę probleminę sritį – „Neišnaudojamas neutralios klimatui ekonomikos potencialas pramonėje“) yra apibrėžtas nepakankamai tiksliai: - Uždavinio pagrindime minima sprendžiama problema „Žemas išteklių panaudojimo efektyvumas“ yra per plati nagrinėjamo uždavinio kontekstui. Konkrečiau, nėra aišku, į kokius išteklius uždavinys koncentruojasi – darbą, kapitalą ar žemę. Siūloma tikslinti priežastingumą, įvardinant uždavinio apimtį.

						- Uždavinio priežastis „Neproduktyvios ir ateities iššūkių neatitinkančios darbo vietos“ formuluotė yra per plati, galimai pritaikoma tiek aukštesnių technologijų, tiek gamybos pramonei (t. y., nukreipta ne tik į neutralios ekonomikos skatinimą). - Uždavinio priežastis „Trūksta bendro holistinio tarpžinybinio ir ateities poreikius atitinkančio požiūrio į neutralią klimatui ekonomiką“ neturi tiesioginio ryšio su uždavinio poveikio rodikliais (1.4.1. „Lietuvos antrinių žaliavų panaudojimo indeksas“, 1.4.2. „Ekologinių inovacijų indeksas“, 1.4.3. „Pramonės sektoriuje išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu“, 1.4.4. „Sutaupyta energijos kiekis pramonės sektoriuje“, 1.4.5. „Pramonės sektoriuje išmetamo nemetaninių lakiųjų organinių junginių (NMLOJ) kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu“, bei 1.4.6. „Pramonės sektoriuje išmetamo SO₂ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu“).
1.5. Skatinti pažangiųjų technologijų ir inovacijų kūrimą, diegimą ir sklaidą				✓	Nepakankamas	• Uždavinio probleminis laukas (apimantis tris pagrindines problemines sritis: „Verslas neišnaudoja skaitmeninio potencialo“, „Mažos verslo sektoriaus investicijos į MTEP“, ir „Nepakankama inovacinę veiklą vykdančių įmonių dalis nuo visų įmonių“) yra apibrėžtas nepakankamai tiksliai: - Uždavinio pagrindime minima nepakankama investicijų pritraukimo aplinka apima daugiau nei tik inovacijas ir MTEP ar prekių ir paslaugų (pastebėtina, problematikoje nekonkretinant – kokių) teikimą viešajam sektoriui (pavyzdžiui, investicijos reikalingos ir į MTI, valstybei prioritetinėse srityse veikiančius klasterius, paskatų tyrėjams dirbti su verslo atstovais sukūrimą bei į patrauklesnių sąlygų tyrėjams teikti eksperimentinės plėtos ir verslo konsultavimo paslaugas sudarymą (Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ir Ekonomikos ir inovacijų ministerija, 2020)). - Skaitmeninio potencialo padidinimas taip pat netampa savaimine priežastimi investicijoms į MTEP.
1.6. Pritraukti tiesiogines užsienio ir vietines investicijas	✓				Nepakankamas	• Uždavinio probleminis laukas (apimantis tris pagrindines problemines sritis: „Nepakankamai konkurencinga investicijų pritraukimo aplinka“, „Nepakankamos ir neproduktyvios įmonių investicijos“, „Ne visos viešojo sektoriaus investicijos yra produktyvios“) yra apibrėžtas nepakankamai tiksliai: - Uždavinio priežastis „Fragmentuota inovacijų sistema“ netiksliai atspindi uždavinio paskirtį (užsienio ir vietinių investicijų didinimą). Ši priežastis labiau orientuojasi į inovacijų sistemos centralizuotą valdymą, vienos organizacijos, kuriai būtų paskirta aiški atsakomybė už inovacijų politikos rezultatus, trūkumą, skirtingų agentūrų funkcijų persidengimus ir t.t. (Investuok Lietuvoje, 2020). - Vertinti ilgalaikį verslo turtą kaip rodiklį, matuojantį vietines investicijas, nėra tikslu, nes galimas prestižo ar kitų „neinvesticinių“ straipsnių poveikis gali padidinti galutinį rodiklį. Kitais žodžiais tariant – verslo turtas gali būti didinamas ne tik dėl investicijų (kaip pirminio tikslo), bet ir dėl kitų priežasčių, pavyzdžiui, noro pagerinti savo įvaizdį arba įsigyti nekilnojamą turtą, kuris nebūtinai yra susijęs su verslo plėtra. - Atsižvelgiant į tai, kad šis uždavinys orientuotas į „Investuok Lietuvoje“ veiklą (pavyzdžiui, padalinių didinimą ir t.t.), nėra nuorodų ar sąsajų, kaip bus sprendžiamos kitos įvardijamos problemos ir priežastys.
1.7. Skatinti valstybės skaitmeninimą			✓	✓	Pakankamas	• Uždavinio probleminis laukas (apimantis vieną pagrindinę probleminę sritį – „Neišnaudojamos turimos valstybės skaitmeninio potencialo galimybės, taip nesudaromos sąlygos kurti naujomis technologijomis pagrįstus sprendimus, juos diegti kuriant pažangias ir saugias skaitmenines paslaugas ir teikti šias paslaugas visuomenei“) yra apibrėžtas pakankamai tiksliai. • Vis dėlto, viena iš uždavinio problemos priežasčių „Ribotas viešojo sektoriaus duomenų prieinamumas ir (arba) sklaida ir galimybė juos naudoti pakartotinai“ neturi tiesioginio ryšio su vieninteliu uždavinio rodikliu – DESI indeksu, kuris nematuoja viešojo sektoriaus duomenų prieinamumo ir pakartotinio panaudojimo (DESI, 2022). Tuo tarpu kiti uždavinio pagrindime įvardinti priežastiniai ryšiai (įskaitant „Neefektyvus ir nesaugus valstybės informacinių išteklių valdymas“, „Irankių ir technologinių sprendimų, kuriuos naudojant paslaugos būtų inovatyvios, tolygiai prieinamos ir saugios, trūkumas“, „Visuomenės skaitmeninių kompetencijų trūkumas“, „Skaidos ir bendradarbiavimo skaitmeninio temomis trūkumas (horizontalioji)“,) pakankamai tiksliai apibrėžia uždavinio probleminių laukų ir turi ryšį su uždavinio rodikliu.
1.8. Skatinti verslumą ir įmonių augimą	✓				Pakankamas	• Uždavinio probleminis laukas (apimantis vieną pagrindinę probleminę sritį – „Kuriama mažai aukštą potencialą turinčių verslų ir esamos įmonės neauga“) yra apibrėžtas pakankamai tiksliai. • Pastebėtina, kad nors pagrindinės probleminės srities formuluotė atrodo nekonkreči, tačiau jai tikslumo suteikia ją pagrindžiančios priežastys: „Išorinio finansavimo trūkumas“, „Įmonių augimui nepalanki reguliacinė aplinka“, „Nepažangus įmonių valdymas“, „Neišnaudojamos eksporto teikiamos galimybės“, „Paskatų galimybių grįžto verslo pradžiai trūkumas“.
1.9. Didinti kultūros ir kūrybinių industrijų (KKI) potencialą ir skatinti kūrybinių turinių grįstų			✓		Pakankamas	• Uždavinio probleminis laukas (apimantis vieną pagrindinę probleminę sritį – „Neišnaudojamas KKI potencialas kurti aukštos pridėtinės vertės ekonomiką ir inovatyvias socialines paslaugas sistemškai ir specifiskai neauginant paties KKI sektoriaus“) yra apibrėžtas pakankamai tiksliai. • Pastebėtina, kad uždavinio probleminis laukas apibrėžia dvi spręstinas priežastis: (1) „Nesisteninga ir neišsami KKI sektoriaus duomenų stebėseną neužtikrina veiksmingų ir savaikių intervencijų“ ir (2) „Neužtikrinti reikiami KKI pajėgumai kurti aukštos pridėtinės vertės ir konkurencingus produktus bei inovatyvias KKI, taip pat ir socialines paslaugas“. Sprendžiant pirmąją priežastį (sistemos ir išsamios KKI sektoriaus duomenų stebėsenos užtikrinimas), bus sukuriamas sąlyga efektyviai spręsti antrąją priežastį (užtikrinti reikiamus KKI pajėgumus).

naujų produktų ir paslaugų kūrimą						
1.10. Skatinti intelektinės nuosavybės kūrimą ir naudojimą			✓	Pakankamas	- Uždavinio probleminis laukas (apimantis dvi pagrindines problemas: „Mažiau nei 10 proc. įmonių kuria ir naudoja IN“ ir „Neužtikrinamas veiksmingas IN teisių gynimas“) yra apibrėžtas pakankamai tiksliai. - Taip pat, pastebėtina, kad uždavinio pagrindime yra pakankamai tiksliai pristatomos šių probleminių sričių priežastys: „Efektyvių paskatų IN kūrimui ir apsaugai trūkumas“, „Visuomenė ir verslas nesuvokia IN kaip turto vertės“, „Nedidelis patentuojamų išradimų komercinis potencialas: vidutinė nacionalinių patentų galiojimo trukmė yra tik apie 5 metus“, „55 proc. gyventojų tikslingai pirktų padirbtas prekes, o 45 proc. naudotų IN pažeidžiantį turinį“, „Sudėtinga pasinaudoti IN teisių gynimo priemonėmis“, „Nepakankamas teisių gynimo pareigūnų dėmesys IN pažeidimams“.	
1.11. Skatinti prekių ir paslaugų eksportą	✓			Nepakankamas	- Uždavinio probleminis laukas (apimantis vieną pagrindinę problemą – „Nepakankamas eksporto konkurencingumo augimas“) yra apibrėžtas nepakankamai tiksliai: - Pagrindinei apibrėžtai uždavinio problemai „Nepakankamas eksporto konkurencingumo augimas“ trūksta konkretumo. Nėra aišku, koks turėtų būti eksporto „pakankamumo“ įvertis. - Uždavinio priežastingumo aiškinime pateikiama mažas įmones diskriminuojanti ir su uždavinio sprendžiamą problema nesusijusi formuluotė: „nėra daug didelių inovatyvių įmonių, kuriančių ir gaminančių inovatyvius projektus“. - Probleminis uždavinio aprašymas labai koncentruojasi į aukštesnias technologijas, mažiau dėmesio skiriant daug žinių reikalaujančiam paslaugų eksportui. - Taip pat, pastebima, kad uždavinio problematikoje ir siektinų rodiklių aprašyme lygiaverčiai vartojamos sąvokos „originalios“ ir „Lietuviškos kilmės“ gali būti netapačios.	
1.12. Didinti Lietuvos turizmo konkurencingumą	✓			Pakankamas	- Uždavinio probleminis laukas (apimantis vieną pagrindinę problemą – „Neišnaudojamas turizmo potencialas“) yra apibrėžtas pakankamai tiksliai. - Pastebėtina, kad nors pagrindinės probleminės srities formuluotė atrodo nekonkreči, tačiau jai tikslumo suteikia ją pagrindžiančios priežastys: „Neefektyvus turizmo valdymas“, „Lėta turizmo sektoriaus transformacija“, „Trūksta turizmui pritaikytos infrastruktūros“, „Mažas Lietuvos, kaip patrauklios turizmo šalies, žinomumas užsienyje“, „Prastas Lietuvos pasiekiamumas ir regionų junglumas“.	
1.13. Didinti energetikos sektoriaus konkurencingumą	✓			Pakankamas	- Uždavinio probleminis laukas (apimantis dvi pagrindines problemas: „Energetikos srities inovacijų ekosistema nedidina sektoriaus konkurencingumą“ ir „Elektros energijos rinkos veikimą užtikrinanti ekosistema nepritaikyta inovatyviems prekybos būdams ir naujų elektros energijos paslaugų (lankstumo paslaugų) atsiradimui, riboja elektros energijos rinkos dalyvių skaičiaus (konkurencijos) augimą“) yra apibrėžtas pakankamai tiksliai. - Kita vertus, uždavinio probleminis laukas yra grindžiamas reikalingais pokyčiais penkiose srityse (įskaitant finansavimą, mokslą ir technologijas, žmogiškuosius išteklius, komunikaciją ir inovacijų kultūrą, produktus ir paslaugas). Tai gali sukurti iššūkius įgyvendinimo etape, nes reikala būtų itin efektyvaus atskirų sričių pavyzdžiui, energetikos, švietimo, ekonomikos ir inovacijų) koordinavimo.	
1.14. Didinti žemės ūkio, maisto pramonės, žuvininkystės sektoriuose sukuriama pridėtinę vertę bei konkurencingumą	✓			Pakankamas	- Uždavinio probleminis laukas (apimantis vieną pagrindinę problemą – „Žemės ūkio, maisto pramonės ir žuvininkystės sektorių konkurencingumas atsilieka lyginant su ES bei šalies viduje“) yra apibrėžtas pakankamai tiksliai. - Kita vertus, viena iš uždavinio priežasčių („Nepatrauklus sektorius ir jo įvaizdis, trūksta pozityvaus informavimo apie žemės ūkį“) yra pernelyg plati ir nesuponuoja tikslų sprendimo būdų. Priežasties formuluotėje minimas „Pozityvus informavimas apie žemės ūkį“ nėra pakankama sąlyga siekiant formuoti patrauklų sektoriaus įvaizdį. Šiuo tikslu turėtų būti įtraukti tiek švietimo, tiek socialinės apsaugos ir darbo srities sprendimai.	
1.15. Gerinti aukštos ir vidutinės pridėtinės vertės ekonomikos sektorių žmogiškųjų išteklių poreikio tenkinimą		✓	✓	Nepakankamas	- Uždavinio probleminis laukas (apimantis vieną pagrindinę problemą – „Lietuvos darbo rinkoje nuolat iškyla trumpos, vidutinės ir ilgos perspektyvos kvalifikuotų specialistų poreikis (trūkumas)“) yra apibrėžtas nepakankamai tiksliai: - Uždavinio probleminio lauko pagrindime yra minimos trys pagrindinės spręstinios problemos (atsiradimo) priežastys: (1) „Nepakankamu lygiu renkama, kaupiama ir analizuojama informacija, sudaranti galimybes nustatyti ir prognozuoti kvalifikuotų specialistų poreikį bei stebėti jo pokytį trumpoje, vidutinėje ir ilgalaikėje perspektyvoje“, (2) „Įmonės menkai investuoja į darbuotojų mokymą“ ir (3) „Nėra sisteminių sąlygų aukštos pridėtinės vertės sektorių darbo vietoms reikiamų kvalifikacijų specialistų iš užsienio šalių pritraukimui, jų integracijai ir išlaikymui“. Nors šių priežasčių sprendimas yra svarbus uždavinio įgyvendinimui, reikėtų pastebėti, kad šis probleminio lauko pagrindimas neapima darbo sąlygų ir paskatų (pavyzdžiui, finansinių ir socialinių) kūrimo svarbos ne tik užsienio, bet ir vietos specialistams, dirbantiems aukštos ir vidutinės pridėtinės vertės ekonomikos sektoriuose. Galima prielaida, kad šias problemas (iš dalies) sprendžia Plano 2 tikslo 2.9. uždavinys („Stiprinti socialinį	

						<i>dialogą ir gerinti darbo vietų kokybę“), sprendžiantis tokias problemas, kaip: (1) „Ribotas socialinių partnerių įsitraukimas sprendžiant darbo, socialinius ir ekonominius klausimus“, (2) „Šalies ūkyje neišnaudojami lanksčių darbo formų suteikiami privalumai“, (3) „Darbo aplinka vis dar kelia pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai“, (4) „Mažas šalies VDU lyginant su kitomis išsivysčiusiomis ES šalimi“.</i> Vis dėlto, 1.15. uždavinio pagrindimas (LR EIM ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programa, 2022) nenumato sąsajų su jokiais kitais Plano tikslais ir uždaviniais. - Uždavinio probleminis laukas taip pat neapima Lietuvos švietimo sistemos trūkumų (pavyzdžiui, mažo jaunų žmonių įsitraukimo į įvairių lygių ir formų švietimo ir mokymo įstaigas, švietimo sistemos neatitikimo aukšto lygio įgūdžių paklausai, modernių ir veiksmingų švietimo programų trūkumo, mokytojų kompetencijos kėlimo programų stygių ir t.t.), kurių sprendimas yra būtina sąlyga kvalifikuotos darbo jėgos, gebančios dirbti aukštos ir vidutinės pridėtinės vertės ekonomikos sektoriuose, ugdymui (OECD, 2021). Galima prielaida, kad šias problemas sprendžia Plano 3 tikslas (pavyzdžiui, 3.4. („Gerinti atitiktį tarp švietimo sistemoje įgyjamų ir darbo rinkoje bei prisitaikyti kintančioje aplinkoje reikalingų kompetencijų“) ir/ar 3.5. („Įdiegti efektyvią ir veiksmingą suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemą, siekiant asmenų gebėjimų ir kvalifikacijos darnos su asmenų, darbo rinkos ir aplinkos poreikiais“) uždaviniais), tačiau 1.15. uždavinio pagrindimas (LR EIM ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programa, 2022) nenumato sąsajų su jokiais kitais Plano tikslais ir uždaviniais.
--	--	--	--	--	--	---

Šaltinis: STRATA, remiantis LR ministerijų plėtros programomis.

Pastabos: ***Pakankamas** – uždavinio probleminio lauko apibrėžimas pakankamai tikslus (įtraukia visus reikšmingus iššūkius bei poreikius ir todėl padengia visą nustatytą probleminį lauką). ***Nepakankamas** – uždavinio probleminio lauko apibrėžimas nepakankamai tikslus (neįtraukia kai kurių reikšmingų iššūkių bei poreikių ir todėl nepadengia viso nustatyto probleminio lauko).

****Pažymėtina**, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

Veiklų atitiktis tikslui ir uždaviniams vertinimas

Plano 1 tikslui įgyvendinti yra formuluojami 15 uždavinių, kurie apima 27 pažangos priemonės ir 167 suplanuotas veiklas. Dalis šių veiklų taip pat turi apibrėžtas poveikles bei suplanuotus veiksmus, nurodytus LR ministerijų metiniuose veiklų planuose. Siekiant įvertinti veiklų atitiktį tikslui ir uždaviniams, buvo apžvelgtos visos pažangos priemonės ir jų įgyvendinimui numatytos veiklos (įsk. jų poveikles bei veiksmus). Atliekant vertinimą, buvo siekiama atsakyti, ar pažangos priemonės ir jų įgyvendinimui numatytos veiklos yra tinkamos ir pakankamos uždavinių ir tikslo (dalies) įgyvendinimui.

Vertinimo rezultatai (žr. **6 lentelė**) rodo, kad **numatytos** (ir patvirtintos) **pažangos priemonės ir veiklos** (įskaitant poveikles ir planuojamus veiksmus) **yra tinkamos ir pakankamos devyniems 1 tikslo uždaviniams įgyvendinti (1.1., 1.2., 1.4., 1.6., 1.8., 1.9., 1.11., 1.12., 1.14.)**. Pastebėtina, kad keturių uždavinių (1.1., 1.4., 1.6., 1.9., 1.11.) pagrindinės pažangos priemonės apima visas jų įgyvendinimui reikalingas veiklas. Tuo tarpu likę trys uždaviniai (1.2., 1.8., 1.12.) gali būti įgyvendinti tik su juos papildančių uždavinių (jų pažangos priemonių bei veiklų) pagalba. Konkrečiai:

- **1.2.** uždavinio („Kurti aukšto lygio mokslo žinias, didinančias šalies konkurencingumą“) pagrindinėje pažangos priemonėje (12-001-01-02-01⁹) trūksta veiklų, sprendžiančių finansavimo, gebėjimų rengti tarptautines paraiškas ir aukšto lygio tyrėjų trūkumo problemas. Šie trūkumai gali būti sprendžiami papildomomis pažangos priemonėmis, įgyvendinamomis 1 tikslo 1.1. („Stiprinti žmonių išteklius ir kompetencijas aukšto lygio mokslui ir mokslu grįstoms technologijoms kurti“) ir 1.3. („Skatinti mokslui imlaus verslo kūrimąsi bei mokslo ir verslo bendradarbiavimą ir plėtoti verslumo kultūrą mokslo ir studijų institucijose“) uždaviniuose.
- **1.8.** uždavinio („Skatinti verslumą ir žmonių augimą“) pagrindinėje pažangos priemonėje (05-001-01-08-09¹⁰) trūksta veiklų, nukreiptų į išorinio finansavimo didinimą ir žmonių prekių bei paslaugų siūlymą viešajam sektoriui. Šias spragas užpildo uždavinį papildanti pažangos priemonė (05-001-01-05-07¹¹), įgyvendinama 1 tikslo 1.5. („Skatinti pažangiųjų technologijų ir inovacijų kūrimą, diegimą ir sklaidą“) uždavinyje.
- **1.12.** uždavinys („Didinti Lietuvos turizmo konkurencingumą“) turi dvi pagrindines jį įgyvendinančias pažangos priemones (05-001-01-12-06¹² ir 05-001-01-12-07¹³), tačiau jose trūksta veiklų, sprendžiančių uždavinio probleminio lauko aprašyme minimus prasto Lietuvos pasiekiamumo ir junglumo iššūkius. Šią spragą gali užpildyti Plano 5 tikslo 5.3. („Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą“) uždavinio pažangos priemonės bei jų veiklos.

Vertinimo rezultatai taip pat rodo, kad **dalį pažangos priemonių yra tinkamos, tačiau nepakankamos 1 tikslo uždavinių įgyvendinimui (1.3., 1.5., 1.7., 1.10., 1.13., 1.15.)**. Pastebėtina, kad dalis šių uždavinių (1.10., 1.13.) negali būti pradėti pilnavertiškai įvertinti, nes turi (vertinimo metu) dar nepatvirtintų pažangos priemonių (ir todėl dalies suplanuotų veiklų). Likusių keturių uždavinių (1.3., 1.5., 1.7., 1.15.) pažangos priemonės yra patvirtintos, tačiau jų numatytos veiklos buvo įvertintos kaip nepakankamos, nes neįtraukia uždavinio įgyvendinimui reikšmingų veiklų. Konkrečiai:

- **1.3.** uždavinio („Skatinti mokslui imlaus verslo kūrimąsi bei mokslo ir verslo bendradarbiavimą ir plėtoti verslumo kultūrą mokslo ir studijų institucijose“) pažangos priemonėje (05-001-01-05-06 / 12-001-01-03-01¹⁴) trūksta veiklų, kurios apimtų verslo ir mokslo bendradarbiavimą ir verslumo kultūros mokslo ir studijų institucijose plėtojimą.

⁹ 12-001-01-02-01 „Stiprinti inovacijų ekosistemas mokslo centruose“

¹⁰ 05-001-01-08-09 „Skatinti verslumą ir kurti paskatas žmonių augimui“

¹¹ 05-001-01-05-07 „Sukurti nuoseklią inovacinės veiklos skatinimo sistemą“

¹² 05-001-01-12-06 „Spartinti turizmo sektoriaus transformaciją“

¹³ 05-001-01-12-07 „Plėtoti turizmo infrastruktūrą ir vystyti rinkodaros priemones“

¹⁴ 05-001-01-05-06 / 12-001-01-03-01 „Įgyvendinti misijomis grįstas mokslo ir inovacijų programas“

- **1.5.** uždavinio („*Skatinti pažangiųjų technologijų ir inovacijų kūrimą, diegimą ir sklaidą*“) pažangos priemonių (05-001-01-05-05¹⁵, 05-001-01-05-06 / 12-001-01-03-01¹⁶, 05-001-01-05-07¹⁷) veiklose trūksta sklaidos į daugiau Lietuvos regionų bei glaudesnio mokslo institucijų ir verslo bendradarbiavimo skatinimo (pavyzdžiui, specialistų mainai, bendrų mokslinių tyrimų ir plėtros projektų vykdymo).
- **1.7.** uždavinio („*Skatinti valstybės skaitmeninimą*“) pažangos priemonėse (05-002-01-07-04¹⁸, 05-002-01-07-07¹⁹, 05-002-01-07-08²⁰, 05-002-01-07-09²¹) trūksta veiklų, užtikrinančių skaitmeninių paslaugų naudojimo saugumą.
- **1.15.** uždavinio („*Gerinti aukštos ir vidutinės pridėtinės vertės ekonomikos sektorių žmogiškųjų išteklių poreikio tenkinimą*“) pažangos priemonėje (05-001-01-15-02²²) trūksta veiklų, skirtų gerinti darbo sąlygas vidutinės ir aukštos pridėtinės vertės ekonomikos sektoriuose ir kurti paskatas vietos (ne tik užsienio) specialistams dirbti šiuose sektoriuose.

Pastebėtina, kad šie identifikuoti veiklų trūkumai nėra užpildomi jokiais kitais (numatytais) uždaviniais, papildančiomis pažangos priemonėmis ir/ar tęstinėmis veiklomis. Todėl, siekiant spręsti minėtus iššūkius, siūloma peržiūrėti šias pažangos priemones ir papildyti/ patikslinti jų veiklų sąrašą (galimai tiksliau susiejant su kitais aktualiais uždaviniais ir jų kontekste įgyvendinamomis pažangos priemonėmis).

Apibendrinant vertinimo rezultatus, galima teigti, kad šiuo metu numatytos patvirtintų pažangos priemonių veiklos, nepaisant apibrėžtų (spręstinių) trūkumų, yra tinkamos įgyvendinti uždavinius ir pasiekti tikslą. Taip pat, pažymėtina, kad kai kurios veiklos gali turėti ilgalaikį poveikį uždavinio ir tikslo rodikliams (pavyzdžiui, veiklos orientuotos į diplomatų, eksportuosiančių įmonių darbuotojų kompetencijos didinimą gali sukurti ilgalaikį poveikį eksporto konkurencingumo didinimui), kas savo ruožtu gali užtrinti pasiektų rezultatų tvarumą.

¹⁵ 05-001-01-05-05 „Skatinti įmonės skaitmenizuoti“

¹⁶ 05-001-01-05-06 „Įgyvendinti misijomis grįstas mokslo ir inovacijų programas“

¹⁷ 05-001-01-05-07 „Sukurti nuoseklią inovacinės veiklos skatinimo sistemą“

¹⁸ 05-002-01-07-04 „Skatinti efektyvų valstybės informacinių išteklių valdymą“

¹⁹ 05-002-01-07-07 „Skatinti duomenų prieinamumą ir pakartotinį naudojimą“

²⁰ 05-002-01-07-08 „Kurti technologinius sprendimus ir įrankius, leidžiančius saugiai ir patogiausiai naudotis paslaugomis“

²¹ 05-002-01-07-09 „Didinti socialiai pažeidžiamų grupių skaitmeninius įgūdžius“

²² 05-002-01-07-09 „Didinti socialiai pažeidžiamų grupių skaitmeninius įgūdžius“

6 lentelė. 1 tikslo veiklų atitiktis tikslui ir uždaviniams vertinimas

Plano 1 tikslo uždavinys	Pažangos priemonė (-ės)	Tinkamumo ir pakankamumo vertinimas**	Komentaras (-ai)***
1.1. Stiprinti žmonių išteklius ir kompetencijas aukšto lygio mokslui ir mokslu grįstoms technologijoms kurti	Gerinti mokslo ir studijų aplinką (12-001-01-01-01)	<i>Tinkama ir pakankama</i>	• Numatyta pažangos priemonė ir veiklos („Parengti priemonių rinkinį, siekiant sudaryti sąlygas tyrėjams dalytis Lietuvos mokslo rezultatais per Europos atvirojo mokslo debesį ir naudotis tarptautiniais mokslo ištekliais“ ir „Tyrėjams palankios MTEP aplinkos gerinimas“), yra tinkamos ir pakankamos uždaviniui įgyvendinti.
1.2. Kurti aukšto lygio mokslo žinias, didinančias šalies konkurencingumą	Stiprinti inovacijų ekosistemas mokslo centruose (12-001-01-02-01)	<i>Tinkama ir pakankama</i>	• Pažangos priemonė ir veiklos („MTEP vystymo paketas“ ir „Tarptautiškumo skatinimo paketas“), yra tinkamos ir pakankamos uždaviniui įgyvendinti. Pastebėtina: - Pagrindinėje uždavinio pažangos priemonėje trūksta veiklų, sprendžiančių finansavimo, gebėjimų rengti tarptautines paraiškas ir aukšto lygio tyrėjų trūkumo problemas. Šie trūkumai yra sprendžiami papildomomis pažangos priemonėmis (įgyvendinamomis 1.1. ir 1.3. uždaviniuose).
1.3. Skatinti mokslui imlaus verslo kūrimąsi bei mokslo ir verslo bendradarbiavimą ir plėtoti verslumo kultūrą mokslo ir studijų institucijose	Įgyvendinti misijomis grįstas mokslo ir inovacijų programas (05-001-01-05-06 / 12-001-01-03-01)	<i>Tinkama, bet nepakankama</i>	• Pažangos priemonė ir veiklos („Investicijos į kompetencijų centrus“ ir „Bendros misijų programos“) yra tinkamos, bet nepakankamos šiam uždaviniui įgyvendinti. Pastebėtina: - Pirmosios veiklos atveju („Investicijos į kompetencijų centrus“) nėra patikslinama, kokios investicijos (viešojo, privataus sektoriaus, ar tarptautinės) yra turimos omenyje. Pastebėtina, ši veikla neturi apibrėžtų poveikių, kurios galėtų patikslinti šią informaciją. Todėl, lieka neaišku, koku būdu bus investuojama į kompetencijų centrus ir ar šios investicijos bus pakankama sąlyga uždavinio (dalies) įgyvendinimui. - Antrosios veiklos („Bendros misijų programos“) formuluotė taip pat yra pernelyg abstrakti, nes nėra patikslinama, kokio tiksliai rezultato yra siekiama (pavyzdžiui, programas parengti, įgyvendinti ar finansuoti). Todėl, lieka neaišku, kaip ši veikla bus įgyvendinta ir ar tai bus pakankama sąlyga uždavinio (dalies) įgyvendinimui. - Abi veiklos padengia tik pirmąją uždavinio dalį (t. y., prisideda prie mokslui imlaus verslo kūrimosi skatinimo), tačiau uždaviniui trūksta veiklų, kurios apimtų verslo ir mokslo bendradarbiavimą ir verslumo kultūros mokslo ir studijų institucijose plėtojimą (pavyzdžiui, antreprenerystės įgūdžių integraciją į mokslo programas (OECD, 2021), paskatų kūrimas tyrėjams dirbti su verslo atstovais, patrauklesnių sąlygų kūrimas tyrėjams teikti eksperimentinės plėtos ir verslo konsultavimo paslaugas, administracinės naštos MSI viduje ir tam tenkančios projektų dalies mažinimą (Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ir Ekonomikos ir inovacijų ministerija, 2020)). Pastebėtina, šie trūkumai nėra sprendžiami ir numatytais papildomomis pažangos priemonėmis (t. y., 12-001-01-01-01²³, 05-001-01-05-06 / 12-001-01-03-01²⁴, 12-003-03-04-02²⁵).
1.4. Perorientuoti pramonę link klimatui neutralios ekonomikos	Skatinti įmones pereiti link neutralios klimatui ekonomikos (05-001-01-04-02)	<i>Tinkama ir pakankama</i>	• Pažangos priemonė ir veiklos (galimos skirstyti į tokias veiklų grupes, kaip inovacijų ir startuolių skatinimas, pramonės transformacija ir tvarumas, žiedinės ekonomikos ir skaitmeninių technologijų diegimas) yra tinkamos ir pakankamos šiam uždaviniui įgyvendinti. Pastebėtina: - Uždavinio veiklos yra orientuotos ne tik į uždavinio rodiklius bet ir tęstinumą, nes siekia ne tik konkretaus dydžio (pavyzdžiui, šiltnamio efektą sukeliančių dujų sumažinimo, bet diegia priemones, kurios turėtų užtikrinti nuolatinį mažėjimą (pavyzdžiui, energijos vartojimo efektyvumą didinančių gamybos technologijų diegimas). - Veiklos yra orientuotos į tikslines grupes, kurių rezultatas reikšmingiausiai prisidėtų prie bendro rodiklio pasiekimo (pavyzdžiui, įmonės, dalyvaujančiose ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje).

²³ 12-001-01-01-01 „Gerinti mokslo ir studijų aplinką“

²⁴ 05-001-01-05-06 / 12-001-01-03-01 „Įgyvendinti misijomis grįstas mokslo ir inovacijų programas“

²⁵ 12-003-03-04-02 „Užtikrinti efektyvų mokslo ir studijų sistemos valdymą“

1.5. Skatinti pažangiųjų technologijų ir inovacijų kūrimą, diegimą ir sklaidą	1. Skatinti įmones skaitmenizuotis (05-001-01-05-05)	Tinkama, bet nepakankama	- Pažangos priemonės ir veiklos (galimos skirstyti į tokias veiklų grupes, kaip skaitmeninių kompetencijų ir technologijų plėtra ir diegimas, MVĮ skaitmeninimas ir automatizavimas, inovacijų politikos ir ekosistemos tobulinimas) yra tinkamos, bet nepakankamos šiam uždaviniui įgyvendinti. Pastebėtina: - Inovacinei ekosistemei kurti numatytos veiklos sudaro tvirtą pagrindą tikslui pasiekti, nes apima inovacijų paklausos ir pasiūlos formavimą, startuolių vystymą, inovacijų tinklo peržiūrą/optimizavimą, reikalingų įgūdžių ugdymą bei viešojo sektoriaus įgalinimą. Visgi, pastebima, kad veiklose trūksta sklaidos į daugiau Lietuvos regionų (šiuo metu koncentruojamasi į Sostinės, Vidurio ir Vakarų Lietuvos regionus). Tai padidintų tikimybę rezultatų pasiekimui ir sklaidai, kuri numatyta pačioje uždavinio formuluoje. Ši sklaida nėra numatyta ir uždavinį papildančiose pažangos priemonėse (t.y. 05-001-01-15-02²⁶, 12-003-03-04-03²⁷). - Uždavinį taip pat padėtų įgyvendinti glaudesnis mokslo institucijų ir verslo bendradarbiavimo skatinimas (pavyzdžiui, specialistų mainai, bendrų mokslinių tyrimų ir plėtos projektų vykdymas (EFIS ir Visionary Analytics, 2020)) ir kt. veiklos, kurios šiuo metu nėra numatytos šiam uždaviniui įgyvendinti.
	2. Įgyvendinti misijomis grįstas mokslo ir inovacijų programas (05-001-01-05-06 / 12-001-01-03-01)		
	3. Sukurti nuoseklią inovacinės veiklos skatinimo sistemą (05-001-01-05-07)		
1.6. Pritraukti tiesiogines užsienio ir vietines investicijas	Gerinti konkurencinę investicijų pritraukimo aplinką (05-001-01-06-03)	Tinkama ir pakankama	- Pažangos priemonė ir veiklos („Laisvųjų ekonominių zonų, pramonės parkų ir kitose pramoninėse teritorijose esančių sklypų išvystymas“, „Stambių projektų pritraukimas į regionus“, „Co-create solutions žinomumo didinimas“, „VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ atstovybių plėtra ir esamų atstovybių stiprinimas“ ir Užsienio ir vietos investuotojų su dideliu darbo vietų kūrimo potencialu pritraukimas Akmenės r. sav., Jonavos r. sav. ir Mažeikių r. sav.) yra tinkamos ir pakankamos uždaviniui įgyvendinti. Pastebėtina: - Uždavinio veiklos yra kompleksinės (nuo infrastruktūros gerinimo iki šalies žinomumo didinimo), skirtos konkrečioms regionams ir institucijoms. - Pažymėtina, kad dalis veiklų užtikrins ir įgalins kitų uždavinių (pavyzdžiui, 1.11.) rodiklių pasiekimą. - Didesnė uždavinio įgyvendinimo tikimybė būtų nesikoncentruojant į konkrečius regionus (Akmenės r. sav., Jonavos r. sav. ir Mažeikių r. sav.), o teikiant jiems prioritetą (tačiau neapsiribojant jais). Tai suteiktų galimybę aplikuoti ir kitų regionų verslams, jeigu prioritetiniai (Akmenės r. sav., Jonavos r. sav. ir Mažeikių r. sav.) būtų pasyvesni.
1.7. Skatinti valstybės skaitmeninimą	1. Skatinti efektyvų valstybės informacinių išteklių valdymą (05-002-01-07-04)	Tinkama, bet nepakankama	- Pažangos priemonės ir veiklos (galimos skirstyti į tokias veiklų grupes, kaip: skaitmeninio technologijų diegimas pramonės įmonėse, duomenų valdymas ir atvirojo kodo technologijų plėtra, kalbinių ir kitų skaitmeninių išteklių plėtra ir prieinamumas, socialiai pažeidžiamų grupių gyventojų skaitmeninė integracija) yra tinkamos, bet nepakankamos uždaviniui įgyvendinti. Pastebėtina: - Trečiojoje pažangos priemonėje (05-002-01-07-08²⁸) trūksta veiklų (poveiklių, veiksmų), užtikrinančių skaitmeninių paslaugų naudojimo saugumą. Pastebėtina, kad ši spraga nėra užpildoma ir kitomis (papildomomis) uždaviniui įgyvendinti skirtomis pažangos priemonėse.
	2. Skatinti duomenų prieinamumą ir pakartotinį naudojimą (05-002-01-07-07)		
	3. Kurti technologinius sprendimus ir įrankius, leidžiančius saugiai ir patogiai naudotis paslaugomis (05-002-01-07-08)		
	4. Didinti socialiai pažeidžiamų grupių skaitmeninius įgūdžius (05-002-01-07-09)		
1.8. Skatinti verslumą ir įmonių augimą	Skatinti verslumą ir kurti paskatas įmonių augimui (05-001-01-08-09)	Tinkama ir pakankama	- Pažangos priemonės ir veiklos (galimos skirstyti į tokias veiklų grupes, kaip: MVĮ atsigavimo ir plėtos skatinimas, reguliavimo ir priežiūros tobulinimas, konsultavimo ir mokymų paslaugų teikimas, socialinio ir jaunimo verslo skatinimas ir skaitmeninio verslumo ugdymas) yra tinkamos ir pakankamos uždaviniui įgyvendinti. Pastebėtina: - Pagrindinėje uždavinio pažangos priemonėje trūksta veiklų, kurios apimtų priežastingumo analizę išskeltus iššūkius, tokius kaip išorinio finansavimo didinimą, įmonių prekių ir paslaugų siūlymą viešajam sektoriui. Šie trūkumai yra sprendžiami uždavinį papildančios pažangos priemonės (05-001-01-05-07²⁹) veiklomis, tokiomis kaip „Finansinės paskatos startuoliams ir atžalinėms įmonėms kurti“, „Finansinės paskatos verslo paslaugų centrums vystyti ir diegti robotikos procesų automatizavimo (RPA) ir dirbtinio intelekto (DI) sprendimus“, „Padidinti inovacijų paklausą Lietuvoje išnaudojant viešųjų pirkimų potencialą“, ir „Skatinti inovacijas viešajame sektoriuje (iki prekybinius pirkimus)“.

²⁶ 05-001-01-15-02 „Skatinti talentų ir kompetencijų pasiūlą pažangiai ekonomikai“

²⁷ 12-003-03-04-03 „Sukurti rinkos poreikius atliepiančią profesinio ugdymo sistemą“

²⁸ 05-002-01-07-08 „Kurti technologinius sprendimus ir įrankius, leidžiančius saugiai ir patogiai naudotis paslaugomis“

²⁹ 05-001-01-05-07 „Sukurti nuoseklią inovacinės veiklos skatinimo sistemą“

1.9. Didinti kultūros ir kūrybinių industrijų potencialą ir skatinti kūrybiniu turiniu grįstų naujų produktų ir paslaugų kūrimą	KKI plėtra skatinanti konkurencingumą ir pridėtinės vertės kūrimą (08-001-01-09-01 (PP))*	<i>Tinkama ir pakankama</i>	- Pažangos priemonė ir veiklos („Infrastruktūros ir kitų sąlygų gerinimas siekiant kurti konkurencingus ir paklausius KKI produktus ir (arba) paslaugas“, „Dizaino sparnai“, „KKI akceleravimo veikla“) yra tinkamos ir pakankamos uždaviniui įgyvendinti. Pastebėtina: - Pažangos priemonėje numatyta veikla „Infrastruktūros ir kitų sąlygų gerinimas siekiant kurti konkurencingus ir paklausius KKI produktus ir (arba) paslaugas“ turi tiesioginį ryšį su problematikos analizėje nurodytomis priežastimis (nesisteninga ir neišsami KKI sektoriaus duomenų stebėseną, reikiamų KKI pajėgumų kurti aukštos pridėtinės vertės ir konkurencingus produktus neužtikrinimas). - Kitos dvi veiklos „Dizaino sparnai“ bei „KKI akceleravimo veikla“ ir jų poveiklės tiesiogiai prisideda prie sprendžiamos uždavinio problemos, tokios kaip reikiamų KKI pajėgumų kurti aukštos pridėtinės vertės ir konkurencingus produktus bei inovatyvias KKI bei socialines paslaugas neužtikrinimas.
1.10. Skatinti intelektinės nuosavybės kūrimą ir naudojimą	1. Sukurti ir įveikinti IN apsaugos paskatų sistemą (13-001-01-10-01) 2. Didinti informuotumą skatinant IN apsaugą (13-001-01-10-02) 3. Didinti IN apsaugos sistemos prieinamumą (13-001-01-10-03)* 4. Stiprinti IN teisių gynimo sistemą (13-001-01-10-04)	<i>Tinkama, bet nepakankama</i>	- Pažangos priemonė ir veiklos („Esamos padėties analizė ir pasiūlymų suformulavimas“, „Integruoto visuomenės švietimo intelektinės nuosavybės klausimais modelio sukūrimas ir jo testavimas“, „Interneto svetainės intelektinė.lt technologinė ir funkcinė plėtra“, „Koordinuotos didelio poveikio visuomenės informavimo intelektinės nuosavybės klausimais kampanijos vykdymas“) yra tinkamos, bet nepakankamos uždaviniui įgyvendinti, nes tik dvi pažangos priemonės (13-001-01-10-02³⁰ ir 13-001-01-10-04³¹) turi išbaigtą veiklų sąrašą, tuo tarpu: - Pirmoji pažangos priemonė (13-001-01-10-01³²) numato tik vieną veiklą („Esamos padėties analizė ir pasiūlymų suformulavimas“), kuri pažangos priemonės (ir uždavinio dalies) įgyvendinimui nėra pakankama. Daroma prielaida, kad konkretesni veiksmai bus suplanuoti įgyvendinus šią numatytą veiklą. Priešingu atveju kyla rizika neįgyvendinti pažangos priemonės ir nesukurti bei neįveikinti IN apsaugos paskatų sistemos. - Trečioji pažangos priemonė (13-001-01-10-03³³) nėra patvirtinta ir nenumato jokių veiklų. Šiuo metu yra vertinamas priemonės aprašo rengimo tikslingumas. Daroma prielaida, kad priemonės aprašas (įskaitant ir išbaigtą veiklų sąrašą) bus parengtas vėlesniuose etapuose. Priešingu atveju kyla rizika neįgyvendinti pažangos priemonės ir nesustiprinti IN teisių gynimo sistemos.
1.11. Skatinti prekių ir paslaugų eksportą	Įgyvendinti eksporto konkurencingumo augimą skatinančias priemones (05-001-01-11-04)	<i>Tinkama ir pakankama</i>	- Pažangos priemonė ir veiklos (galimos skirstyti į tokias veiklų grupes, kaip: eksporto skatinimas ir plėtra, eksporto kompetencijų didinimas ir konsultavimas, eksporto rinkodaros ir pristatymo paslaugų teikimas, ir eksporto politikos ir strategijos formavimas ir įgyvendinimas) yra tinkamos ir pakankamos uždaviniui įgyvendinimui. Pastebėtina: - Uždavinio veiklos yra daugiau nei pakankamos uždaviniui ir tikslo dalies) įgyvendinimui. Veiklos orientuotos į diplomatų, eksportuosiančių įmonių darbuotojų kompetencijos didinimą tikėtina turės ilgalaikio poveikio eksporto konkurencingumo didinimui. - Pažangos priemonė numato ir trumpalaikio poveikio veiklą (pavyzdžiui, „Nacionalinių stendų tarptautinėse parodose organizavimas“ ir „Nuosavų produktų pristatymas tarptautinėse partnerių paieškos ir prekybos platformose“).
1.12. Didinti Lietuvos turizmo konkurencingumą	1. Spartinti turizmo sektoriaus transformaciją (05-001-01-12-06) 2. Plėtoti turizmo infrastruktūrą ir vystyti rinkodaros priemones (05-001-01-12-07)	<i>Tinkama ir pakankama</i>	- Pažangos priemonės ir veiklos (galimos skirstyti į tokias veiklų grupes, kaip: turizmo informacinės sistemos ir skaitmeninės platformos kūrimas ir modernizavimas, turizmo startuolių, kompetencijų ir infrastruktūros skatinimas, turizmo rinkodaros ir įvaidžio kūrimo veikla) yra tinkamos ir pakankamos uždaviniui įgyvendinimui. Pastebėtina: - Pagrindinėse uždavinio pažangos priemonėse trūksta veiklų, sprendžiančių uždavinio probleminio lauko pagrindime minimus prasto Lietuvos pasiekiamumo ir junglumo iššūkius. Galima prielaida, kad šią spragą užpildė Plano 5 tikslo 5.3. uždavinys („Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą“).
1.13. Didinti energetikos	1. Diegti pažangias technologijas, palaipsniui mažinant iškastinio kuro naudojimą, teikiant prioritetą vandenilio technologijoms (03-001-01-13-01)	<i>Tinkama, bet nepakankama</i>	Pažangos priemonės ir veiklos („Žaliojo“ vandenilio gamyba“, „Žaliojo“ vandenilio gamybos pajėgumų plėtra“, „Tikslinių skatinamųjų stipendijų skyrimas energetikos sektoriaus inžinerinės pakraipos studentams“) yra tinkamos, bet nepakankamos uždaviniui įgyvendinimui. Pastebėtina:

³⁰ 13-001-01-10-02 „Didinti informuotumą skatinant IN apsaugą“

³¹ 13-001-01-10-04 „Stiprinti IN teisių gynimo sistemą“

³² 13-001-01-10-01 „Sukurti ir įveikinti IN apsaugos paskatų sistemą“

³³ 13-001-01-10-03 „Didinti IN apsaugos sistemos prieinamumą“

sektoriaus konkurencingumą	2. Didinti energetikos sektoriaus inžinerinės pakraipos darbuotojų skaičių (03-001-01-13-02) 3. Diegti priemones, didinančias elektros energijos vartotojų, aktyviai dalyvaujančių elektros energijos rinkoje, skaičių (03-001-01-13-03)*		- Antroji pažangos priemonė (03-001-01-13-02)³⁴ numato paskatų kūrimą studentams (tikslinių skatinamųjų stipendijų skyrimas), tačiau nenumato paskatų kūrimo šios srities darbuotojams. Taip pat, uždavinio pagrindimas (LR energetikos ministerijos energetikos plėtros programoje) nenumato sąsają su jokiais kitais plano uždaviniais, numatančiais šias veiklas. Pastebėtina, kad kūrimas studentams, tačiau reikiamų paskatų nesukūrimas šios srities darbuotojams gali lydėti į „protų nutekėjimą“ ateityje (STRATA, 2020). - Trečioji pažangos priemonė (03-001-01-13-03³⁵) dar (vertinimo metu) nėra patvirtinta ir nenumato jokių veiklų.
1.14. Didinti žemės ūkio, maisto pramonės, žuvininkystės sektoriuose sukuriama pridėtinę vertę bei konkurencingumą	1. Nustatyti ir įdiegti į gamybą tvarios žemės ūkio gamybos ir perdirbimo principus, užtikrinant produktyvumą ir konkurencingumą vietos ir eksporto rinkose (15-001-01-14-01)* 2. Pagerinti valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių būklę didinant žemės ūkio veiklos konkurencingumą (15-001-01-14-02) 3. Sudaryti sąlygas perspektyvioms, konkurencingoms ir patrauklioms tvarios žvejybos, darnios akvakultūros, saugaus žuvininkystės produktų tiekimo veikloms ir panaudoti mėlynosios ekonomikos teikiamas galimybes žvejybos ir akvakultūros regionuose (15-001-01-14-03)	<i>Tinkama ir pakankama</i>	• Pažangos priemonės ir veiklos (galimos skirstyti į tokias veiklų grupes, kaip: žemės ūkio ir kaimo plėtra, žvejybos ir akvakultūros plėtra, inovacijų ir mokymų skatinimas, vietos plėtros strategijų rengimas ir įgyvendinimas) yra tinkamos ir pakankamos uždavinio įgyvendinimui. Pastebėtina: - Pirmoji pažangos priemonė (15-001-01-14-01³⁶) dar (vertinimo metu) nėra patvirtinta. Visgi, priemonės aprašas pateikia planuojamų veiklų sąrašą, kurios yra tinkamos uždavinio (dalies) įgyvendinimui - Trečioji pažangos priemonė (15-001-01-14-02³⁷) numato veiklas, kurios yra tinkamos uždavinio (dalies) įgyvendinimui. Kita vertus, yra neaišku, kaip su uždaviniu dera pažangos priemonės veikla, numatanti „laikina žvejybos veiklos nutraukimą“.
1.15. Gerinti aukštos ir vidutinės pridėtinės vertės ekonomikos sektorių žmogiškųjų išteklių poreikio tenkinimą	Skatinti talentų ir kompetencijų pasiūlą pažangiai ekonomikai (05-001-01-15-02)	<i>Tinkama, bet nepakankama</i>	• Pažangos priemonė ir veiklos (galimos skirstyti į tokias veiklų grupes, kaip: teisinio reguliavimo ir finansinių paskatų kūrimas užsienio specialistams, kvalifikuotų specialistų poreikio ir pritraukimo analizė bei skatinimas, darbuotojų mokymo ir kvalifikacijų ugdymo skatinimas) yra tinkamos, bet nepakankamos uždavinio įgyvendinimui. Pastebėtina: - Uždaviniui įgyvendinti trūksta veiklų, orientuotų į darbo sąlygų gerinimą ir paskatų (vietos darbuotojams) kūrimą. Kadangi uždavinio pagrindime nėra numatytos sąsajos su kitomis pažangos priemonėmis (ir jų veiklomis), šios spragos lieka nepadengtos. Galima prielaida, kad šias veiklas gali dalinai apimti Plano 2 Tikslas 2.9 uždavinys, kuris apima veiklas, galimas skirstyti į tokias veiklų grupes, kaip: socialinio dialogo vystymas, darbo aplinkos kūrimas, teisinės sistemos tobulinimas, Valstybinės darbo inspekcijos (VDI) žmogiškųjų ir materialinių išteklių panaudojimo efektyvinimas. Vis dėlto, netgi numatytas sąsajas su šiuo uždaviniu, šios papildomos veiklos vis tiek nėra pakankamos, nes nenumato finansinių paskatų kūrimo vietos specialistams. - Uždaviniui įgyvendinti trūksta veiklų, apimančių švietimo sistemos tobulinimą, kuris yra būtina sąlyga kvalifikuotos darbo jėgos, gebančios dirbti aukštos ir vidutinės pridėtinės vertės ekonomikos sektoriuose, ugdymui (OECD, 2021). Galima prielaida, kad šias veiklas apima Plano 3 tikslas (pavyzdžiui, 3.4. („Gerinti atitiktį tarp švietimo sistemoje įgyjamų ir darbo rinkoje bei prisitaikyti kintančioje aplinkoje reikalingų kompetencijų“) ir (ar) 3.5. („Įdiegti efektyvią ir veiksmingą suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemą, siekiant asmens gebėjimų ir kvalifikacijos darnos su asmens, darbo rinkos ir aplinkos poreikiais“) uždaviniais), tačiau 1.15. uždavinio pagrindimas nenumato sąsają su jokiais kitais uždaviniais.

Šaltinis: STRATA, remiantis LR ministerijų plėtros programomis ir pažangos priemonių pagrindimo aprašais.

Pastabos: pažangų priemonių kontekste numatytos veiklos nurodytos Priede. *Žymi nepatvirtintas pažangos priemones. ****Tinkama ir pakankama** - pažangos priemonės ir numatytos veiklos yra pakankamos ir tinkamos uždaviniui įgyvendinti ir tikslui (jo daliai) pasiekti. *****Tinkama, bet nepakankama** - pažangos priemonės ir numatytos veiklos yra tinkamos, tačiau trūksta tam tikrų veiklų, kurios yra būtinos uždaviniui įgyvendinti ir tikslui (jo daliai) pasiekti.

***Pažymėtina, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

³⁴ 03-001-01-13-02 „Didinti energetikos sektoriaus inžinerinės pakraipos darbuotojų skaičių“

³⁵ 03-001-01-13-03 „Diegti priemones, didinančias elektros energijos vartotojų, aktyviai dalyvaujančių elektros energijos rinkoje, skaičių“

³⁶ 15-001-01-14-01 „Nustatyti ir įdiegti į gamybą tvarios žemės ūkio gamybos ir perdirbimo principus, užtikrinant produktyvumą ir konkurencingumą vietos ir eksporto rinkose“

³⁷ 15-001-01-14-02 „Pagerinti valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių būklę didinant žemės ūkio veiklos konkurencingumą“

Tikslo intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimas

Vertinant, kaip 1 tikslo intervencija dera su kitomis Plano tikslų intervencijomis, buvo analizuojama, ar (kaip) kitų Plano tikslų uždaviniai (jų pažangos priemonės ir veiklos) prisideda prie 1 tikslo įgyvendinimo. Taip pat, ar (kaip) 1 tikslo uždaviniai (jų pažangos priemonės ir veiklos) prisideda prie kitų Plano tikslų realizavimo. Ši analizė leido patikrinti, ar Planą sudarantys tikslai bei uždaviniai papildė, nedubliuoja ir neprieštarauja vieni kitiems.

Vertinimo rezultatai (žr. **7 lentelė**) rodo, kad Plane nesama uždavinių, kurie dubliuotų ar prieštarautų 1 tikslo uždaviniams. Planas remiasi holistiniu požiūriu ir atskiri Plano tikslai reikšmingai papildo vienas kitą. Remiantis 1 tikslo uždavinių aprašais (pristatytais aktualiose LR ministerijų plėtros programose), **kitų tikslų uždaviniai** (jų įgyvendinamos pažangos priemonės) **reikšmingai prisideda prie dešimties 1 tikslo uždavinių (1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 1.6., 1.7., 1.8., 1.11., 1.12.) įgyvendinimo**. Pavyzdžiui, prie 1 tikslo 1.2. uždavinio („Kurti aukšto lygio mokslo žinias, didinančias šalies konkurencingumą“) įgyvendinimo prisideda 3 tikslo 3.4. uždavinio („Gerinti atitiktį tarp švietimo sistemoje įgyjamų ir darbo rinkoje bei prisitaikyti kintančioje aplinkoje reikalingų kompetencijų“) pažangos priemonė (12-003-03-04-02³⁸). Konkrečiau, šios pažangos priemonės veiklos apima investicijas, skirtas reorganizuoti Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūrą (MITA) bei įdiegti naujus mokslo ir studijų institucijų finansavimo modelius, kurios yra reikšmingos siekiant kurti aukšto mokslo žinias. Kitas pavyzdys yra 1 tikslo 1.6. uždavinys („Pritraukti tiesiogines užsienio ir vietines investicijas“), prie kurio įgyvendinimo prisideda Plano 3, 8 ir 9 tikslo uždavinių (3.4., 8.5., 9.1.)³⁹ kontekste įgyvendinamos pažangos priemonės. Konkrečiau, šių uždavinių pažangos priemonės apima veiklas, kuriomis siekiama sukurti rinkos poreikius atliepiančią profesinio ugdymo sistemą (12-003-03-04-03⁴⁰), didinti diplomatinio atstovavimo tinklo efektyvumą (14-001-09-01-01⁴¹), tobulinti vidutinės trukmės biudžeto sistemą (04-001-08-05-01⁴²) ir stiprinti viešojo ir privataus sektorių partnerystę (04-001-08-05-04⁴³), kurios yra reikšmingos siekiant pritraukti tiesiogines užsienio ir vietines investicijas.

Vertinimo rezultatai taip pat rodo, kad ir **1 tikslo uždaviniai ir jų pažangos priemonės reikšmingai prisideda prie kitų Plano tikslų įgyvendinimo**. Pavyzdžiui, 1 tikslo uždavinių (1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.6., 1.7., 1.15.) kontekste įgyvendinamos pažangos priemonės prisideda prie 3 tikslo uždavinių įgyvendinimo (3.4., 3.5., 3.7.)⁴⁴, kurie siekia gerinti švietimo sistemos ir darbo rinkos kompetencijų atitiktį bei plėtoti mokslu grįstas studijas ir naudoti laisvųjų mokslinių tyrimų potencialą. Tuo tarpu dalis 1.6. – 1.8. uždavinių pažangos priemonių prisideda prie 8 tikslo uždavinių (pavyzdžiui, 8.5., 8.6., 8.7.)⁴⁵, orientuotų į valstybės finansų efektyvumo panaudojimą, viešųjų paslaugų kokybės gerinimą ir veiksmingą regioninės politikos sistemą. Taip pat, pastebėtina, kad 1 tikslo 1.12. („Didinti Lietuvos turizmo konkurencingumą“) ir 1.14. („Didinti žemės ūkio, maisto pramonės, žuvininkystės sektoriuose sukurtą pridėtinę vertę bei konkurencingumą“) uždavinių kontekste įgyvendinamos pažangos priemonės prisideda prie 4 tikslo uždavinių (4.1., 4.2., 4.5., 4.6.)⁴⁶, siekiančių gerinti sąlygas kuriantiems Lietuvoje ir didinti Lietuvos kultūros sklaidą užsienyje, stiprinti atminties aktualizavimą, skatinti gyventojus dalyvauti kultūrinėse

³⁸ 12-003-03-04-02 „Užtikrinti efektyvų mokslo ir studijų sistemos valdymą“

³⁹ 3.4. uždavinys „Gerinti atitiktį tarp švietimo sistemoje įgyjamų ir darbo rinkoje bei prisitaikyti kintančioje aplinkoje reikalingų kompetencijų“

8.5. uždavinys „Didinti viešųjų finansų ir valstybės turto valdymo ir panaudojimo efektyvumą“

9.1. uždavinys „Stiprinti atstovavimą Lietuvos interesams tarptautinėje erdvėje ir diasporos politiką“

⁴⁰ 12-003-03-04-03 „Sukurti rinkos poreikius atliepiančią profesinio ugdymo sistemą“

⁴¹ 14-001-09-01-01 „Didinti diplomatinio atstovavimo tinklo efektyvumą“

⁴² 04-001-08-05-01 „Tobulinti vidutinės trukmės biudžeto sistemą“

⁴³ 04-001-08-05-04 „Stiprinti viešojo ir privataus sektorių partnerystę ir skatinti privačių investicijų pritraukimą“

⁴⁴ 3.4. uždavinys „Gerinti atitiktį tarp švietimo sistemoje įgyjamų ir darbo rinkoje bei prisitaikyti kintančioje aplinkoje reikalingų kompetencijų“

3.5. uždavinys „Įdiegti efektyvią ir veiksmingą suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemą, siekiant asmens gebėjimų ir kvalifikacijos darnos su asmens, darbo rinkos ir aplinkos poreikiais“

3.7. uždavinys „Plėtoti mokslu grįstas studijas, geriau panaudojant laisvųjų mokslinių tyrimų potencialą, ir prisidėti prie Lietuvai ir pasauliui aktualių iššūkių sprendimo“

⁴⁵ 8.5. uždavinys „Didinti viešųjų finansų ir valstybės turto valdymo ir panaudojimo efektyvumą“

8.6. uždavinys „Gerinti viešojo valdymo institucijų teikiamų paslaugų kokybę, didinti jų prieinamumą ir patrauklumą“

8.7. uždavinys „Sukurti ir įgyvendinti veiksmingą regioninės politikos sistemą, sustiprinant regionų kompetenciją“

⁴⁶ 4.1. uždavinys „Skatinti gyventojus dalyvauti kultūrinėse veiklose ir prisidėti prie kultūros plėtros“

4.2. uždavinys „Gerinti sąlygas kuriantiems Lietuvoje ir didinti Lietuvos kultūros sklaidą užsienyje“

4.5. uždavinys „Stiprinti istorinės atminties aktualizavimą visuomenėje“

4.6. uždavinys „Atgaivinti visuomenei reikšmingą kultūros ir tautinį paveldą ir didinti jo naudojimą visuomenės poreikiams“

veiklose ir atgaivinti visuomenei reikšmingą kultūros ir tautinį paveldą. Taip pat, šios pažangos priemonės prisideda ir prie 9 tikslo 9.1. uždavinio („Stiprinti atstovavimą Lietuvos interesams tarptautinėje erdvėje ir diasporos politiką“) bei 7 tikslo 7.1. („Stiprinti regionų ekonominį augimą, atsižvelgiant į jų potencialą“) ir 7.2. („Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems“) uždavinių įgyvendinimo. Šių sąsajų tarp 1 ir kitų Plano tikslų esama ir daugiau (plačiau žr. **Priedą**).

Apibendrinant vertinimo rezultatus, galima teigti, kad 1 tikslo intervencija yra suderinama su kitų Plano tikslų intervencijomis. Numatyti 1 tikslo uždaviniai neprieštarauja ir nedubliuoja kitų tikslų intervencijų, bet verčiau papildo ir prisideda prie kitų tikslų įgyvendinimo (kaip ir kitų tikslų uždaviniai prisideda prie 1 tikslo realizavimo). Pastebėtina, kad 1 tikslas yra ypač glaudžiai susijęs su Plano tikslais, siekiančiais pažangos švietimo (3 tikslas), kultūros (4 tikslas), energetikos (5 tikslas) ir viešojo valdymo (8 tikslas) srityse. Šios glaudžios tikslų sąsajos suponuoja, kad šių tikslų įgyvendinimas negali būti izoliuotas, bet verčiau turėtų vykti esant koordinuojam atsakingų ministerijų bendradarbiavimui. Taip pat, šiuo atveju yra itin svarbus tikslo, uždavinio ir pažangos priemonės „savininko“ vaidmens priskyrimas vienai konkrečiai atsakingai ministerijai (konkrečiau, šiuo metu kelios LR ministerijos yra atsakingos už vieno uždavinio ar pažangos priemonės įgyvendinimą). Tai savo ruožtu leistų užtikrinti efektyvesnį įgyvendinimą ir didesnę atskaitingumą.

7 lentelė. 1 tikslo intervencijos sąsajos su kitų Plano tikslų intervencijomis

1 tikslą pildančios kitų Plano tikslų pažangos priemonės	Papildančią priemonę įgyvendinantis Plano uždavinys	1 tikslo uždaviniai, kuriems aktualios papildančios priemonės
12-003-03-04-02 „Užtikrinti efektyvų mokslo ir studijų sistemos valdymą“	NPP 3 tikslas 3.4 uždavinys: „Gerinti atitiktį tarp švietimo sistemoje įgyjamų ir darbo rinkoje bei prisitaikyti kintančioje aplinkoje reikalingų kompetencijų“	1.1. „Stiprinti žmonių išteklius ir kompetencijas aukšto lygio mokslui ir mokslu grįstoms technologijoms kurti“ 1.2. „Kurti aukšto lygio mokslo žinias, didinančias šalies konkurencingumą“ 1.3. „Skatinti mokslui imlaus verslo kūrimąsi bei mokslo ir verslo bendradarbiavimą ir plėtoti verslumo kultūrą mokslo ir studijų institucijose“
12-003-03-04-03 „Sukurti rinkos poreikius atliepiančią profesinio ugdymo sistemą“	NPP 3 tikslas 3.4 uždavinys: „Gerinti atitiktį tarp švietimo sistemoje įgyjamų ir darbo rinkoje bei prisitaikyti kintančioje aplinkoje reikalingų kompetencijų“	1.4. „Perorientuoti pramonę link klimatui neutralios ekonomikos“ 1.5. „Skatinti pažangiųjų technologijų ir inovacijų kūrimą, diegimą ir sklaidą“ 1.6. „Pritraukti tiesiogines užsienio ir vietines investicijas“
14-001-09-01-01 „Didinti diplomatinio atstovavimo tinklo efektyvumą“	NPP 9 tikslas 9.1. uždavinys: „Stiprinti atstovavimą Lietuvos interesams tarptautinėje erdvėje ir diasporos politiką“	1.6. „Pritraukti tiesiogines užsienio ir vietines investicijas“ 1.7. „Skatinti valstybės skaitmeninimą“
04-001-08-05-01 „Tobulinti vidutinės trukmės biudžeto sistemą“	NPP 8 tikslas 8.5 uždavinys: „Didinti viešųjų finansų ir valstybės turto valdymo ir panaudojimo efektyvumą“	1.6. „Pritraukti tiesiogines užsienio ir vietines investicijas“
04-001-08-05-04 „Stiprinti viešojo ir privataus sektorių partnerystę ir skatinti privačių investicijų pritraukimą“	NPP 8 tikslas 8.5 uždavinys: „Didinti viešųjų finansų ir valstybės turto valdymo ir panaudojimo efektyvumą“	1.6. „Pritraukti tiesiogines užsienio ir vietines investicijas“
01-001-08-03-01 „Sukurti modernią viešojo valdymo institucijų žmogiškųjų išteklių valdymo sistemą“	NPP 8 tikslas 8.3 uždavinys: „Stiprinti žmogiškųjų išteklių valdymo sistemą viešojo valdymo institucijose“	1.7. „Skatinti valstybės skaitmeninimą“
01-004-08-04-02 „Vykdyti viešojo valdymo struktūros reformą, siekiant optimalios viešųjų funkcijų apimtį ir racionalaus viešųjų funkcijų paskirstymo tarp valstybinių ir vietos valdžios institucijų“	NPP 8 tikslas 8.4 uždavinys: „Tobulinti viešojo valdymo sistemą, didinti jos efektyvumą ir atvirumą“	1.7. „Skatinti valstybės skaitmeninimą“
01-001-08-06-01 „Tobulinti administracinių ir viešųjų paslaugų kokybę, prieinamumą ir viešųjų paslaugų teikimą“	NPP 8 tikslas 8.6 uždavinys: „Gerinti viešojo valdymo institucijų teikiamų paslaugų kokybę, didinti jų prieinamumą ir patrauklumą“	1.7. „Skatinti valstybės skaitmeninimą“ 1.8. „Skatinti verslumą ir įmonių augimą“
09-001-02-03-03 „Skatinti verslumą“	NPP 2 tikslas 2.3 uždavinys: „Didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir užimtumo rėmimo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą“	1.8. „Skatinti verslumą ir įmonių augimą“
14-001-09-01-01 „Didinti diplomatinio atstovavimo tinklo efektyvumą“	NPP 9 tikslas 9.1. uždavinys: „Stiprinti atstovavimą Lietuvos interesams tarptautinėje erdvėje ir diasporos politiką“	1.11. „Skatinti prekių ir paslaugų eksportą“ 1.12. „Didinti Lietuvos turizmo konkurencingumą“

08-001-04-01-01(PP) "Aukštos meninės vertės, įvairaus ir įtraukaus kultūros turinio prieinamumo didinimas"	NPP 4 tikslas 4.1 uždavinys: „Skatinti gyventojus dalyvauti kultūrinėse veiklose ir prisidėti prie kultūros plėtros“	1.12. „Didinti Lietuvos turizmo konkurencingumą“
08-001-04-02-01(PP) "Lietuvos kūrėjų konkurencingumo ir žinomumo didinimas, Lietuvos kūrybinio potencialo panaudojimo skatinimas"	NPP 4 tikslas 4.2 uždavinys: „Gerinti sąlygas kuriantiems Lietuvoje ir didinti Lietuvos kultūros sklaidą užsienyje“	1.12. „Didinti Lietuvos turizmo konkurencingumą“
08-001-04-05-01(PP) "Istorinės atminties komunikacijos turinio ir formų aktualizavimas"	NPP 4 tikslas 4.5 uždavinys: „Stiprinti istorinės atminties aktualizavimą visuomenėje“	1.12. „Didinti Lietuvos turizmo konkurencingumą“
08-001-04-06-01(PP) "Tvorių prielaidų ir paskatų aktualizuoti kultūros paveldo vertybes sukūrimas"	NPP 4 tikslas 4.6 uždavinys: „Atgaivinti visuomenei reikšmingą kultūros ir tautinį paveldą ir didinti jo naudojimą visuomenės poreikiams“	1.12. „Didinti Lietuvos turizmo konkurencingumą“

Šaltinis: STRATA.

Tikslo konteksto konceptualizavimo vertinimas

Plano 1-ąjį tikslą įgyvendinantys dokumentai pakankamai tiksliai atspindi 2020-2021 m. egzistavusį Lietuvos politinį, ekonominį ir socialinį kontekstą. Plano rengėjai daugeliu atveju šį kontekstą pristato nuosekliai, pateikia loginius ir statistinius duomenimis grįstus argumentus, aptaria išorinį kontekstą, kuris daugeliu atveju yra suprantamas kaip Lietuvos atitiktis ES valstybių vidurkiui. Pavyzdžiui, Plano rengimo metu egzistavęs kontekstas pradedamas aptarti nuo pagrindinio argumento – nors Lietuvos ekonomikos augimas buvo gana spartus (2017-2019 m. metinis vidutinis realaus BVP augimas siekė 3,9 proc.) (European Economic Forecast Summer, 2020), palyginti su kitomis ES šalimis (vidutinis augimas 2,1 proc.), tačiau dėl COVID-19 pandemijos sukulto neapibrėžtumo Lietuvos ekonomikos augimas gali ženkliai sulėtėti. Toliau Plane šis argumentas yra aiškinamas per skirtingų sub-priežasčių perspektyvą, įskaitant darbo jėgos pasiūlos, ūkio transformacijos, inovacinių pajėgumo, išteklių produktyvumo ir MTI sistemos. Aiškinant Plano rengimo kontekstą, Plano rengėjai taip pat remiasi atliktomis valstybės institucijų (pavyzdžiui, STRATA) ir tarptautinių institucijų (pavyzdžiui, EBPO) ataskaitomis bei metodikomis. Pavyzdžiui, yra remiamasi STRATA atliktu tyrimu apie COVID-19 pandemijos sukeltą tiesioginį neigiamą poveikį skirtingiems Lietuvos ekonominiams sektoriams (STRATA, 2020).

Kita vertus, vertinant Plano rengimo konteksto pagrindimą, jame tam tikrais atvejais trūksta sąsajų tarp nurodomų probleminių aspektų. Pavyzdžiui, neaišku kaip ir kodėl į 1 tikslą buvo įtrauktas žaliojo kurso įgyvendinimas – jis labiau aktualus 6-ojo tikslo kontekste („Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui“). Konkrečiau, 1 tikslo pagrindime trūksta paaiškinimo, kiek reikšmingai šis aspektas prisideda prie 1 tikslo įgyvendinimo (be išteklių produktyvumo didinimo) ir kokios yra jo sąsajos su kitais tikslo uždaviniais. Taip pat, vertinant konteksto pagrindimą, pastebima, kad nors nepakankama kvalifikuotos darbo jėgos pasiūla yra viena pagrindinių 1 tikslo probleminių sričių, švietimo klausimas 1 tikslo kontekste nėra aptariamas. Svarbu atkreipti dėmesį, kad Plano rengimo laikotarpio švietimo kokybės klausimai užėmė svarbią vietą viešajame diskurse (pavyzdžiui, COVID-19 pandemijos įtaka mokymosi rezultatams, prasti matematikos valstybinio brandos egzamino rezultatai). Nors švietimui išskirtinis dėmesys yra skiriamas 3-ame Plano tikslu („Didinti švietimo įtrauktį ir veiksmingumą, siekiant atitikties asmens ir visuomenės poreikiams“) 1 tikslu jo vis tiek pasigendama, turint omenyje, jog kokybiškas švietimas yra būtinas gerinti įgūdžių pasiūlos atitiktį, skatinti aukštos pridėtinės vertės ekonomiką ir inovacinių pajėgumą (Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2020).

Taip pat, pastebima, kad 1 tikslo pagrindime nėra pateikta sąsajų su Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“. Šioje strategijoje keliamas sumanios ekonomikos siekis, apimantis lanksčią ir pasaulyje gebančią konkuruoti ekonomiką, aukštą pridėtinę vertę kuriančią ekonomiką, ir žiniomis, inovacijomis, verslu bei socialiniu atsakingumu grindžiamą ekonomiką. Nagrinėjant Plano 1 tikslo pagrindimą, nėra aišku, ar tikslo uždaviniai yra papildantys ar persidengiantys su „Lietuva 2030“ siekiais. Kita vertus, pastebėtina, kad yra pateikiamos aiškos sąsajos su Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi tikslais (JT DVT), įskaitant: 8 (deramas darbas ir ekonomikos augimas), 9 (pramonė, inovacijos ir infrastruktūra), 13 (sušvelninti klimato kaitos poveikį) 2 (sumažinti badą) 7 (prieinama ir švari energija), 11 (darnūs miestai ir bendruomenės) ir 12 (atsakingas vartojimas ir gamyba) tikslus.

Tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymas ir įvertinimas

Nustatant priežastingumo prielaidas ir rizikas tikslo įgyvendinimui, buvo siekta įvertinti: a) tikimybę sukurti norimus produktus (produkto rodiklius) įvykdžius suplanuotas veiklas (ir poveikles); b) tikimybę pasiekti norimus rezultatus (rezultato rodiklius), remiantis sukurtais produktais (produkto rodikliais); c) tikimybę prisidėti prie uždavinio rodiklių pasiekimo, remiantis sukurtais rezultatais (rezultato rodikliais). Svarbu pabrėžti, kad šiame etape tikimybės yra vertinamos neatsižvelgiant į siektiną skaitinę reikšmę. Šiame etape yra verčiau vertinama, ar suplanuotos veiklos (ir poveiklės), produkto ir rezultato rodikliai yra iš esmės tinkami prisidėti prie uždavinio rodiklių pasiekimo (kurie yra svarbūs tikslo pasiekimui), atsižvelgiant į jų loginius ryšius.

Vertinimo rezultatai (žr. **8 lentelė**) rodo, kad tikimybė sukurti norimus produktus (produkto rodiklius), pasiekti apibrėžtus rezultatus (rezultato rodiklius) ir prisidėti prie numatytų uždavinio rodiklių pasiekimo daugeliu atveju yra aukšta. Konkrečiau, **nustatyti septyni uždaviniai (1.1., 1.3., 1.5., 1.7., 1.8., 1.12., 1.13.), kurių atveju suplanuotos veiklos, produkto ir rezultato rodikliai dera tarpusavyje, yra tinkami prisidėti prie uždavinio rodiklio pasiekimo** ir jų (planuojamoje) įgyvendinimo grandyje reikšmingų rizikos veikslių nustatyta nebuvo. Taip pat, vertinimo metu buvo **nustatyti penki uždaviniai (1.2., 1.4., 1.9., 1.10., 1.15.), kurių įgyvendinimo tikimybė iš esmės yra aukšta, tačiau tam tikroje įgyvendinimo grandies dalyje (veiklos, produkto, rezultato ar uždavinio) buvo identifikuotos rizikos**, galinčios daryti neigiamą įtaką įgyvendinimui. Tuo tarpu **dvių uždavinių (1.6., 1.14.) atveju šios rizikos buvo identifikuos kiekvienoje (planuojamoje) įgyvendinimo grandies dalyje, todėl jų įgyvendinimo tikimybė įvertinta kaip vidutinė**. Dažniausiai šiuose uždaviniuose nustatoma rizika buvo susijusi su neišbaigtu veiklų sąrašu ir (ar) netinkamais (dažnai – pernelyg abstrakčiai) apibrėžtais rodikliais. Pavyzdžiui, 1.6. uždavinio („*Pritraukti tiesiogines užsienio ir vietines investicijas*“) atveju, esama rezultato ir produkto rodiklių, kurie neturi sąsajų su suplanuotomis veiklomis ir siektiniais uždavinio rodikliais. Konkrečiau, uždavinio produkto rodiklis („*Į įgūdžių ugdymą investuojančios įmonės*“) ir rezultato rodiklis („*Įmonių darbuotojai, baigę mokymus, skirtus pramonės pertvarkai reikalingiems įgūdžiams ugdyti*“) neturi tiesioginio ryšio ir negalėtų įvertinti veiklos (Užsienio ir vietos investuotojų su dideliu darbo vietų kūrimo potencialu pritraukimas Akmenės r. sav., Jonavos r. sav. ir Mažeikių r. sav.) įgyvendinimo pažangos, kuriai yra skirti matuoti. Taip pat, šie rodikliai neturi tiesioginės sąsajos su uždavinio rodikliu 1.6.3. („*Darbuotojų pažangių ir vidutiniškai pažangių technologijų gamybos ir žinioms imlių paslaugų sektoriuose dalis nuo visų užimtų gyventojų*“), kuris priklauso ir nuo išorinių veiksnių (t.y., visų užimtų gyventojų skaičiaus). Konkrečiau, užimtų gyventojų skaičiaus mažėjimas (pavyzdžiui, dėl emigracijos) gali automatiškai skatinti šio uždavinio rodiklio didėjimą.

Vertinimo metu **nustatytas vienas uždavinys (1.11.), kurio įgyvendinimo tikimybė buvo įvertinta kaip žema**. Konkrečiau, nors šio uždavinio numatytos veiklos yra tinkamos siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius), produkto ir rezultato rodikliai nepilnai atspindi 1.11.4. („*Audiovizualinių ir susijusių paslaugų eksportas*“) ir 1.11.5. („*Intelektine nuosavybe pagrįstų produktų dalis, palyginti su bendru Lietuvos eksportu*“) uždavinio rodiklius. 1.11.4. uždavinio rodiklio atveju, nėra sąsajos tarp konkrečių veiklų ir jomis siekiamų veiklų rezultatų. Taip pat, pažangos priemonės siekiuose nėra jokių nuorodų į rezultato rodiklį ir nepakankamo konkurencingumo problemos sprendimą. 1.11.5. uždavinio rodiklio atveju, nėra parengta rodiklio apskaičiavimo metodologija, tad nėra susitarta, kaip jis bus apskaičiuojamas. Tai gali kelti iššūkių vertinant šio rodiklio pažangą. Taip pat, pastebėtina, kad esama netikslumų tarp siekiamų rezultato rodiklio ir uždavinio rodiklio reikšmių. Konkrečiau, rezultato rodiklis siekia užtikrinti 50 proc. Lietuviškos kilmės prekių ir paslaugų su nuosavu prekinio ženklu dalį bendrame lietuviškos kilmės eksporte. Tuo tarpu, uždavinio rodiklis (1.11.1.) siekia užtikrinti 54 proc. „Lietuviškos kilmės prekių (be energetinių (mineralinių) produktų) ir paslaugų eksportą“⁴⁷. Pažymėtina, kad uždavinio rodiklių matavimo vienetu tikslingiau naudoti procentinius dydžius tikslo problematikai išspręsti (pakankamoms eksporto apimtims).

Apibendrinant vertinimo rezultatus, galima teigti, kad intervencijos logika yra iš esmės tinkama siekiant planuojamų rezultatų (produkto rodiklių, rezultato rodiklių ir uždavinių rodiklių). Ryškesni trūkumai pastebimi tik 1.11. uždavinyje („*Skatinti prekių ir paslaugų eksportą*“), kurio atveju yra rekomenduojama produktų, rezultato

⁴⁷ 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano 1 priede nurodyta, kad 1.11.1. Lietuviškos kilmės prekių (be energetinių (mineralinių) produktų) ir paslaugų eksportas 2020 m. siekė 25 980,7 mln. Eur, o 2030 m. tikimasi pasiekti 40 100 mln. Eur., t.y. 54,35% daugiau.

ir uždavinių rodiklių peržiūra bei atitinkamos korekcijos (žr. **10 lentelė**). Taip pat, pastebėtina, kad intervencijos logika pažangos priemonių lygmenyje daugeliu atveju neatspindi trūkumų, nustatytų vertinant uždavinių probleminio lauko (žr. **5 lentelė**) ir veiklų tinkamumą bei pakankamumą (žr. **6 lentelė**) tikslui įgyvendinti. Taip yra todėl, nes intervencijos logika pažangos priemonių lygmenyje apima siauresnį (negu 1 tikslo uždaviniai) lauką. Viena vertus, tai suteikia daugiau tikslumo (yra labiau susiejami skirtingi intervencijos elementai: veiklos, produkto, rezultato ir uždavinio rodikliai), kas savo ruožtu gali sąlygoti efektyvesnį įgyvendinimo procesą. Kita vertus, intervencijos logika pažangos priemonių lygmenyje gali neatspindėti svarbių uždavinio probleminio lauko aspektų. Pavyzdžiui, 1.7. uždavinio („*Skatinti valstybės skaitmeninimą*“) atveju buvo nustatyta, kad trūksta veiklų, užtikrinančių skaitmeninių paslaugų naudojimo saugumą (žr. **6 lentelė**). Vis dėlto, šis trūkumas nėra įvardinamas vertinant šio uždavinio produkto rodiklio sukūrimo tikimybę (žr. **8 lentelė**), nes nesama produkto rodiklių, matuojančių skaitmeninių paslaugų naudojimo saugumą.

8 lentelė. 1 tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidos ir rizikos veiksniai

Plano 1 tikslo uždavinys	Tikimybė sukurti produktą*	Tikimybė pasiekti rezultatą*	Tikimybė prisidėti prie uždavinio rodiklio (-ų) pasiekimo*	Priežastingumo prielaidos ir rizikos veiksniai**
1.1. Stiprinti žmonių išteklius ir kompetencijas aukšto lygio mokslui ir mokslu grįstoms technologijoms kurti	Aukšta	Aukšta	Aukšta	- Numatytos veiklos ir poveiklės yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius) ir pasiekti planuojamus rezultatus (rezultato rodiklius). - Rezultatai (rezultato rodikliai) yra tinkami siekiant uždavinio rodiklių.
1.2. Kurti aukšto lygio mokslo žinias, didinančias šalies konkurencingumą	Aukšta	Aukšta	Vidutinė	- Numatytos veiklos ir poveiklės yra tinkamos siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius) ir pasiekti planuojamus rezultatus (rezultato rodiklius). - Rezultatai (rezultato rodikliai) yra iš esmės tinkami siekiant uždavinio rodiklių. Kita vertus, gali kilti iššūkių su antruoju uždavinio rodikliu – 1.2.1. („Lietuvos institucijose dirbančių tyrėjų publikacijų, patenkančių dalis 10 procentų pasaulyje dažniausiai cituojamų mokslinių publikacijų, dalis“). Konkrečiau, didėjantis MTEP finansavimas ir plėtra, dalyvavimas „Europos Horizontas“ finansuojamuose projektuose, investicijos į kompetencijų centrus, tyrėjų pritraukimas sukuria prielaidas prisidėti prie šio uždavinio rodiklio pasiekimo, vis dėlto tai nebūtinai yra pakankama sąlyga. Lietuvos tyrėjų rengiamų publikacijų konkurencingumas taip pat priklauso nuo jų rengiamų publikacijų kokybės, kuriai gerinti yra būtinas švietimo sistemos trūkumų (įskaitant švietimo kokybės, mokytojų darbo sąlygų ir kompetencijų, finansavimo nepakankamumas) šalinimas (Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2020) ir kuriamos paskatos tyrėjams dirbti šiame sektoriuje. Švietimo sistemos trūkumų šalinimas prisidėtų prie tyrėjų pasiūlos formavimo, tuo tarpu paskatų tyrėjams kūrimas prisidėtų prie jų motyvacijos stiprinimo. Šie veiksniai nėra aiškiai padengiami tikslo ir Plano apimtyje.
1.3. Skatinti mokslui imlaus verslo kūrimąsi bei mokslo ir verslo bendradarbiavimą ir plėtoti verslumo kultūrą mokslo ir studijų institucijose	Aukšta	Aukšta	Aukšta	- Numatytos veiklos ir poveiklės yra tinkamos siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius). Visgi, kyla abejonių, ar (kaip) šios veiklos ir poveiklės prisidės prie produkto „Įsigaliojusi peržiūrėta Sumaniosios specializacijos koncepcija“. Konkrečiau, šio uždavinio pažangos priemonė nenumato veiklų, poveiklių ar veiksmų, galinčių tiesiogiai prisidėti prie šio produkto (produkto rodiklio) sukūrimo. - Numatyti produktai (produkto rodikliai) yra tinkami pasiekti planuojamus rezultatus (rezultato rodiklius). Pastebėtina, kad šį uždavinį reikšmingai papildo 1.1. ir 1.2. uždaviniai, numatantys finansinės ir nefinansinės paramos teikimą įmonėms. - Rezultatai (rezultato rodikliai) yra tinkami siekiant 1.3.1. uždavinio rodiklio („Aukštojo mokslo ir valdžios sektorių MTEP veiklos finansavimo dalis“). Pastebėtina, kad šį uždavinį reikšmingai papildo 1.1. ir 1.2. uždaviniai, numatantys finansinės ir nefinansinės paramos teikimą įmonėms ir mokslinių tyrimų įstaigose dirbantiems mokslininkams, išorinį MTEP finansavimą.
1.4. Perorientuoti pramonę link klimatui neutralios ekonomikos	Vidutinė	Aukšta	Aukšta	- Numatytos veiklos yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius). Tačiau pažymėtina didelė produkto rodiklių koncentracija į „paramą gavusių įmonių skaičių“. Sklaida (didelis įmonių skaičius) didina tikimybę pasiekti uždavinio rodiklius (pavyzdžiui, 1.4.4. „Sutaupyta energijos kiekis pramonės sektoriuje“), tačiau nėra vienintelė to sąlyga. Pavyzdžiui, įmonių, gavusių paramą siekiant sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų, išmetamų vykdant Direktyvos 2003/87/EB I priede įvardytas veiklas (pavyzdžiui, naftos perdirbimas, azoto rūgšties gamyba, popieriaus ir kartono gamyba ir kt.) kiekis padidins tikimybę pasiekti, bet neužtikrins 1.4.3. rodiklio („Pramonės sektoriuje išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekis“) pokyčio (uždavinio rodiklis). Atsižvelgiant į tai, nėra sudarytos visos prielaidos produkto, rezultato ir uždavinio rodiklių tiesioginiam ryšiui. - Numatytos veiklos yra tinkamos pasiekti planuojamus rezultatus (rezultato rodiklius). Tačiau rezultato rodiklio reikšmės gali būti nulemtos išorinių faktorių, pavyzdžiui, įmonės, diegusios aplinkosaugos inovacijas (proc. nuo visų įmonių). Pasikeitus visų įmonių skaičiui, keičiasi ir rodiklio reikšmė. Rekomenduotina šiuo atveju pokytį matuoti ir nominaliu rodikliu (įmonių, diegusių aplinkosaugos inovacijas, skaičiumi). - Suplanuotos veiklos ir rezultato rodikliai yra tinkami siekiant uždavinio rodiklių.
1.5. Skatinti pažangiųjų technologijų ir inovacijų kūrimą, diegimą ir sklaidą	Aukšta	Aukšta	Aukšta	- Numatytos veiklos yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius). - Numatytos veiklos yra tinkamos pasiekti planuojamus rezultatus (rezultato rodiklius). Tikslintina rezultato rodiklio „įmonėms sukurtų skaitmeninių paslaugų, produktų ir procesų vertė“ ir uždavinio rodiklio 1.5.1. „MTEP išlaidos verslo sektoriuje, palyginti su BVP, procentais“ sąsaja. Esama neaiškumų, ar įmonės tokio pobūdžio produkciją visada priskirs MTEP išlaidoms ir uždavinio rodiklis bus pasiektas.

				Rezultatai (rezultato rodikliai) yra tinkami siekiant uždavinio rodiklių. Pastebėtina, kad uždavinio rodikliai 1.5.1. „MTEP išlaidos verslo sektoriuje, palyginti su BVP, procentais“ ir 1.5.2. „Inovacinę veiklą vykdančių įmonių dalis nuo visų įmonių, procentais“ bus lemiami ir tokių išorinių veiksnių (ne veiklų kontekste) kaip BVP ar bendras įmonių skaičius ir gali nepilnai atspindėti taikytų veiklų efektyvumą.
1.6. Pritraukti tiesiogines užsienio ir vietines investicijas	Vidutinė	Vidutinė	Vidutinė	- Numatytos veiklos yra iš dalies netinkamos siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius) ir produktai (produkto rodikliai) yra iš dalies netinkami siekiant planuojamų rezultatų (rezultato rodiklius). Pavyzdžiui, „Į įgūdžių ugdymą investuojančios įmonės“ (produkto rodiklis tikslintinas konkrečioms regionams) ir rezultato rodiklis „Įmonių darbuotojai, baigę mokymus, skirtus pramonės pertvarkai reikalingiems įgūdžiams ugdyti“ netiksliai įvertins 5 veiklą „Užsienio ir vietos investuotojų su dideliu darbo vietų kūrimo potencialu pritraukimas Akmenės r. sav., Jonavos r. sav. ir Mažeikių r. sav.“, kuriai yra skirti matuoti. Įgūdžius ugdyti gali ir jau regione veikiančios įmonės, nebūtinai pasiūlančios naujų darbo vietų rinkai. Taip pat, šie rodikliai neturi tiesioginės sąsajos su uždavinio rodikliu 1.6.3. („Darbuotojų pažangių ir vidutiniškai pažangių technologijų gamybos ir žinios imlių paslaugų sektoriuose dalis nuo visų užimtų gyventojų, procentais“), kuris priklauso ir nuo išorinio veiksnio, t.y. visų užimtų gyventojų skaičiaus. Poveikio matavimui tikslinga taikyti ir absoliučius ir santykinius dydžius. - Todėl daroma išvada, kad ne visi rezultatai (rezultato rodikliai) yra tinkami siekiant uždavinio rodiklių.
1.7. Skatinti valstybės skaitmeninimą	Aukšta	Aukšta	Aukšta	- Numatytos veiklos yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius) ir pasiekti planuojamus rezultatus (rezultato rodiklius). - Rezultatai (rezultato rodikliai) yra tinkami siekiant uždavinio rodiklių.
1.8. Skatinti verslumą ir įmonių augimą	Aukšta	Aukšta	Aukšta	- Numatytos veiklos ir poveiklės yra tinkamos siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius) ir pasiekti planuojamus rezultatus (rezultato rodiklius). - Sukurti produktai (produkto rodikliai) ir rezultatai (rezultato rodikliai) yra tinkami siekiant uždavinio rodiklio (1.8.1. „Verslo efektyvumo indeksas“), nes apima iniciatyvas verslumo paskatoms kurti ir jo efektyvumui skatinti (pavyzdžiui, finansinė ir nefinansinė parama įmonėms, mokymų ir tikslinių konsultacijų organizavimas). Kita vertus, verslo efektyvumo indeksas⁴⁸ remiasi keturiais komponentais (ekonominiai rodikliai, valdžios sektoriaus efektyvumas, verslo efektyvumas ir infrastruktūra), kurie negali būti padengti vien tik šiuo uždaviniu. Šiam uždavinio rodikliui tiesioginę įtaką daro ir kiti tikslai (bei kituose Plano tiksluose) įgyvendinami uždaviniai (pavyzdžiui, 1.6., 1.7., 1.11.). Todėl, svarbi šio uždavinio įgyvendinimo prielaida yra sėkmingas susijusių uždavinių įgyvendinimas.
1.9. Didinti kultūros ir kūrybinių industrijų potencialą ir skatinti kūrybiniu turiniu grįstų naujų produktų ir paslaugų kūrimą	Aukšta	Aukšta	Vidutinė	- Numatytos veiklos ir jų poveiklės yra tinkamos siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius) ir pasiekti planuojamus rezultatus (rezultato rodiklius). - Rezultatai (rezultato rodikliai) yra iš dalies tinkami siekiant uždavinio rodiklių. Konkrečiau, nors pasiekti rezultato rodikliai (t.y., „KKI sektoriaus produkcijos augimas palyginti su 2016 m., proc.“, „Privačios investicijos, papildančios viešąją paramą, iš kurių dotacijos, finansinės priemonės“, „Privačios investicijos, papildančios viešąją paramą, iš kurių dotacijos“) yra tinkami siekiant uždavinio rodiklio (1.9.1. „Kultūros sektoriaus sukuriamą BVP dalis nuo viso šalies sukuriamo BVP“), tačiau jie nėra pakankami. Suteikta finansinė parama gali užtikrinti reikiamus resursus kūrybinio potencialo augimui, tačiau neužtikrina tinkamo ir kryptingo šių resursų panaudojimo, kuris leistų sukurti didesnę kultūros sektoriaus BVP dalį nuo visos šalies sukuriamo BVP.
1.10. Skatinti intelektinės nuosavybės kūrimą ir naudojimą	Vidutinė	Aukšta	Aukšta	- Numatytos veiklos (poveiklės nenurodytos) yra tinkamos siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius). Visgi, tikimybė yra vertinama kaip vidutinė, nes negalima įvertinti visų uždavinio pažangos priemonių (viena iš keturių dar jų nepatvirtinta). - Numatyti produktai (produkto rodikliai) didžiąja dalimi yra tinkami siekiant apibrėžtų rezultatų (rezultato rodiklių). Visgi, vienas iš siekiamų rezultatų gali būti nepasiektas, pavyzdžiui: „Lietuvos subjektų registruojamų pramoninės nuosavybės objektų skaičius vienam mlrd. Eur bendrojo vidaus produkto (BVP)“, nes nėra numatytos veiklos ir produkto rodikliai tiesiogiai veikiantys šį rezultato rodiklį. - Numatyti rezultatai (rezultato rodikliai) yra tinkami siekiant uždavinio rodiklio 1.10.1. („Patentinių paraiškų pagal Patentines kooperacijos sutartį (PCT) skaičius vienam mlrd. BVP (perkamosios galios standartais)“). Svarbu pabrėžti, kad šis rodiklis reiškia, kad tikimasi patentų skaičiaus dalies (nuo visų sukuriamų produktų) augimo net jeigu naujų produktų, kuriems jis taikomas, nebus sukuriamas daugiau.
1.11. Skatinti prekių ir paslaugų eksportą	Vidutinė	Vidutinė	Žema	Numatytos veiklos yra tinkamos siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius). Kita vertus, produkto ir rezultato rodikliai nepilnai atspindi 1.11.4. ir 1.11.5. uždavinio rodiklius.

⁴⁸ <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/2023/>

				- Uždavinio rodiklis 1.11.4. „Audiovizualinių ir susijusių paslaugų eksportas“ neturi sąsajos su konkrečiomis veiklomis ir jomis siekiamų rezultatų. Pažangos priemonės siekiuose pradingsta rezultato rodiklis ir konkurencingumo problemos sprendimas. Dubliuojamos veiklos, pavyzdžiui: „Dizaino sparnai“ ir „KKI akceleravimas“. - Uždavinio rodikliui 1.11.5. „Intelektine nuosavybe pagrįstų produktų dalis, palyginti su bendru Lietuvos eksportu“ neparengta rodiklio apskaičiavimo metodologija. • Yra netikslumų tarp siekiamų rezultato rodiklio ir uždavinio rodiklio reikšmių: - Pavyzdžiui, rezultato rodiklis „Lietuviškos kilmės prekių ir paslaugų su nuosavu prekinio ženklu dalis bendrame lietuviškos kilmės eksporte, 50 proc.“, o uždavinio rodiklis (1.11.1.) „Lietuviškos kilmės prekių (be energetinių (mineralinių) produktų) ir paslaugų eksportas, 54 proc.“ - Rezultato rodiklis „Investicijas gavusių MVĮ lietuviškos kilmės APV produkcijos eksporto padidėjimas – 10 proc.“ padidina tikimybę pasiekti uždavinio rodiklį „Lietuviškos kilmės pažangiųjų technologijų (<i>hi-tech</i>) prekių eksportas“, tačiau neužtikrina jo pasiekimo. T.y. neaišku kiek paveiks uždavinio rodiklį. - Rezultato rodiklio „Lietuviškos kilmės prekių ir paslaugų eksporto dalis BVP“ pokyčiui įtakos turės ir BVP pokyčiai. Tikslinga vertinti tiek absoliutų, tiek santykinį dydį, siekiant veiklos rezultatyvumo įvertinimo. • Pažymėtina, kad uždavinio rodiklių matavimo vienetu tikslingiau naudoti procentinius dydžius tikslo problematikai išspręsti (pakankamoms eksporto apimtims).
1.12. Didinti Lietuvos turizmo konkurencingumą	<i>Aukšta</i>	<i>Aukšta</i>	<i>Aukšta</i>	• Numatytos veiklos yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius) ir pasiekti planuojamus rezultatus (rezultato rodiklius). • Rezultatai (rezultato rodikliai) yra tinkami siekiant uždavinio rodiklių.
1.13. Didinti energetikos sektoriaus konkurencingumą	<i>Aukšta</i>	<i>Aukšta</i>	<i>Aukšta</i>	• Numatytos veiklos yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius) ir pasiekti planuojamus rezultatus (rezultato rodiklius). • Rezultatai (rezultato rodikliai) yra tinkami siekiant uždavinio rodiklių.
1.14. Didinti žemės ūkio, maisto pramonės, žuvininkystės sektoriuose sukuriama pridėtinę vertę bei konkurencingumą	<i>Vidutinė</i>	<i>Vidutinė</i>	<i>Vidutinė</i>	• Vertinant, ar numatytos veiklos yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius), pastebimi reikšmingi trūkumai: - Pirmoji pažangos priemonė (15-001-01-14-01⁴⁹) nėra patvirtinta. Preliminariu vertinimu, šios pažangos priemonės kontekste planuojamos veiklos yra tinkamos sukurti planuojamus produktus (produkto rodiklius). - Trečioji pažangos priemonė (15-001-01-14-03⁵⁰) numato tik vieną produkto rodiklį – „Operacijų skaičius“. Nors veiklų sąrašas šios pažangos priemonės kontekste yra pakankamai detalus ir pačios veiklos atrodo tinkamos (<i>klausimų kelia tik viena numatyta veikla – „Laikinas žvejybos veiklos nutraukimas“</i>), produkto rodiklio formuluoatė yra pernelyg abstrakti. • Antrosios pažangos priemonės atveju (15-001-01-14-02⁵¹) trūkumų nenustatyta. Pažangos priemonė numato vieną veiklą („Užtikrinti valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos inžinerinių statinių rekonstravimą“) ir vieną tiesiogiai susijusį produkto rodiklį („Blogos būklės žemės ūkio naudmenų plotas“). • Atsižvelgiant į identifiкуotas spragas (t.y., pernelyg abstrakti produktų (trečiosios pažangos priemonės atveju) apibrėžtis, (vis dar) nepatvirtintos pažangos priemonės (pirmosios pažangos priemonės atveju)), numatyti produktai (produkto rodikliai) turi vidutinę tikimybę sukurti norimus rezultatus (rezultato rodiklius). • Nepaisant anksčiau įvardintų trūkumų (t.y., pažangos priemonių veiklų ir produkto rodiklių apibrėžties stoka), numatyti rezultatai (rezultato rodikliai) yra tinkami siekiant uždavinio rodiklių. Kita vertus, identifikuoti trūkumai (jeigu nebus sprendžiami) gali reikšmingai paveikti šį procesą.

⁴⁹ 15-001-01-14-01 „Nustatyti ir įdiegti į gamybą tvarios žemės ūkio gamybos ir perdirbimo principus, užtikrinant produktyvumą ir konkurencingumą vietos ir eksporto rinkose“

⁵⁰ 15-001-01-14-03 „Pagerinti valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių būklę didinant žemės ūkio veiklos konkurencingumą“

⁵¹ 15-001-01-14-02 „Sudaryti sąlygas perspektyvioms, konkurencingoms ir patrauklioms tvarios žvejybos, darnios akvakultūros, saugaus žuvininkystės produktų tiekimo veikloms ir panaudoti mėlynosios ekonomikos teikiamas galimybes žvejybos ir akvakultūros regionuose“

1.15. Gerinti aukštos ir vidutinės pridėtinės vertės ekonomikos sektorių žmoniškųjų išteklių poreikio tenkinimą	Aukšta	Vidutinė	Aukšta	- Numatytos veiklos yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius). - Numatyti produktai (produkto rodikliai) yra iš dalies tinkami norint pasiekti numatytą rezultatą (rezultato rodiklius). Konkrečiai, trūksta produktų, apimančių darbuotojų mokymą. Esamas rezultato rodiklis – „Apmokytų asmenų skaičius (kaup. vnt.)“ – yra labiau tinkamas produkto rodikliui apibrėžti. - Rezultatai (rezultato rodikliai) yra tinkami siekiant uždavinio rodiklių.
---	--------	----------	--------	--

Šaltinis: STRATA, remiantis LR ministerijų plėtros programomis ir pažangos priemonių pagrindimo aprašais.

Pastabos: Uždaviniai, veiklos, produkto ir rezultato rodikliai pateikti Priede. Lentelėje minimi produktai referuoja į pažangos priemonių produkto rodiklius, rezultatai į pažangos priemonių rezultato rodiklius. ***Aukšta tikimybė** - nėra pagrįstų abejonių, kad produktas bus sukurtas/ rezultatas bus pasiektas. ***Vidutinė tikimybė** - yra aktualių / tikėtinų rizikos veiksnių, kurie gali trukdyti sukurti produktą/ pasiekti rezultatą. Visgi, šie rizikos veiksniai sprendžiami.

Žema tikimybė** - esantys rizikos veiksniai yra labai tikėtini arba jau egzistuoja ir neišvengiamai veikia produkto sukūrimą / rezultato pasiekimą. *Pažymėtina**, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

2.1.2. Išvados ir rekomendacijos

Šiame poskyryje pateikiamos bendros 1 tikslo intervencijos logikos vertinimo išvados, rekomendacijos ir strateginiai siūlymai, parengti vadovaujantis poskyryje aukščiau pateiktu 1 tikslo intervencijos logikos vertinimu.

1 tikslo bendras intervencijos logikos vertinimas. Plano 1 tikslo intervencijos logikos grandį sudaro 15 uždavinių, 27 pažangos priemonės, 167 veiklos, 84 veiksmų, 160 produkto rodiklių ir 107 rezultato rodikliai. Planuojama, kad šios intervencijos įgyvendinimas leis pasiekti 11 numatytų tikslo rodiklių ir tokiu būdu įgyvendinti 1 Plano tikslą. Siekiant įvertinti, ar ši intervencijos logika yra tinkama tikslo įgyvendinimui (t.y., ar nusako įtikinamą ir pagrįstą pokyčio priežastingumo seką), pirmiausia buvo apžvelgti į 11 tikslo rodiklių ir įvertinta, ar (kurie) suplanuoti uždaviniai (tiesiogiai arba netiesiogiai) prisideda prie šių rodiklių pasiekimo. Toliau, atsižvelgiant į anksčiau pristatytas uždavinių įgyvendinimo tikimybes (žr. **8 lentelė**), buvo įvertintas intervencijos logikos tinkamumas tikslo rodiklių pasiekimui ir tikslo įgyvendinimui.

Vertinimo rezultatai (žr. **9 lentelė**) rodo, kad **bendra 1 tikslo intervencijos logika yra tinkama pasiekti aštuonis (iš 11) tikslo rodiklius (1.1., 1.2., 1.4., 1.6., 1.7., 1.8., 1.9., 1.10.)**. Konkrečiau, uždavinių kontekste suplanuotos pažangos priemonės, veiklos, produkto, rezultato ir uždavinio rodikliai, bei įvertina aukšta arba vidutinė uždavinio įgyvendinimo tikimybė, sukuria tinkamą pagrindą aštuonių tikslo rodiklių įgyvendinimui. Pastebėtina, kad šiuo atveju nėra vertinama siektina tikslo rodiklio skaitinė reikšmė, bet verčiau bendros intervencijos logikos tinkamumas siektinam poveikiui padaryti.

Kita vertus, **bendra intervencijos logika buvo įvertinta tik kaip iš dalies tinkama pasiekti tris (iš 11) tikslo rodiklius:**

- **1.3.** tikslo rodiklis („Lietuvos darbo našumas per dirbtą valandą pagal perkamosios galios standartą, palyginti su ES vidurkiu“) turi du jį tiesiogiai veikiančius uždavinius (1.5. ir 1.7.). Nors šių uždavinių įgyvendinimo tikimybė yra aukšta (žr. **8 lentelė**), jie nėra pakankami tikslo rodikliui pasiekti. Šiuo atveju, nors pažangiųjų technologijų kūrimas, diegimas, sklaida, ir valstybės skaitmeninimas gali teigiamai paveikti darbo našumą, šiame procese gali pritrūkti dėmesio darbuotojų skaitmeninių įgūdžių ugdymui / tobulinimui, jų adaptacijai prie naujų darbo procesų.
- **1.5.** tikslo rodiklis („Gyvybės mokslų sektoriaus sukuriamą pridėtinę vertę, dalis nuo bendros pridėtinės vertės“) turi du jį tiesiogiai veikiančius uždavinius (1.1. ir 1.2.) ir du netiesiogiai (1.3. ir 1.8.). Nors šie uždaviniai turi aukštą (1.1., 1.3., 1.8.) arba vidutinę (1.2.) įgyvendinimo tikimybę, jie nėra pakankami tikslo rodikliui pasiekti. Konkrečiau, šiam tikslo rodikliui pasiekti gali pritrūkti konkrečių, į gyvybės mokslų sektorių orientuotų veiklių, produkto ir rezultato rodiklių (esami uždaviniai yra labiau orientuoti į bendrą MTEP sritį).
- **1.11.** tikslo rodiklis („Kultūros sektoriaus sukuriamos pridėtinės vertės dalis, palyginti su visa sukuriamą pridėtinę vertę“) turi vieną jį tiesiogiai veikiančią uždavinį (1.9.) ir vieną netiesiogiai (1.10.). Pastebėtina, kad 1.9. uždavinys turi vidutinę įgyvendinimo tikimybę, nes koncentruojasi į finansinę paramą, bet ne į tinkamą šių resursų panaudojimą. Tuo tarpu 1.10. uždavinys, nors ir turi aukštą įgyvendinimo tikimybę, tik netiesiogiai veikia šį tikslo rodiklį. Atsižvelgiant į šiuos trūkumus, bendra intervencijos logika šiam tikslo rodikliui pasiekti vertinama tik kaip iš dalies tinkama.

Apibendrinant vertinimo rezultatus, 1 tikslo bendra **intervencijos logika nusako įtikinamą ir pagrįstą pokyčių priežastingumo seką**. Bendra intervencijos logika yra tinkama daugeliui tikslo rodiklių (8 iš 11) pasiekti, ir todėl – tikslui įgyvendinti. Kita vertus, trims tikslo rodikliams (1.3., 1.5., 1.15.) bendra intervencijos logika yra tik dalinai tinkama. Atsižvelgiant į tai, rekomenduojamas šių tikslo rodiklių patikslinimas (pavyzdžiui, tikslo rodiklio apimties siaurinimas) arba intervencijos logikos korekcijos (pavyzdžiui, papildomų veiklų, produkto, rezultato rodiklių įtraukimas į uždavinius, kurie yra svarbūs šių tikslo rodiklių pasiekimui). Be to, vertinimo rezultatai rodo, kad tikslo rodikliai tik dalinai atspindi uždavinių probleminio lauko visumą bei suformuluotus uždavinio rodiklius. Pavyzdžiui, nėra įtraukti tikslo (ir uždavinio) rodikliai, tiesiogiai matuojantys įgūdžių pasiūlos atitiktį (tas pats pažymima ir **2 pav.**). Taip pat, nesama tikslo rodiklių, kurie matuotų valstybės padarytą pažangą intelektualinės nuosavybės ir energetikos srityse. Kita vertus, šių sričių pažangai vertinti gali būti naudojami ir šių uždavinių

rodikliai (11.10.1. „Patentinių paraiškų pagal Patentinės kooperacijos sutartį (PCT) skaičius vienam mlrd. BVP (perkamosios galios standartais)“, 1.13.1. „Vidutinė galutinė elektros energijos kaina verslo ir pramonės vartotojams, palyginti su kitomis Baltijos valstybėmis, Skandinavijos bei Vidurio ir Rytų Europos šalimis ES valstybėmis narėmis“, 1.13.2. „Vidutinė galutinė gamtinių dujų kaina verslo ir pramonės vartotojams, palyginti su kitomis Baltijos valstybėmis, Skandinavijos bei Vidurio ir Rytų Europos šalimis ES valstybėmis narėmis“). Remiantis šiomis vertinimo išvadomis, konkretūs strateginiai siūlymai ir rekomendacijos pateikiamos **10 lentelėje**.

9 lentelė. 1 tikslo bendras intervencijos logikos vertinimas: intervencijos tinkamumas tikslo rodiklių pasiekimui

Plano 1 tikslo rodiklis	Intervencijos tinkamumas tikslo rodikliui pasiekti*	Komentaras (-ai)**
1.1. Pasaulio konkurencingumo indeksas	<i>Tinkama</i>	- Šeši uždaviniai (1.2., 1.8., 1.11., 1.12., 1.13., 1.14.) gali daryti tiesioginę ir septyni uždaviniai (1.1., 1.3., 1.4., 1.5., 1.6., 1.7., 1.15.) gali daryti netiesioginę įtaką tikslo rodikliui pasiekimui. - Vienas uždavinys (1.11.), darantis tiesioginę įtaką tikslo rodikliui, turi žemą įgyvendinimo tikimybę. Tai gali neigiamai paveikti intervencijos logikos tinkamumą šio tikslo rodikliui pasiekimui. Kita vertus, reikšmingų rizikos veiksnių nebuvimas kitų aktualių uždavinių atveju rodo, kad bendra intervencijos logika yra tinkama šiam tikslo rodikliui pasiekti.
1.2. Lietuvos vieta pagal Pasaulinį inovacijų indeksą „Global Innovation Index“	<i>Tinkama</i>	Du uždaviniai (1.1. ir 1.5.) gali daryti tiesioginę įtaką šiam tikslo rodikliui. Aukšta šių uždavinių įgyvendinimo tikimybė rodo, kad bendra intervencijos logika yra tinkama šiam tikslo rodikliui pasiekti.
1.3. Lietuvos darbo našumas per dirbtą valandą pagal perkamosios galios standartą, palyginti su Europos Sąjungos (ES) vidurkiu	<i>Iš dalies tinkama</i>	- Trys uždaviniai (1.5., 1.6., 1.7.) gali daryti tiesioginę įtaką šiam tikslo rodikliui. Aukšta (1.5., 1.6.) arba vidutinė (1.7.) šių uždavinių įgyvendinimo tikimybė rodo, kad bendra intervencijos logika yra tinkama šiam tikslo rodikliui pasiekti. - Kita vertus, nors šie du uždaviniai yra tinkami šiam tikslo rodikliui pasiekti, kyla abejonių, ar jie yra pakankami. Tiksliau, nors pažangiųjų technologijų kūrimas, diegimas ir sklaida, valstybės skaitmeninimas gali teigiamai paveikti darbo našumą, šiame procese gali pritrūkti dėmesio darbuotojų skaitmeninių įgūdžių ugdymui bei jų adaptacijai prie naujų darbo procesų.
1.4. Visos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) išlaidos, palyginti su bendruoju vidaus produktu (BVP)	<i>Tinkama</i>	- Trys uždaviniai (1.2., 1.3., 1.5.) gali daryti tiesioginę įtaką šiam tikslo rodikliui. - Atsižvelgiant į šių uždavinių tinkamumą šio tikslo rodikliui pasiekimui, taip pat į vidutinę (1.2.) arba aukštą (1.3. ir 1.5.) jų įgyvendinimo tikimybę, bendra intervencijos logika yra tinkama šiam tikslo rodikliui pasiekti.
1.5. Gyvybės mokslų sektoriaus sukuriamą pridėtinę vertę, dalis nuo bendros pridėtinės vertės	<i>Iš dalies tinkama</i>	- Du uždaviniai (1.1., 1.2.) gali daryti tiesioginę įtaką ir du uždaviniai (1.3., 1.8.) gali daryti netiesioginę įtaką tikslo rodikliui. - Nors šie uždaviniai laikomi tinkamais ir turi aukštą (1.1., 1.3., 1.8.) arba vidutinę (1.2.) įgyvendinimo tikimybę, jie nėra pakankami tikslo rodikliui pasiekti. Šiam tikslo rodikliui pasiekti gali pritrūkti konkrečių, į gyvybės mokslų sektorių orientuotų veiklas (kartu ir produkto bei rezultato rodiklių). Esamos veiklos (kartu ir produkto bei rezultato rodikliai) yra labiau orientuotos į bendrąją MTEP sritį.
1.6. Inžinerinės pramonės sektoriaus sukuriamą pridėtinę vertę, dalis nuo bendros pridėtinės vertės	<i>Tinkama</i>	- Du uždaviniai (1.1., 1.5.) gali daryti tiesioginę ir keturi uždaviniai (1.6., 1.7., 1.8., 1.10.) gali daryti netiesioginę įtaką šioms tikslo rodikliams. - Atsižvelgiant į tai, kad du uždaviniai, turintys tiesioginę įtaką tikslo rodikliui, turi aukštą įgyvendinimo tikimybę, o likę uždaviniai, turintys netiesioginę įtaką, turi aukštą/vidutinę įgyvendinimo tikimybę, bendra intervencijos logika yra tinkama šiam tikslo rodikliui pasiekti.
1.7. Informacinių ir komunikacinių technologijų (ICT) sektoriaus sukuriamą pridėtinę vertę, dalis nuo bendros pridėtinės vertės		
1.8. Inovatyviųjų viešųjų pirkimų vertės dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės	<i>Tinkama</i>	Trys uždaviniai (1.4., 1.5., 1.7.) gali daryti tiesioginę įtaką šiam tikslo rodikliui. Visi trys uždaviniai turi aukštą įgyvendinimo tikimybę, todėl bendra intervencijos logika yra tinkama šiam tikslo rodikliui pasiekti.
1.9. Pasaulio kelionių ir turizmo konkurencingumo indeksas	<i>Tinkama</i>	Vienas uždavinys gali daryti tiesioginę įtaką šiam tikslo rodikliui (1.12.). Šis uždavinys turi aukštą įgyvendinimo tikimybę, todėl bendra intervencijos logika yra tinkama šiam tikslo rodikliui pasiekti.

1.10. Išteklių produktyvumas	<i>Tinkama</i>	Vienas uždavinys (1.4.) gali daryti tiesioginę ir vienas uždavinys (1.13.) turi netiesioginę įtaką šiam tikslo rodikliui. Atsižvelgiant į tai, kad šie uždaviniai turi aukštą įgyvendinimo tikimybę, bendra intervencijos logika yra tinkama šiam tikslo rodikliui pasiekti.
1.11. Kultūros sektoriaus sukuriama pridėtinės vertės dalis, palyginti su visa sukuriama pridėtine verte	<i>Iš dalies tinkama</i>	Vienas uždavinys (1.9.) gali daryti tiesioginę ir vienas uždavinys (1.10.) gali daryti netiesioginę įtaką šiam tikslo rodikliui. Atsižvelgiant į tai, kad 1.9. uždavinys turi vidutinę įgyvendinimo tikimybę (nes koncentruojasi į finansinę paramą, bet ne į tinkamą šių resursų panaudojimą), o 1.10. uždavinys, nors ir turi aukštą įgyvendinimo įtaką, tačiau tik netiesiogiai veikia šį tikslo rodiklį, bendra intervencijos logika yra vertinama kaip iš dalies tinkama šiam tikslo rodikliui pasiekti.

Šaltinis: STRATA.

Pastabos: **Tinkama* – intervencijos logikoje esama šį tikslo rodiklį tiesiogiai ir netiesiogiai veikiančių uždavinių, kurių įgyvendinimo tikimybė yra aukšta. **Iš dalies tinkama* – intervencijos logikoje esama šį tikslo rodiklį tiesiogiai ir netiesiogiai veikiančių uždavinių, tačiau kelios tikslo rodiklio probleminės sritys lieka nepadengtos ir/ar uždavinių įgyvendinimo tikimybė yra žema. ***Pažymėtina, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).*

Lentelėje žemiau pateikiama pirminė rekomendacija 1 tikslui, parengta vadovaujantis 2.1. skyriuje pateikta intervencijos logikos analize ir vertinimu. Rekomendacijos ir strateginiai siūlymai bus pagal poreikį papildyti ir / ar atnaujinti įgyvendinus pilną Plano 1 tikslo vertinimą.

10 lentelė. 1 tikslo vertinimo rekomendacija

Rekomendacija	Veiksmai	Atsakinga institucija
Įtraukti papildomą Plano 1 tikslo rodiklį, matuojantį specialistų įgūdžių pasiūlos atitiktį darbo rinkos poreikiams	Siekiant stebėti pažangą, daromą sprendžiant kvalifikuotos, darbo rinkos poreikius atitinkančios darbo jėgos trūkumą (kuris tikslo pagrindime minimas kaip vienas iš esminių probleminių sričių), rekomenduojama įtraukti 1 tikslo rodiklį, matuojantį specialistų įgūdžių pasiūlos atitiktį darbo rinkos poreikiams.	EIM

Šaltinis: STRATA.

2.2. 2 TIKSLAS. Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį

2.2.1. Intervencijos logikos vertinimas

Šiame poskyryje pristatomas antrojo Plano tikslo „Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį“ (toliau – 2 tikslas) intervencijos logikos vertinimas. Vertinimas apima: 1) tikslo ir uždavinių atitikties vertinimą, 2) veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimą, 3) intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimą, 4) tikslo konteksto conceptualizavimo vertinimą ir 5) tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymą ir įvertinimą. Vertinimo išvados ir susijusios rekomendacijos bei strateginiai siūlymai pateikiami poskyryje žemiau.

Siekiant 2 Plano tikslo numatoma (1) stiprinti sveiką, darbingą, kuriančią, socialiai atsakingą ir įtraukią visuomenę ir didinti socialinę gerovę Lietuvoje ir (2) stiprinti socialinį Lietuvos gyventojų kapitalą.

2 tikslo apimtyje numatyta įgyvendinti 12 uždavinių. Uždavinius numatyta įgyvendinti per 60 pažangos priemonių, už kurių įgyvendinimą atsakingos septynios LR ministerijos⁵² ir kurių įgyvendinimo stebėsenai apibrėžti produkto ir rezultato rodikliai bei siektinos reikšmės. 2 tikslo ir jo uždavinių įgyvendinimo pažangai stebėti Plane numatyti 27 uždavinio ir devyni tikslo rodikliai (iš viso 36 rodikliai).

2 tikslo intervencijos logika. Plano 2 tikslo intervencijos logika (įskaitant problemą, tikslą, uždavinius, pažangos priemones bei rodiklius) yra pateikta [Error! Reference source not found.](#) žemiau. Siekiant sumažinti intervencijų logikos kompleksiskumą, 2 tikslo uždaviniai, pažangos priemonės ir rodikliai buvo sugrupuoti pagal pagrindinę tematinę sritį:

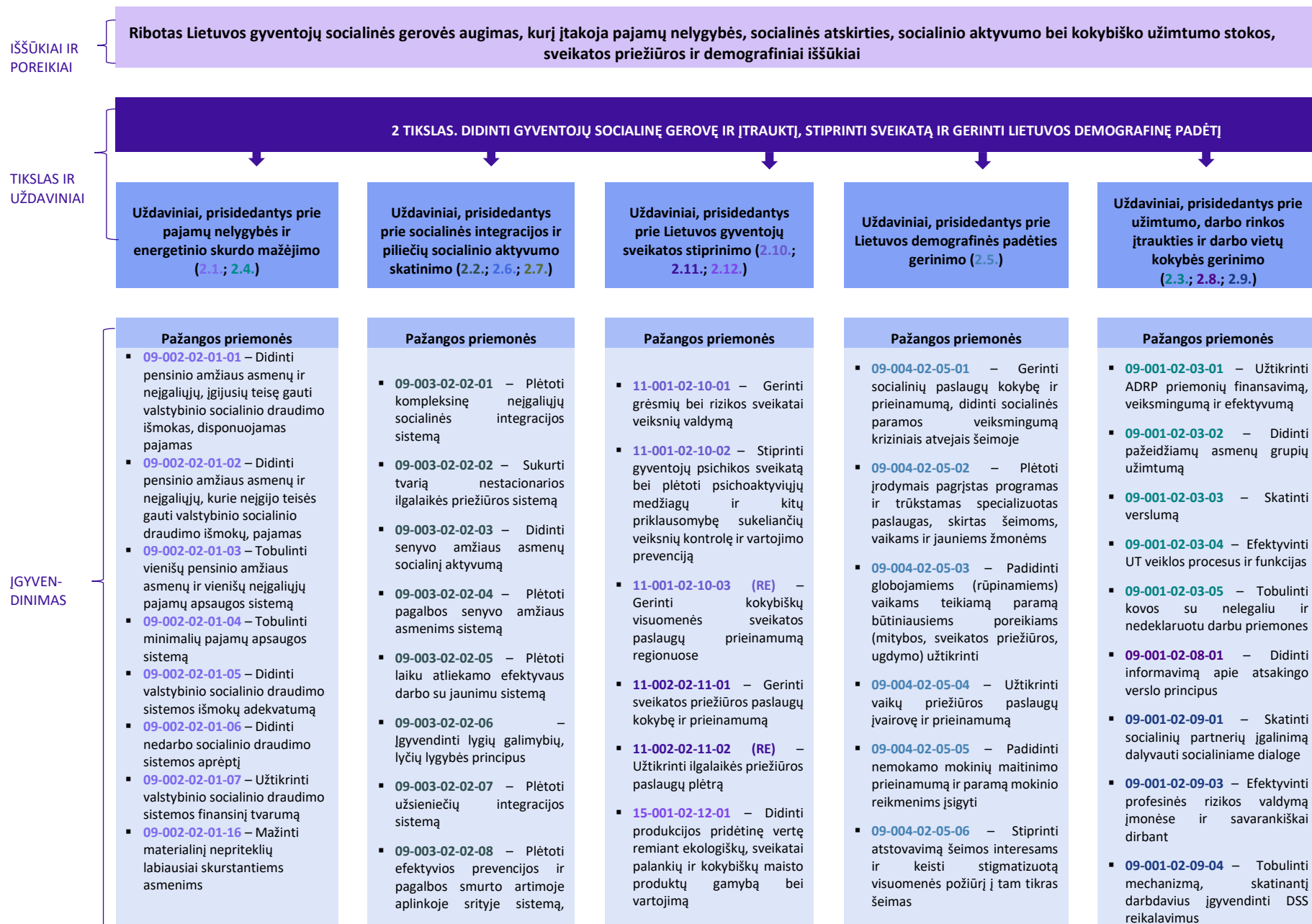
1. **Uždaviniai, prisidedantys prie pajamų nelygybės ir energetinio skurdo mažėjimo:**
 - 2.1. „Mažinti pajamų nelygybę“;
 - 2.4. „Mažinti gyventojų energetinį skurdą“.
2. **Uždaviniai, prisidedantys prie socialinės integracijos ir piliečių socialinio aktyvumo skatinimo:**
 - 2.2. „Didinti neįgaliųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę“;
 - 2.6. „Plėtoti neįgaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse“;
 - 2.7. „Stiprinti socialinio aktyvumo ir socialinės atsakomybės nuostatas visuomenėje bei bendruomeniškumą“.
3. **Uždaviniai, prisidedantys prie Lietuvos gyventojų sveikatos stiprinimo:**
 - 2.10. „Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą“;
 - 2.11. „Didinti kokybiškų ir inovatyvių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir sveikatos atsparumą grėsmėms“;
 - 2.12. „Didinti vietos maisto produktų pasiūlą ir plėtoti veiksmingą jų trumpųjų tiekimo grandinių sistemą“.
4. **Uždaviniai, prisidedantys prie Lietuvos demografinės padėties gerinimo:**
 - 2.5. „Gerinti aplinką šeimai, siekiant didinti gimstamumą ir gyvenimo kokybę bei sudaryti sąlygas derinti darbo ir šeiminius įsipareigojimus“.
5. **Uždaviniai, prisidedantys prie užimtumo, darbo rinkos įtraukties ir darbo vietų kokybės gerinimo:**
 - 2.3. „Didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir užimtumo rėmimo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą“;

⁵² (1) LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, (2) LR sveikatos apsaugos ministerija, (3) LR finansų ministerija, (4) LR vidaus reikalų ministerija, (5) LR energetikos ministerija, (6) LR kultūros ministerija, (7) LR žemės ūkio ministerija.

- 2.8. „Skatinti verslo atsakomybę“;
- 2.9. „Stiprinti socialinį dialogą ir gerinti darbo vietų kokybę“.

Svarbu pabrėžti, kad nepaisant tematinų grupių, 2 tikslas yra ypač kompleksinis, reikalaujantis veiksmų skirtingose viešosios politikos srityse, o tikslo uždaviniai ir pažangos priemonės yra glaudžiai susiję tarpusavyje ir su kitais Plano tikslais. Pavyzdžiui, socialinės integracijos tema yra horizontali ir aktuali visose 2 tikslo uždavinių grupėse. Atitinkamai, kiekviena 2 tikslo pažangos priemonė gali turėti netiesioginės įtakos ne tik uždaviniui, kuriame ji suplanuota, bet ir kitiems Plano uždaviniams.

3 pav. 2 tikslo „Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį“ intervencijos logika

▪ 09-002-02-01-08 – Didinti nepasiturinčių gyventojų disponuojamas pajamas ▪ 09-002-02-01-11– Didinti tėvų (įtėvių, globėjų, rūpintojų), vienų auginančių (globojančių, besirūpinančių) vaikus ir (ar) neįgaliuosius, pajamas ▪ 09-002-02-01-17 – Mažinti mokesčių naštą mažiausiai uždirbantiems asmenims ▪ 09-002-02-01-09 – Tobulinti MMA nustatymo sistemą ▪ 09-002-02-01-10 – Mažinti savarankiškai dirbančių asmenų ir likusių dirbančiųjų disponuojamų pajamų atotrūkį ▪ 09-002-02-01-18 – Tobulinti socialinės politikos priemonių poveikio vertinimo ir jų efektyvumo stebėseną ▪ 03-001-02-04-01 – Sukurti tinkamas sąlygas mažas pajamas gaunantiems ir energijos nepriteklių patiriantiems gyventojams pasinaudoti valstybės paskatų ir paramos sistema atsinaujinančios energetikos ir energijos vartojimo efektyvumo skatinimo srityje, taip pat valstybės parama, skirta techninėms galimybėms pasirinkti alternatyvius (pigius) energijos išteklius užtikrinti	stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą ▪ 09-003-02-02-09 – Plėtoti socialinės integracijos priemonės labiausiai pažeidžiamoms grupėms ▪ 09-003-02-02-10 – Didinti būsto prieinamumą socialiai pažeidžiamiems asmenims ▪ 09-003-02-02-11 (RE) – Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus ▪ 09-005-02-06-01– Užtikrinti fizinės infrastruktūros prieinamumą neįgaliesiems ▪ 09-005-02-06-04 – Užtikrinti informacinės infrastruktūros ir informacijos pritaikymą neįgaliųjų poreikiams ▪ 09-005-02-06-07 – Skatinti paslaugų ir prekių pritaikymą neįgaliųjų poreikiams ▪ 09-003-02-07-12 – Didinti visuomenės ir NVO dalyvavimą sprendimų priėmimo procesuose ▪ 09-003-02-07-13 – Stiprinti ir plėtoti savanorišką veiklą ▪ 09-003-02-07-14 – Kurti NVO plėtrai palankią reguliacinę aplinką ▪ 09-003-02-07-15 – Plėtoti NVO įgalinimo teikti socialinės srities viešąsias paslaugas modelį ▪ 09-003-02-07-16 – Kurti tvarius, inovacijomis grįstus NVO finansavimo mechanizmus	▪ 15-001-02-12-02 – Užtikrinti trumpųjų maisto grandinių plėtrą	▪ 09-004-02-05-07 – Stiprinti vaikų ir jaunimo lytiškumo ugdymą ▪ 09-004-02-05-08 – Stiprinti vaiko teisių įgyvendinimą ir apsaugą ▪ 09-004-02-05-09 – Užtikrinti stereotipais pagrįsto požiūrio į moterų ir vyrų vaidmenis šeimoje bei visuomenėje paplitimo mažėjimą	▪ 09-001-02-09-05 – Didinti darbo užmokesčio konkurencingumą viešajame sektoriuje
Uždavinių rodikliai	Uždavinių rodikliai	Uždavinių rodikliai	Uždavinių rodikliai	Uždavinių rodikliai

POVEIKIS

2.1.1.1. Gini koeficientas (proc.) 2.1.1.2. Pajamų pasiskirstymo koeficientas (skirtumas kartais) 2.4.1.1. savi skiria didelę dalį savo pajamų, dalis	2.2.1. 65 metų ir vyresnių asmenų skurdo rizikos lygis 2.2.2. Asmenų, kurių veikla dėl sveikatos sutrikimų buvo apribota, skurdo rizikos lygis 2.2.3. Neįgalųjų gyvenimo kokybės indeksas 2.2.4. Socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų asmenų (šeimų) skaičiaus, proc. 2.2.5. Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus 2.6.1. Fizinės ir informacinės aplinkos prieinamumo neįgaliesiems lygis 2.7.1. Gyventojų, kurie yra dalyvavę mecenatystės, labdaros, savanorystės, bendruomeninėje veikloje, dalis 2.7.2. Pilietinės visuomenės organizacijų tvarumo indeksas 2.7.3. Pilietinės galios indeksas	2.10.1. Prevencinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas 2.10.2. Suaugusiųjų, kurie vertina savo sveikatą kaip gerą ir labai gerą, dalis 2.10.3. Mirtingumas dėl savižudybių 2.11.1. Gydytojų priemonėmis išvengiamas mirtingumas 2.11.2. Gyventojų išlaidų sveikatos priežiūros paslaugoms ir prekėms dalis nuo visų einamųjų išlaidų 2.11.3. E. sveikatos sistemos naudojimas stacionarinėse ir ambulatorinėse asmens sveikatos priežiūros įstaigose 2.12.1. Ūkininkų ir šeimų ūkių, kurie tiesiogiai vartotojams parduoda daugiau kaip 50 proc. savo produkcijos, skaičius	2.5.1. Namų ūkių su vaikais skurdo rizikos lygis 2.5.2. Suminis gimstamumo rodiklis, vaikų skaičius, tenkantis 1 moteriai 2.5.3. Moterų ir vyrų darbo užmokesčio atotrūkis, proc.	2.3.1. Ilgalaikio nedarbo lygis, proc. 2.3.2. Pakartotiniai per 12 mėnesių nuo neterminuoto j(s)i darbinimo įregistruotų bedarbių dalis, proc. 2.8.1. Įmonių, kurios matuoja pažangą socialinės atsakomybės srityje pagal verslo tvarumo ir atsakingumo indeksą, skaičius 2.9.1. Darbuotojų, kuriems taikomos kolektyvinės sutartys, dalis nuo visų šalies darbuotojų 2.9.2. Darbo vietos ir užimtumo kokybės įvertis
Tikslo rodikliai 2.1. Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį 2.2. Skurdo rizikos lygis 2.5. Laimės indeksas	Tikslo rodikliai 2.1. Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį 2.2. Skurdo rizikos lygis 2.5. Laimės indeksas 2.6. Socialinis kapitalas	Tikslo rodikliai 2.5. Laimės indeksas 2.7. Skirtumas tarp vyrų ir moterų gyvenimo trukmės 2.8. - 2.9. Vidutinė tikėtina sveiko gyvenimo trukmė: 2.8. vyrai 2.9. moterys	Tikslo rodikliai 2.1. Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį 2.5. Laimės indeksas	Tikslo rodikliai 2.3. - 2.4. Gyventojų užimtumo lygis: 2.3. 15–64 m. 2.4. 20–64 m. 2.5. Laimės indeksas

Šaltinis: STRATA, remiantis Planu, LR ministerijų plėtros programomis, metiniais veiklos planais ir pažangos priemonių aprašais.

Pastaba: 2 tikslo uždaviniai, pažangos priemonės ir rodikliai buvo sugrupuoti autorių, remiantis jų bendra intervencijos (uždavinių) sritimi. Schemoje pažangos priemonės bei uždavinių rodikliai yra siejami su konkrečiais uždaviniais (2.1. – 2.12.) pagal spalvinę priklausomybę. Išsamesnė informacija apie uždavinius (įskaitant jų tikslus pavadinimus), pažangos priemones, planuojamas veiklas bei veiksmus, pažangos priemonių produkto ir rezultato rodiklius, taip pat uždavinių rodiklius pateikta Priede.

Tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas

Šiame poskyryje pristatomas tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas, kurį sudaro dvi dalys (1) problemos pagrindimo vertinimas, (2) problematikos atspindėjimo uždaviniuose ir loginio ryšio tarp tikslo ir uždavinių vertinimas.

Problemų pagrindimas. Pagrindinė problema, kuria grindžiamas 2 tikslas yra nevienalytė – apima skirtingus visuomenės gerovės iššūkius, tokius kaip socialinė atskirtis, skurdas, pajamų nelygybė, demografiniai iššūkiai ir kt. Konkrečiau, 2 tikslo svarba grindžiama duomenimis ir tyrimų rezultatais rodančiais, kad:

- Nors Lietuvos ekonomika auga, gyventojų skurdo, pajamų nelygybės ir socialinės atskirties rodikliai gerėja lėtai, o ES vidurkių pasiekti nepavyksta (pavyzdžiui, 2020 m. 20 proc. turtingiausių Lietuvos gyventojų pajamos daugiau nei 6 kartus viršijo 20 proc. neturtingiausių Lietuvos gyventojų pajamas (ES vidurkis 2019 m. – apie 5 kartus);
- Visuomenei iššūkius kelia demografiniai pokyčiai, pavyzdžiui, santykinis gyventojų skaičiaus mažėjimas Lietuvoje 2004-2019 m. buvo vienas didžiausių ES (nuo 3,38 mln. 2004 m. iki 2,79 mln. 2019 m.). Demografiniai pokyčiai daro įtaką įvairioms sritims, įskaitant valstybės ekonominę situaciją ir socialinius-ekonominius aspektus (pavyzdžiui, skurdo rizikos lygį) (Cruz, Ahmed, 2018);
- Lietuvos sveikatos sistema susiduria su sistemine bei naujais iššūkiais. Pavyzdžiui, vidutinė tikėtina moterų ir vyrų sveiko gyvenimo trukmė 2019 m. Lietuvoje buvo trumpesnė (atitinkamai 6 ir daugiau nei 8 metais) lyginant su ES vidurkiu. Taip pat pastebima, kad pastaraisiais metais vis opesne tampa psichoaktyviųjų ir narkotinių medžiagų vartojimo problema;
- Susiduriama su iššūkiais darbo rinkoje – reikiamų įgūdžių ir įtraukties stoka, ypač pagilėję po COVID-19 pandemijos, kurias iš dalies lemia nepakankamas socialinio dialogo lygis ir socialinės atsakomybės principų atliepimas.

Nors 2 tikslo probleminis laukas gana fragmentiškas, problemos pagrindimas yra pakankamai išsamus ir apima aktualiausias socialinės politikos sritis Lietuvoje bei remiasi aktualiais (2019-2021 m.) duomenimis. 2 tikslo problematikoje identifikuoti socialinės politikos iššūkiai yra įvardinti ir kituose strateginiuose dokumentuose, tokiuose, kaip (1) Lietuva 2030 strategija – iššūkiu įvardintas demografiniai pokyčiai ir, atitinkamai, šių pokyčių implikacijos sveikatos srityje, socialinė atskirtis, ypač prieigos prie švietimo, darbo rinkos bei sveikatos sistemos kontekste, (2) 2021-2027 m. ES fondų investicijų programa – iššūkiais įvardinti demografiniai pokyčiai, socialinė atskirtis ir nelygybė, darbo rinkos įtraukties trūkumai, skurdo rizikos lygis ir kiti, jiems spręsti skirtas ketvirtas prioritetas „Socialiai atsakingesnė Lietuva“.

Atsižvelgiant į pristatytą problematiką, 2 tikslo formuluotė yra dvejopa – jo apimtyje siekiama stiprinti (1) socialinę gerovę – sveiką, darbingą, kuriančią, socialiai atsakingą ir įtraukią visuomenę ir (2) socialinį Lietuvos gyventojų kapitalą. Įgyvendinimas numatomas per uždavinius ir veiklas penkiose tematinėse srityse⁵³, kaip pristatyta poskyryje aukščiau: (1) pajamų nelygybės ir energetinio skurdo mažėjimo; (2) socialinės integracijos ir socialinio aktyvumo skatinimo; (3) Lietuvos gyventojų sveikatos stiprinimo; (4) Lietuvos demografinės padėties gerinimo ir (5) užimtumo, darbo rinkos įtraukties ir darbo vietų kokybės gerinimo.

Kaip ir probleminis laukas, tikslas bei planuojamos intervencijų sritys pristatytos fragmentiškai, bet išsamiai, pateikiami įvairūs galimų intervencijų ir svarbiausių jų įgyvendinimo aspektų pavyzdžiai (pavyzdžiui, sprendžiant socialinės integracijos iššūkius planuojama laikytis individualizuoto požiūrio), sąsajos su kitais tikslais bei strateginėmis sritimis. 2 tikslo formuluotės atliepia ES požiūrį į pagrindinius socialinės gerovės elementus, kaip numatyta Europos socialinių teisių ramsčio⁵⁴ apimtyje. Europos socialinių teisių ramsčio principai ir teisės patenka į tris pagrindines kategorijas (1) lygios galimybės ir galimybė įsidarbinti, (2) tinkamos darbo sąlygos, (3) socialinė apsauga ir įtrauktis (įskaitant skurdo klausimus), kurias atliepia ir pagrindiniai ES socialinės politikos tikslai iki 2030 m. (Europos Komisija, 2021).

⁵³ STRATA grupavimas.

⁵⁴ Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planas. <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/lt/#A6>

Apibendrinant, **2 tikslo problemos pagrindimas yra pakankamai išsamus** – pristatoma problematika aktuali tiek duomenų, tiek identifikuotų iššūkių ir išskirtų temų atžvilgiu, o dvilypis tikslas ir intervencijų sritys apibrėžia tinkamas ir ES mastu taikomas socialinės politikos intervencijų sritis.

Problematikos atspindėjimas uždaviniuose. Šioje dalyje, **11 lentelėje** žemiau, pristatomas tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas, nurodoma, kaip 2 tikslo uždaviniai atspindi šio tikslo probleminį lauką, atliepia Plane identifikuotus iššūkius ir poreikius.

Atsižvelgiant į tai, kad tikslo probleminis laukas yra fragmentiškas, jį sudaro penkios, aukščiau pristatytos, tematinės sritys, uždavinių lygyje yra vertinama, kaip kiekvienas uždavinys padengia atitinkamos tematinės srities probleminį lauką. T. y., kaip su pajamų nelygybės mažinimu susiję uždaviniai atitinka pajamų nelygybės ir energetinio skurdo mažėjimo probleminį lauką ir t.t. Nepaisant to, svarbu paminėti, kad dauguma uždavinių yra glaudžiai susiję, todėl jų apimtyje numatytos veiklos gali turėti netiesioginį poveikį daugiau nei vienai 2 tikslo tematinei sričiai (pavyzdžiui, su pajamų nelygybės mažinimu susiję uždaviniai papildomai gali turėti įtakos socialinės integracijos ir socialinio aktyvumo tematinei sričiai). Tematinės sritys, kurių problemas atliepia kiekvienas uždavinys yra pažymėtos stulpelyje „Tikslo dalis / tematinė sritis“.

11 lentelė. 2 tikslo ir uždavinių atitikties vertinimo rezultatai

2 tikslo uždavinys	Tikslo dalis / tematinė sritis					Probleminio lauko padengimas*	Komentaras (-ai)**
	Pajamų nelygybės ir energetinio skurdo mažėjimas	Socialinės integracijos ir socialinio aktyvumo skatinimas	Lietuvos gyventojų sveikatos stiprinimas	Lietuvos demografinės padėties gerinimas	Užimtumo, darbo rinkos įtraukties ir darbo sąlygų gerinimas		
2.1. Mažinti pajamų nelygybę	✓					Pakankamas	• Uždavinio probleminis laukas (apimantis šias problemines sritis: „Lietuvoje, palyginti su kitomis ES valstybėmis narėmis, didelis pajamų atotrūkis tarp asmenų (namų ūkių), kurių pagrindinis pajamų šaltinis yra socialinės išmokos, ir likusių šalies gyventojų“; „Dideli pajamų atotrūkiai darbo rinkoje (ypač tarp ne kvalifikuotų darbuotojų, žemesnio išsilavinimo asmenų ir likusių šalies gyventojų)“; „Santykinai didelė pirminė (bruto) pajamų nelygybė (prieš valstybės vykdomą pajamų perskirstymą)“; „Nelygybės ir skurdo stebėsena ir įgyvendinamų politikos priemonių poveikio šių problemų sprendimui vertinimas nėra pakankamai integruoti į politinių sprendimų priėmimo procesą“) yra pagrįstas ir pakankamai tiksliai atliepia 2 tikslo problematiką. • 2 tikslo ir 2.1. uždavinio probleminis laukas yra pagrįstas, atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje skurdo ir socialinės atskirties lygis smarkiai viršija ES vidurkį. Tai yra ypač aktuali problema vyresniems nei 65 metų žmonėms, vienišioms tėvams, neįgaliesiems. Minimalių pajamų adekvatumas Lietuvoje yra nepakankamas, o skurdas, nelygybė, kelia vis didesnį nepasitenkinimą visuomenei (Valstybės kontrolė, 2019; Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas, 2020). Ši problema aktuali ir tarptautiniu lygiu (The European Anti-Poverty Network, 2022a), ypač dėl pastarųjų metų krizių (COVID-19 pandemija, migrantų krizė, energetikos kainų augimas, karas Ukrainoje), kurios labiausiai paliečia nepasiturinčius gyventojus (Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas, 2022). • Visgi pastebėtina, kad viena iš priežasčių, kuria grindžiama uždavinio problematika (2 problema – dideli pajamų atotrūkiai darbo rinkoje) – „paplitusi mokesčių slėpimo ir vengimo praktika“ – turi ribotą ryšį su uždavinio rodikliais. Didesnės sąsajos su šia priežastimi turi 2.3. uždavinio pažangos priemonė 09-001-02-03-05⁵⁵. • Taip pat, nors uždavinio priežastyse minima nepakankamai išnaudojamo vyresnio amžiaus asmenų dalyvavimo darbo rinkoje potencialo problematika ir ji numatyta spręsti 09-002-02-01-01⁵⁶, 09-002-02-01-02⁵⁷, ir 09-002-02-01-03⁵⁸ priemonėmis, šis problematikos laukas yra perteklinis, nes Lietuva yra tarp lyderių ES pagal 55+ amžiaus žmonių užimtumą (Navickė, 2022). Visgi ši problematika uždavinio rodikliuose ir patvirtintos 09-002-02-01-03 priemonės veiklose nėra atspindėta.

⁵⁵ 09-001-02-03-05 „Tobulinti kovos su nelegaliu ir nedeklaruotu darbu priemones“

⁵⁶ 09-002-02-01-01 „Didinti pensinio amžiaus asmenų ir neįgalųjų, įgijusių teisę gauti valstybinio socialinio draudimo išmokas, disponuojamas pajamas“

⁵⁷ 09-002-02-01-02 „Didinti pensinio amžiaus asmenų ir neįgalųjų, kurie neįgijo teisės gauti valstybinio socialinio draudimo išmokų, pajamas“

⁵⁸ 09-002-02-01-03 „Tobulinti vienišų pensinio amžiaus asmenų ir vienišų neįgalųjų pajamų apsaugos sistemą“

2.2. Didinti neįgaliųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę		✓				Pakankamas	• Uždavinio probleminis laukas (apimantis šias problemas sritis: "Daugiau nei trečdalis neįgaliųjų ir šeimų, auginančių neįgalų vaiką, skursta ar patiria socialinę atskirtį; daugiau nei trečdalis vyresnio amžiaus (65+) žmonių patiria skurdą ar socialinę atskirtį"; „Mažiau galimybių turinčio jaunimo socialinė atskirtis ir negebėjimas integruotis į visuomenės gyvenimą"; „Socialinė atskirtis dėl galimos diskriminacijos (lyties, socialinės padėties, amžiaus, negalios, kalbos, kilmės, rasės, tautybės, pilietybės, įsitikinimų ar pažiūrų, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, tikėjimo, sveikatos būklės ar kitu pagrindu); „Aukštas smurto artimoje aplinkoje ir smurto prieš vaikus lygis"; „Socialinė atskirtis dėl socialinės elgsenos (asmenys, turintys įvairių priklausomybių, iš įkalinimo įstaigų išėję asmenys, benamiai"; „Būsto prieinamumas") yra pagrįstas ir pakankamai tiksliai atliepia 2 tikslo problematiką. • 2 tikslo ir 2.2. uždavinio probleminis laukas atspindi esamą situaciją, tarptautinių tyrimų išvadas ir rekomendacijas: Lietuvoje pastebima itin prasta neįgaliųjų padėtis visuomenėje (Gudavičius, 2021), nepakankamos socialinės paslaugos vyresnio amžiaus gyventojams (Valstybės kontrolė, 2021), labai menkas būsto prieinamumas pažeidžiamoms visuomenės grupėms ir kompleksinės prieigos šiai problemai spręsti stoka (Lazutka, Navickė, Žalimienė, Poviliūnas, 2019). • Priemonės atspindi visas uždavinio pagrindime įvardintas problemas sritis ir tikslines grupes, pavyzdžiui, neįgaliųjų, užsieniečių ir kitų socialiai pažeidžiamų grupių socialinę atskirtį, nestacionarios ilgalaikės priežiūros stoką ir kt. Taip pat, uždavinio probleminis laukas yra platesnis nei 2 tikslo probleminis laukas, pavyzdžiui, 2 tikslo aprašyme: ○ Socialinė atskirtis suvokiama siaurai – ji apibrėžiama tik per pajamas ir darbingumo lygį. Toks socialinės atskirties konstruktas yra pernelyg ribotas ir neatitinka tarptautinių organizacijų apibrėžimo (<i>Social Exclusion</i>, n.d.), uždavinys šiuo ribotumu nepasižymi. ○ Neminimi diskriminacijos, lyčių lygybės, smurto artimoje aplinkoje klausimai, kuriuos atliepia uždavinys. • Visgi pastebėtina, kad 2 tikslo aprašyme minima nepakankamai adekvati socialinės apsaugos sistema ir poreikis teikti individualizuotas paslaugas arčiau žmogaus, tačiau su neįgaliųjų ir vyresnio amžiaus žmonių tikslinių grupių išimtimis, šie aspektai apie socialinių paslaugų modelį ir efektyvumą uždavinio rodikliuose neatsispindi – rodikliai orientuoti į kiekybinius paslaugų aspektus, pavyzdžiui, 2.2.4. „Socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų asmenų (šeimų) skaičiaus (proc.)", tačiau nėra informatyvūs apie teikiamų paslaugų kokybę ir jų rezultatus.
2.3. Didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir užimtumo rėmimo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą					✓	Iš dalies pakankamas	• Uždavinio probleminis laukas (apimantis šias problemas sritis: „Nepaisant darbo ieškantiems asmenims teikiamų paslaugų ir užimtumui remti taikomų priemonių, 26 proc., 72 tūkst., registruotų bedarbių sudarė ilgalaikiai bedarbiai, iš jų 6,2 proc., 4,5 tūkst., nėra dirbę, 27,4 proc., 19,8 tūkst., – nedirbę ilgiau nei 2 metus; užimtumas šalyje netvarus") yra pagrįstas ir iš dalies atliepia 2 tikslo problematiką. • 2 tikslo ir 2.3. uždavinio probleminis laukas atspindi esamą situaciją – nepaisant to, kad užimtumo lygis šalyje ėmė didėti 2021 m. (STRATA, 2023), nepakankamas dėmesys skiriamas pažeidžiamų visuomenės grupių užimtumui (Gudavičius, 2021) ir po pandemijos sumažėjusiam jaunimo užimtumui (Europos Komisija, 2023). Visgi pastebėtina, kad uždavinyje neskiriamas dėmesys švietimo ir mokyimo problemų, prisidedančių prie struktūrinio nedarbo, sprendimui, nors ši problematika įvardijama 2 tikslo aprašyme ir uždavinio pagrindime. Tačiau pažymėtina, kad tai atliepia Plano 3 tikslo 3.4 uždavinys „Gerinti atitiktį tarp švietimo sistemoje įgyjamų ir darbo rinkoje bei prisitaikyti kintančioje aplinkoje reikalingų kompetencijų“. Konkrečiai tam skirta šio uždavinio priemonė 12-003-03-04-02 „Užtikrinti efektyvų mokslo ir studijų sistemos valdymą“, kurios aprėptyje yra numatyta veikla 4. „Atnaujinti kolegijų tinklą, įvertinus potencialą, nacionalinius ir regioninius ūkio raidos ir darbo rinkos poreikius“. • Uždavinio ir 2 tikslo problematikoje pasigendama dėmesio psichikos sveikatos poveikiui darbingumui. Lengvesnės formos psichikos sutrikimai (tokie kaip depresija ir nerimo sutrikimai) nėra traktuojami kaip negalia, tačiau turi neigiamą poveikį užimtumui (Hoedeman, 2012). Stokojama integralaus požiūrio į žmogaus gerovę ir prielaidas pakankamam užimtumui.

2.4. Mažinti gyventojų energetinį skurdą	✓					Iš dalies pakankamas • Uždavinio probleminis laukas (apimantis vieną pagrindinę probleminę sritį – „Didelė gyventojų dalis energijai skiria didelę pajamų dalį (dėl to yra priversti riboti kitus būtinuosius poreikius“) yra pagrįstas ir iš dalies atliepia 2 tikslo problematiką. • 2 tikslo ir 2.4. uždavinio probleminis laukas energetinio skurdo tematinėje srityje, yra pagrįstai įvardijamas, kaip svarbi problema (The European Anti-Poverty Network, 2022b), ypač Lietuvoje, kur jis vienas didžiausių ES, o energetikos kainų augimas labiausiai nepasiturinčių gyventojų padėtį blogina dar labiau (Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas, 2022). • 2 tikslo problematika yra dvilypė – tikslu siekiama a) spręsti socialiai pažeidžiamų ir atskirtų patiriančių gyventojų energetinio skurdo problemą ir b) mažinti visiems gyventojams tenkančią energijos išlaidų našatą. Uždavinys tinkamai atliepia 2 tikslo problemos analizėje nustatytą iššūkį pajamų nelygybei ir jo sąlygoto skurdo mažinimui, pažangai šioje srityje vertinti skirtas rodiklis „Namų ūkių, kurie energijos išlaidoms skiria didelę dalį savo pajamų, dalis (proc.)“. Tačiau 2 tikslo siekis „mažinti visiems gyventojams tenkančią energijos išlaidų našatą“, atliepiamas ne 2, o 1 tikslo 1.13. uždavinio⁵⁹ priemone 03-001-01-13-03⁶⁰.
2.5. Gerinti aplinką šeimai, siekiant didinti gimstamumą ir gyvenimo kokybę bei sudaryti sąlygas derinti darbo ir šeiminius įsipareigojimus				✓		Pakankamas • Uždavinio probleminis laukas (apimantis šias problemas sritis: „Krizinėse situacijose šeimos operatyviai nesulaukia pagalbos; neužtikrinamos moterų ir vyrų lygios galimybės“) yra pagrįstas ir pakankamai tiksliai atliepia 2 tikslo problematiką. • 2 tikslo ir 2.5. uždavinio probleminis laukas yra aktualus, siejami pokyčiai taikomi ir kitų šalių bei organizacijų, tokių kaip Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO), politikose (Zhang, 2003; Unicef, 2019). • Nors 2 tikslo aprašyme uždavinio problematikai neskiriama daug dėmesio, tačiau plėtros programoje, kuri skirta uždaviniui įgyvendinti, uždavinio problematika plati ir detalizuota. Pavyzdžiui, 2 tikslo aprašyme demografinės problematikos atskleidimas Lietuvoje gana menkas, tačiau uždavinio problematikoje ši tema išplėtojama, pažangai įvertinti numatytas ir suminis gimstamumo rodiklis. • Nepaisant to, kad didelis dėmesys uždavinio problematikoje yra skiriamas sąlygų derinti darbo ir šeimyninius įsipareigojimus sudarymui, rodiklis šiai pažangai vertinti numatytas nėra.
2.6. Plėtoti neįgaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse		✓				Pakankamas • Uždavinio probleminis laukas (apimantis vieną pagrindinę probleminę sritį – tai, kad „net 65 proc. neįgaliųjų dėl aplinkos neprieinamumo patiria sunkumų savarankiškai gyvendami, naudodamiesi viešosiomis paslaugomis ir įsigydami prekes ar paslaugas“) yra pagrįstas ir pakankamai tiksliai atliepia 2 tikslo problematiką. • 2.6. uždavinio probleminis laukas atspindi esamą situaciją dėl ypač menko viešųjų paslaugų prieinamumo žmonėms su negalia, pavyzdžiui, tik 19 proc. asmenų sveikatos priežiūros įstaigų ir 60 proc. mokyklų Lietuvoje yra pritaikytos žmonėms su negalia (Neįgaliųjų departamentas prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, 2020). Problematis laukas taip pat atspindi Europos Komisijos rekomendaciją Lietuvai investuoti į viešosios infrastruktūros neįgaliesiems pritaikymą (Gudavičius, 2021). Visgi, tikslo aprašyme pasigendama problematikos susijusios su nepakankamu fizinės ir informacinės infrastruktūros bei paslaugų pritaikymu neįgaliesiems. Ribotos neįgaliųjų galimybės dalyvauti įvairiose veiklose yra minimos horizontaliojo principo „Lygios galimybės visiems“ aprašyme, bet ne 2 tikslo aprašyme.
2.7. Stiprinti socialinio aktyvumo ir socialinės atsakomybės nuostatas visuomenėje bei bendruomeniškumą		✓				Pakankamas • Uždavinio probleminis laukas (apimantis šias problemas sritis: „Mažas visuomenės socialinis aktyvumas, dalyvavimas bendruomeninėse veiklose ir sprendimų priėmimo procesuose“; „Silpnos pilietinės visuomenės organizacijos: dažna darbuotojų kaita, trūksta lyderių, trūksta darbo su savanoriais, organizacinio planavimo, atstovavimo (advokacijos) įgūdžių“) yra pagrįstas ir pakankamai tiksliai atliepia 2 tikslo problematiką.

⁵⁹ 1.13. uždavinys „Didinti energetikos sektoriaus konkurencingumą“

⁶⁰ 03-001-01-13-03 „Diegti priemonės, didinančias vartotojų, aktyviai dalyvaujančių elektros energijos rinkoje, skaičių“

						2 tikslo ir 2.7. uždavinio probleminis laukas yra svarbus ir aktualus Lietuvai: socialinis aktyvumas ir pilietinis dalyvavimas laikomi vienomis svarbiausių sąlygų kurti gyventojų socialinę ir ekonominę gerovę, tačiau Lietuvoje jų mastas yra išskirtinai menkas. Tarptautinės organizacijos įžvelgia, kad požiūris ir vertybės yra neatsiejami nuo individualios ir socialinės gerovės. EBPO yra įsipareigojusi padėti šalims stiprinti ir atnaujinti pasitikėjimą institucijomis ir bendruomenėmis, kuriant bendras pilietiškumo vertybes jau mokyklos lygmeniu (EBPO, 2019). - Visgi, pastebėtina, kad uždavinio probleminis laukas apibrėžiamas ypač glaustai, nepateikiama papildomos informacijos apie svarbiausius probleminės srities ir, atitinkamai, uždaviniu siekiamų pokyčių aspektus.
2.8. Skatinti verslo atsakomybę					✓	Pakankamas • Uždavinio probleminis laukas (apimantis vieną pagrindinę probleminę sritį – „Atsakingo verslo principus taiko mažiau nei 50 proc. Lietuvos įmonių, kurių daugiau kaip 90 proc. sudaro labai mažos ir mažos įmonės (iki 49 darbuotojų)“) yra pagrįstas ir pakankamai tiksliai atliepia 2 tikslo problematiką. • 2 tikslo ir 2.8. uždavinio probleminis laukas yra pagrįstas. Socialinės atsakomybės suvokimas Lietuvoje yra žemas, socialinė atsakomybė suvokiama ir diegiama įmonėse tik formaliai, atliepant nustatytą reikalavimą (Estep, PwC, 2019), o nepaisant šalyje vykdomų socialinės atsakomybės projektų ir viešos informacijos prieinamumo, matomas didesnio informavimo apie įmonių socialinę atsakomybę poreikis (Lietuvos verslo konfederacija, 2021).
2.9. Stiprinti socialinį dialogą ir gerinti darbo vietų kokybę					✓	Pakankamas • Uždavinio probleminis laukas (apimantis vieną pagrindinę probleminę sritį – „Ribotas socialinių partnerių įsitraukimas sprendžiant darbo, socialinius ir ekonominius klausimus“) yra pagrįstas ir pakankamai tiksliai atliepia 2 tikslo problematiką. • 2 tikslo ir 2.9. uždavinio probleminis laukas yra aktualus, nes žemas socialinės atsakomybės principų suvokimas reikšmingai įtakoja darbo vietų kokybę Lietuvoje (Estep, PwC, 2019). Darbo saugos reikalavimų nesilaikymas, neužtikrinamas tinkamas darbuotojų darbo ir poilsio režimas, neužtikrinamas socialinis saugumas ir pan., neigiamai veikia darbo rinką (LR Valstybinė darbo inspekcija prie SAM, 2021). • Uždavinio problematika aprašyta plačiau, nei 2 tikslo, papildomai apimant mažo šalies vidutinio darbo užmokesčio, palyginti su kitomis išsivysčiusiomis ES šalimis problemą ir jos priežastis.
2.10. Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą			✓			Pakankamas • Uždavinio probleminis laukas (apimantis vieną pagrindinę probleminę sritį – „Aukštas žmonių sergamumas ir mirtingumas nuo ligų, kurių galima išvengti prevencinėmis priemonėmis“) yra pagrįstas ir pakankamai tiksliai atliepia 2 tikslo problematiką. • 2 tikslo ir 2.10. uždavinio probleminis laukas yra aktualus Lietuvai dėl vis dar aukštos prevencinėmis priemonėmis išvengiamo mirtingumo rodiklio reikšmės Lietuvoje, kuri yra viena didžiausių ES: 2018 ir 2019 m. Lietuvoje siekė 293, o ES 27 – 160 (EBPO/European Observatory on Health Systems and Policies, 2021). Pavyzdžiui, savižudybės vis dar yra didelė Lietuvos visuomenės sveikatos problema – jų skaičius vienas didžiausių Europoje, o psichikos sveikatos sutrikimų turinčių asmenų sveikatos priežiūros kokybė yra ribota: įvairių sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų veikla nepakankamai koordinuojama (EBPO/European Observatory on Health Systems and Policies, 2019; Europos Komisija, 2020a).
2.11. Didinti kokybiškų ir inovatyvių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir sveikatos atsparumą grėsmėms			✓			Pakankamas • Uždavinio probleminis laukas (apimantis vieną pagrindinę probleminę sritį – „Didelis žmonių mirtingumas nuo ligų, kurių galima išvengti gydymo priemonėmis“) yra pagrįstas ir pakankamai tiksliai atliepia 2 tikslo problematiką. • 2 tikslo ir 2.11. uždavinio probleminis laukas yra aktualus Lietuvai. Tai atsispindi Lietuvos gyventojų sveikatos rodikliuose, kurie tebėra vieni prastiausių ES. Sveikatos priežiūros priemonėmis išvengiamas mirtingumas 2018 m. Lietuvoje du kartus viršijo ES vidurkį, nes pirminės ir stacionariosios sveikatos priežiūros veiksmingumo srityje Lietuva atsilieka nuo daugelio ES šalių. Viešosios išlaidos sveikatos priežiūrai tebėra vienos mažiausių ES. Valstybės lėšomis finansuojama tik du trečdaliai sveikatos priežiūros išlaidų (Europos Komisija, 2020a).

2.12. Didinti vietos maisto produktų pasiūlą ir plėtoti veiksmingą jų trumpųjų tiekimo grandinių sistemą			✓			<i>Iš dalies pakankamas</i>	• Uždavinio probleminis laukas (apimantis vieną pagrindinę probleminę sritį – „Neveiksminga trumpųjų tiekimo grandinių sistema neskatina vietos produktų vartojimo bei įsigijimo tiesiogiai iš ūkininkų“) yra pagrįstas ir iš dalies atliepia 2 tikslo problematiką. • 2 tikslo ir 2.12. uždavinio probleminis laukas yra aktualus, nes dabartiniai maisto vartojimo modeliai netausoja sveikatos, europiečių mityba neatitinka nacionalinių mitybos rekomendacijų (Europos Komisija, 2020b). Profilaktinių priemonių dėka, šalinant su mityba ir gyvenimo būdu susijusius rizikos veiksnius, galima išvengti 80 proc. širdies ligų, insulto ir antrojo tipo diabeto atvejų bei 40 proc. vėžio atvejų (SADM, 2022). Kaip nurodoma ES strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“, kurioje vienu iš tikslų numatytas tvaresnio maisto vartojimo ir sveikos mitybos skatinimas, sukūrus tinkamą maisto vartojimo kontekstą, leidžiantį lengviau pasirinkti sveiką ir tvarią mitybą, pagerės vartotojų sveikata bei gyvenimo kokybė (Europos Komisija, 2020b). • Tikslo aprašyme uždavinio problematika nėra plati, nurodomas poreikis didinti sveiko vietos maisto pasiūlą ir vartojimą, tačiau ir uždavinio pavadinime ir pačiame uždavinyje koncentruojamasi į pasiūlos didinimą ir tiekimo priartinimo prie vartotojo gerinimą, o vartojimo didinimo problematika, atliepiama nepilnai. • Nors uždavinio pagrindime nurodytas platesnis priežasčių laukas nei tikslė (apima ir lėtą ekologinių ūkių plėtrą, investicijų, siekiant užtikrinti produktyvią kokybės ir saugos maisto ir pašarų kontrolę, ligų prognozavimo stebėseną, trūkumą), uždaviniui įgyvendinti numatytos priemonės jų neaprepia. • Pažymėtina, kad vienoje iš dviejų priemonių yra orientuojamasi į pasiūlos didinimą ir trumpų tiekimo grandinių kūrimosi skatinimą ir rezultato rodikliais matuojamas kokybiškesnio maisto gamybos didėjimo mastas ir ūkininkų dalis, o vartojimo skatinimas ir padidėjimas neatliepiamas. Nors viena uždavinio priemonių turi tiesioginį poveikį daliai vartotojų (ikimokyklinukams), uždavinyje rezultato rodikliai neturi tiesioginio ryšio su uždavinio rodikliu, o poveikio vertinimo rodikliui (2.12.1.)⁶¹ trūksta tiesioginių sąsajų su tikslo tematinės srities problematika – rodikliu gyventojų vietos maisto vartojimo padidėjimas neišmatuojamas.
--	--	--	---	--	--	------------------------------------	--

Šaltinis: STRATA, remiantis Planu ir LR ministerijų plėtros programomis.

Pastabos: ***Pakankamas** – uždavinys pilnai padengia 2 tikslu numatytą probleminį lauką (gali pasitaikyti kelių su formuluotėmis susijusių netikslumų). **Iš dalies pakankamas** – uždavinys didžiąja dalimi padengia 2 tikslu numatytą probleminį lauką, tačiau kai kurios reikšmingos problemos nėra įtrauktos. ****Pažymėtina**, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

⁶¹ 2.12.1. uždavinio rodiklis „Ūkininkų ir šeimos ūkių, kurie tiesiogiai vartotojams parduoda daugiau kaip 50 proc. savo produkcijos, skaičius“

Vertinimo rezultatai (**11 lentelėje** aukščiau) rodo, kad **numatyti uždaviniai didžiąja dalimi tinkamai atspindi 2 tikslo apimtyje nustatytus iššūkius ir poreikius, padengia visą 2 tikslo probleminį lauką ir yra aktualūs Lietuvai bei ES mastu**. Devyni (2.1., 2.2., 2.5., 2.6., 2.7., 2.8., 2.9., 2.10., 2.11.) iš 12 2 tikslo uždavinių pakankamai tiksliai apibrėžia probleminį lauką ir atspindi 2 tikslo apimtyje įvardintus iššūkius. LR ministerijų plėtros programose apibrėžti uždavinių probleminiai laukai ir jų priežastys detalizuoja ir išplėtoja (pavyzdžiui, 2.2., 2.5., 2.6., 2.9.) 2 tikslo pagrindime įvardintas problemines sritis. Nepaisant to, šių uždavinių probleminiuose laukuose pasitaiko nedidelių trūkumų ar netikslumų, neturinčių svarios įtakos uždavinių esmei. Pavyzdžiui, nors 2 tikslo pagrindime individualizuotų paslaugų teikimo modelis minimas, kaip svarbus 2 tikslo įgyvendinimui, tačiau atitinkamame uždavinyje (2.2. „*Didinti neįgaliųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę*“) pakankamas dėmesys šiam modeliui nesuteikiamas.

Likusių trijų uždavinių (2.3., 2.4., 2.12.) probleminis laukas nepilnai atliepia 2 tikslo problematiką. Šiuose uždaviniuose apibrėžtas probleminis laukas neapima dalies reikšmingų probleminių aspektų, įvardintų 2 tikslo pagrindime ir svarbių sėkmingam 2 tikslo pasiekimui. Pavyzdžiui, 2.3. uždavinio problematikoje pasigendama dėmesio švietimo ir mokymo problemų, prisidedančių prie struktūrinio nedarbo, sprendimui. Tačiau pažymėtina, kad tai atliepia Plano 3 tikslo 3.4 uždavinys „Gerinti atitiktį tarp švietimo sistemoje įgyjamų ir darbo rinkoje bei prisitaikyti kintančioje aplinkoje reikalingų kompetencijų“. 2.12. uždavinyje nepilnai atliepiama sveiko vietos maisto vartojimo didinimo problematika, kuri 2 tikslo tematinėje srityje yra pagrindinė. Kita vertus, paminėtina, kad 2 tikslas turi sinergijų su kitais Plano tikslais (žr. dalį „Tikslo intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimas“ žemiau), kurios gali užpildyti 2 tikslo uždaviniuose nustatytus trūkumus. Pavyzdžiui, nors 2.4. uždavinio probleminis laukas neatliepia vieno iš dviejų 2 tikslo apimtyje įvardintų iššūkių (visiems gyventojams tenkanti energijos išlaidų našta), šis aspektas yra atliepiamas 1 tikslo, uždavinyje 1.13. „Didinti energetikos sektoriaus konkurencingumą“.

Apibendrinant, nors dalyje 2 tikslo uždavinių nustatyti trūkumai, jie yra riboti ir didžiąja dalimi 2 tikslo uždaviniai tinkamai atspindi 2 tikslo probleminį lauką. Atsižvelgiant į tai, vertintina, kad jei 2 tikslo uždavinių priemonės bus patvirtintos ir vykdomos, uždavinių įgyvendinimas turėtų būti pakankama sąlyga 2 tikslo įgyvendinimui.

Veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas

2 tikslo apimtyje suformuluota 12 uždavinių, kurie apima 60 pažangos priemonių (iš jų trys regioninės pažangos priemonės) ir 158 suplanuotas veiklas (iš jų dešimt regioninės pažangos priemonės). 22 iš šių priemonių nėra patvirtintos (vertinimo metu), 21 priemonė neturi suplanuotų veiklų. **12 lentelėje** žemiau pristatomi šių suplanuotų priemonių ir veiklų atitikties (pakankamumo ir tinkamumo) 2 tikslo ir uždavinių įgyvendinimui vertinimo rezultatai. Uždaviniai, kurie suplanuotų ir patvirtintų priemonių ir veiklų neturi (vertinimo metu), yra nevertinami.

12 lentelė. 2 tikslo veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas

2 tikslo uždavinys	Pažangos priemonė (-ės)	Pakankamumo ir tinkamumo vertinimas*	Komentaras (-ai)**
2.1. Mažinti pajamų nelygybę	1. Didinti pensinio amžiaus asmenų ir neįgalųjų, įgijusių teisę gauti valstybinio socialinio draudimo išmokas, disponuojamas pajamas (09-002-02-01-01)* 2. Didinti pensinio amžiaus asmenų ir neįgalųjų, kurie neįgijo teisės gauti valstybinio socialinio draudimo išmokų, pajamas (09-002-02-01-02)* 3. Tobulinti vienišų pensinio amžiaus asmenų ir vienišų neįgalųjų pajamų apsaugos sistemą (09-002-02-01-03) 4. Tobulinti minimalių pajamų apsaugos sistemą (09-002-02-01-04) 5. Didinti valstybinio socialinio draudimo sistemos išmokų adekvatumą (09-002-02-01-05)* 6. Didinti nedarbo socialinio draudimo sistemos aprėptį (09-002-02-01-06)* 7. Užtikrinti valstybinio socialinio draudimo sistemos finansinį tvarumą (09-002-02-01-07)* 8. Mažinti materialinį nepriteklių labiausiai skurstantiems asmenims (09-002-02-01-16) 9. Didinti nepasiturinčių gyventojų disponuojamas pajamas (09-002-02-01-08)* 10. Didinti tėvų (įtėvių, globėjų, rūpintojų), vienu auginančių (globujančių, besirūpinančių) vaikus ir (ar) neįgaliuosius, pajamas (09-002-02-01-11)* 11. Mažinti mokesčių našatą mažiausiai uždirbantiems asmenims (09-002-02-01-17)* 12. Tobulinti MMA nustatymo sistemą (09-002-02-01-09)* 13. Mažinti savarankiškai dirbančių asmenų ir likusių dirbančiųjų disponuojamų pajamų atotrūkį (09-002-02-01-10)* 14. Tobulinti socialinės politikos priemonių poveikio vertinimo ir jų efektyvumo stebėseną (09-002-02-01-18)*	Tinkama ir pakankama	• Numatytos pažangos priemonės ir veiklos (pavyzdžiui, teisės aktų projektai, susiję su papildomų išmokų vienišiams neįgaliesiems ir pagyvenusiems asmenims mokėjimu, išmokų mokėjimas, minimalių pajamų sistemos adekvatumo studija ir kt.) yra tinkamos ir pakankamos uždaviniui įgyvendinti ir, kartu su kitomis numatytomis priemonėmis, 2 tikslo ir 2.1. uždavinio rezultatams pasiekti. Pažymėtina, kad vertinimas atliktas remiantis trijų patvirtintų iš 14 suplanuotų priemonių veiklomis. Laikantis prielaidos, kad likusių (vertinimo metu nepatvirtintų) priemonių pavadinimai tiksliai nusako, kas bus vykdoma šių priemonių apimtyje, numatytos priemonės ir veiklos laikomomis potencialiai pakankamomis. Visgi pastebėtina, kad: ○ Nors dalis planuojamų veiklų yra per plačios ir nekonkrečios (pavyzdžiui, veikla „Mažinti materialinį nepriteklių labiausiai skurstantiems asmenims“ priemonėje 09-002-02-01-16), laikantis prielaidos, kad priemonių įgyvendinimo eigoje veiklos bus sukonkretintos ir sėkmingai įgyvendintos, jos yra tinkamos 2 tikslo ir 2.1. uždavinio įgyvendinimui. ○ Uždavinio apimtyje atskiras dėmesys skiriamas pensinio amžiaus gyventojų pajamų didinimui, kurių skurdo rizikos ir absoliutaus skurdo rodikliai didėja greičiausiai (STRATA, 2023). ○ Šių priemonių veiklos ir rezultato rodiklių pasiekimai tiesiogiai prisidės prie uždavinio rodiklių pasiekimo – Gini koeficiento ir pajamų pasiskirstymo koeficiento sumažėjimo. Valstybė, vykdydama tikslinį pajamų perskirstymą, t. y. mokėdama papildomą tikslinę išmoką vienišiams pensijų gavėjams, kurių pajamos yra neproporcingai mažesnės nei likusių šalies gyventojų, bei mažindama materialinį nepriteklį per „Materialinio nepritekliaus mažinimo programą“, sumažins tiek šių grupių skurdo rizikos lygį, tiek ir bendrą pajamų pasiskirstymo netolygumą populiacijoje, o Minimalių pajamų studijos pagrindu inicijuotais pakeitimais bus prisidėta prie skurdo rizikos lygio, skurdo ir socialinės atskirties mažinimo, o tuo pačiu ir prie absoliutaus skurdo mažinimo, kuriam įtaką daro mažiausias pajamas gaunančių asmenų apsauga.
2.2. Didinti neįgalųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę	1. Plėtoti kompleksinę neįgalųjų socialinės integracijos sistemą (09-003-02-02-01) 2. Sukurti tvarią nestacionarios ilgalaikės priežiūros sistemą (09-003-02-02-02)	Tinkama, bet nepakankama	• Numatytos pažangos priemonės ir veiklos (pavyzdžiui, naujų pagalbos ir integracijos modelių kūrimas ir taikymas, paslaugų šeimoms prieinamumo ir kokybės tobulinimas, informacijos, konsultacijų ir kitų būtinųjų paslaugų užsieniečiams ir prieglobsčio prašytojams suteikimas, socialinio būsto fondo plėtra) yra tinkamos 2 tikslo ir 2.2. uždavinio rezultatams pasiekti. Pastebėtina, kad dalies priemonių veiklos yra labai abstrakčios. Tuo ypačingai pasižymi priemonė 09-003-02-02-05, kurios vienintele veikla įvardyta „Darbo su jaunimu sistemos plėtra, siekiant didesnės jo integracijos“. ADM metiniuose veiklos planuose nurodyti veiksmai šiai veiklai yra konkretūs procedūrinė prasme, tačiau

	3. Didinti senyvo amžiaus asmenų socialinį aktyvumą (09-003-02-02-03)* 4. Plėtoti pagalbos senyvo amžiaus asmenims sistemą (09-003-02-02-04)* 5. Plėtoti laiku atliekamo efektyvaus darbo su jaunimu sistemą (09-003-02-02-05)		nepakankamai aiški numatytų veiksmų kryptis ir siektinas rezultatas. Priemonės lygmens rodikliai yra orientuoti į platesnę nei jaunimas grupę – socialinę riziką (atskirtį) patiriančius asmenis. • Numatytos pažangos priemonės ir veiklos yra nepakankamos 2 tikslo ir 2.2. uždavinio rezultatams pasiekti. Pastebėtina, kad: ○ Tikslo aprašyme individualizuotas požiūris į socialinių paslaugų gavėjus yra įvardijamas kaip svarbi prielaida pasiekti 2.2. uždavinio įgyvendinimui, tačiau daugelio priemonių veiklose šio modelio pasigendama. Personalizuotų socialinių paslaugų (atvejo vadybos) modelio Lietuvoje poreikis taip pat akcentuojamas EBPO (Koutsogeorgopoulou, 2020), ypač darbu su neįgaliaisiais, jaunimu ir grįžtančiais iš įkalinimo įstaigų asmenimis (EBPO, 2023). Tačiau iš šių trijų grupių individualizuotas požiūris atsispindi tik neįgalųjų socialinės integracijos priemonės (09-003-02-02-01) veiklose. Pastebėtina, kad SADM šiuo metu pradeda vykdyti projektą „Individualizuotų paslaugų teikimo sistemos pažeidžiamoms visuomenės grupėms sukūrimas“, kurio apimtyje bus parengtas ir išbandytas individualizuotų paslaugų teikimo modelis žmonių su negalia, iš įkalinimo įstaigų išsėmusių asmenų bei mažiau galimybių turinčio jaunimo atvejais. Tikėtina, kad, remiantis šio projekto rezultatais, būtų galima individualizuotą paslaugų modelį taikyti ir šio uždavinio priemonių apimtyje. ○ Priemonės 09-003-02-02-02 veiklos atspindi dalį tarptautinių organizacijų rekomendacijų (EBPO, 2022), tačiau šių rekomendacijų neišsemia, todėl yra nepakankamos. Šios priemonės veiklose pasigendama veiklos orientuotos į darbuotojų pritraukimą, kurio svarba įvardijama ir Valstybės kontrolės vertinimo ataskaitoje (Valstybės kontrolė, 2021). ○ Nors priemonės 09-003-02-02-03 aprašas nėra patvirtintas (vertinimo metu) priemonės krypties veiklos atspindi Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 m. strategijos 3-jame tikslu „Suteikti galimybių vyresnio amžiaus asmenims integruotis į visuomenę“ (LR Seimas, 2018). Priemonės rodiklis atspindi tik vyresnio amžiaus asmenų socialinį aktyvumą mokantis ir neišsemia socialinio aktyvumo formų aktualių vyresnio amžiaus asmenų gerbūviui ir plačiau apibrėžtų Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018–2030 m. strategijos (LR Seimas, 2018), todėl nėra pakankamas siekiant uždavinio tikslo. ○ Siekiant įtraukti ir efektyvumo socialinių paslaugų srityje yra rekomenduojama šias paslaugas skaitmenizuoti (Europos Komisija, n.d.). Nors Lietuvos skaitmeninė pažanga, ypač viešųjų paslaugų skaitmenizavime yra aukšta pagrindiniu iššūkiu išlieka skaitmeninių kompetencijų trūkumas šalyje (Europos Komisija, 2022), kuris gali riboti naudojimąsi skaitmeninėmis paslaugomis. Tyrimai rodo, kad dažnai socialiai pažeidžiamos grupės, pavyzdžiui, neįgalieji, susiduria su didesniu šių kompetencijų trūkumu ir, atitinkamai, skaitmenine atskirtimi (Viluckienė, 2015). Dėl šių priežasčių, siekiant socialinių paslaugų prieinamumo visoms visuomenės grupėms ir efektyvumo, būtina tobulinti gyventojų skaitmeninius įgūdžius, ypač grupėse, patiriančiose socialinę atskirtį. Pastebėtina, kad tam veiklos numatytos 1 tikslo, 1.7. uždavinyje „Skatinti valstybės skaitmeninimą“. ○ Teigiamą poveikį uždavinio rezultatams gali turėti 2014-2020 m. ES fondų investicijos į socialines paslaugas, turėjusios įtaką paslaugų įvairovės didėjimui (BGI, 2023).
2.3. Didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir	1. Užtikrinti ADRP (aktyvios darbo rinkos politikos) priemonių finansavimą, veiksmingumą ir efektyvumą (09-001-02-03-01)*	<i>Tinkama ir pakankama</i>	• Numatytos pažangos priemonės ir veiklos (pavyzdžiui, „Užimtumo rėmimo priemonės“, „Užimtumo tarnybos (toliau – UT) modernizavimo veiklos, skaidrios ir teisėtos darbo laiko apskaitos skatinimo

užimtumo rėmimo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą	2. Didinti pažeidžiamų asmenų grupių užimtumą (09-001-02-03-02) 3. Skatinti verslumą (09-001-02-03-03) 4. Efektyvinti UT veiklos procesus ir funkcijas (09-001-02-03-04) 5. Tobulinti kovos su nelegaliu ir nedeklaruotu darbu priemones (09-001-02-03-05)		veiklos) yra tinkamos 2 tikslo ir 2.3. uždavinio rezultatams pasiekti. Pastebėtina, kad daugelio priemonių, išskyrus 09-001-02-03-05, veiklos yra pernelyg abstrakčios. Pavyzdžiui, kaip viena iš dviejų priemonės 09-001-02-03-02 veiklų nurodomas „Bedarbių galimybių įsidarbinti ar grįžti į darbo rinką didinimas“. Ši veikla neturi daug pridedamosios vertės palyginti su pačiu uždaviniu. Tačiau pažymėtina, kad veiksmai numatyti priemonės įgyvendinimui SADM metiniuose veiklos planuose yra pakankamai detalūs. • Numatytos pažangos priemonės ir veiklos yra pakankamos 2 tikslo ir 2.3. uždavinio rezultatams pasiekti. Visgi pastebėtina, kad uždavinio veiklose neatsispindi uždavinio pagrindime įvardytas poreikis teikti personalizuotas užimtumo skatinimo paslaugas. Šis poreikis akcentuojamas ir tarptautinių organizacijų tyrimuose (EBPO, 2016). Personalizuotų paslaugų trūkumas gali turėti įtakos uždavinio rezultatų (nedarbo lygio ir pakartotinai įregistruotų bedarbių lygio sumažėjimui) pasiekimui. Nepaisant to, užimtumo lygis šalyje didėja nuo 2021 m. (STRATA, 2023), taip pat pastebimas 2014-2020 ES fondų investicijų apimtyje įgyvendintų priemonių tęstinumo potencialas (BGI, 2023), kuris gali prisidėti prie uždavinio rezultatų pasiekimo.
2.4. Mažinti gyventojų energetinį skurdą	1. Sukurti tinkamas sąlygas mažas pajamas gaunantiems ir energijos nepriteklių patiriantiems gyventojams pasinaudoti valstybės paskatų ir paramos sistema atsinaujinančios energetikos ir energijos vartojimo efektyvumo skatinimo srityje, taip pat valstybės parama, skirta techninėms galimybėms pasirinkti alternatyvius (pigescius) energijos išteklius užtikrinti (03-001-02-04-01)*	Tinkama ir pakankama	• Numatyta pažangos priemonė ir veikla (atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo skatinimas ir šildymo sistemų modernizavimas mažas pajamas gaunančių gyventojų namuose) yra tinkama 2 tikslo ir 2.4. uždavinio rezultatams pasiekti. Paminėtina, kad priemonė nėra patvirtinta (vertinimo metu), todėl vertinimas atliktas laikantis prielaidos, kad priemonės aprašas atitiks 2023 m. LR Energetikos ministerijos veiklos plane pateiktą informaciją. • Numatyta pažangos priemonė ir veikla yra pakankama 2 tikslo ir 2.4. uždavinio rezultatams pasiekti. Visgi pastebėtina, kad energetinio skurdo mažinimo uždaviniu sprendžiamas tik per atsinaujinančios energetikos ir energijos vartojimo efektyvumo skatinimo sritis bei alternatyvių (pigescių) energijos išteklių pasirinkimo galimybių didinimą ir tai gali lemti ribotą gyventojų aktyvumą siekti paramos. Pažangos priemonė ir jos veikla yra orientuotos į tikslines grupes ir padeda siekti nustatyto uždavinio rodiklio 2.4.1. Namų ūkių, kurie energijos išlaidoms skiria didelę dalį savo pajamų, dalis (proc.), tačiau jos reikšmė rodiklio pokyčiui priklausys nuo tolimesnių veiklų ir veiksmų.
2.5. Gerinti aplinką šeimai, siekiant didinti gimstamumą ir gyvenimo kokybę bei sudaryti sąlygas derinti darbo ir šeiminius įsipareigojimus	1. Gerinti socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, didinti socialinės paramos veiksmingumą kriziniais atvejais šeimoje (09-004-02-05-01) 2. Plėtoti įrodymais pagrįstas programas ir trūkstamas specializuotas paslaugas, skirtas šeimoms, vaikams ir jauniems žmonėms (09-004-02-05-02) 3. Padidinti globojamiems (rūpinamiems) vaikams teikiamą paramą būtiniausiems poreikiams (mitybos, sveikatos priežiūros, ugdymo) užtikrinti (09-004-02-05-03) 4. Užtikrinti vaikų priežiūros paslaugų įvairovę ir prieinamumą (09-004-02-05-04) 5. Padidinti nemokamo mokinių maitinimo prieinamumą ir paramą mokinio reikmenims įsigyti* (09-004-02-05-05)* 6. Stiprinti atstovavimą šeimos interesams ir keisti stigmatizuotą visuomenės požiūrį į tam tikras šeimas (09-004-02-05-06)	Tinkama, bet nepakankama	Numatytos pažangos priemonės ir veiklos (pavyzdžiui, kompleksinių paslaugų šeimai teikimas, socialinių paslaugų srities darbuotojų kompetencijų tobulinimas ir kt.) yra tinkamos, bet nepakankamos 2 tikslo ir 2.5. uždavinio rezultatams pasiekti dėl šių priežasčių: ○ Dalyje priemonių veiklų pasigendama konkretumo bei detalumo atspindint 2 tikslą, pavyzdžiui, priemonėje 09-004-02-05-01 pasigendama veiklos, kuri atspindėtų siekį sukurti bendrą socialinių darbuotojų registrą, apimantį kaupitinių duomenų visumą. ○ Dalis veiklų nepakankamos, siekiant pažangos priemonių tikslų. Pavyzdžiui, priemonėje 09-004-02-05-04 siekiama užtikrinti vaikų priežiūros formų įvairovę ir prieinamumą Lietuvoje. Priemonės veiklos orientuotos į tematinės studijos rekomendacijų įvertinimą, viešąsias konsultacijas ir kt. yra nepakankamos, jei nėra praktinių ir finansinių priemonių, kurios padėtų įgyvendinti studijoje pateiktas rekomendacijas ir sprendimo būdus. Be to, viešoji konsultacija yra naudinga, siekiant užtikrinti skaidrumą ir dialogą su suinteresuotaisiais subjektais, tačiau ji nėra pakankama, jei nėra nuoseklios ir ilgalaikės komunikacijos ir informavimo strategijos, kuri skatintų visuomenės supratimą ir paramą vaikų priežiūros paslaugų plėtrai. ○ Paminėtina, kad numatytais uždavinio rodikliais („Namų ūkių su vaikais skurdo rizikos lygis“, „Suminis gimstamumo rodiklis“, „Moterų ir vyrų darbo užmokesčio atotrūkis“) yra matuojami

	7. Stiprinti vaikų ir jaunimo lytiškumo ugdymą (09-004-02-05-07) 8. Stiprinti vaiko teisių įgyvendinimą ir apsaugą (09-004-02-05-08) 9. Užtikrinti stereotipais pagrįsto požiūrio į moterų ir vyrų vaidmenis šeimoje bei visuomenėje paplitimo mažėjimą (09-004-02-05-09)		pasikeitimai ilguoju laikotarpiu, kurių pasiekimui reikalingos kompleksinės ir tarpsektorinės pastangos. Abejotina, ar vieno uždavinio priemonių veiklos, nors ir gana plataus masto, galėtų būti pakankamos šių rodiklių pokyčiui.
2.6. Plėtoti neigaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse	1. Užtikrinti fizinės infrastruktūros prieinamumą neigaliesiems (09-005-02-06-01) 2. Užtikrinti informacinės infrastruktūros ir informacijos pritaikymą neigaliųjų poreikiams (09-005-02-06-04) 3. Skatinti paslaugų ir prekių pritaikymą neigaliųjų poreikiams (09-005-02-06-07)	<i>Tinkama ir pakankama</i>	Numatytos pažangos priemonės ir veiklos (pavyzdžiui, statinių prieinamumo stebėsenos ir kontrolės mechanizmo sukūrimas ir įgyvendinimas, švietimas apie fizinės infrastruktūros prieinamumą ir kt.) yra tinkamos ir pakankamos uždaviniui įgyvendinti ir, kartu su kitomis numatytomis priemonėmis, 2 tikslo ir 2.6. uždavinio rezultatams pasiekti. Numatytos priemonės ir jų veiklos atspindi visas svarbiausias neigaliųjų gyvenimo kokybei svarbias sritis ir tiesiogiai atliepia uždavinio aprašyme įvardytą problemų priežastis (kiti klausimai susiję su šios tikslinės grupės socialine integracija padengiami 2.2. uždaviniję), todėl galima teigti, kad numatytos veiklos leistų pasiekti uždavinio ir horizontaliajame principo „Lygios galimybės visiems“ siektiną rodiklius. Taip pat, numatytos priemonių veiklos atspindi Valstybės Kontrolės pastabą dėl nepakankamos informacijos apie infrastruktūros (fizinės ir informacinės) prieinamumą neigaliesiems (Valstybės kontrolė, 2020) ir veiklose pirmiausia akcentuojamos analitinės veiklos. Pastebėtina, kad uždavinio rodiklį tiesiogiai atspindi dvi iš trijų priemonių, bet ne trečioji priemonė – paslaugų neigaliesiems didinimas. Nors neigaliųjų grupei skirtas atskiras uždavinys, tikslo rodikliuose ši grupė neatsispindi, tačiau atspindi horizontaliojo principo „Lygios galimybės visiems“ rodiklyje 3.1. Neigaliųjų gyvenimo kokybės indeksas.
2.7. Stiprinti socialinio aktyvumo ir socialinės atsakomybės nuostatas visuomenėje bei bendruomeniškumą	1. Stiprinti visuomenės ir NVO dalyvavimą sprendimų priėmimo procesuose (09-003-02-07-12)* 2. Stiprinti ir plėtoti savanorišką veiklą (09-003-02-07-13)* 3. Kurti NVO plėtrai palankią reguliacinę aplinką (09-003-02-07-14)* 4. Plėtoti NVO įgalinimo teikti socialinės srities viešąsias paslaugas modelį (09-003-02-07-15)* 5. Kurti tvarius, inovacijomis grįstus NVO finansavimo mechanizmus (09-003-02-07-16)*	<i>Nevertinama</i>	• Uždavinio apimtyje numatytos penkios priemonės nėra patvirtintos (vertinimo metu), informacija apie priemonių apimtyse numatomas veiklas nėra prieinama, todėl pažangos priemonių ir veiklų tinkamumas ir pakankamumas 2 tikslo ir 2.7. uždavinio rezultatams pasiekti nėra vertinami. • SADM veiksmuose numatoma parengti ir patvirtinti priemonių 09-003-02-07-13 ir 09-003-02-07-15 ir 09-003-02-07-16 aprašus, tad, tikėtina, priemonėms numatyti ir kiti SADM veiksmai, atspindintys uždavinio problematiką, bus pradėti įgyvendinti. Informacijai apie kitas, ne Plano apimtyje vykdomas, veiklas žr. 14 lentelę.
2.8. Skatinti verslo atsakomybę	1. Didinti informavimą apie atsakingo verslo principus (09-001-02-08-01)	<i>Tinkama, bet nepakankama</i>	• Numatyta pažangos priemonė ir veikla (skatinti socialinę atsakomybę) yra tinkama 2 tikslo ir 2.8. uždavinio rezultatams pasiekti. • Numatyta pažangos priemonė ir veikla yra nepakankama 2 tikslo ir 2.8. uždavinio rezultatams pasiekti. Pastebėtina, kad: ○ Priemonė ir jos veikla yra tinkama, bet nekonkrečiai ir plačiai apibrėžta – atkartoja uždavinį ir nėra nurodomi konkretizuojantys veiksmai. ○ Nors priemonė ir veikla prisideda prie 2.8. uždavinio rezultato rodiklio 2.8.1. „Įmonių, kurios matuoja pažangą socialinės atsakomybės srityje pagal verslo tvarumo ir atsakingumo indeksą, skaičius“ siekimo, pilnai uždavinio tematinės srities nepadengia, nes uždavinys yra orientuotas į platesnį problemos priežasčių šalinimą. Trūksta nuorodų ar sąsajų, kaip bus sprendžiama antroji įvardijama priežastis (įmonių nuostatos dėl papildomų išlaidų socialiniams poreikiams tenkinti). Be to, ir atsižvelgiant į tęstinę priemonę 09-001-02-08-02

			(TP) ⁶² , matyti, kad verslo atsakomybė skatinama 2022 ir 2023 m. buvo tik viešiniu organizuojant Nacionalinių atsakingo verslo apdovanojimų konkursą.
2.9. Stiprinti socialinį dialogą ir gerinti darbo vietų kokybę	1. Skatinti socialinių partnerių įgalinimą dalyvauti socialiniame dialoge (09-001-02-09-01) 2. Efektyvinti profesinės rizikos valdymą įmonėse ir savarankiškai dirbant (09-001-02-09-03) 3. Tobulinti mechanizmą, skatinantį darbdavius įgyvendinti DSS reikalavimus (09-001-02-09-04) 4. Didinti darbo užmokesčio konkurencingumą viešajame sektoriuje (09-001-02-09-05)*	Tinkama ir pakankama	Numatytos pažangos priemonės ir veiklos (pavyzdžiui, teisinės darbo saugos ir sveikatos reikalavimų užtikrinimo aplinkos tobulinimai, profesinės rizikos valdymo specialistų, darbo inspektorių kompetencijų tobulinimas, socialinės reklamos ir kt.) yra tinkamos ir pakankamos uždaviniui įgyvendinti ir, kartu su kitomis numatytais priemonėmis, 2 tikslo ir 2.9. uždavinio rezultatams pasiekti. Pažymėtina, kad priemonė 09-001-02-09-05 nėra patvirtinta (vertinimo metu) ir nevertinama.
2.10. Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą	1. Gerinti grėsmių bei rizikos sveikatai veiksnių valdymą (11-001-02-10-01) 2. Stiprinti gyventojų psichikos sveikatą bei plėtoti psichoaktyviųjų medžiagų ir kitų priklausomybę sukeliančių veiksnių kontrolę ir vartojimo prevenciją (11-001-02-10-02) 3. Gerinti kokybiškų visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumą regionuose (11-001-02-10-03) (RE)	Tinkama ir pakankama	- Numatytos pažangos priemonės ir veiklos (pavyzdžiui, bazinių visuomenės sveikatos paslaugų teikimas tikslinėms grupėms, specialistų kvalifikacijos kėlimas, psichikos sveikatos raštingumo kėlimas, priklausomybės ligų prevencijos paslaugų prieinamumo didinimas ir kt.) yra tinkamos ir pakankamos uždaviniui įgyvendinti ir, kartu su kitomis numatytais priemonėmis, 2 tikslo ir 2.10. uždavinio rezultatams pasiekti. - Pastebėtina, kad nors numatytos priemonės ir veiklos yra tikslingos, tinkamos ir, atitinkamai, turėtų prisidėti prie uždavinio rezultatų pasiekimo, reikšmingi pokyčiai uždavinio rodikliuose (pavyzdžiui, 2.10.1. „Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas“) gali pareikalauti plačių ir kompleksinių veiklų, įskaitant strateginius pokyčius, reformas, bendrą sektoriaus finansavimą“. - Taip pat, LR sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – SAM) 2023-2025 m. strateginiame veiklos plane (LR Sveikatos apsaugos ministerija, 2022) numatytos vykdyti tęstinės priemonės, kuriomis planuojama gerinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas, pavyzdžiui, 11-001-02-10-14 (TD) „Plėtoti sveiką gyvenseną bei stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžius ugdymo įstaigose ir bendruomenėse, vykdyti visuomenės sveikatos stebėseną savivaldybėse“ ir kt.⁶³ prisidės prie 2.10. uždavinio rodiklių pokyčio.
2.11. Didinti kokybiškų ir inovatyvių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir sveikatos atsparumą grėsmėms	1. Gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą (11-002-02-11-01) 2. Užtikrinti ilgalaikės priežiūros paslaugų plėtrą (11-002-02-11-02) (RE)	Tinkama ir pakankama	- Numatytos pažangos priemonės ir veiklos (pavyzdžiui, sveikatos sektoriaus skaitmeninimas, naudojamų technologijų tobulinimas, sveikatos priežiūros ir papildomų paslaugų (pavyzdžiui, pavėžėjimo) teikimas, specialistų tobulinimas, mobiliųjų komandų aprūpinimas, ilgalaikės priežiūros dienos centrų, kitų tikslinių priežiūros paslaugų diegimas ir kt.) yra tinkamos ir pakankamos uždaviniui įgyvendinti ir, kartu su kitomis numatytais priemonėmis, 2 tikslo ir 2.11. uždavinio rezultatams pasiekti. - Pastebėtina, kad kaip ir 2.10. uždavinio atveju, reikšmingus uždavinio rodiklių pokyčius gali lemti daugiau socialinių-ekonominių veiksnių, nei apimama 2.11. uždavinyje. Nepaisant to, vertintina, kad 2.11. uždavinio priemonės yra tikslingos ir turėtų prisidėti prie uždavinio rezultatų pasiekimo. - Taip pat pastebėtina, kad SAM 2023-2025 m. strateginiame veiklos plane (LR Sveikatos apsaugos ministerija, 2022) numatytos vykdyti tęstinės priemonės, kuriomis planuojama gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą, kaip pavyzdžiui, 11-002-02-11-04 (TP) „Gerinti lėtinėmis

⁶² 09-001-02-08-02 „Įgyvendinti Įmonių socialinės atsakomybės priemones“

⁶³ Kitos priemonės: 11-001-02-10-15 (TP) „Plėtoti visuomenės informavimą, švietimą ir mokymą sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo, ligų prevencijos temomis, gerinti bendrą Lietuvos gyventojų sveikatos raštingumą“; 11-001-02-10-16 (TP) „Teikti metodinę pagalbą, įgyvendinant nacionalinę politiką sveikos mitybos, fizinio aktyvumo vaikų sveikatos, lėtinių neinfekcinių ligų ir traumų prevencijos ir aplinkos sveikatinimo srityse (kiti šaltiniai)“; 11-001-02-10-17 (TP) „Finansuoti visuomenės sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas, įskaitant prevencinius projektus, socialinę reklamą, mokslinius tyrimus“; 11-001-02-10-18 (TP) „Plėtoti ligų prevenciją, gerinti profilaktikos ir sveikatinimo paslaugų prieinamumą, skatinti sveiką senėjimą“; 11-001-02-10-19 (TP) „Išsaugoti ir stiprinti gyventojų sveikatą, vykdyti ligų prevenciją“.

			ligomis sergančių, vienišų ir savimi negalinčių pasirūpinti senyvo amžiaus žmonių priežiūrą bei stiprinti Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos darbuotojų gebėjimus“ ir kt. ⁶⁴ Šios priemonės taip pat turėtų prisidėti prie uždavinio rezultatų pasiekimo.
2.12. Didinti vietos maisto produktų pasiūlą ir plėtoti veiksmingą jų trumpųjų tiekimo grandinių sistemą	1. Didinti produkcijos pridėtinę vertę remiant ekologiškų, sveikatai palankių ir kokybiškų maisto produktų gamybą bei vartojimą (15-001-02-12-01)	Tinkama, bet nepakankama	• Numatytos pažangos priemonės ir veiklos (pavyzdžiui, trumpųjų tiekimo grandinių plėtros ir ekologinės akvakultūros skatinimas) yra tinkamos 2 tikslo ir 2.12. uždavinio rezultatams pasiekti. • Numatytos pažangos priemonės ir veiklos yra nepakankamos 2 tikslo ir 2.12. uždavinio rezultatams pasiekti. Pastebėtina, kad uždavinio rodiklis yra orientuotas į ūkininkų ir šeimos ūkių produkcijos pardavimą tiesiogiai vartotojams, nors: ○ Priemonės 15-001-02-12-01 rezultato rodikliai⁶⁵ yra orientuoti tik į vietos produktų pasiūlą, dėmesį skiriant ekologiškų, sveikatai palankių ir kokybiškų maisto produktų gamybai, tačiau trūksta rodiklių tokio maisto vartojimo didėjimo matavimui. ○ Pažangos priemonės 15-001-02-12-02 veikla atitinka priemonę ir uždavinį ir yra orientuota į sveiko maisto vartojimą, tačiau atliepia tik dalį visuomenės (ikimokyklinukus).
	2. Užtikrinti trumpųjų maisto grandinių plėtrą (15-001-02-12-02)		

Šaltinis: STRATA, remiantis LR ministerijų plėtros programomis, metiniais veiklos planais ir pažangos priemonių aprašais.

Pastaba: pažangos priemonių kontekste numatytos veiklos nurodytos **Priede**. Raudona žvaigždutė (*) žymi nepatvirtintas (vertinimo metu) pažangos priemones.

* **Tinkama ir pakankama** – pažangos priemonės ir numatytos veiklos yra pakankamos ir tinkamos tikslui pasiekti. **Tinkama, bet nepakankama** – pažangos priemonės ir numatytos veiklos yra iš esmės tinkamos tikslui pasiekti, tačiau nėra pakankamos, kad uždavinio ir tikslo rodikliai būtų pasiekti. **Nevertinama** – informacija apie numatomas veiklas nėra prieinama, todėl jų tinkamumas ir pakankamumas nėra vertinami.

**Pažymėtina, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

⁶⁴ Kitos priemonės: **11-002-02-11-03 (TP)** „Gerinti pirminės sveikatos priežiūros kokybę ir prieinamumą“; **11-002-02-11-07 (TP)** „Diegti naujus ir plėtoti efektyvius sveikatos priežiūros paslaugų teikimo ir infrastruktūros modelius – gerinti viešųjų sveikatos paslaugų prieinamumą ir kokybę“; **11-002-02-11-09 (TP)** „Gerinti sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų teikiamų paslaugų kokybę tobulinant šių specialistų profesines kompetencijas“; **11-002-02-11-10 (TP)** „Tobulinti sveikatos specialistų specifinius gebėjimus ir efektyvesnio sveikatos paslaugų teikimo įgūdžius“; **11-002-02-11-12 (TP)** „Vykdyti asmens sveikatos priežiūros įstaigų teikiamų paslaugų prieinamumo, kokybės ir saugos vertinimą bei priežiūrą“; **11-002-02-11-08 (TI)** „Atnaujinti įstaigų infrastruktūrą įgyvendinant investicinius sveikatos projektus“; **11-002-02-11-15 (TP)** „Tobulinti sveikatos priežiūros kompensavimą iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšų, plėsti jos apimtį ir prieinamumą gyventojams“.

⁶⁵ „Ūkininkų, dalyvaujančių remiamose gamintojų grupėse, gamintojų organizacijose ir kokybės sistemose, remiamose pagal bendrąją žemės ūkio politiką, dalis“ ir „Ploto, kuriame paskatinta ekologinės akvakultūros gamyba, dydis“

Vertinimo rezultatai (žr. **12 lentelę**) rodo, kad **numatytos (ir patvirtintos) pažangos priemonės ir veiklos (įskaitant poveikles ir planuojamus veiksmus) yra tinkamos ir pakankamos daugiau nei pusės (septynių iš 12) 2 tikslo uždavinių (2.1., 2.3., 2.4., 2.6., 2.9., 2.10., 2.11.) įgyvendinimui**. Patvirtintų priemonių aprašuose numatytos veiklos visoms identifikuotoms problemoms ir jų priežastims spręsti. Tikėtina, kad šių uždavinių apimtyse numatytos veiklos tiesiogiai ar netiesiogiai prisidės prie atitinkamų uždavinių ir 2 tikslo rodiklių pasiekimo.

Kita vertus, **trečdalis (keturios iš 12) visų 2 tikslo apimtyje numatytų uždavinių (2.2., 2.5., 2.8., 2.12.) priemonių yra tinkamos, bet nepakankamos 2 tikslo įgyvendinimui**. Pirma, vienas iš dažniausiai šių priemonių veiklose pastebimų trūkumų – numatytų veiklų abstraktumas, dėl kurio kyla abejonių, koks bus priemonių įveiklinimas ir kaip jos gali prisidėti prie atitinkamų uždavinių ir 2 tikslo rezultatų pasiekimo. Pavyzdžiui, 2.2. uždavinio priemonei 09-003-02-02-05⁶⁶ numatyta vienintelė veikla – darbo su jaunimu sistemos plėtra, siekiant didesnės jo integracijos. SADM metiniuose veiklos planuose nurodyti veiksmai šiai veiklai yra konkretūs procedūrinė prasme, tačiau nepakankamai aiški numatyto veiksmo apimtis, planuojami žingsniai ir, atitinkamai, potencialus rezultatas. Antra, dalies 2 tikslo uždavinių priemonėse numatytos veiklos nepadengia uždavinio ir 2 tikslo rezultatams būtinų aspektų (pavyzdžiui, individualizuotų paslaugų modelis 2.2. uždavinio priemonių veiklose), nepilnai atliepia problemos mastą arba atvirkščiai – veiklos yra per menkos, siekiant numatytų rezultatų (pavyzdžiui, 2.5. uždavinio priemonė 09-004-02-05-04⁶⁷). Vieno uždavinio (2.7.) priemonių veiklos buvo nevertinamos, nes nei viena iš uždavinio priemonių nėra patvirtinta (vertinimo metu). Informacijai apie kitas, ne Plano apimtyje vykdomas, veiklas žr. **14 lentelę**.

Vertinant 2 tikslo uždavinių veiklų tinkamumą pastebėta, kad panašios / susijusios veiklos kartais planuojamos vykdyti skirtingų uždavinių apimtyse. Pavyzdžiui, veiklos, susijusios su lyčių lygybės skatinimu numatomos tiek 2.2., tiek 2.5. uždavinių priemonėse. Visgi vertintina, kad tai parodo 2 tikslo tematinės srities kompleksiskumą, veiksmų, veikiančių skirtingas visuomenės gerovės sritis, skaičių bei holistinį požiūrį į visuomenės gerovę Plano kontekste.

Apibendrinant vertinimo rezultatus, beveik visos (išskyrus 2.7. uždavinį, kurio veiklos nebuvo vertinamos) 2 tikslo uždaviniuose numatytos veiklos yra tinkamos uždavinių ir 2 tikslo įgyvendinimui. Nepaisant to, pastebėtina, kad dalyje veiklų trūksta konkretumo, pasigendama dalies uždaviniams svarbių aspektų padengimo veiklose, kas gali kelti iššūkių uždavinių ir 2 tikslo rodiklių pasiekimui. Nepaisant to, didžiąja dalimi, intervencijos yra tinkamos ir, su išlygomis, pakankamos 2 tikslo įgyvendinimui.

Tikslo intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimas

Šiame poskyryje pristatomas 2 tikslo intervencijų suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimas. Šioje dalyje buvo analizuojama, kaip kitų Plano tikslų uždaviniai ir pažangos priemonės prisideda prie 2 tikslo įgyvendinimo. Taip pat, buvo analizuojama, kaip 2 tikslo uždaviniai ir pažangos priemonės prisideda prie kitų Plano tikslų realizavimo.

Vertinimo rezultatai rodo, kad **kitų Plano tikslų uždaviniai, pažangos priemonės ar juos aprėpiančios Plėtos programos prisideda prie 2 tikslo įgyvendinimo**, tačiau šio vertinimo konkretumas yra ribotas. Remiantis 2 tikslui aktualiomis LR ministerijų plėtos programomis, antrinės pažangos priemonės numatytos devyniems iš 12 2 tikslo uždavinių. Antrinės pažangos priemonės 2 tikslui įgyvendinti numatytos Švietimo plėtos, Energetikos plėtos, Kultūros ir kūrybingumo plėtos, Tvarių viešųjų finansų plėtos, Regionų plėtos, Aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtos, Viešojo valdymo plėtos, Sporto plėtos, Teisingumo sistemos plėtos, Viešojo saugumo stiprinimo plėtos, Ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtos programose. Pavyzdžiui, prie 2 tikslo uždavinio 2.1. Mažinti pajamų nelygybę įgyvendinimo prisideda Švietimo plėtos programos, Energetikos plėtos programos, Kultūros ir kūrybingumo plėtos programos ir Tvarių viešųjų finansų plėtos programos uždaviniai. Pastebėtina, kad detalesnę 2 tikslą papildančių priemonių analizę riboja tai, kad 2 tikslo plėtos programose dažniausiai nenurodomos antrinės pažangos priemonės, o tik plėtos programos. Antrinės pažangos priemonės

⁶⁶ 09-003-02-02-05 „Plėtoti laiku atliekamo efektyvaus darbo su jaunimu sistemą“

⁶⁷ 09-004-02-05-04 „Užtikrinti vaikų priežiūros paslaugų įvairovę ir prieinamumą“

nurodomos dviem iš devynių antrinių pažangos priemonių turinčių 2 tikslo uždavinių (2.10., 2.11.). Detalesnei informacijai žr. Priedą.

Nepaisant informacijos apie antrines 2 tikslo priemones konkretumo trūkumo, vertinimo apimtyje buvo nustatytos priemonės, reikšmingai papildančios 2 tikslo uždavinius ir taip prisidedančios prie pilno 2 tikslo probleminio lauko padengimo. Pavyzdžiui, socialiai pažeidžiamų grupių skaitmeninių kompetencijų kėlimo veiklos, aktualios 2.2. uždaviniui „Didinti neįgalųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę“, numatytos 1 tikslo, 1.7. uždavinyje „Skatinti valstybės skaitmeninimą“. Švietimo ir mokymo problematika, prisidedanti prie struktūrinio nedarbo ir aktuali 2.3. uždaviniui „Didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir užimtumo rėmimo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą“ atliepiama Plano 3 tikslo 3.4 uždavinyje „Gerinti atitiktį tarp švietimo sistemoje įgyjamų ir darbo rinkoje bei prisitaikyti kintančioje aplinkoje reikalingų kompetencijų“ (detalesnei informacijai žr. **11 ir 12 lenteles**).

Vertinimo rezultatai taip pat rodo, kad ir **2 tikslo uždaviniai ir jų pažangos priemonės reikšmingai prisideda prie kitų Plano tikslų įgyvendinimo** (žr. **13 lentelę**). Prie kitų Plano tikslų prisideda beveik visi (10 iš 12) 2 tikslo uždaviniai, kurie kartu įtakos turi 19 uždavinių, septyniuose Plano tiksluose. Didžiausios sąsajos nustatytos su:

- 6-ojo tikslo uždaviniais (2.3., 2.4., 2.6., 2.10., 2.12. papildoma 6.1., 6.3.-6.6., 6.11.), apimančiais alternatyvių degalų naudojimo, darnaus judumo, atsparumo ekstremaliesiems hidrometeorologiniams reiškiniams bei neigiamo poveikio aplinkai prevencijos, klimato kaitos politikos veiksmingumo stiprinimo skatinimo bei energijos vartojimo efektyvumo didinimo, įgyvendinimo veiklas.
- 8-ojo tikslo uždaviniais (2.1., 2.3., 2.7., 2.9. papildoma 8.2.-8.5.), apimančiais nuteistųjų resocializacijos ir pagalbos suimtiesiems sistemos optimizavimo, modernios viešojo valdymo institucijų žmogiškųjų išteklių valdymo sistemos sukūrimo, visuomenės įsitraukimo į vietos problemų sprendimą didinimo, mokesčių sistemos pagal viešųjų išlaidų poreikį tobulinimo veiklas.
- 1 tikslo uždaviniais (2.3., 2.4., 2.6. papildoma 1.7., 1.8., 1.12., 1.13.), apimančiais socialiai pažeidžiamų grupių skaitmeninių įgūdžių didinimo, verslumo ir paskatų įmonių augimui kūrimo skatinimo, turizmo infrastruktūros ir rinkodaros priemonių plėtojimo vystymo, priemonių, didinančių elektros energijos vartotojų, aktyviai dalyvaujančių elektros energijos rinkoje, skaičių, diegimo siekius, įgyvendinimo.

Siauresnės apimties sąsajos nustatytos su Regionų plėtros programos uždaviniais (7 tikslo) – uždaviniai 2.2., 2.10., 2.11. papildoma uždavinį 7.2. „Pagerinti viešųjų paslaugų prieinamumą, darbo vietų pasiekiamumą ir tam reikalingų išteklių naudojimo efektyvumą“, o 3 tikslą (uždavinį 3.2. „Didinti švietimo įtrauktį ir prieinamumą, užtikrinti saugią aplinką kiekvienam asmeniui“) papildoma tik vienas 2 tikslo uždavinys 2.1. „Mažinti pajamų nelygybę“, apimantis siekį didinti tėvų (įtėvių, globėjų, rūpintojų), vieno auginančių (globojančių, besirūpinančių) vaikus ir (ar) neįgaliuosius, pajamas. Daugiausiai prie kitų Plano tikslų įgyvendinimo prisideda 2.3., 2.6. ir 2.10. uždaviniai (kiekvienas papildoma po 3 uždavinius).

Apibendrinant vertinimo rezultatus, matyti, kad **didžioji dalis 2 tikslo uždavinių yra susiję su daugeliu Plano tikslų ir atitinkamomis plėtros programomis**. Nors detalios informacijos apie 2 tikslo antrines priemones trūksta, bendras vertinimas indikuoja, kad Planas nepasižymi ryškia fragmentacija, o sąsajos tarp Plano tikslų ir uždavinių gali prisidėti prie kituose skyriuose identifikuotų 2 tikslo trūkumų ir iššūkių atliepimo.

13 lentelė. 2 tikslo intervencijos sąsajos su kitų Plano tikslų intervencijomis

Pažangos priemonė	Priemonę įgyvendinantis uždavinys	Aktualus 2 tikslo uždavinys	Aktuali 2 tikslo priemonė
05-002-01-07-09 „Didinti socialiai pažeidžiamų grupių skaitmeninius įgūdžius“	1 tikslo 1.7. uždavinys: „Skatinti valstybės skaitmeninimą“	2.6. „Plėtoti neigaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse“	09-005-02-06-01 „Užtikrinti fizinės infrastruktūros prieinamumą neigaliesiems“ 09-005-02-06-04 „Užtikrinti informacinės infrastruktūros ir informacijos pritaikymą neigaliųjų poreikiams“ 09-005-02-06-07 „Skatinti paslaugų ir prekių pritaikymą neigaliųjų poreikiams“
05-001-01-08-09 „Skatinti verslumą ir kurti paskatas įmonių augimui“	1 tikslo 1.8. uždavinys: „Skatinti verslumą ir įmonių augimą“	2.3. „Didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir užimtumo rėmimo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą“	09-001-02-03-03 „Skatinti verslumą“
05-001-01-12-07 „Vystyti turizmo infrastruktūrą ir plėtoti rinkodaros priemones“	1 tikslo 1.12. uždavinys: „Didinti Lietuvos turizmo konkurencingumą“	2.6. „Plėtoti neigaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse“	09-005-02-06-01 „Užtikrinti fizinės infrastruktūros prieinamumą neigaliesiems“ 09-005-02-06-04 „Užtikrinti informacinės infrastruktūros ir informacijos pritaikymą neigaliųjų poreikiams“ 09-005-02-06-07 „Skatinti paslaugų ir prekių pritaikymą neigaliųjų poreikiams“
03-001-01-13-03 „Diegti priemones, didinančias elektros energijos vartotojų, aktyviai dalyvaujančių elektros energijos rinkoje, skaičių“	1 tikslo 1.13. uždavinys: „Didinti energetikos sektoriaus konkurencingumą“	2.4. „Mažinti gyventojų energetinį skurdą“	003-001-02-04-01 „Sukurti tinkamas sąlygas mažas pajamas gaunantiems ir energijos nepriteklių patiriantiems gyventojams pasinaudoti valstybės paskatų ir paramos sistema atsinaujinančios energetikos ir energijos vartojimo efektyvumo skatinimo srityje, taip pat valstybės parama, skirta techninėms galimybėms pasirinkti alternatyvius (pigius) energijos išteklius užtikrinti“
12-003-03-04-01 „Sudaryti sąlygas kokybiškoms, tarptautiškoms ir prieinamoms studijoms“	3 tikslo 3.2. uždavinys: „Didinti švietimo įtrauktį ir prieinamumą, užtikrinti saugią aplinką kiekvienam asmeniui“	2.1. „Mažinti pajamų nelygybę“	09-002-02-01-11 „Didinti tėvų (įtėvių, globėjų, rūpintojų), vienu auginančių (globujančių, besirūpinančių) vaikus ir (ar) neigaliuosius, pajamas“
12-004-04-04-01 „Išvystyti ilgalaikę, aiškiais kriterijais paremtą sporto vystymo politiką“	4 tikslo 4.4. uždavinys: „Siekti gausinti aukščiausius Lietuvos sporto pasiekimus“	2.10. „Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą“	11-001-02-10-01 „Gerinti grėsmių bei rizikos sveikatai veiksmų valdymą“
12-004-04-04-02 „Pertvarkyti ir modernizuoti sporto sistemą nuo pagrindų iki aukšto meistriškumo“	4 tikslo 4.4. uždavinys: „Siekti gausinti aukščiausius Lietuvos sporto pasiekimus“	2.2. „Didinti neigaliųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę“	09-003-02-02-03 „Didinti senyvo amžiaus asmenų socialinį aktyvumą“
5.3. Uždavinys. „Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą“ ⁶⁸	5 tikslo 5.3. uždavinys: „Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą“	2.11. „Didinti kokybiškų ir inovatyvių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir sveikatos atsparumą grėsmėms“	11-002-02-11-01 „Gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą“
10-001-05-04-01 „Didinti susisiekimo sistemos kuriamą vertę ir infrastruktūros panaudojimo efektyvumą“	5 tikslo 5.4. uždavinys: „Gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros	2.6. „Plėtoti neigaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse“	09-005-02-06-01 „Užtikrinti fizinės infrastruktūros prieinamumą neigaliesiems“

⁶⁸ „Susisiekimo plėtros programoje įvardintai problemai spręsti 5 tikslo uždavinių nenumatyta, nurodytas tik 2 tikslo uždavinys“

	panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę“		
10-001-06-01-01 „Skatinti alternatyviųjų degalų naudojimą transporto sektoriuje“	6 tikslo 6.1. uždavinys: „Didinti energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių dalį ir alternatyviųjų degalų vartojimą transporto sektoriuje, skatinti darnų įvairiarūšį judumą ir mažinti transporto sukeltą aplinkos taršą“	2.6. „Plėtoti neigaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse“	09-005-02-06-01 „Užtikrinti fizinės infrastruktūros prieinamumą neigaliesiems“
10-001-06-01-02 „Skatinti darnų judumą“	6 tikslo 6.1. uždavinys: „Didinti energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių dalį ir alternatyviųjų degalų vartojimą transporto sektoriuje, skatinti darnų įvairiarūšį judumą ir mažinti transporto sukeltą aplinkos taršą“	2.6. „Plėtoti neigaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse“	09-005-02-06-01 „Užtikrinti fizinės infrastruktūros prieinamumą neigaliesiems“
10-002-06-01-03 (RE) „Skatinti darnų judumą miestuose“	6 tikslo 6.1. uždavinys: „Didinti energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių dalį ir alternatyviųjų degalų vartojimą transporto sektoriuje, skatinti darnų įvairiarūšį judumą ir mažinti transporto sukeltą aplinkos taršą“	2.6. „Plėtoti neigaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse“	09-005-02-06-01 „Užtikrinti fizinės infrastruktūros prieinamumą neigaliesiems“
03-001-06-03-04 „Įgyvendinti centralizuoto šilumos, karšto vandens ir vėsumos tiekimo sistemų energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones“	6 tikslo 6.3. uždavinys: „Užtikrinti Lietuvos elektros energijos rinkos ir elektros energetikos sistemos adekvatumą, didinti vidaus energijos gamybos ir bendrojo galutinio energijos vartojimo AEI dalį bei diegti taršos mažinimo priemones energetikos sektoriuje“	2.4. „Mažinti gyventojų energetinį skurdą“	003-001-02-04-01 „Sukurti tinkamas sąlygas mažas pajamas gaunantiems ir energijos nepriteklių patiriantiems gyventojams pasinaudoti valstybės paskatų ir paramos sistema atsinaujinančios energetikos ir energijos vartojimo efektyvumo skatinimo srityje, taip pat valstybės parama, skirta techninėms galimybėms pasirinkti alternatyvius (pigius) energijos išteklius užtikrinti“
02-001-06-04-01 „Skatinti pastatų renovaciją“	6 tikslo 6.4. uždavinys: „Švelninti poveikį klimato kaitai, įskaitant gyvenamųjų ir savivaldybių viešųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimą ir energijos iš atsinaujinančių išteklių naudojimo skatinimą“	2.3. „Didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir užimtumo rėmimo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą“	09-001-02-03-02 „Didinti pažeidžiamų asmenų grupių užimtumą“
02-001-06-04-02 „Didinti klimato kaitos politikos veiksmingumą“	6 tikslo 6.4. uždavinys: „Švelninti poveikį klimato kaitai, įskaitant gyvenamųjų ir savivaldybių viešųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimą ir energijos iš atsinaujinančių išteklių naudojimo skatinimą“	2.3. „Didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir užimtumo rėmimo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą“	09-001-02-03-01 „Užtikrinti ADRP priemonių finansavimą, veiksmingumą ir efektyvumą“
03-001-06-05-01 „Įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones viešuosiuose centrinių valdžios pastatuose, individualiuose gyvenamuosiuose namuose ir įmonėse“	6 tikslo 6.5. uždavinys: „Didinti viešųjų centrinių valdžios, individualių gyvenamųjų pastatų ir įmonių energijos vartojimo efektyvumą ir energijos iš atsinaujinančių išteklių juose naudojimą“	2.4. „Mažinti gyventojų energetinį skurdą“	003-001-02-04-01 „Sukurti tinkamas sąlygas mažas pajamas gaunantiems ir energijos nepriteklių patiriantiems gyventojams pasinaudoti valstybės paskatų ir paramos sistema atsinaujinančios energetikos ir energijos vartojimo efektyvumo skatinimo srityje, taip pat valstybės parama, skirta techninėms galimybėms pasirinkti alternatyvius (pigius) energijos išteklius užtikrinti“
02-001-06-06-01 „Didinti atsparumą ekstremaliesiems hidrometeorologiniams reiškiniams“	6 tikslo 6.6. uždavinys: „Sustiprinti gebėjimą prisitaikyti ir padidinti gamtinių ekosistemų ir šalies ūkio sektorių atsparumą klimato kaitos pokyčiams“	2.10. „Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą“	11-001-02-10-01 „Gerinti grėsmių bei rizikos sveikatai veiksmų valdymą“

02-001-06-11-01 „Stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją ir valdymą“	6 tikslo 6.11. uždavinys: „Stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją, aplinkos monitoringą ir aplinkos apsaugos kontrolę“	2.12. „Didinti vietos maisto produktų pasiūlą ir plėtoti veiksmingą jų trumpųjų tiekimo grandinių sistemą“	15-001-02-12-01 „Didinti produkcijos pridėtinę vertę remiant ekologiškų, sveikatai palankių ir kokybiškų maisto produktų gamybą bei vartojimą“ 15-001-02-12-02 „Užtikrinti trumpųjų maisto grandinių plėtrą“
02-001-06-11-01 „Stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją ir valdymą“	6 tikslo 6.11. uždavinys: „Stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją, aplinkos monitoringą ir aplinkos apsaugos kontrolę“	2.10. „Psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą“	11-001-02-10-01 „Gerinti grėsmių bei rizikos sveikatai veiksnių valdymą“
01-004-07-02-01 (RE) „Pagerinti viešųjų paslaugų prieinamumą, darbo vietų pasiekiamumą ir tam reikalingų išteklių naudojimo efektyvumą“	7 tikslo 7.2. uždavinys: „Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems“	2.2. „Didinti neįgalųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę“	09-003-02-02-11 (RE) „Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus“
01-004-07-02-01 (RE) „Pagerinti viešųjų paslaugų prieinamumą, darbo vietų pasiekiamumą ir tam reikalingų išteklių naudojimo efektyvumą“	7 tikslo 7.2. uždavinys: „Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems“	2.10. „Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą“	11-001-02-10-03 (RE) „Gerinti kokybiškų visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumą regionuose“
01-004-07-02-01 (RE) „Pagerinti viešųjų paslaugų prieinamumą, darbo vietų pasiekiamumą ir tam reikalingų išteklių naudojimo efektyvumą“	7 tikslo 7.2. uždavinys: „Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems“	2.11. „Didinti kokybiškų ir inovatyvių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir sveikatos atsparumą grėsmėms“	11-002-02-11-02 (RE) „Užtikrinti ilgalaikės priežiūros paslaugų plėtrą“
13-002-08-02-02 „Optimizuoti nuteistųjų resocializacijos ir pagalbos suimtiesiems sistemą“	8 tikslo 8.2. uždavinys: „Didinti bausmių vykdymo sistemos efektyvumą“	2.3. „Didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir užimtumo rėmimo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą“	09-001-02-03-01 „Užtikrinti ADRP priemonių finansavimą, veiksmingumą ir efektyvumą“
13-002-08-02-02 „Optimizuoti nuteistųjų resocializacijos ir pagalbos suimtiesiems sistemą“	8 tikslo 8.2. uždavinys: „Didinti bausmių vykdymo sistemos efektyvumą“	2.7. „Stiprinti socialinio aktyvumo ir socialinės atsakomybės nuostatas visuomenėje bei bendruomeniškumą“	09-003-02-07-13 „Stiprinti socialinio aktyvumo ir socialinės atsakomybės nuostatas visuomenėje bei bendruomeniškumą“
01-001-08-03-01 „Sukurti modernią viešojo valdymo institucijų žmoniškųjų išteklių valdymo sistemą“	8 tikslo 8.3. uždavinys: „Stiprinti žmoniškųjų išteklių valdymo sistemą viešojo valdymo institucijose“	2.9. „Stiprinti socialinį dialogą ir gerinti darbo vietų kokybę“	09-001-02-09-05 „Didinti darbo užmokesčio konkurencingumą viešajame sektoriuje“
01-004-08-04-01 „Didinti visuomenės įsitraukimą į vietos problemų sprendimą“	8 tikslo 8.4. uždavinys: „Tobulinti viešojo valdymo sistemą, didinti jos efektyvumą ir atvirumą“	2.7. „Stiprinti socialinio aktyvumo ir socialinės atsakomybės nuostatas visuomenėje bei bendruomeniškumą“	09-003-02-07-12 „Stiprinti visuomenės ir NVO dalyvavimą sprendimų priėmimo procesuose“
04-001-08-05-03 „Tobulinti mokesčių sistemą pagal viešųjų išlaidų poreikį“	8 tikslo 8.5. uždavinys: „Didinti viešųjų finansų ir valstybės turto valdymo ir panaudojimo efektyvumą“	2.1. „Mažinti pajamų nelygybę“	09-002-02-01-10 „Mažinti savarankiškai dirbančių asmenų ir likusių dirbančiųjų disponuojamų pajamų atotrūkį“

Duomenų šaltinis: STRATA, remiantis LR ministerijų plėtros programomis.

Tikslo konteksto konceptualizavimo vertinimas

Šiame poskyryje pristatomas 2 tikslo konceptualizavimo vertinimas, apimantis išorinio konteksto, egzistavusio Plano rengimo metu, atspindėjimo Planą įgyvendinančiuose dokumentuose 2 tikslo aprėptyje analizės rezultatus.

Plano 2 tikslą įgyvendinantys dokumentai, tokie, kaip Planas ir atitinkamos LR ministerijų plėtros programos tiksliai atspindi 2020-2021 m. egzistavusį socialinį-ekonominį kontekstą, kurį lėmė tiek ilgalaikės tendencijos, tiek COVID-19 pandemijos poveikis. Kontekstas pristatomas nuosekliai ir išsamiai, remiantis statistiniais duomenimis, moksliniais tyrimais, tarptautinėmis rekomendacijomis ir gerąja patirtimi. 2 tikslo kontekstas apima pagrindines matomas tendencijas, tokias, kaip (1) vieni žemiausių gyventojų sveikatos rodiklių ES, pastebima sveikatos rodiklių nelygybė tarp skirtingų socialinių grupių, (2) Lietuva pasižymi vienu didžiausių gyventojų skaičiaus mažėjimo ir senėjimo tempų ES, o natūralus gyventojų prieaugis yra neigiamas, (3) Lietuva pasižymi vienais didžiausių skurdo ir socialinės atskirties rizikos lygių ES, o socialinės apsaugos sistema yra nepakankamai veiksminga ir tvari.

2 tikslo kontekstas atliepia pagrindinius išorinio konteksto aspektus, pavyzdžiui:

- Klimato kaitos ir susijusių veiksmų poveikį sveikatai, darbo rinkai ir socialinei sanglaudai, pavyzdžiui, pastebima, kad orientacija į žiedinę ekonomiką darys poveikį gyventojų užimtumui ir skirtingų socialinių grupių gerovei;
- COVID-19 pandemijos ir jos valdymo priemonių pasekmes gyventojų sveikatai, gyvenimo kokybei, šeimų gerovei ir socialinei integracijai, pavyzdžiui, akcentuojamas neigiamas COVID-19 pandemijos poveikis užimtumui, namų ūkių pajamoms, COVID-19 pandemijos kontekste vykdomas Lietuvos sveikatos apsaugos sistemų pajėgumų ir organizacinių įstaigos gebėjimų tobulinimas ir tolesnis poreikis atsparumo didinimui.

Pastebėtina, kad globalizacija, technologijų naudojimas taip pat gali turėti teigiamą ir neigiamą įtaką valstybės demografinėms tendencijoms bei socialinei įtraukčiai. Per prekybos, ekonominio augimo, inovacijų ir konkurencingumo skatinimą globalizacija ir technologijų naudojimas gali turėti teigiamą poveikį gyventojų skurdo ir socialinės atskirties mažinimui (Globalizacija, n.d.). Kita vertus, globalizacija ir technologijų plėtra gali lemti mažesnę gimstamumą, didesnę emigraciją, ilgesnę gyvenimo trukmę ir mažesnę natūralų gyventojų prieaugį (Haves, 2017).

Apibendrinant, **2 tikslo konteksto konceptualizavimas yra kokybiškas, pagrįstas ir aktualus**. Plano 2 tikslą įgyvendinantys dokumentai atspindi Lietuvos socialinės ir demografinės padėties realijas, iššūkius, atliepiamos pagrindinės išorinio konteksto tendencijos, tačiau taip pat būtų naudinga įsivertinti kokią teigiamą ar neigiamą įtaką 2 tikslo rodiklių pasiekimui gali turėti globalizacija ir technologijų naudojimo plėtra.

Tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rezultatų rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymas ir įvertinimas

14 lentelėje žemiau pristatomi 2 tikslo uždavinių apimtyje suplanuotų priemonių ir jų veiklų produktų, rezultatų ir uždavinio lygio rezultatų priežastinių ryšių vertinimas bei išskirtos pagrindinės prielaidos ir priežastiniai ryšiai. Atkreiptinas dėmesys, kad jei priemonių produktų rodikliai nėra nurodyti, vertinamas jų veiklų ir rezultatų priežastingumas.

14 lentelė. 2 tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidos ir rizikos veiksniai

NPP 2 tikslo uždavinys	1. Tikimybė* sukurti produktą	2. Tikimybė* pasiekti rezultatą	3. Tikimybė* prisidėti prie uždavinio rodiklio (-ų) pasiekimo	Priežastingumo prielaidos ir rizikos veiksniai**
2.1. Mažinti pajamų nelygybę	Vidutinė	Aukšta	Vidutinė	- Numatytos veiklos yra iš dalies tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus. Atkreiptinas dėmesys, kad iš 14 priemonių yra patvirtintos trys priemonės (09-002-02-01-03⁶⁹, 09-002-02-01-04⁷⁰, 09-002-02-01-16⁷¹), todėl vertinamos tik šių priemonių tikimybės sukurti produktą. Taip pat, priemonė 09-002-02-01-16, turi vieną veiklą, kuri atkartoja priemonės pavadinimą ir neturi produkto rodiklio, todėl siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius) tikimybė vertinama kaip vidutinė. - Numatytos veiklos ir produktai yra tinkami pasiekti planuojamus rezultatus. - Numatyti rezultatai yra iš dalies tinkami, siekiant užsibrėžtų uždavinio rodiklių. Nors vertinamų priemonių įgyvendinimas prisidės prie uždavinio rodiklio siekimo, atsižvelgiant į tai, kad yra patvirtintos tik trys pažangos priemonės iš 14, kyla abejonių dėl uždavinio rodiklių pasiekimo ir tikimybė vertinama kaip vidutinė. Tikimybės galimą pasikeitimą sąlygos tolimesnė priemonių įveiklinimo pradžia ir eiga.
2.2. Didinti neįgalųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę	Vidutinė	Žema	Vidutinė	- Numatytos veiklos yra iš dalies tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus. Atkreiptinas dėmesys, kad priemonės 09-003-02-02-03⁷² ir 09-003-02-02-04⁷³ yra nepatvirtintos (vertinimo metu) o priemonės 09-003-02-02-10⁷⁴ produkto rodiklis nenurodytas. Likusių produkto rodiklių atitikimas priemonių veikloms yra netolygus. Pavyzdžiui, priemonės 09-003-02-02-01⁷⁵ produkto rodikliai neatliepia veiklose numatyto vieno langelio principu veikiančios pagalbos asmenims su negalia bei jų šeimų nariams ar globėjams (rūpintojams) sistemos sukūrimo ir naujo neįgalumo nustatymo, atsižvelgiant į asmens individualius pagalbos poreikius, modelio sukūrimo. Priemonių 09-003-02-02-06⁷⁶, 09-003-02-02-07⁷⁷ ir 09-003-02-02-09⁷⁸ (trijų iš vienuolikos uždavinio priemonių) produkto rodikliai tiesiogiai atliepia numatytas veiklas, todėl uždavinio priemonių veiklų tikimybė pasiekti produkto rodiklius vertintina, kaip vidutinė. - Numatytos veiklos ir produktai turi žemą tikimybę sukurti norimus rezultatus. Ne visų priemonių produkto rodikliai veda į rezultatą. Pavyzdžiui, priemonės 09-003-02-02-05⁷⁹ produkto rodiklis – „Socialinę atskirtį patiriantys asmenys“ – nėra tiesiogiai susijęs su rezultato rodikliais vertinančiais, kokia dalis šios tikslinės grupės asmenų teigia, kad gaunamos paslaugos padarė teigiamą poveikį ir kokia dalis asmenų po veiklų pradėjo

⁶⁹ 09-002-02-01-03 „Tobulinti vienišų pensinio amžiaus asmenų ir vienišų neįgalųjų pajamų apsaugos sistemą“

⁷⁰ 09-002-02-01-04 „Tobulinti minimalių pajamų apsaugos sistemą“

⁷¹ 09-002-02-01-16 „Mažinti materialinį nepriteklių labiausiai skurstantiems asmenims“

⁷² 09-003-02-02-03 „Didinti senyvo amžiaus asmenų socialinį aktyvumą“

⁷³ 09-003-02-02-04 „Plėtoti pagalbos senyvo amžiaus asmenims sistemą“

⁷⁴ 09-003-02-02-10 „Didinti būsto prieinamumą socialiai pažeidžiamiems asmenims“

⁷⁵ 09-003-02-02-01 „Plėtoti kompleksinę neįgalųjų socialinės integracijos sistemą“

⁷⁶ 09-003-02-02-06 „Įgyvendinti lygių galimybių, lyčių lygybės principus“

⁷⁷ 09-003-02-02-07 „Plėtoti užsieniečių integracijos sistemą“

⁷⁸ 09-003-02-02-09 „Plėtoti socialinės integracijos priemones labiausiai pažeidžiamoms grupėms“

⁷⁹ 09-003-02-02-05 „Plėtoti laiku atliekamo efektyvaus darbo su jaunimu sistemą“

				savariauti, mokytis, ieškoti darbo arba dirbti, įskaitant savarankišką darbą. Pasigendama loginio ryšio, nes sumažėjęs socialinę atskirtį patiriančių asmenų skaičius yra labiau tinkamas rezultato rodikliui ir galėtų atspindėti rodiklių pasirinktų priemonės rezultato rodikliais poveikį, o ne atvirkščiai. Panašūs loginiai netikslumai pastebimi ir priemonės 09-003-02-02-09⁸⁰ rodikliuose: asmenų patiriančių socialinę atskirtį skaičius (pasirinktas produkto rodiklis) turėtų sumažėti dėl teigiamo paslaugų poveikio (pasirinktas rezultato rodiklis). • Numatyti rezultatai yra iš dalies tinkami, siekiant užsibrėžtų uždavinio rodiklių. Vis dėlto, identifikuoti netikslumai gali reikšmingai paveikti šį procesą, todėl tikimybė vertintina kaip vidutinė.
2.3. Didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir užimtumo rėmimo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą	Vidutinė	Aukšta	Aukšta	• Numatytos veiklos yra iš dalies tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus. Ne visų priemonių veiklos tiesiogiai veda į produkto rodiklius. Pavyzdžiui, priemonės 09-001-02-03-02⁸¹ veiklos „Bedarbių galimybių įsidarbinti ar grįžti į darbo rinką didinimas“; „Užimtumo rėmimo priemonių apimtys ir įvairovės didinimas, prisidedant prie skaitmeninės ir žaliosios transformacijos“ yra nepakankamos ir pernelyg abstrakčios pasiekti šešiems konkretiems produkto rodikliams (pavyzdžiui, „Bandomojo projekto, skirto finansuoti mokymams kvalifikacijai ir (arba) kompetencijoms įgyti, užbaigimas“). • Numatytos veiklos ir produktai yra tinkami pasiekti planuojamus rezultatus. Priemonių produkto rodikliai tiesiogiai veda į rezultatų rodiklius. Tačiau pažymėtina, kad ne visi priemonės 09-001-02-03-02 produkto rodikliai yra tinkami produkto rodikliams: „Bedarbiai, įskaitant ilgalaikius bedarbius“ yra labiau tinkamas rezultato rodikliui, todėl pasigendama loginės produkto ir rezultato rodiklių sąsajos. • Numatyti rezultatai yra tinkami siekiant, užsibrėžtų uždavinio rodiklių. Taip pat, pastebėtina, kad 2014-2020 m. ES fondų apimtyje įgyvendintos su darbo rinka susijusios intervencijos turi tęstinį potencialą (BGI, 2023), todėl, tikėtina, prisidės prie uždavinio rezultatų pasiekimo ateityje.
2.4. Mažinti gyventojų energetinį skurdą	Nevertinama	Vidutinė	Aukšta	• Pažangos priemonė produkto rodiklių neturi, todėl tikimybė juos sukurti yra nevertinama. • Numatytos veiklos yra iš dalies tinkamos pasiekti planuojamus rezultatus. Atsižvelgiant į tai, kad yra nurodyti du rezultato rodikliai ir veikla tiesiogiai veda į vieną iš jų – „Energetinį skurdą patiriantys namų ūkiai, pasinaudoję valstybės paskatų ir paramos sistema atsinaujinančios energetikos ir energijos vartojimo efektyvumo skatinimo srityje, vienetai“, bet nėra aiškos veiklos sąsajos su antruoju rodikliu „Vartotojų namų ūkių, patiriančių energetinį skurdą ir prijungtų prie vietinių suskystintų naftos dujų tinklų ar naudojančių suskystintų naftos dujų balionus skaičius, vienetai“, todėl tikimybė vertinama kaip vidutinė. • Numatyti rezultatai yra tinkami, siekiant užsibrėžtų uždavinio rodiklių.
2.5. Gerinti aplinką šeimai, siekiant didinti gimstamumą ir gyvenimo kokybę bei sudaryti sąlygas derinti darbo ir šeiminius įsipareigojimus	Aukšta	Vidutinė	Vidutinė	• Numatytos veiklos yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus. Vertinant priemonių (devynių) veiklų suderinamumą su produkto rodikliais, įžvelgiama abejonių dėl kai kurių veiklų vertinimo rodiklių (pavyzdžiui, priemonės 09-004-02-05-03⁸² dvi veiklos (iš trijų) neturi vertinimo rodiklių) ar rodiklio ir vykdomos veiklos, jam pasiekti, atitikimo (pavyzdžiui, priemonės 09-004-02-05-06⁸³ numatoma veikla – „Stiprinti darbuotojų gebėjimus“, o tai matuojantis rodiklis – „Savivaldybių dalis, kuriose įsisteigusios savivaldybių šeimos tarybos“).

⁸⁰ 09-003-02-02-09 „Plėtoti socialinės integracijos priemones labiausiai pažeidžiamoms grupėm“

⁸¹ 09-001-02-03-02 „Didinti pažeidžiamų asmenų grupių užimtumą“

⁸² 09-004-02-05-03 „Padidinti globojamiems (rūpinamiems) vaikams teikiamą paramą būtiniausiems poreikiams (mitybos, sveikatos priežiūros, ugdymo) užtikrinti“

⁸³ 09-004-02-05-06 „Stiprinti atstovavimą šeimos interesams ir keisti stigmatizuotą visuomenės požiūrį į tam tikras šeimas“

				Tikimybė pasiekti numatytus pažangos priemonių produkto rodiklius yra aukšta, kadangi didžioji dalis pažangos priemonių veiklų yra tiesiogiai susijusios su produkto rodikliais. • Numatytos veiklos ir produktai yra iš dalies tinkami pasiekti planuojamus rezultatus. Didžioji dalis uždavinio pažangos priemonių rezultato rodiklių yra tiesiogiai susiję su numatytomis jiems pasiekti veiklomis ir produktais. Atsižvelgiant į tai, kad viena iš uždavinio priemonių (09-004-02-05-05⁸⁴) nėra patvirtinta (vertinimo metu), o ja siekiama dviejų rezultatų, vertintina, kad tikimybė pasiekti planuojamus rezultatus yra vidutinė. • Numatyti rezultatai yra iš dalies tinkami, siekiant užsibrėžtų uždavinio rodiklių. Kaip paminėta 12 lentelėje aukščiau, abejotina, ar vienos priemonės veiklos, nors turinčios tiesioginės ir netiesioginės įtakos uždavinio rodiklių pasiekimui, būtų pakankamos šių rodiklių pokyčiui būti sietinam su uždavinio priemonėmis.
2.6. Plėtoti neįgaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse	Aukšta	Aukšta	Aukšta	• Numatytos veiklos yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus. Priemonių 09-005-02-06-04⁸⁵ ir 09-005-02-06-07⁸⁶ veiklų tinkamumas pasiekti produkto rodiklius nėra vertinamas, nes produkto rodikliai šioms priemonėms nenurodyti. Priemonės 09-005-02-06-01⁸⁷ atveju, produkto rodiklis tiesiogiai atspindi vieną iš šešių veiklų „Aprūpinti neįgaliosius techninės pagalbos priemonėmis įtraukiant naują aprūpinimo techninės pagalbos priemonėmis metodą – mobiliąsias komandas“. Kitos veiklos (pavyzdžiui, statinių prieinamumo stebėsenos ir kontrolės mechanizmo sukūrimas, mokymai visuomenei ir paslaugas teikiantiems asmenims, teisės aktų tobulinimas), nors tiesiogiai neveikiančios produkto rodiklio, gali sudaryti palankesnes sąlygas šio rodiklio pasiekimui ir veiklų tęstinumui. • Numatytos veiklos ir produktai yra tinkami pasiekti planuojamus rezultatus. Priemonės 09-005-02-06-01 produkto rodiklis tiesiogiai veda į priemonės rezultato rodiklį. Priemonių 09-005-02-06-04 ir 09-005-02-06-07 produkto rodikliai nėra nurodyti, tačiau priemonių veiklos tiesiogiai veda į jų rezultatus (pavyzdžiui, priemonės 09-005-02-06-04 rodiklis – „Informacijos pritaikymo neįgalųjų poreikiams indeksas, o veiklos apima esamos informacijos prieinamumo situacijos analizę, reikalingus teisės aktų pakeitimus, informacinių technologijų įrankio ir konsultacijų centro sukūrimą“). • Rezultatai yra tinkami pasiekti uždavinio rodiklius. Priemonių 09-005-02-06-01 ir 09-005-02-06-04 rezultato rodikliai tiesiogiai veda į uždavinio rodiklį „Fizinės ir informacinės aplinkos prieinamumo neįgaliesiems lygis“.
2.7. Stiprinti socialinio aktyvumo ir socialinės atsakomybės nuostatas visuomenėje bei bendruomeniškumą	Nevertinama	Nevertinama	Nevertinama	• Pažangos priemonės šiam uždaviniui nėra patvirtintos (vertinimo metu), atitinkamai, informacijos apie planuojamas veiklas ir rodiklius nėra, todėl uždavinys yra nevertinamas. Nepaisant to, pastebėtina, kad pasirinkti uždavinio rodikliai yra reikalaujantys kompleksinių – tarpsektorinių veiksmų ir laiko, todėl abejotina, kad tokie rezultatai galėtų būti tiesiogiai sietini su vieno uždavinio priemonėmis. • Nors 2 tikslo apimtyje socialinio aktyvumo ir socialinės atsakomybės srityje priemonės nėra patvirtintos (vertinimo metu), valstybės mastu yra vykdomos šios iniciatyvos, galinčios prisidėti prie uždavinio ir 2 tikslo rezultatų pasiekimo: ○ SADM kasmet tvirtinamos priemonės, skirtos bendruomeninės veiklos stiprinimui, 2022 m. buvo parengtas Nevvyriausybinų organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo veiksmų planas (LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2022). Plane buvo numatytos tokios priemonės, kaip: Stiprinti

⁸⁴ 09-004-02-05-05 „Padidinti nemokamo mokinių maitinimo prieinamumą ir paramą mokinio reikmenims įsigyti“

⁸⁵ 09-005-02-06-04 „Užtikrinti informacinės infrastruktūros ir informacijos pritaikymą neįgalųjų poreikiams“

⁸⁶ 09-005-02-06-07 „Skatinti paslaugų ir prekių pritaikymą neįgalųjų poreikiams“

⁸⁷ 09-005-02-06-01 „Užtikrinti fizinės infrastruktūros prieinamumą neįgaliesiems“

				bendruomeninę veiklą savivaldybėse (įskaitant bandomąjį modelį) ir lėšų paskirstymas savivaldybėms bendruomeninei veiklai stiprinti. - XVIII-osios Vyriausybės programoje (LR Seimas, 2020) įvardintas siekis, kad "mūsų visuomenės nariai būtų jautrūs vieni kitų rūpesčiams ir labiau pasitikėtų vieni kitais". Viena iš numatytų iniciatyvų – socialinių paslaugų prieinamumo didinimas per papildomų paskatų savivaldybėms socialines paslaugas teikti per nevyriausybines organizacijas sukūrimas. - Nuo 2018 m. Lietuvoje veikia jaunimo savanoriška tarnyba (JST), kurios tikslas – skatinti kokybišką savanorystę žmonėms nuo 14 iki 29 m. 2014-2020 m. ES fondų lėšomis (LR Vyriausybė, 2014) SADM vykdė priemonę „54+“, kuria, tarp kitų darbingo vyresnio amžiaus žmonių socialinio aktyvumo formų, taip pat buvo siekiama didinti vyresnio amžiaus žmonių grupės įsitraukimą į savanorystę. - Nuo 2018 m. vykdomos dalyvaujamojo biudžeto iniciatyvos. 2021 metų duomenimis iš 60-ties Lietuvos savivaldybių 22 įgyvendino dalyvaujamąjį biudžetą (Žemgulytė, Muravjovas, Duncikaitė, 2021).
2.8. Skatinti verslo atsakomybę	Nevertinama	Žema	Vidutinė	Pažangos priemonės produkto rodiklių neturi, todėl tikimybė juos sukurti yra nevertinama. Numatytos veiklos ir produktai turi žemą tikimybę sukurti norimus rezultatus. Nėra aiškos rodiklio „Pagal verslo tvarumo ir atsakingumo indeksą 65 ir daugiau balų surinkusių įmonių dalis nuo visų savo pažangą socialinės atsakomybės srityje matuojančių įmonių, proc.“ sąsajos su pažangos priemone didinti informavimą apie atsakingo verslo principus, priemonėje numatyta veikla labai abstrakti – „Skatinti socialinę atsakomybę“. Rezultatai yra iš dalies tinkami pasiekti uždavinio rodiklius. Nors uždavinio rodiklis yra tinkamas matuoti poveikį, tačiau jam pasiekti numatyta tik informavimo priemonė ir viena nekonkreiti veikla, todėl tikimybė pasiekti uždavinio rodiklį vertinama kaip vidutinė.
2.9. Stiprinti socialinį dialogą ir gerinti darbo vietų kokybę	Vidutinė	Aukšta	Vidutinė	Numatytos veiklos yra iš dalies tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus. Vertinant pažangos priemonių veiklų suderinamumą su produkto rodikliais, matoma, kad dviejose priemonėse (09-001-02-09-01⁸⁸ ir 09-001-02-09-03⁸⁹), kuriose nurodyti pažangos priemonių produktai (iš keturių suplanuotų) numatytos veiklos yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius), todėl produktų pasiekimo tikimybė vertinama kaip vidutinė. Numatytos veiklos ir produktai yra tinkami pasiekti planuojamus rezultatus. Rezultatai yra iš dalies tinkami pasiekti uždavinio rodiklius. Šiam uždaviniui vertinti numatyti du rodikliai – „Darbuotojų, kuriems taikomos kolektyvinės sutartys, dalis“ ir „Darbo vietos ir užimtumo kokybės įvertis“. Uždavinio apimtyje suplanuotos veiklos, priemonės ir rezultatai yra labiau orientuoti į darbo vietų kokybės gerinimą, kuris gali turėti netiesioginės įtakos kolektyvinių sutarčių taikymo didinimui, tačiau rodiklio pasiekimo tiesiogiai neįtakoja.
2.10. Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą	Aukšta	Aukšta	Aukšta	Numatytos veiklos yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus. Numatytos veiklos ir produktai yra tinkami pasiekti planuojamus rezultatus. Visgi kyla abejonių dėl priemonės 11-001-02-10-03 (RE) „Gerinti kokybiškų visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumą regionuose“ rodiklio

⁸⁸ 09-001-02-09-01 „Skatinti socialinių partnerių įgalinimą dalyvauti socialiniame dialoge“

⁸⁹ 09-001-02-09-03 „Efektyvinti profesinės rizikos valdymą įmonėse ir savarankiškai dirbant“

				„Asmenų, palankiai vertinančių visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, dalis“ tikslumo, nes rodiklio aprašyme nurodoma, kad jis parodo, kokia dalis asmenų, dalyvavusių veiklose, palankiai vertina visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, todėl rodiklis neatspindi pokyčio priemonės įgyvendinimo ribose. • Rezultatai yra tinkami pasiekti uždavinio rodiklius. Pastebėtina, kad nors vertintina, kad numatytos priemonės ir veiklos yra tikslingos, tinkamos ir turi potencialo prisidėti prie uždavinio rezultatų pasiekimo, reikšmingi pokyčiai uždavinio rodikliuose (pavyzdžiui, 2.10.1. „Prevenčiomis priemonėmis išvengiama mirtingumas“) gali pareikalauti plačių ir kompleksinių veiklų, įskaitant strateginius pokyčius, reformas, bendrą sektoriaus finansavimą. Atitinkamai, nuo šios visumos veikimo masto priklausys rezultato pasiekimas. • Taip pat, atkreiptinas dėmesys, kad SAM 2023-2025 m. Strateginiame veiklos plane nėra suplanuoti 2024 m. asignavimai priemonei 11-001-02-10-03 (RE)⁹⁰, tačiau yra numatytos veiklos pagal Regionų plėtros programą regioninės pažangos priemonės finansavimo gairėse bei yra vykdomos tęstinės priemonės, kuriose planuojama visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų plėtra⁹¹ ir kurios, tikėtina, kad prisidės prie uždavinio priemonių ir uždavinio rezultatų. • Taip pat pastebėtina, kad, siekiant reikšmingo uždavinio rezultato rodiklių reikšmių pokyčio, svarbu įgyvendinamų priemonių efektyvumas ir darbingo amžiaus vyrų, kaip tikslinės grupės, pasiekimas vykdomomis priemonėmis ir dėmesys prevencijai (STRATA, 2023). Ar/kaip ši tikslinė grupė bus atliepiama uždavinio priemonėse yra neapibrėžta.
2.11. Didinti kokybiškų ir inovatyvių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir sveikatos atsparumą grėsmėms	Vidutinė	Vidutinė	Vidutinė	• Numatytos veiklos yra iš dalies tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus. Priemonė 11-002-02-11-01⁹² turi 12 veiklų ir 42 produkto rodiklius. Kyla abejonių, ar veiklos bus pakankamos visiems šiems rodikliams pasiekti, pavyzdžiui, produkto rodikliai „Atliktų viso žmogaus genomo sekos nustatymo tyrimų skaičius“, „Sveikatos specialistų kompetencijų platformos sukūrimas“, „Atliktų sveikatos sektoriaus analizių skaičius“ ir kt. Nepaisant to, kad priemonėje konkrečios veiklos šiems rodikliams nenurodytos, jau vyksta veiksmai, prisidėsiantys prie bent dalies iš šių produktų sukūrimo, pavyzdžiui, sveikatos specialistų kompetencijos platformos parengiamieji darbai (kompetencijų modelis, viešieji pirkimai) yra vykdomi jau kuris laikas. Priemonės 11-002-02-11-02 (RE)⁹³ atveju, numatytos veiklos nepilnai atliepia numatytus produkto rodiklius. Pavyzdžiui, nėra numatytų veiklų, susijusių su sveikatos priežiūros specialistų įgalinimo, pritraukimo ir išlaikymo projektais, nors tam yra numatytas produkto rodiklis. Numatytos veiklos ir produktai yra iš dalies tinkami pasiekti planuojamus rezultatus. Pastebėtina, kad priemonės 11-002-02-11-02 (RE) produkto rodikliai tiesiogiai veda į numatytus rezultato rodiklius, tačiau, kaip paminėta pastraipoje aukščiau, nėra numatytos veiklos, galinčios prisidėti prie rezultato rodiklio „Sveikatos priežiūros specialistų, kurie po dalyvavimo veiklose mažiausiai 2 metus dirbo sveikatos priežiūros įstaigose, dalis“. Tai kelia abejonių dėl šio rezultato pasiekimo. Taip pat, abejonių kelia dalis priemonės 11-002-02-11-01 rezultato rodiklių ir šių rezultatų sekimo trajektorija. Pavyzdžiui, skaitmenizavimo tematika, priemonėje numatyta bendra veikla „Sveikatos sektoriaus skaitmeninimas“, produkto rodikliai – susiję su sveikatos priežiūros specialistų el. licencijavimu ir kompetencijų valdymo platforma. Tuo tarpu, šioje srityje rezultatų papildomai siekiama įstaigų, pavyzdžiui, „Ambulatorinių ir stacionarių asmens sveikatos priežiūros įstaigų, naudojančių e. sveikatos

⁹⁰ **11-001-02-10-03 (RE)** „Gerinti kokybiškų visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumą regionuose“

⁹¹ **11-001-02-10-14 (TD)** „Plėtoti sveiką gyvenseną bei stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžius ugdymo įstaigose ir bendruomenėse, vykdyti visuomenės sveikatos stebėseną savivaldybėse“; **11-001-02-10-15 (TP)** „Plėtoti visuomenės informavimą, švietimą ir mokymą sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo, ligų prevencijos temomis, gerinti bendrą Lietuvos gyventojų sveikatos raštingumą“ ir kt.

⁹² **11-002-02-11-01** „Gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą“

⁹³ **11-002-02-11-02 (RE)** „Užtikrinti ilgalaikės priežiūros paslaugų plėtrą“

				produktus, dalis (proc.)“ ir asmens „šalies gyventojų, kuriems teikiamos su sveikata susijusios elektroninės paslaugos, dalis (proc.)“ lygmenimis ir nėra aišku, kaip šie rezultatai turėtų būti pasiekti. • Rezultatai yra iš dalies tinkami pasiekti uždavinio rodiklius. Priemonės ir veiklos yra tikslingos ir tinkamos siekiant uždavinio rezultatų, tačiau reikšmingi pokyčiai uždavinio rodikliuose gali pareikalauti sisteminių pokyčių. Atsižvelgiant į neatitikimus priemonių produktų ir rezultatų sukūrimo lygmenyse vertintina, kad uždavinio rezultatų pasiekimo tikimybė yra vidutinė.
2.12. Didinti vietos maisto produktų pasiūlą ir plėtoti veiksmingą jų trumpųjų tiekimo grandinių sistemą	<i>Aukšta</i>	<i>Aukšta</i>	<i>Vidutinė</i>	• Numatytos veiklos yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus. Priemonė 15-001-02-12-02⁹⁴ turi vieną veiklą, kuri yra nekonkreči ir gan plačiai apibrėžta – atkartoja pažangos priemonės pavadinimą, bet ji sukonkretinama numatyto veiksmu organizuoti paraiškų rinkimą „Siekiant užtikrinti ekologišką ir pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų maisto produktų vartojimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose skatinimą, organizuoti paraiškų rinkimą“ ir veda į priemonės produkto rodiklį. Uždaviniui įgyvendinti numatyta pažangos priemonė 15-001-02-12-01⁹⁵ turi dvi veiklas, kurios atitinka priemonės rodiklius. • Numatytos veiklos ir produktai yra tinkami pasiekti planuojamus rezultatus. Visgi paminėtina, kad rezultato rodiklis apima tik dalį visuomenės (ikimokyklinukus) ir todėl nepilnai atliepia uždavinio siekių ir prisidėti prie uždavinio rezultatų pasiekimo gali ribotai. • Rezultatai yra iš dalies tinkami pasiekti uždavinio rodiklius. Tikimybė pasiekti uždavinio rodiklį „Ūkininkų ir šeimos ūkių, kurie tiesiogiai vartotojams parduoda daugiau kaip 50 proc. savo produkcijos, skaičius“ vertinama kaip vidutinė, nes priemonės 15-001-02-12-01 rezultato rodikliai⁹⁶ yra orientuoti tik į vietos produktų pasiūlą, tačiau nėra aišku, kiek prisidės prie tokio maisto vartojimo didėjimo. Pažangos priemonės 15-001-02-12-02 veikla atitinka priemonę ir uždavinį ir yra orientuota į sveiko maisto vartojimą, tačiau atliepia tik dalį visuomenės (ikimokyklinukus), todėl taip pat nėra aiškus įtakos rodikliui mastas.

Duomenų šaltinis: STRATA, remiantis LR ministerijų plėtros programomis, metiniais veiklos planais ir pažangos priemonių aprašais.

* **Aukšta tikimybė** - nėra pagrįstų abejonių, kad produktas bus sukurtas/ rezultatas bus pasiektas. **Vidutinė tikimybė** - yra aktualių/ tikėtinų rizikos veiksnių, kurie gali trukdyti sukurti produktą/ pasiekti rezultatą. Visgi, šie rizikos veiksniai sprendžiami. **Žema tikimybė** - esantys rizikos veiksniai yra labai tikėtina arba jau egzistuoja ir neišvengiamai veikia produkto sukūrimą/ rezultato pasiekimą.

**Pažymėtina, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

⁹⁴ 15-001-02-12-02 „Užtikrinti trumpųjų maisto grandinių plėtrą“

⁹⁵ 15-001-02-12-01 „Didinti produkcijos pridėtinę vertę remiant ekologišką, sveikatai palankių ir kokybiškų maisto produktų gamybą bei vartojimą“

⁹⁶ „Ūkininkų, dalyvaujančių remiamose gamintojų grupėse, gamintojų organizacijose ir kokybės sistemose, remiamose pagal bendrąją žemės ūkio politiką, dalis“ ir „Ploto, kuriame paskatinta ekologinės akvakultūros gamyba, dydis“

Vertinimo rezultatai (žr. **14 lentelėje** aukščiau) rodo, kad tikimybė sukurti norimus produktus (produkto rodiklius), pasiekti apibrėžtus rezultatus (rezultato rodiklius) ir numatytus uždavinio rodiklius daugeliu atveju yra aukšta arba vidutinė. Suplanuotos veiklos bei rodikliai gerai dera tarpusavyje ir sukuria aukštą tikimybę pasiekti nustatytus uždavinio lygmens rodiklius trijuose uždaviniuose (2.6., 2.10. ir 2.12.). Šiuose uždaviniuose reikšmingų rizikos veiksnių nustatyta nebuvo. Kita vertus, 2.3. uždavinio įgyvendinimo tikimybė iš esmės yra aukšta, tačiau buvo nustatytos rizikos produktų sukūrimo lygmenyje, susijusios su konkretumo trūkumu dalies iš priemonių veiklose.

Vertinimo rezultatai taip pat rodo, kad septynių uždavinių (2.1., 2.2., 2.4., 2.5., 2.8., 2.9., 2.11.) įgyvendinimo tikimybė buvo įvertinta kaip vidutinė. Šių uždavinių įgyvendinimo grandyje, produkto, rezultato ar uždavinio rezultato lygmenyse, buvo nustatyti trūkumai, keliantys riziką šių uždavinių įgyvendinimui. Dažniausiai nustatyti trūkumai yra susiję su a) priemonių veiklų abstraktumu ar konkrečių produktų / jų įgyvendinimo aspektų nepadengimu, b) nepatvirtintų (vertinimo metu)priemonių dalimi uždavinyje ar rodiklių (produkto ar rezultato trūkumu), c) sąsajų tarp rodiklių trūkumu. Svarbu paminėti, kad nors nustatyti trūkumai kelia riziką priemonių įgyvendinimui bei uždavinių rodiklių pasiekimui, dalyje uždavinių šią riziką atliepia kitos (ne Plano apimtyje) įgyvendinamos priemonės ar LR ministerijų veiklos, pavyzdžiui, SAM įgyvendinamos tęstinės priemonės ar sveikatos priežiūros specialistų profesinės kvalifikacijos tobulinimo platformos kūrimo veiklos.

Galiausiai, vienas uždavinys (2.7.) buvo nevertinamas, kadangi vertinimo metu suplanuotos uždavinio priemonės nebuvo patvirtintos (vertinimo metu), aprašai nepateikti, todėl negalima įvertinti veiklų ir, atitinkamai, produktų, rezultatų ir poveikio įgyvendinimo tikimybės.

Apibendrinant, nors buvo nustatyta trūkumų, galinčių kelti riziką priemonių ir, atitinkamai, uždavinių įgyvendinimui, didžiojoje dalyje uždavinių, šie trūkumai nėra esminiai arba yra padengiami kitų atitinkamų LR ministerijų veiklų. Atsižvelgiant į tai, **tikimybė 2 tikslo uždaviniuose sukurti planuojamus produktus ir pasiekti rezultatus yra vertintina kaip vidutinė-aukšta.**

2.2.2. Išvados ir rekomendacijos

Šiame poskyryje pateikiamos bendros 2 tikslo intervencijos logikos vertinimo išvados, rekomendacijos ir strateginiai siūlymai, parengti vadovaujantis poskyryje aukščiau pateiktu 2 tikslo intervencijos logikos vertinimu.

2 tikslo bendras intervencijos logikos vertinimas. Plano 2 tikslo intervencijos logikos grandį sudaro 12 uždavinių, 60 pažangos priemonių (iš jų trys regioninės pažangos priemonės), 158 veiklos, 120⁹⁷ produkto ir 140⁹⁸ rezultato rodiklių. Planuojama, kad šios intervencijos įgyvendinimas leis pasiekti devynis numatytus tikslo rodiklius ir tokiu būdu įgyvendinti 2 Plano tikslą. Siekiant įvertinti, ar ši intervencijos logika yra tinkama 2 tikslo įgyvendinimui (t. y., ar nusako įtikinamą ir pagrįstą pokyčio priežastingumo seką), pirmiausia buvo apžvelgti devyni 2 tikslo rodikliai ir buvo įvertinta, ar (kokie) suplanuoti uždaviniai (tiesiogiai arba netiesiogiai) prisideda prie šių rodiklių įgyvendinimo. Toliau, atsižvelgiant į anksčiau pristatytas uždavinių įgyvendinimo tikimybes (žr. **14 lentelę**), buvo įvertintas intervencijos logikos tinkamumas tikslo rodiklių pasiekimui ir tikslo įgyvendinimui.

Apibendrinant vertinimo rezultatus (žr. **15 lentelę**), **intervencijos logika nusako įtikinamą ir pagrįstą pokyčio priežastingumo seką.** Trūkumai, ribojantys 2.5 ir 2.6 2 tikslo rodiklių įgyvendinimą, yra su pačių rodiklių metodologiniais ribojimais bei klausimais dėl 2.7 uždavinio, kurio priemonės nėra patvirtintos (vertinimo metu) veiklų ir galimo poveikio. Taip pat, dalis uždavinių apimtyje vykdomų veiklų tiesiogiai neprisideda prie 2 tikslo rodiklių pasiekimo, tačiau dėl 2 tikslo kompleksiskumo nėra laikytinos perteklinėmis. Nepaisant to, vertintina, kad intervencijų logika yra didžiąja dalimi tinkama planuojamam pokyčiui pasiekti.

15 lentelė rodo, kad **2 tikslo uždaviniai yra laikytini tinkamais įgyvendinti didžiąją dalį (septynis iš devynių) 2 tikslo rodiklių (2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.7., 2.8., 2.9.).** Konkrečiau, uždavinio kontekste suplanuotos pažangos priemonės, veiklos, produkto, rezultato ir uždavinio rodikliai, taip pat ir įvertinta (daugeliu atveju) aukšta arba vidutinė uždavinio įgyvendinimo tikimybė, sukuria tinkamą pagrindą šešių tikslo rodiklių įgyvendinimui.

⁹⁷ Iš jų 96 unikalūs.

⁹⁸ Iš jų 119 unikalių.

Pastebėtina, šiuo atveju nėra vertinama tikslo rodiklio siektina skaitinė reikšmė, bet verčiau loginės intervencijos sąsajos su siektinu poveikiu.

Kita vertus, **intervencijos logika vertintina kaip iš dalies tinkama dviem iš devynių 2 tikslo rodiklių (2.5., 2.6.)**. Šių rodiklių atveju abejonių kelia pačių rodiklių metodologiniai ribojimai, pavyzdžiui, galimų veiksmų, įtakančių gyventojų laimės suvokimą (2.5) ir pasitikėjimą institucijomis bei vieni kitais (2.6.), skaičius, išeinantis iš 2 tikslo tematinų ribų. Nors neabejotina, kad 2 tikslo uždaviniai turės įtakos šių rodiklių reikšmių pasikeitimams, neįmanoma šių potencialių pokyčių bent didžiąja dalimi susieti su 2 tikslo intervencija. Atitinkamai, intervencijos tinkamumas šių rodiklių pasiekimui yra kvestionuotinas. Taip pat, 2.6. atveju, nei viena iš pagrindinio uždavinio (2.7.), kurio priemonės galėtų daryti tiesioginę įtaką rodiklio pasiekimui, priemonių nėra patvirtinta (vertinimo metu), todėl kyla klausimų, kaip tiksliai šios intervencijos prisidės prie 2.6. 2 tikslo rodiklio pasiekimo.

Paminėtina, kad dėl 2 tikslo kompleksiskumo ir skirtingų viešosios politikos sričių poveikio 2 tikslo rezultatams pastebėtinai pasiekimų matavimo rodiklių susietumo trūkumai, kai uždavinio rodikliai neturi tiesioginės sąsajos su nei vienu iš 2 tikslo rodiklių. Pavyzdžiui, 2.8. uždavinio rodiklis „Įmonių, matuojančių pažangą socialinės atsakomybės srityje skaičius“ nėra susietas su nei vienu iš 2 tikslo rodiklių. Šis trūkumas buvo pastebėtas ir ankstesniuose Plano rodiklių vertinimuose (BGI, 2020). Dėl šios priežasties tiesioginės 2 tikslo uždavinių sąsajos su 2 tiksle siekiamu poveikiu yra ribotos, dalis veiklų, vykdomų 2 tikslo apimtyje, tiesiogiai neprideda prie šio tikslo rezultatų. Nepaisant to, šios veiklos nėra laikytinos perteklinėmis, nes prisideda prie bendros visuomenės gerovės, kurią išmatuoti leistų nebent specialiai sukonstruotas sudėtinis indeksas.

Apibendrinant vertinimo rezultatus, **intervencijos logika nusako įtikinamą ir pagrįstą pokyčio priežastingumo seką**. Trūkumai, ribojantys 2.5. ir 2.6. 2 tikslo rodiklių įgyvendinimą, yra susiję su pačių rodiklių metodologiniais ribojimais bei klausimais dėl 2.7. uždavinio, kurio priemonės nėra patvirtintos (vertinimo metu) veiklų ir galimo poveikio. Taip pat, dalis uždavinių apimtyje vykdomų veiklų tiesiogiai neprideda prie 2 tikslo rodiklių pasiekimo, tačiau dėl 2 tikslo kompleksiskumo nėra laikytinos perteklinėmis. Nepaisant to, vertintina, kad intervencijų logika yra didžiąja dalimi tinkama planuojamam pokyčiui pasiekti.

15 lentelė. 2 tikslo bendras intervencijos logikos vertinimas: intervencijos tinkamumas tikslo rodiklių pasiekimui

NPP 2 tikslo rodiklis	Intervencijos tinkamumas tikslo rodiklio pasiekimui*	Komentaras (-ai)**
2.1. Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį	<i>Tinkama</i>	- Šeši uždaviniai (2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 2.6.) daro tiesioginę ir vienas uždavinys (2.7.) daro netiesioginę įtaką šio rodiklio įgyvendinimui. - Beveik visų uždavinių įgyvendinimo tikimybė vertinama kaip aukšta arba vidutinė, išskyrus 2.7. uždavinį, kurio įgyvendinimo tikimybė nevertinama, nes suplanuotos priemonės nėra patvirtintos (vertinimo metu) ir priemonių aprašų nėra, 2.2. uždavinio priežastingumo grandinėje taip pat pastebėtinai reikšmingi trūkumai. Papildomai, 2.2. 2.5. uždavinių veiklos yra vertintinos kaip nepakankamos uždavinių rezultatams pasiekti. - Nepaisant šių netikslumų ir atsižvelgiant į tai, kad didžioji dalis tiesioginę įtaką 2 tikslo rodikliui darančių uždavinių yra pakankami, o jų įgyvendinimo tikimybė – vidutinė-aukšta, vertintina, kad intervencijos logika yra tinkama tikslo rodiklio pasiekimui. Atkreiptinas dėmesys, kad 2 tikslo uždaviniai yra orientuoti tiek į skurdo ir socialinės atskirties priežastis (pajamų nelygybę, energetinį skurdą), tiek į pagrindines socialinę atskirtį ir skurdo riziką patiriančias grupes (vienišus, pagyvenusius žmones, neįgaliuosius, bedarbius ir kt.), tiek formas (pavyzdžiui, sveikatos paslaugų prieinamumo problemos). 2 tikslo apimtyje dėmesys yra skiriamas pensinio amžiaus gyventojų pajamų didinimui, kurių skurdo rizikos ir absoliutaus skurdo rodiklių reikšmės auga greičiausiai Lietuvoje (STRATA, 2023).
2.2. Skurdo rizikos lygis	<i>Tinkama</i>	- Trys uždaviniai (2.1., 2.3., 2.4.) daro tiesioginę ir trys uždaviniai (2.2., 2.5., 2.6.) daro netiesioginę įtaką šio rodiklio įgyvendinimui. - Visų rodikliui įtaką darančių uždavinių įgyvendinimo tikimybė yra vertinama kaip aukšta arba vidutinė. Pastebėtinai kompleksinis rodiklio atliepimas 2 tikslo uždaviniuose – 2 tikslo apimtyje pastebima tiek konkrečiai pajamų / turto neadekvatumą atliepančių uždavinių (pavyzdžiui, 2.1., 2.4.), tiek uždavinių, skatinančių pažeidžiamų visuomenės grupių (pavyzdžiui, neįgaliųjų, pagyvenusių asmenų, bedarbių) įtrauką, kuri gali turėti įtakos šių grupių įsidarbinimo galimybėms ir, atitinkamai, pajamoms.

Gyventojų užimtumo lygis: 2.3. 15-64 m., 2.4. 20-64 m.	Tinkama	- Vienas uždavinys (2.3.) daro tiesioginę ir penki uždaviniai (2.2., 2.5., 2.6., 2.8., 2.9.) daro netiesioginę įtaką šių rodiklių įgyvendinimui. Pastebėtina, kad abu rodikliai suteikia beveik tą pačią informaciją (STRATA, 2023). - Gyventojų užimtumo lygio iššūkius 2 tikslo uždaviniais numatoma spręsti tiek tiesiogiai, tiek per socialiai pažeidžiamų grupių įtrauką, darbo sąlygų gerinimą, verslo atsakomybės didinimą ir pan. Nepaisant to, pastebėtina, kad vienintelio tiesioginę įtaką rodiklių pasiekimui darančio 2.3. uždavinio atveju viena iš priemonių yra nepatvirtinta (vertinimo metu) o vienos priemonės veiklos yra labai abstrakčios, todėl sunku įvertinti kiek 2.3 uždavinys prisidės siekiant šių rodiklių pasiekimo.
2.5. Laimės indeksas	Iš dalies tinkama	- Visi 2 tikslo uždaviniai daro įtaką šio rodiklio pasiekimui. - Pastebėtina, kad šis rodiklis yra ypač kompleksinis, galimų veiksmų spektras yra platus, todėl, atitinkamai, rodiklio reikšmė yra susijusi ne tik su 2, bet ir kitų Plano tikslų įgyvendinimui. Dėl šios priežasties yra neįmanoma nustatyti kiek tiesioginės ar netiesioginės įtakos rodiklio reikšmei gali turėti 2 tikslo uždavinių įgyvendinimas ir intervencijos tinkamumas yra vertintinas, kaip iš dalies tinkamas.
2.6. Socialinis kapitalas	Iš dalies tinkama	- Du uždaviniai (2.7., 2.8.) daro tiesioginę įtaką šio rodiklio pasiekimui ir didžioji dalis 2 tikslo uždavinių daro netiesioginę įtaką šio rodiklio įgyvendinimui. - Atsižvelgiant į tai, kad tiesioginę įtaką darančių uždavinių įgyvendinimo tikimybė yra vidutinė-žema (2.8.) arba nevertinama (2.7.), nes suplanuotos priemonės vertinimo metu nėra patvirtintos, priemonių aprašų nėra. Taip pat pastebėtina, kad abiejonių kelia šių uždavinių pakankamumas 2 tikslo rezultatų pasiekimui. Atsižvelgiant į tai, intervencijos logika vertinama kaip iš dalies tinkama šio rodiklio pasiekimui. - Taip pat pastebėtina, kad šio rodiklio pasiekimui svarios įtakos turi išorinis kontekstas. Pavyzdžiui, 2022 m. duomenimis, Lietuvos visuomenė ypač įsitraukia į pilietines veiklas, susijusias su pagalba Ukrainai ir ukrainiečiams karo kontekste (STRATA, 2023). Nėra aišku, kiek tam įtakos turi socialinį kapitalą skatinti siekiančios priemonės, o kiek – istorinis Lietuvos kontekstas, visuomenės patirtys Sovietų okupacijos metu ir pan.
2.7. Skirtumas tarp vyrų ir moterų gyvenimo trukmės	Tinkama	- Du uždaviniai (2.10. ir 2.11.) daro tiesioginę įtaką šių rodiklių pasiekimui. - Atsižvelgiant į tai, kad šių uždavinių įgyvendinimo tikimybė vidutinė-aukšta, o priemonės vertintinos, kaip pakankamos uždavinių įgyvendinimui, taip pat vykdomos tęstinės priemonės prisidės prie šių uždavinių rezultatų pasiekimo, intervencija vertinama kaip tinkama šių rodiklių pasiekimui. Nepaisant to, rodiklių reikšmių pasiekimui svarbu įgyvendinamų priemonių efektyvumas, daugiau dėmesio darbingo amžiaus mirtingumo mažinimui bei gyventojų ligų prevencijai (STRATA, 2023).
Vidutinė tikėtina sveiko gyvenimo trukmė: 2.8. Vyrų, 2.9. Moterų	Tinkama	Netiesioginę įtaką šio uždavinio pasiekimui gali turėti didžioji dalis 2 tikslo uždavinių, pavyzdžiui, 2.1., 2.2., 2.3., 2.12. ir kiti, kurie daro įtaką socialiai pažeidžiamų visuomenės grupių integracijai ir, atitinkamai, gali prisidėti prie jų informuotumo apie sveikatą ir prieigos prie sveikatos priežiūros paslaugų.

Šaltinis: STRATA.

Pastaba: ***Tinkama** – intervencijos logikoje esama šį tikslo rodiklį tiesiogiai ir netiesiogiai veikiančių uždavinių, kurių įgyvendinimo tikimybė yra aukšta. **Iš dalies tinkama** – intervencijos logikoje esama šį tikslo rodiklį tiesiogiai ir netiesiogiai veikiančių uždavinių, tačiau kelios tikslo rodiklio probleminės sritys lieka nepadengtos ir/ar uždavinių įgyvendinimo tikimybė yra žema.

****Pažymėtina**, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų iniciuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

Lentelėje žemiau pateikiamos pirminė rekomendacija 2 tikslui, parengta vadovaujantis 2.2. skyriuje pateikta intervencijos logikos analize ir vertinimu. Rekomendacijos ir strateginiai siūlymai bus pagal poreikį papildyti ir / ar atnaujinti įgyvendinus pilną Plano 2 tikslo vertinimą.

16 lentelė. 2 tikslo vertinimo rekomendacija

Rekomendacija	Veiksmai	Atsakinga institucija
Atsisakyti 2 tikslo rodiklio 2.5 „Laimės indeksas“.	Atsižvelgiant į ankstesnes rekomendacijas (BGI, 2020; STRATA, 2023) ir šio vertinimo rezultatus rekomenduojama atsisakyti rodiklio 2.5. „Laimės indeksas“ naudojimo 2 tikslo pasiekimams matuoti ir įvertinti galimybę šį rodiklį taikyti viso Plano pažangos matavimui.	SAM

Šaltinis: STRATA.

2.3. 5 TIKSLAS. Gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą

2.3.1. Intervencijos logikos vertinimas

Šiame poskyryje pristatomas penktojo Plano tikslo „Gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą“ (toliau – 5 tikslas) intervencijos logikos vertinimas. Vertinimas apima: 1) tikslo ir uždavinių atitikties vertinimą, 2) veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimą, 3) intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimą, 4) tikslo konteksto konceptualizavimo vertinimą ir 5) tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymą ir įvertinimą. Vertinimo išvados ir susijusios rekomendacijos bei strateginiai siūlymai pateikiami poskyryje žemiau.

5 tikslas apima 3 sektorius (transporto, energetikos ir skaitmeninio junglumo) ir numato šių sektorių išorinio ir vidinio junglumo gerinimą. Plano 5 tikslo preambulėje pateiktos esamos situacijos ir problematikos apžvalga leidžia formuluoti tokią 5 tikslo problemą – nepakankamas šalies ekonomikos konkurencingumas ir žmonių gyvenimo kokybė dėl per lėtai į ES integruojamų šalies energetikos, transporto ir informacinės infrastruktūros tinklų, netinkamos kokybės infrastruktūros junglumo šalies viduje⁹⁹. Tikslo problemą pagrindžia ir sektorinės problemos įvardintos Plano 5 tikslo preambulėje:

- „nepakankamos transporto jungtys mažina Lietuvos konkurencingumą ir riboja bendrosios rinkos naudą“,
- „Lietuvos energetikos sektorius susiduria su reikšmingais iššūkiais: didele priklausomybe nuo energijos importo ir energijos tiekimo saugumo užtikrinimo problema“,
- „namų ūkiai plačiajuosčiu ryšiu ir įmonės pažangiomis duomenimis grindžiamomis technologijomis vis dar naudojami ribotai; dideli aprėpties ir skverbties skirtumai tarp miesto ir kaimo“.

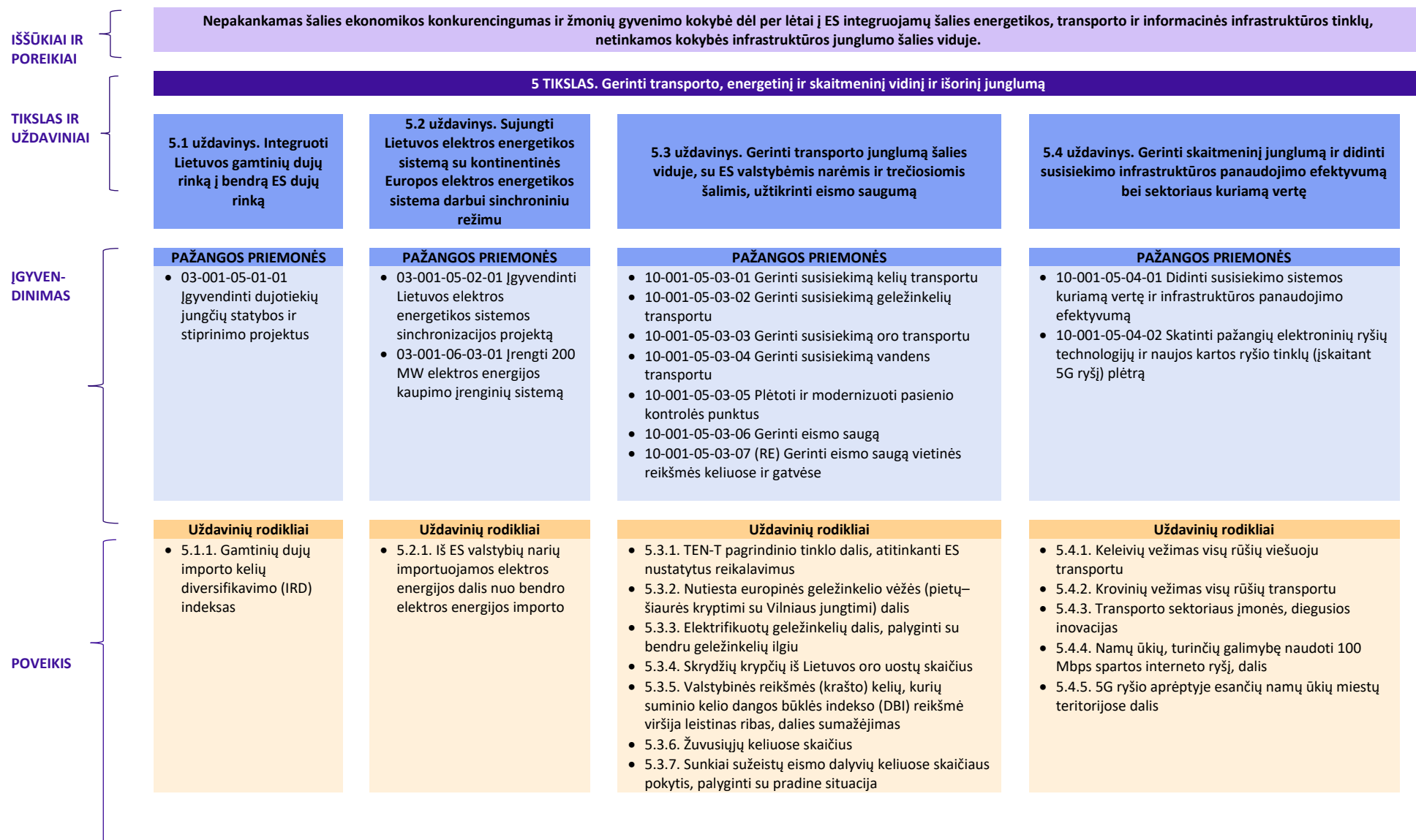
5 tikslo intervencijos logika. Siekiant išspręsti aukščiau įvardytą tikslo problemą ir pasiekti keliamą tikslą iki 2030 m., yra numatyta įgyvendinti 4 uždavinius:

- **5.1.** „Integruoti Lietuvos gamtinių dujų rinką į bendrą ES dujų rinką“;
- **5.2.** „Sujungti Lietuvos elektros energetikos sistemą su kontinentinės Europos elektros energetikos sistema darbui sinchroniniu režimu“;
- **5.3.** „Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą“;
- **5.4.** „Gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę“.

Šie uždaviniai įgyvendinami per 7 plėtros programas ir jose suplanuotas 24 pagrindines (11) ir papildančias (13) pažangos priemonės (toliau – PP). Tikslo įgyvendinimas stebimas per 4 tikslo poveikio rodiklius, o uždavinių įgyvendinimas – per 14 uždavinių rezultato rodiklių.

⁹⁹ Problema suformuluota vadovaujantis Plano 5 tikslo preambulėje pateikta esamos situacijos ir problematikos apžvalga: "Įgyvendinant Plano penktąjį strateginį tikslą siekiama sparčiau integruoti šalies energetikos, transporto ir informacinius infrastruktūros tinklus į atitinkamus ES tinklus ir gerinti infrastruktūros junglumą šalies viduje, taip stiprinti šalies ekonomikos konkurencingumą ir gerinti žmonių gyvenimo kokybę – užtikrinti ne tik ekonominių, bet ir asmeninių poreikių tenkinimą, galimybes keliauti, pasiekti darbo vietas ir paslaugas".

4 pav. 5 tikslo „Gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą“ intervencijos logika

Tikslo rodikliai	Tikslo rodikliai	Tikslo rodikliai	Tikslo rodikliai
5.1. Energetinio saugumo koeficientas	5.1. Energetinio saugumo koeficientas	5.2. Lietuvos vieta ES transporto infrastruktūros ir paslaugų švieslentėje 5.3. Lietuvos skaitmeninio junglumo infrastruktūros indeksas (DESI subindeksas) 5.4. Transporto paslaugų eksportas	5.2. Lietuvos vieta ES transporto infrastruktūros ir paslaugų švieslentėje 5.3. Lietuvos skaitmeninio junglumo infrastruktūros indeksas (DESI subindeksas) 5.4. Transporto paslaugų eksportas

Šaltinis: sudaryta STRATA, remiantis Planu, LR ministerijų plėtros programomis ir pažangos priemonių aprašais.

Pastaba: Plano 1 tikslo uždaviniai, pažangos priemonės ir rodikliai buvo sugrupuoti autorių, remiantis jų (uždavinių) bendra intervencijos sritimi. Išsamesnę informaciją apie uždavinius (įsk. jų tikslus pavadinimus), pažangos priemonės, planuojamas veiklas bei veiksmus, pažangos priemonių produkto ir rezultato rodiklius, taip pat uždavinių rodiklius žr. Priedą.

Tikslo ir Uždavinių atitikties vertinimas

Šiame poskyryje pristatomas tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas, kurį sudaro dvi dalys (1) problemos pagrindimo vertinimas, (2) problematikos atspindėjimo uždaviniuose ir loginio ryšio tarp tikslo ir uždavinių vertinimas.

Problemų pagrindimas. Plano 5 tikslo problematika yra pakankamai išsami ir pagrįsta, su nedideliais trūkumais grindžiant išorinį skaitmeninį junglumą ir eismo saugos problematiką. Plano 5 tikslo preambulėje įvardintos problemos apima pakankamai platų problemų lauką: transporto, energetikos ir skaitmeninio junglumo sektorius. Problemų pagrindimui energetikos ir transporto sektoriuose naudojami plačios aprėpties tarptautinio palyginamumo rodikliai (pavyzdžiui, pasaulio konkurencingumo indekso infrastruktūros rodiklis), tarptautiniai (EK 2019 m. šalies ataskaita, ES transporto duomenų suvestinė) ir nacionaliniai (pavyzdžiui, Valstybės duomenų agentūros duomenys, Lietuvoje atlikti finansavimo vertinimai) duomenų šaltiniai. Skaitmeninio junglumo problematika pateikta įvardinant konkrečias vidaus problemas (pavyzdžiui, skirtumai tarp miesto ir kaimo, COVID-19 poveikis skaitmeninių sprendimų poreikiui, išorinės aplinkos poveikis skaitmeninio junglumo objektams). Vis dėlto, 5 tikslo preambulėje pasigendama išorinio skaitmeninio junglumo problematikos aptarimo, pagrindžiant ją tarptautiniais rodikliais ar išoriniais duomenų šaltiniais, kurie rodytų šios problemos mastą. Atkreiptinas dėmesys, kad išorinio skaitmeninio junglumo problematika dalinai (kibernetinio saugumo situacija) analizuojama 10 tikslo „Stiprinti nacionalinį saugumą“ preambulėje. Taip pat, tikslo preambulėje pasigendama eismo saugos problematikos apžvalgos, nors eismo saugos situacijos gerinimas yra numatomas 5 tikslo uždaviniuose (5.3. ir 5.4.). Eismo saugumas apibrėžiamas kaip transporto kelių ypatybių visuma (Lietuvos Respublikos Seimas, 2000), t. y. eismo saugumas yra neatsiejamas nuo transporto infrastruktūros, todėl patenka į 5 tikslo aprėptį (transporto junglumas). Eismo saugumo situacija Lietuvoje buvo aktuali problema Plano rengimo metu: 2019 m. automobilių avarijose žuvusių žmonių skaičius tenkantis 1 mln. gyventojų buvo 67, t. y. 6-tas blogiausias rezultatas tarp ES šalių (Eurostat, 2023).

5 tikslo pavadinime nėra įvardytos užsienio šalys su kuriomis siekiama didinti junglumą, tačiau šalys (ar kryptys) įvardinamos tikslo problematikoje, uždavinių rodikliuose. Pastebėtina, kad 5 tikslo išorinio junglumo problematikoje išskiriamas nepakankamas junglumas su ES šalimis (šiaurės-pietų kryptimis) ir priklausomybė nuo ryšių su trečiosiomis šalimis (Rusija, Baltarusija). Užsienio šalys detalizuojamos formuluojant tikslo siekiamybę („Igyvendinant Plano penktąjį strateginį tikslą siekiama sparčiau integruoti šalies energetikos, transporto ir informacinius infrastruktūros tinklus į atitinkamus ES tinklus“) ir tikslo įgyvendinimo uždavinius („Integruoti Lietuvos gamtinių dujų rinką į bendrą ES dujų rinką“, „Sujungti Lietuvos elektros energetikos sistemą su kontinentinės Europos elektros energetikos sistema“, „Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą“).

Problematikos atspindėjimas uždaviniuose. Plano 5 tikslo uždaviniai tinkamai atspindi tikslo problemos analizėje nustatytus iššūkius ir poreikius, padengia nustatytą probleminį lauką (žr. 17 lentelę). Konkrečiau, 5.1. („Integruoti Lietuvos gamtinių dujų rinką į bendrą ES dujų rinką“) ir 5.2. uždaviniai („Sujungti Lietuvos elektros energetikos sistemą su kontinentinės Europos elektros energetikos sistema darbu sinchroniniu režimu“) yra skirti elektros ir dujų infrastruktūros integravimo ir šių rinkų nepriklausomumo nuo trečiųjų (ne ES) šalių stiprinimui. Uždaviniai sprendžia Plano įvade ir 5 tikslo preambulėje išdėstytas problemas, kurios nėra naujos. Jos buvo akcentuotos Nacionalinėse energetikos nepriklausomybės strategijoje (Lietuvos Respublikos Seimas, 2012, 2018) iki Plano patvirtinimo bei yra Bendrojo intereso projektai ES mastu (Europos Komisija, 2013). Siekis sujungti elektros tinklus sinchroniniu režimu įtvirtintas įstatymu (Lietuvos Respublikos Seimas, 2012). Veiklos skirtos šių uždavinių įgyvendinimui buvo jau vykdomos ir yra santykinai trumpalaikės lyginant su viso plano galiojimo laikotarpiu (5.1. uždavinyje įgyvendinama dujotiekio jungtis su Lenkija (GIPL) Europos infrastruktūros tinklų priemonės finansavimą užsitikrino 2014 metais - planuojama pabaiga 2021 m.; dujotiekio jungties su Latvija pajėgumų padidinimo projektas (ELLI) finansavimą užsitikrino 2019 m. – planuojama projekto pabaiga 2023 m.; 5.2. uždavinio Baltijos šalių sinchronizavimo planas įtrauktas į europinį BEMIP (angl. *Baltic Energy market Interconnection Plan*) 2015 m., finansavimas atskiriems plano etapams užsitikrintas 2018, 2019, 2020 m. planuota pasiekti tinklo sinchronizaciją – 2025 m. kai kuriuos kitus etapus – 2028 m.). 5.3. („Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą“) ir 5.4.

(„Gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę“) **uždaviniai pakankamai plačiai apima 5 tikslo preambulėje išdėstytą transporto sektoriaus išorinio ir vidinio junglumo gerinimo siekį, papildomai įtraukiant problematikoje nepamintą eismo saugos užtikrinimo užduotį.** Vis dėlto, šiuose uždaviniuose tiesiogiai nėra minima 5 tikslo problematikoje reikšmingą dalį užimanti transporto sektoriaus tarša deginant iškastinį kurą (ŠESD, azoto oksidai, kietosios dalelės). Ši problematika tiesiogiai sprendžiama Plano 6 tikslo 6.1. uždaviniu¹⁰⁰. Vis dėlto, kadangi transporto taršos mažinimas prisideda prie Plano darnaus vystymosi horizontalaus principo, šios problematikos įvardijimas netiesiogiai susijusiuose Plano tiksluose yra pilnai pateisinamas. Taip pat, planuojama, kad 5.4. uždavinio įgyvendinimas užtikrins šalies elektroninių ryšių infrastruktūros plėtrą, įskaitant naujos kartos interneto prieigą, o tai padengia 5 tikslo preambulėje išdėstytą skaitmeninio vidinio junglumo gerinimo siekį, tačiau neatspindi išorinio junglumo iššūkių ir poreikių, t. y. šalies informacinių infrastruktūros tinklų integravimo į ES tinklus.

Plano 5 tikslo uždavinių įgyvendinimas būtų pakankama sąlyga tikslo įgyvendinimui transporto junglumo sektoriuje. Konkrečiau, **5.3.** uždavinys padengia 5 tikslo transporto sektoriaus vidinio ir išorinio junglumo gerinimo siekį, papildomai detalizuodamas išorinio junglumo šalis (ES valstybės narės ir trečiosios šalys). Atsižvelgiant į tai, kad 5 tikslo problematikoje įvardintos transporto išorinio junglumo šalys ar kryptys apima ES šalis naries ir trečiąsias šalis, daroma išvada, kad **5.3.** uždavinio įgyvendinimas būtų pakankama sąlyga 5 tikslo transporto sektoriaus aprėptyje įgyvendinimui. Taip pat, **5.4.** uždavinys (dalis „didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę“) prisideda prie 5 tikslo įgyvendinimo transporto sektoriuje.

Vis dėlto, **tikslo įgyvendinimui energetikos ir skaitmeninio junglumo sektoriuose gali pritrūkti 5 tikslo uždavinių išplėtimo, įtraukiant gamtinių dujų, elektros tinklo vidinio ir skaitmeninio sektoriaus išorinio junglumo problemų sprendimą (žr. 17 lentelę).** Konkrečiau:

- **5.1. uždavinys** įgyvendina vienos iš energetikos sričių – gamtinių dujų išorinio junglumo gerinimo siekį. Papildomai akcentuojant ES rinkos kryptį sprendžiama energetinio nepriklausomumo, gamtinių dujų rinkos efektyvumo ir per tai šalies konkurencingumo problema. Vidinio junglumo gamtinių dujų sektoriuje problema tikslu neakcentuota ir uždaviniu neįgyvendinama
- **5.2. uždavinys** ne tik orientuotas į energetinį (elektros sistemos) junglumą akcentuota ES energetikos sistemos kryptimi, bet ir apibrėžia principinius reikalavimus jam (sinchroninis režimas su kontinentine Europa), tokiu būdu sprendžiant energetinio nepriklausomumo problemą. Vidinio junglumo elektros sektoriuje problema uždaviniu nesprendžiama.
- **5.4. uždavinys** (dalis „gerinti skaitmeninį junglumą“) padengia tik dalį skaitmeninio junglumo gerinimo siekio, t. y. tik vidinio junglumo (šalies skaitmeninio junglumo plėtos ir prieinamumo), o išorinio junglumo iššūkiai ir poreikiai nesprendžiami. Daroma išvada, kad 5.4 uždavinys tik iš dalies prisideda prie 5 tikslo įgyvendinimo skaitmeninio junglumo sektoriuje.

¹⁰⁰ **6.1. uždavinys** „Didinti energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių dalį ir alternatyvių degalų vartojimą transporto sektoriuje, skatinti darnų įvairiarūši judumą ir mažinti transporto sukeltą aplinkos taršą“

17 lentelė. 5 tikslo ir uždavinių atitikties vertinimo rezultatai

Plano 5 tikslo uždavinys	Uždavinių atitiktis Tikslui			Probleminio lauko apibrėžimas	Komentaras (-ai)
	Energetika	Transportas	Skaitmeninis junglumas		
5.1. Integruoti Lietuvos gamtinių dujų rinką į bendrą ES dujų rinką	✓			<i>Pakankamas</i>	- Uždavinio probleminis laukas apimantis probleminę sritį „Nepakankamas energetinis saugumas ir ribota prieiga prie ES ir regioninių dujų rinkų“ yra apibrėžtas pakankamai tiksliai - Atkreiptinas dėmesys, kad uždaviniu siekiamo rezultato veiklos jau įgyvendinamos ir tiksliau būtų formuluoti „Pabaigti integruoti Lietuvos gamtinių dujų rinką į bendrą ES dujų rinką“ - Uždavinio probleminiame lauke nėra paminėtas vidinis junglumas.
5.2. Sujungti Lietuvos elektros energetikos sistemą su kontinentinės Europos elektros energetikos sistema darbiui sinchroniniu režimu	✓			<i>Pakankamas</i>	- Uždavinio probleminis laukas apimantis probleminę sritį „Yra tikimybė, kad dėl geopolitinių priežasčių ir (ar) techninių rizikų, kylančių trečiosiose šalyse, Lietuvos elektros energetikos sistema bus veikiamą neigiamai“ yra apibrėžtas pakankamai tiksliai. - Atkreiptinas dėmesys, kad uždaviniu siekiamo rezultato veiklos jau įgyvendinamos ir tiksliau būtų formuluoti „Pabaigti sujungti Lietuvos elektros energetikos sistemą su kontinentinės Europos elektros energetikos sistema darbiui sinchroniniu režimu“ - Uždavinio probleminiame lauke nėra paminėtas vidinis junglumas.
5.3. Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą		✓		<i>Pakankamas</i>	- Uždavinio probleminis laukas (apimantis dvi pagrindines problemas sritis: „Lietuvos transporto infrastruktūros išvystymas ir teikiamų paslaugų kokybė nesiekia ES vidurkio“ ir „Lietuvoje eismo saugos lygis žemesnis negu ES vidurkis“) yra apibrėžtas pakankamai tiksliai. - Vis dėlto, uždavinio probleminiame lauke paminėtas Lietuvos eismo saugos lygis nėra įvardintas paties 5 tikslo formuluotėje ar problematikoje.
5.4. Gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę		✓	✓	<i>Nepakankamas</i>	- Uždavinio probleminis laukas (apimantis dvi pagrindines problemas sritis: „Neišnaudojamas susisiekimo sistemos potencialas kurti didesnę sektoriaus vertę didinant susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą ir teikiant paslaugas“ ir „Lietuvoje trečdalis namų ūkių neturi galimybės jungtis prie didesnės kaip 100 Mbps spartos fiksuotojo plačiajuosčio interneto, o 5G technologija paremtos paslaugos nėra teikiamos“) yra apibrėžtas nepakankamai tiksliai: - Uždavinio probleminiame lauke nėra paminėtas išorinis skaitmeninis junglumas, kuris įvardintas paties 5 tikslo formuluotėje.

Šaltinis: STRATA, remiantis LR ministerijų plėtros programomis.

Pastabos: ***Pakankamas** – uždavinio probleminio lauko apibrėžimas pakankamai tikslus (įtraukia visus reikšmingus iššūkius bei poreikius ir todėl padengia visą nustatytą probleminį lauką). ***Nepakankamas** – uždavinio probleminio lauko apibrėžimas nepakankamai tikslus (neįtraukia kai kurių reikšmingų iššūkių bei poreikių ir todėl nepadengia viso nustatyto probleminio lauko).

**Pažymėtina, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

Veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas

Plano 5 tikslui įgyvendinti yra formuluojami 4 uždaviniai, kurie apima 11 pažangos priemonių ir 22 veiklas. Dalis šių pažangos priemonių taip pat turi apibrėžtas poveikles bei suplanuotus veiksmus, nurodytus LR ministerijų metiniuose veiklų planuose. Atliekant vertinimą, buvo siekiama atsakyti, ar pažangos priemonės ir jų įgyvendinimui numatytos veiklos yra tinkamos ir pakankamos uždavinių ir tikslo (dalies) įgyvendinimui. Pastebėtina, kad dvi pažangos priemonės vertinimo metu dar nebuvo patvirtintos, o penkios priemonės buvo dalinės (t.y., ne visos planuojamos priemonės veiklos vertinimo metu buvo patvirtintos ir įtrauktos į priemonės aprašą).

Vertinimo rezultatai (žr. 18 lentelę **18 lentelė**) rodo, kad **numatytos pažangos priemonės ir veiklos yra tinkamos ir pakankamos pusei tikslo uždavinių įgyvendinti (5.1. ir 5.2.)**. Konkrečiau:

- **5.1. uždavinys** („Integruoti Lietuvos gamtinių dujų rinką į bendrą ES dujų rinką“) yra tiesiogiai įgyvendinamas¹⁰¹ viena pažangos priemone (03-001-05-01-01 „Įgyvendinti dujotiekių jungčių statybos ir stiprinimo projektus“), kuri siekia pagerinti išorinį energetinį junglumą, sudaryti sąlygas konkurencijai didinti ir efektyvinti vidaus dujų rinką. Pastebėtina, kad priemonės veiksmai yra platesnio Europinio masto tikslo dalis, todėl prisideda ir prie didesnio Lietuvos bei ES regioninio energetinio saugumo didinimo. Kadangi priemonės alternatyva buvo pasirinkta remiantis techninėmis tinklo charakteristikomis ir veiklos jau buvo įgyvendinamos iki Plano patvirtinimo, galima teigti, kad tai tinkamiausia priemonė uždavinio įgyvendinimui.
- **5.2. uždavinys** („Sujungti Lietuvos elektros energetikos sistemą su kontinentinės Europos elektros energetikos sistema darbu sinchroniniu režimu“) yra tiesiogiai įgyvendinamas viena pažangos priemone. Tiesioginė pažangos priemonė (03-001-05-02-01 „Įgyvendinti Lietuvos elektros energetikos sistemos sinchronizacijos projektą“) yra vienintelė uždavinio įgyvendinimo priemonė, išlaikanti veiklų tęstinumą pradėtą iki Plano įgyvendinimo. Priemonėje nedetalizuojamos sinchronizacijos projekto veiklos. (Projektą sudarė 15 elektros energetikos projektų iš kurių jau buvo įgyvendinti 5 (LR Vyriausybė 2019). Pažangos priemonė yra platesnio europinio masto tikslo dalis, todėl prisideda ir prie didesnio Lietuvos bei ES regioninio energetinio saugumo didinimo. Pasiekus priemonės produkto rodiklius uždavinys bus įgyvendintas. Priemone įgyvendinami tikslai, kurie numatyti įstatyme (Lietuvos Respublikos Seimas, 2012) ir veiklos jau buvo įgyvendinamos iki Plano patvirtinimo, todėl priemonės alternatyvos nėra vertinamos.

Vertinimo rezultatai taip pat rodo, kad **numatytos pažangos priemonės ir veiklos yra tinkamos, bet nepakankamos dviem likusiems tikslo uždaviniams įgyvendinti (5.3. ir 5.4.)**. Viena to priežasčių yra ta, kad dalis pažangos priemonių dar nepatvirtintos, pavyzdžiui, 10-001-05-03-04 „Gerinti susisiekimą vandens transportu“, 10-001-05-03-05 „Plėtoti ir modernizuoti pasienio kontrolės punktus“. Antra, kad dalis patvirtintų pažangos priemonių yra dalinės, t. y. neturi patvirtintų visų veiklų (pavyzdžiui, 10-001-05-03-01 „Gerinti susisiekimą kelių transportu“ arba 10-001-05-04-01 „Didinti susisiekimo sistemos kuriamą vertę ir infrastruktūros panaudojimo efektyvumą“). Trečia, kad pažangos priemonės veiklos apima tik dalį uždavinio probleminio laiko, pavyzdžiui, pažangos priemonėje (10-001-05-03-02 „Gerinti susisiekimą geležinkelių transportu“) įrengiamos triukšmo mažinimo priemonės nepadengia viso geležinkelių sektoriaus. Detalesnė diskusija pristatoma toliau:

- **5.3. uždavinys** („Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą“) įgyvendinamas per 15 pažangos priemonių, iš kurių 7 priemonės pagrindinės ir 8 papildančios. Keturios pažangos priemonės tiesiogiai gerina susisiekimą atskirais transporto subsektoriais – kelių (10-001-05-03-01¹⁰²), geležinkelių (10-001-05-03-02¹⁰³), oro (10-001-05-03-03¹⁰⁴) ir vandens (10-001-05-03-04¹⁰⁵). Iš šių priemonių 1 priemonė vertinimo metu buvo dar nepatvirtinta (vandens transporto), o likusios 3 priemonės buvo dalinės¹⁰⁶ (nebuvo patvirtintos visos suplanuotos priemonės veiklos). Vertinant patvirtintas priemonių veiklas, jas galima suskaidyti į infrastruktūros gerinimo veiklas, transporto priemonių parko

¹⁰¹ Priemonė laikoma tiesiogiai įgyvendinanti Plano uždavinį, kai priemonės kodo dalis rodanti pažangos uždavinio kodą (priemonės pavyzdžiui, 5.3 uždaviniui XX-YYY-05-03-ZZ) ir atitinkamos plėtos programos III skyriaus lentelėje nurodytas „Pažangos priemonės įgyvendinimo Plano uždavinys“ sutampa su analizuojamu Plano uždaviniu.

¹⁰² 10-001-05-03-01 „Gerinti susisiekimą kelių transportu“

¹⁰³ 10-001-05-03-02 „Gerinti susisiekimą geležinkelių transportu“

¹⁰⁴ 10-001-05-03-03 „Gerinti susisiekimą oro transportu“

¹⁰⁵ 10-001-05-03-04 „Gerinti susisiekimą vandens transportu“

¹⁰⁶ Vadovaujantis priemonių pagrindimo aprašuose pateikiama informacija.

atnaujinimą, eismo saugos didinimą, veiklos efektyvinimas. Taip pat, dalis veiklų smulkios apimties ir nukreiptos į siaurą infrastruktūros gerinimo sritį (pavyzdžiui, triukšmo mažinimo sienelės). Uždavinio pažangos priemonės tikslinga vertinti ir pagal tai kokiai problemai (ar jos priežastims) priemonės skirtos spręsti. Visos 4 priemonės sprendžią problemą „Lietuvos transporto infrastruktūros išvystymas ir teikiamų paslaugų kokybė nesiekia ES vidurkio“, kurios išsprendimas tiesiogiai prisideda prie 5.3 uždavinio įgyvendinimo (LR Vyriausybė, 2022). Kelių ir geležinkelių susisiekimo gerinimo priemonės taip pat prisideda prie eismo saugos problemos sprendimo („Lietuvoje eismo saugos lygis žemesnis negu ES vidurkis“), o bendrai visuose transporto sektoriuose eismo saugos problema sprendžiama dar dviem tiesioginėmis priemonėmis – eismo saugos gerinimo priemone (10-001-05-03-06 Gerinti eismo saugą) ir regionine eismo saugos gerinimo priemone (10-001-05-03-07 (RE) „Gerinti eismo saugą vietinės reikšmės keliuose ir gatvėse“). Šios 6 tiesioginės priemonės, padengia visus 4 transporto subsektorius ir gerina susisiekimą (neatskiriant vidinio junglumo nuo išorinio) bei eismo saugą. Todėl, galima daryti išvadą, kad šios 6 priemonės yra pakankamos ir tinkamos 5.3 uždavinio įgyvendinimui. Likusi septintoji tiesioginė priemonė (10-001-05-03-05 „Plėtoti ir modernizuoti pasienio kontrolės punktus“) papildo kelių ir geležinkelių susisiekimo gerinimo priemones, spręsdama konkrečią problemos priežastį („Pasienio kontrolės punktų pralaidumas neužtikrina sklandaus šalies junglumo su trečiosiomis šalimis“ (LR Vyriausybė, 2022)), t. y. didina transporto išorinį junglumą.

- **5.4. uždavinys** („Gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę“) yra įgyvendinamas 2 pagrindinėmis priemonėmis. Šio vertinimo metu pažangos priemonėje „10-001-05-04-01 Didinti susisiekimo sistemos kuriamą vertę ir infrastruktūros panaudojimo efektyvumą“ buvo patvirtintos tik 3 iš planuojamų veiklų. Šios 3 patvirtintos veiklos prisideda prie 5.4 uždavinio problemos „Neišnaudojamas susisiekimo sistemos potencialas kurti didesnę sektoriaus vertę didinant susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą ir teikiant paslaugas“ priežastį „Skirtingų transporto rūšių integralumo trūkumas“ ir „Inovatyvių ir skaitmenizuotų sprendimų trūkumas susisiekimo sektoriuje“ sprendimo. Šio uždavinio priežasties „Nepakankamai išvystyti ir įveiklinti ryšių infrastruktūros objektai“ sprendimui veiklos vertinimo metu dar nebuvo patvirtintos. Dėl to, kad dar ne visos priemonės (10-001-05-04-01) veiklos patvirtintos, daroma išvada, jog patvirtintos veiklos yra tinkamos, bet nepakankamos 5.4 uždavinio įgyvendinimui (susisiekimo sektoriaus efektyvumo dalies). Priemonės „10-001-05-04-02 Skatinti pažangių elektroninių ryšių technologijų ir naujos kartos ryšio tinklų (įskaitant 5G ryšį) plėtrą“ veiklos yra tinkamos ir pakankamos spręsti problemą „Lietuvoje trečdalis namų ūkių neturi galimybės jungtis prie didesnės kaip 100 Mbps spartos fiksuotojo plačiajuosčio interneto, o 5G technologija paremtos paslaugos nėra teikiamos“, todėl tiesiogiai prisidėtų prie 5.4 uždavinio dalies apie skaitmeninį junglumą įgyvendinimo.

18 lentelė. 5 tikslo veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas

Plano 5 tikslo uždavinys	Pažangos priemonė (-ės)	Tinkamumo ir pakankamumo vertinimas**	Komentaras (-ai)
5.1. Integruoti Lietuvos gamtinių dujų rinką į bendrą ES dujų rinką	1. Įgyvendinti dujotiekių jungčių statybos ir stiprinimo projektus (03-001-05-01-01)	<i>Tinkamos ir pakankamos</i>	• Numatytos pažangos priemonės ir veiklos yra tinkamos ir pakankamos uždaviniui įgyvendinti. Priemonė įgyvendina numatytus gamtinių dujų jungčių įrengimo ir stiprinimo projektus, kurie yra europinio Baltijos energijos rinkų jungčių plano (BEMIP) dalis.
5.2. Sujungti Lietuvos elektros energetikos sistemą su kontinentinės Europos elektros energetikos sistema darbui sinchroniniu režimu	1. Įgyvendinti Lietuvos elektros energetikos sistemos sinchronizacijos projektą (03-001-05-02-01)	<i>Tinkamos ir pakankamos</i>	• Numatytos pažangos priemonės ir veiklos yra tinkamos ir pakankamos uždaviniui įgyvendinti. Priemonėje minimas projektas yra kompleksinė atskirų 15 elektros energijos sistemos projektų visuma priemonės pagrindime apibrėžta 2019 m. rugpjūčio 7 d. nutarimu Nr. 821 „Dėl Elektros energetikos projektų, vykdomų įgyvendinant elektros energetikos sistemos sinchronizacijos projektą, sąrašo patvirtinimo“ patvirtintų projektų sąrašu. Priemonė įgyvendina numatytus elektros sistemos jungčių įrengimo ir tinklo stiprinimo projektus, kurie yra europinio Baltijos energijos rinkų jungčių plano (BEMIP) dalis
5.3. Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą	1. Gerinti susisiekimą kelių transportu (10-001-05-03-01) 2. Gerinti susisiekimą geležinkelių transportu (10-001-05-03-02) 3. Gerinti susisiekimą oro transportu (10-001-05-03-03) 4. Gerinti susisiekimą vandens transportu (10-001-05-03-04) * 5. Plėtoti ir modernizuoti pasienio kontrolės punktus (10-001-05-03-05) * 6. Gerinti eismo saugą (10-001-05-03-06) 7. Gerinti eismo saugą vietinės reikšmės keliuose ir gatvėse (10-001-05-03-07 (RE))	<i>Tinkama, bet nepakankama</i>	• Numatytos pažangos priemonės ir veiklos (galima skirti tokias veiklų grupes: infrastruktūros gerinimo veiklas, transporto priemonių parko atnaujinimą, eismo saugos didinimą, veiklos efektyvinimą), yra tinkamos uždaviniui įgyvendinti. • Priemonės, pagal tai kokias problemas turėtų spręsti, yra tinkamos uždaviniui įgyvendinimui, tačiau pažangos priemonės neturi patvirtintų visų veiklų, todėl vertinimo metu patvirtintų priemonių veiklos buvo nepakankamos uždavinio įgyvendinimui: - Antroje pažangos priemonėje (10-001-05-03-02) įrengiamos triukšmo mažinimo priemonės nepadengia viso geležinkelių sektoriaus, todėl trūksta veiklų, kurios gerintų junglumą visame Lietuvos geležinkelių sektoriuje. Taip pat trūksta veiklų, kurios skatintų geležinkelių ruožų elektrifikaciją, europinės geležinkelio vėžės tiesimą.
5.4. Gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę	1. Didinti susisiekimo sistemos kuriamą vertę ir infrastruktūros panaudojimo efektyvumą (10-001-05-04-01) 2. Skatinti pažangių elektroninių ryšių technologijų ir naujos kartos ryšio tinklų (įskaitant 5G ryšį) plėtrą (10-001-05-04-02)	<i>Tinkama, bet nepakankama</i>	• Numatytos pažangos priemonės ir veiklos (galima skirti tokias veiklų grupes: susisiekimo inovacijų skatinimas ir jo poveikio įvertinimas, transporto sektoriaus konkurencinio potencialo išnaudojimas, itin didelio pralaidumo elektroninių ryšių infrastruktūros plėtra ir šių ryšių prieinamumas visiems naudotojams) yra tinkamos, bet nepakankamos šiam uždaviniui įgyvendinti. Pastebėtina: - Pažangos priemonė (10-001-05-04-01) nepadengia šių uždavinio probleminių aspektų – „Nepakankamai išvystyta kelių, geležinkelių, jūrų ir vidaus vandenų kelių, oro transporto infrastruktūra“ ir „Nepakankamai išvystyti ir įveikinti ryšių infrastruktūros objektai“; todėl tai nepakankama uždaviniui įgyvendinti. Pažymėtina, kad pirmasis probleminis aspektas sprendžiamas 5.3 uždavinio pažangos priemonių (10-001-05-03-01, 10-001-05-03-02, 10-001-05-03-03, 10-001-05-03-04) veiklomis. - Antros pažangos priemonės (10-001-05-04-02) veiklos yra tinkamos ir pakankamos uždavinio (skaitmeninio vidinio junglumo dalies) įgyvendinimui. - Priemonėse nenumatytos veiklos, užtikrinančios išorinį skaitmeninį junglumą, kuris įvardintas 5 tikslo formuluotėje.

Šaltinis: STRATA, remiantis LR ministerijų plėtros programomis ir pažangos priemonių pagrindimo aprašais.

Pastabos: pažangų priemonių kontekste numatytos veiklos nurodytos Priede. *Žymi nepatvirtintas pažangos priemones. ***Tinkama ir pakankama* – pažangos priemonės ir numatytos veiklos yra pakankamos ir tinkamos uždaviniui įgyvendinti ir tikslui (jo daliai) pasiekti. ****Tinkama, bet nepakankama* – pažangos priemonės ir numatytos veiklos yra tinkamos, tačiau trūksta tam tikrų veiklų, kurios yra būtinos uždaviniui įgyvendinti ir tikslui (jo daliai) pasiekti.

***Pažymėtina, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

Tikslo intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimas

Vertinant, kaip 5 tikslo intervencija dera su kitomis Plano tikslų intervencijomis, buvo analizuojama, ar (kaip) 5 tikslo uždaviniai (pažangos priemonės ir veiklos) prisideda prie kitų Plano tikslų įgyvendinimo. Taip pat, ar (kaip) kitų Plano tikslų uždaviniai (jų pažangos priemonės ir veiklos) prisideda prie Plano 5 tikslo realizavimo. Ši analizė leido patikrinti, ar Planą sudarantys tikslai bei uždaviniai papildo, nedubliuoja ir neprieštarauja vieni kitiems.

Vertinimo rezultatai (žr. 5 pav.) rodo, kad tiesioginės **pažangos priemonės įgyvendinančios 5 tikslo uždavinius, prisideda prie Plano 2, 6, 7 ir 10 tikslo uždavinių įgyvendinimo**. Plano 5 ir 6 tikslas, siekiantis užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui, pakankamai glaudžiai susiję ne tik per pažangos priemones, bet ir per sektorius kuriems skirti šie tikslai. Konkrečiau, 6 tikslo sektorius (aplinkosauga, tarša, klimato kaita) glaudžiai susijęs su transporto ir energetikos sektoriais (5 tikslas), kurie yra vieni didžiausių aplinkos taršos ir ŠESD šaltinių Lietuvoje (Aplinkos apsaugos agentūra, 2022). Taip pat tarša iš ŠESD išmetama deginant energetikos sektoriaus produktus kituose sektoriuose (pramonės, statybų, žemės ūkio). Todėl, atskiros pažangos priemonės įgyvendina 5 ir 6 tikslo uždavinius. Taip pat, pastebėtina, kad 5 tikslas yra reikšmingai susijęs su 10 tikslo (Stiprinti nacionalinį saugumą) 10.2. uždaviniu, siekiančiu sukurti ir pritaikyti transporto infrastruktūrą, reikalingą tarptautiniam kariniam judumui. 5 tikslo prisidėjimas prie 2¹⁰⁷ ir 7¹⁰⁸ tikslo siekiamas per susisiekimo infrastruktūros pritaikymą neįgaliesiems (2 tikslas), darbo vietų pasiekiamumo (transportu) ir viešųjų paslaugų prieinamumo (skaitmeniniu junglumu) gerinimą.

5 pav. Tiesiogiai 5 tikslą įgyvendinančių pažangos priemonių sąsaja su kitais Plano tikslais

Šaltinis: STRATA.

Vertinimo rezultatai (žr. 6 pav.) taip pat rodo, kad **Plano 1, 6, 8 ir 10 tikslai taip pat reikšmingai prisideda prie 5 tikslo įgyvendinimo**. Konkrečiai:

- 5.1 uždavinys „Integruoti Lietuvos gamtinių dujų rinką į bendrą ES dujų rinką“ nėra įgyvendinamas papildomomis priemonėmis.
- 5.2 uždavinį „Sujungti Lietuvos elektros energetikos sistemą su kontinentinės Europos elektros energetikos sistema darbiu sinchroniniu režimu“ papildomai padeda įgyvendinanti 6 tikslo 3 uždavinio „Užtikrinti Lietuvos elektros energijos rinkos ir elektros energetikos sistemos adekvatumą, didinti vidaus energijos gamybos ir bendrojo galutinio energijos vartojimo atsinaujinančių energijos išteklių dalį bei diegti taršos mažinimo priemones energetikos sektoriuje“ priemonės: „Didinti AEI dalį, užtikrinant atsinaujinančių išteklių integraciją į elektros tinklus“ (03-001-06-03-02), „Įrengti 200 MW elektros energijos kaupimo įrenginių sistemą“ (03-001-06-03-01)
- 5.3 uždavinį „Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą“ dalinai įgyvendinančios priemonės: 8 pažangos priemonės dalinai prisideda

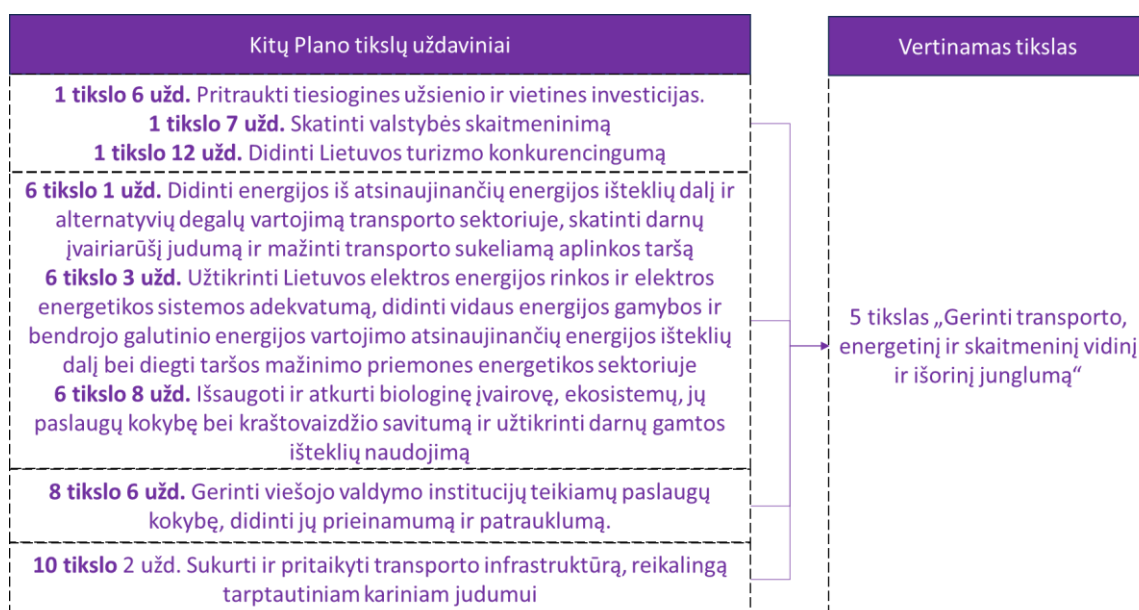
¹⁰⁷ 2 tikslas „Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį“

¹⁰⁸ 7 tikslas „Tvarkingai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį“

arba yra netiesiogiai (per kitus sektorius) susiję su 5.3 uždavinio įgyvendinimu. Dalinė ar netiesioginė sąsaja su 5.3 uždaviniu pasiekama per:

- transporto sektoriuje naudojamų transporto priemonių taršos mažinimą (10-001-06-01-02 „Skatinti darnų judumą“, 10-002-06-01-03 (RE) „Skatinti darnų judumą miestuose“, 10-001-06-01-01 „Skatinti alternatyviųjų degalų naudojimą transporto sektoriuje“),
- transporto sektoriaus panaudojimo efektyvumo didinimą (10-001-05-04-01 „Didinti susisiekimo sistemos kuriamą vertę ir infrastruktūros panaudojimo efektyvumą“),
- kitų sektorių, naudojančių savo veikloje transporto infrastruktūrą, plėtrą (10-001-10-02-01 „Pritaikyti TEN-T tinklą tarptautiniam kariniam judumui“, 05-001-01-12-07 „Vystyti turizmo infrastruktūrą ir plėtoti rinkodaros priemones“, 05-001-01-06-03 „Gerinti konkurencinę investicijų pritraukimo aplinką“, 02-001-06-08-04 „Skatinti miškų plėtrą ir darnų miškų sektoriaus vystymąsi“).
- Prie 5 tikslo 5.4 uždavinio „Gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę“ įgyvendinimo prisideda šie 5 tikslo ir kitų Plano tikslų uždaviniai:
 - 1 tikslo 1.7. uždavinio „Skatinti valstybės skaitmeninimą“ pažangos priemonės: 05-002-01-07-07 „Skatinti duomenų prieinamumą ir pakartotinį naudojimą“, 05-002-01-07-08 „Kurti technologinius sprendimus ir įrankius, leidžiančius saugiai ir patogiai naudotis paslaugomis“, 05-002-01-07-09 „Didinti socialiai pažeidžiamų grupių skaitmeninius įgūdžius“,
 - 5 tikslo 5.3 uždavinio „Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą“ pažangos priemonės: 10-001-05-03-01 „Gerinti susisiekimą kelių transportu“, 10-001-05-03-02 „Gerinti susisiekimą geležinkelių transportu“, 10-001-05-03-03 „Gerinti susisiekimą oro transportu“, 10-001-05-03-04 „Gerinti susisiekimą vandens transportu“
 - 6 tikslo 6.1 uždavinio „Didinti energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių dalį ir alternatyviųjų degalų vartojimą transporto sektoriuje, skatinti darnų įvairiarūšį judumą ir mažinti transporto sukiamą aplinkos taršą“ pažangos priemonės: 10-001-06-01-02 „Skatinti darnų judumą“ ir 10-002-06-01-03 (RE) „Skatinti darnų judumą miestuose“,
 - 8 tikslo 6 uždavinio „Gerinti viešojo valdymo institucijų teikiamų paslaugų kokybę, didinti jų prieinamumą ir patrauklumą“ pažangos priemonė 01-001-08-06-01 „Tobulinti administracinių ir viešųjų paslaugų kokybę, prieinamumą ir viešųjų paslaugų teikimą“.

6 pav. Kitų Plano tikslų uždaviniai, kurių tiesioginės priemonės prisideda prie 5 tikslo įgyvendinimo

Šaltinis: STRATA.

Tikslo konteksto konceptualizavimo vertinimas

Plano rengimo metu 2020 m., Lietuvoje buvo fiksuota **COVID-19 pandemijos pradžia**. 2020 m. kovo 16 d., įsigaliojo pirmasis karantinas, kuris šalyje tęsėsi iki 2020 m. birželio 17 d.. Pirmojo karantino metu (2020 m. kovo 16 d. – 2020 m. birželio 16 d.) buvo ribojamas gyventojų judėjimas per šalies sieną ir šalies viduje, ribojamas tam tikrų veiklų vykdymas, asmens sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas, vyko nuotolinis formalusis mokymas, įvestas privalomas veido kaukių dėvėjimas visiems vyresniems nei 6 metų asmenims. Antrasis karantinas šalyje paskelbtas 2020 m. lapkričio 4 d. (prasidėjęs 2020 m. lapkričio 7 d.), kuris tęsėsi iki 2021 m. birželio 30 d. (LR Vyriausybė 2020). COVID-19 pandemijos svarba įvardijama Plano įvadinėje, esamos situacijos bei atskirų tikslų (įskaitant 5 tikslą) problematikos dalyse. Kadangi Planas rengtas COVID-19 pandemijos pirmaisiais metais, todėl Plano rengimo metu nebuvo galimybės įvertinti COVID-19 pandemijos poveikio vidutiniu (iki 5 metų) ar ilguoju (iki 10 metų) laikotarpiu ir buvo vertintos COVID-19 sukeltos problemos pirmaisiais metais. Plano 5 tikslo preambulėje išskirtos COVID-19 pandemijos ir dėl jos įvesto karantino problemos apima sumažėjusį tarptautinių krovinių vežimą, keleivių vidinį ir išorinį judumą, išaugusį skaitmeninių sprendimų įvairiuose ūkio sektoriuose poreikį. Toliau vertinama kokią iš tikrųjų įtaką COVID-19 turėjo 5 tikslo sektoriams 2020 m. ir kaip į COVID-19 pandemijos įtaką buvo atsižvelgta rengiant 5 tikslo įgyvendinančius dokumentus (plėtros programas, pažangos priemones).

Plane paminėti **energetikos srities išorinės rizikos veiksniai** veikiantys ir susiejantys energetikos sistemų saugumą ir nepriklausomumą su šalies nacionaliniu saugumu buvo nepakitę ir deklaruoti Nacionalinio saugumo strategijoje (Lietuvos Respublikos Seimas, 2017). Konkrečiau, yra siejama ekonominė ir energetinė priklausomybė, ekonomikos ir ūkio pažeidžiamumas bei nesaugios branduolinės energetikos plėtojimas šalia Lietuvos Respublikos sienų. Antrosios (nesaugios branduolinės energetikos plėtojimas šalia Lietuvos Respublikos sienos) rizikos veiksniai, kuriais buvo siekiama neleisti patekti į Lietuvą elektros energijai iš trečiųjų šalių, kuriose veikia nesaugios branduolinės elektrinės (Energetikos ministerija, 2018), taip pat padarė įtaką Plano 5 tikslo ir 5.2 uždaviniui. Vertinant išorinį kontekstą, nepakankamai atspindėtas arba visai nepamintas anksčiau pasiektas progresas arba jau suplanuoti veiksniai 5.1 ir 5.2 uždavinių pasiekimui.

Plano rengimu metu (2020 m.) egzistavęs dėl pandemijos besikeičiantis kontekstas transporto sektoriuje nebuvo atspindėtas Plane. Vertinant 2020 m. veiklos duomenis **transporto sektoriuje**, galima matyti, kad Plano rengimo metu prognozuotas tarptautinių krovinių vežimo sumažėjimas siekė 4 proc. (transporto paslaugų eksportas 2020 m. palyginti su 2019 m.), tačiau bendras krovinių vežimas visų rūšių transportu augo 2,3 proc. Taip pat, augo krova jūrų uoste (3 proc.), krovinių gabenimas oro transportu (16 proc.), kurį lėmė specialiais reisais į Lietuvą gabenti dideli kiekiai medicinos priemonių. Keleivių vežimas visomis transporto rūšimis 2020 m. dėl pandemijos iš viso sumažėjo 36,8 proc. ir mažėjo keliaujančių visomis transporto rūšimis, išskyrus vidaus vandens transportą (įtakos turėjo padažnėjusios kelionės keltais tarp Klaipėdos ir Kuršių nerijos) (Susisiekimo ministerija, 2021).

Nors Plane nėra minimas, tačiau reikšmingą įtaką transporto sektoriaus išoriniam junglumui turėjo, Plano rengimo metu 2020 m. liepos mėn. priimtas **mobilumo paketas** – bendros taisyklės Europos Sąjungos šalyse dirbantiems vežėjams, kurių įsigaliojimui buvo skirtas pusantros metų pereinamasis laikotarpis (Lietuvos transporto saugos administracija, 2023). Mobilumo paketas apima vairuotojų poilsio, vairuotojų grįžimo į gyvenamą vietą, sienos kirtimo žymėjimo, vairuotojų komandiravimo, transporto priemonės sugrąžinimo į registracijos šalį ir kabotažo operacijų reglamentavimą. Taigi mobilumo paketas daro įtaką 5 tikslui įvardintam transporto išoriniam junglumui ir į mobilumo paketo įsigaliojimą turėtų būti atsižvelgiama rengiant Planą įgyvendinančius dokumentus.

Apibendrinant, 2022 m. rengiant 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos susisiekimo plėtros programą (toliau – Susisiekimo plėtros programą), kuria planuojamos 13 pažangos priemonių (12 iš jų prisideda prie 5.3 uždavinio įgyvendinimo), **programos pagrindime nėra vadovaujama aukščiau aprašyta 2020 m. egzistavusia išorine transporto sektoriaus problematika** (COVID-19 pandemija ir patvirtintu mobilumo paketu). Susisiekimo plėtros programos pagrindime dažnu atveju remiamasi 2019–2020 m. ar senesnių metų duomenimis, todėl kaip ir Plano rengimo metu, nėra galimybių tiksliai įvertinti 2020 m. išorės veiksnių mastą ir jų poveikį transporto sektoriui. Pavyzdžiui, Susisiekimo plėtros programos pagrindimo dalyje, vieno svarbiausių ir visą transporto sektorių apimančių rodiklių – Lietuvos transporto

infrastruktūros dedamoji pasaulio konkurencingumo indekso rodiklyje – yra naudojama 2019 m. reikšmė. Taip pat pagrindime dažnai remiamasi 2019 m. Europos Komisijos Lietuvos šalies ataskaita (Europos komisija, 2019). Žemesnio lygmens įgyvendinimo dokumentų (pažangos priemonių) pagrindimo aprašuose minimi išoriniai veiksniai turėję įtaką pažangos priemonių poreikiui: nepakankamas transporto sektoriaus finansavimas, didėjanti klimato kaitos įtaka keliams, statybinių medžiagų pabrangimas ir infliacija. Analizuojant pažangos priemonių alternatyvas vertinti esamos situacijos veiksniai turintys įtaką priemonės įgyvendinimui ir rezultatams: kintantys keleivių ir krovinių srautai ir srautų prognozės, kintanti geopolitinė situacija, COVID-19 pandemijos įtaka.

Vertinant 2020 m. veiklos duomenis **skaitmeninio junglumo** srityje, galima matyti, kad pagal 2020 m. Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksą (DESI) (Europos Komisija, 2020) Lietuva užėmė 14 vietą tarp ES valstybių narių. Lietuvos skaitmeninio junglumo infrastruktūros indekso (DESI subindeksas) duomenimis, 2020 m. Lietuva užėmė 19 vietą (2019 m. – 15) tarp ES valstybių narių, surinkusi 48,9 balo, kuris buvo žymesnis už ES vidurkį (50,1 balo). Šio DESI subindekso duomenimis, 2020 m. Lietuva 68 proc. namų ūkių Lietuvoje buvo užsisakę fiksuotojo plačiajuosčio ryšio paslaugą, kai ES vidurkis tuo metu siekė 78 proc. Pagal kitus DESI sritis Lietuvos santykiniai rezultatai buvo tokie: skaitmeninės viešosios paslaugos – 6 vieta (2019 m. – 7), skaitmeninių technologijų integracija – 10 vieta (2019 m. – 9), naudojimasis interneto paslaugomis – 13 vieta (2019 m. – 11), žmogiškasis kapitalas – 18 vieta (2019 m. – 19). Plane prie išorinių veiksnių, turėjusių įtaką pažangos priemonių poreikiui, priskirti COVID-19 pandemija, kuri paskatino „bekontaktį“ technologijų plėtrą, greitesnį perėjimą prie skaitmeninių sprendimų įvairiuose ūkio sektoriuose; interneto tinklų, paskirstymo platformų apkrova; išorinės aplinkos poveikis elektroninių ryšių infrastruktūrai. Planą įgyvendinančiuose dokumentuose minima, kad skaitmeninio junglumo gerinimas yra svarbus Lietuvos ir visos Europos Sąjungos tolesnio vystymosi ir plėtros prioritetas, todėl pažangos priemonės prisidės prie skaitmeninės atskirties mažinimo (dideli aprėpties ir skverbties skirtumai tarp miesto ir kaimo) ir naujų skaitmeninių technologijų diegimo, o COVID-19 pandemija įvardijama kaip viena iš priežasčių, kodėl šis procesas turėtų vykti sparčiau. Taip pat, šiuose dokumentuose nagrinėjami esamos situacijos veiksniai turintys įtaką priemonių įgyvendinimui ir rezultatams: kibernetinis saugumas, elektroninių ryšių infrastruktūros saugumas, nestabili geopolitinė situacija, gamtinės kliūtys radijo bangoms (pavyzdžiui, medžių lapai, stiprus vėjas). Daroma išvada, kad Planą įgyvendinančiuose dokumentuose atspindimas Plano rengimo metu egzistavęs išorinis kontekstas skaitmeninio junglumo srityje.

Apibendrinant transporto sektoriaus tikslo ir uždavinių įgyvendinimo dokumentus, juose nėra pakankamai išsamiai analizuojamas Plano rengimo metu egzistavusių išorinių veiksnių kontekstas, tačiau pažangos priemonių alternatyvų analizėse yra vertinamas priemonės rengimo metu buvusios išorinės situacijos poveikis konkrečios pažangos priemonės įgyvendinimui ir rezultatui. Tokiu būdu, dalyje pažangos priemonių išoriniai veiksniai veikiantys priemonių įgyvendinimą sutampa su išoriniais veiksniais egzistavusiais Plano rengimo metu.

Tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymas ir įvertinimas

Atsižvelgiant į tai, kad šioje vertinimo dalyje vertinamas veiklų sąryšis su sukuriama produktais, o ši informacija pateikiama pažangos priemonių aprašuose, todėl bus vertinamos tik vertinimo metu patvirtintos pažangos priemonės, tiesiogiai įgyvendinančios 5 tikslo uždavinius (dalinai uždavinį įgyvendinančių priemonių analizė pateikiama prie to uždavinio, kurį ta priemonė įgyvendina tiesiogiai). Bendrosios prielaidos ir rizikos darančios įtaką veiklos įgyvendinimui (finansavimas, veiklų planavimas, vėlavimai, kainų brangimas ir kt.) šiame skyriuje nėra vertinamos, darant prielaidą, kad veikla bus įgyvendinta. Vertinama ar veiklos įgyvendinimas sukurs suplanuotus produktus, matuojamus per produkto rodiklius. Taip pat, pažymėtina, kad šiame etape tikimybės yra vertinamos neatsižvelgiant į siektiną skaitinę reikšmę. Šiame etape yra verčiau vertinama, ar suplanuotos veiklos (ir poveiklės), produkto ir rezultato rodikliai yra iš esmės tinkami pasiekti uždavinio rodiklius (kurie yra svarbūs tikslo pasiekimui).

Vertinimo rezultatai (žr. **19 lentelę**) rodo, kad tikimybė sukurti norimus produktus (produkto rodiklius), pasiekti apibrėžtus rezultatus (rezultato rodiklius) ir prisidėti prie numatytų uždavinio rodiklių pasiekimo yra aukšta tik 5.1. uždavinio („Integruoti Lietuvos gamtinių dujų rinką į bendrą ES dujų rinką“) atveju. Be to, kitų

uždavinių (5.2. „Sujungti Lietuvos elektros energetikos sistemą su kontinentinės Europos elektros energetikos sistema darbui sinchroniniu režimu“, 5.3. „Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą“, 5.4. „Gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę“) **įgyvendinimo tikimybė buvo įvertinta kaip vidutinė**, nes jų įgyvendinimo grandyje, produkto, rezultato ar uždavinio rezultato lygmenyse, buvo nustatyti trūkumai, keliantys riziką šių uždavinių įgyvendinimui. Dažniausiai šiuose uždaviniuose nustatoma rizika buvo susijusi su galutinio patvirtintų veiklų sąrašo nebuvimo.

Apibendrinant vertinimo rezultatus, nors buvo nustatyta trūkumų, galinčių kelti riziką priemonių ir, atitinkamai, uždavinių įgyvendinimui, galima teigti, kad **tikimybė 5 tikslo uždaviniuose sukurti planuojamus produktus ir pasiekti rezultatus yra vertintina kaip vidutinė-aukšta**.

19 lentelė. 5 tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidos ir rizikos veiksniai

Plano 5 tikslo uždavinys	Tikimybė sukurti produktą*	Tikimybė pasiekti rezultatą*	Tikimybė pasiekti Uždavinio rodiklį*	Prielaidos ir rizikos veiksniai**
5.1. Integruoti Lietuvos gamtinių dujų rinką į bendrą ES dujų rinką	Aukšta	Aukšta	Aukšta	- Numatytos veiklos yra tinkamos siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius). Pažangos priemonių veiklos yra parinktos pagal gamtinių dujų tinklo technines charakteristikas ir Baltijos šalių energijos rinkų integravimo planą. - Rizika produkto rodikliams ir rezultatui kyla iš veiklose numatytų projektų rizikų. - Atkreiptinas dėmesys, kad uždavinio pažangos priemonėi 03-001-05-01-01 „Įgyvendinti dujotiekių jungčių statybos ir stiprinimo projektus“ numatytas rezultato rodiklis (AEI dujų kiekis sistemoje, TWh) nėra perkeltas į pažangos priemonės aprašą. Rodiklis neapibrėžia siekiamo rezultato, nėra veikiamas numatytų pažangos priemonės veiklų. Priemonės rezultato rodiklis „Gamtinių dujų importo kelių diversifikavimo (IRD) indeksas“ sutampa su uždavinio poveikio rodikliu, tačiau skiriasi siekiamos rodiklio reikšmės.
5.2. Sujungti Lietuvos elektros energetikos sistemą su kontinentinės Europos elektros energetikos sistema darbuo sinchroniniu režimu	Vidutinė	Vidutinė	Vidutinė	- Numatytos veiklos yra tinkamos siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius). Pažangos priemonė yra apibrėžta Sinchronizacijos įstatymu, veiklos parinktos pagal elektros tinklo technines charakteristikas ir Baltijos šalių energijos rinkų jungčių planą. - Atkreiptinas dėmesys, kad uždavinio poveikio rodiklis „Iš ES valstybių narių importuojamos elektros energijos dalis nuo bendro elektros energijos importo“ tiesiogiai neįtakojamas plėtros programos pažangos priemonės. Rodiklį teigiamai gali paveikti tiek elektros energijos importuojamos iš ES šalių kiekio padidėjimas, tiek bendras importuojamos elektros energijos kiekio sumažėjimas skatinant vietinę elektros generaciją. Atsižvelgiant į projekto etapiškumą ir kompleksiskumą, Lietuvos elektros energetikos sistemos sujungimas su Europos kontinentine sistema sinchroniniu režimu gali turėti netgi neigiamos įtakos numatytam poveikio rodikliui, kadangi sinchronizavimo tikslams bus rezervuoti esamos elektros jungties (LITPOL LINK) pajėgumai, o prekybai skirta jungtis (Harmony Link), tikėtina, dar nebus pastatyta (jungtį buvo planuojama pastatyti 2028 m., šiuo metu trasa keičiama ir perprojektuojama, todėl yra didelė tikimybė, kad jos pastatymas vėluos). - Taip pat pastebėtina, kad uždavinio pažangos priemonė 03-001-05-02-01 „Įgyvendinti Lietuvos elektros energetikos sistemos sinchronizacijos projektą“ iškelia tikslą įgyvendinti Lietuvos elektros energetikos sistemos sinchronizacijos projektą, kuris buvo pradėtas įgyvendinti dar iki pažangos priemonės suplanavimo, pažangos priemonės veiklose nėra sukonkrečinta projekto apimtis, veiklos.
5.3. Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą	Aukšta	Vidutinė	Vidutinė	- Numatytos veiklos yra tinkamos siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius), kadangi didžioji dalis pažangos priemonių veiklų yra tiesiogiai susijusios su produkto rodikliais. - Numatyti produktai (produkto rodikliai) yra dalinai tinkami siekiant apibrėžtų rezultatų (rezultato rodiklius). Atkreiptinas dėmesys, kad: - priemonės 10-001-05-03-01 „Gerinti susisiekimą kelių transportu“ pirmas rezultato rodiklis („TEN-T kelių tinklo dalis, atitinkanti ES reikalavimus TEN-T tinklo keliams, proc.“) gerinamas tik tuo atveju jei rekonstruojamiems TEN-T tinklo keliams taikomi ES reikalavimai (priemonės apraše taikomi LR statybas reglamentuojantys teisės aktai, bet priemonės pagrindime daroma prielaida, kad keliai atitiks ES reikalavimus); trečias rezultato rodiklis („Dėl patobulintos kelių infrastruktūros sutaupytas laikas“) gerinamas tik tuo atveju jei rekonstruoti ar išasfaltuoti keliai didina kelio važiuojamosios dalies maksimalaus greičio savybes ar kelio pralaidumą; ketvirtas rezultato rodiklis („Krašto kelių dalis, atitinkanti suminio kelio dangos būklės indekso (DBI) siektiną reikšmę, proc.“) gerinamas jei rekonstruoti ar išasfaltuoti keliai pasižymi aukštesne kelio dangos būkle. - priemonės 10-001-05-03-02 „Gerinti susisiekimą geležinkelių transportu“ vienintelės patvirtintos veiklos produkto rodiklis („Įdiegtos saugų eismą gerinančios ir aplinkosaugos priemonės geležinkeliuose“) platesnis nei rezultato rodiklis („Gyventojų, gyvenančių ir veikiančių triukšmo prevencijos zonose, dalis, kuriai sumažintas geležinkelių keliamas triukšmas, proc.“), todėl rezultato rodiklis gerinamas tik tuo atveju kai yra diegiamos triukšmo mažinimo aplinkosauginės priemonės ir jos diegiamos gyvenamosiose zonose. Kiti 3 priemonės produkto rodikliai, vertinimo metu, nebuvo siekiami priemonėje patvirtintomis veiklomis (ne visos veiklos buvo patvirtintos). - priemonės 10-001-05-03-03 „Gerinti susisiekimą oro transportu“ pirmas produkto rodiklis („Pastatytas naujas terminalas“), padidins maksimalų galimą aptarnauti keleivių skaičių Vilniaus oro uoste. Priemonė sudaro būtinas (oro uosto pralaidumo didinimas) sąlygas rezultato rodiklio („Lietuvos oro uostuose aptarnautų keleivių skaičius“) pasiekimui, tačiau savaime nėra pakankama, t. y. neužtikrina keleivių srauto didėjimo, kuris priklauso nuo skrydžių kryptų skaičiaus, aptarnavimo personalo darbo greičio, gyventojų noro ir galimybių keliauti, kelionės kainų, išorinių veiksnių (pavyzdžiui, kelionių ribojimų dėl pandemijos ar kitos priežasties) Priemonės tikimybė pasiekti rezultato rodiklį priklauso ir nuo kitų Plano tikslų, uždavinių – prie keleivių skaičiaus didėjimo prisideda Plano 1 tikslo 12 uždavinys „Didinti Lietuvos turizmo konkurencingumą“. Antras produkto rodiklis („Parengtas strateginių kryptų verslo planas“) sudaro prielaidas didinti šalies pasiekiamumą oro transportu (taigi ir keleivių skaičių), tačiau verslo plano parengimas savaime neužtikrina rezultato pasiekimo („Lietuvos oro uostuose aptarnautų keleivių skaičius“).

				- Priemonės 10-001-05-03-06 „Gerinti eismo saugą“ pirmas rezultato rodiklis („Panaikintų juodųjų dėmių dalis, proc.“) gerinamas per priemonės veiklą šalinančią juodąsias dėmes, tačiau nėra įrašytas produkto rodikliuose. Antras rezultato rodiklis („Eisme dalyvaujančių techniškai tvarkingų transporto priemonių dalis (privalomosios techninės apžiūros metu nustatytų techniškai tvarkingų transporto priemonių skaičius nuo visų į privalomąją techninę apžiūrą atvykusių transporto priemonių skaičius), proc.“) nėra gerinamas priemonės produkto rodikliais ar priemonės veiklomis. Trečias rezultato rodiklis („Įgyvendintų Lietuvos transporto saugos administracijos ir Transporto kompetencijos agentūros rekomendacijų dėl saugaus eismo gerinimo dalis, proc.“) priklauso nuo Lietuvos transporto saugos administracijos ir Transporto kompetencijos agentūros rekomendacijų tipo ir sutapimo su priemonės veiklomis, t. y. priemonės veiklos tiesiogiai nėra susietos su rekomendacijomis. - Priemonės 10-001-05-03-07 (RE) „Gerinti eismo saugą vietinės reikšmės keliuose ir gatvėse“ rezultato rodiklis („Panaikintos juodosios dėmės ar avaringos vietos vietinės reikšmės keliuose (gatvėse)“) įgyvendinamas tik tuo atveju, kai produkto rodiklio („Įdiegtos saugų eismą gerinančios priemonės vietinės reikšmės keliuose (gatvėse)“) siekiama veiklas įgyvendinant juodųjų dėmių vietose. • Numatyti rezultatai (rezultato rodikliai) dalinai tinkami siekiant apibrėžtų uždavinio (poveikio) rodiklių. Atkreiptinas dėmesys, kad: • priemonės 10-001-05-03-02 „Gerinti susisiekimą geležinkelių transportu“ apraše nėra nurodytas prisidėjimas prie 5.3 uždavinio poveikio rodiklių, todėl lieka uždavinio rodiklių, kurių neįgyvendina pažangos priemonės – rodikliai 5.3.2. Nutiesta europinės geležinkelio vėžės (pietų–šiaurės kryptimi su Vilniaus jungtimi) dalis ir 5.3.3. Elektrifikuotų geležinkelių dalis, palyginti su bendru geležinkelių ilgiu. • priemonės 10-001-05-03-03 „Gerinti susisiekimą oro transportu“ rezultato rodiklis („Lietuvos oro uostuose aptarnautų keleivių skaičius“) tiesiogiai neveikia poveikio rodiklio („Skrydžių kryptį iš Lietuvos oro uostų skaičius“), t. y. keleivių skaičiaus didėjimas neužtikrina skrydžių kryptį skaičiaus didėjimo. Priklausomybė priešinga – didesnis skrydžių kryptį skaičius sudaro sąlygas aptarnauti didesnį keleivių skaičių.
5.4. Gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę	Aukšta	Vidutinė	Vidutinė	• Numatytos veiklos yra tinkamos siekiant sukurti apibrėžtus produktus (produkto rodiklius), kadangi didžioji dalis pažangos priemonių veiklų yra tiesiogiai susijusios su produkto rodikliais. • Numatyti produktai (produkto rodikliai) yra didžiąja dalimi tinkami siekiant apibrėžtų rezultatų (rezultato rodiklius). Atkreiptinas dėmesys, kad: • Pažangos priemonė 10-001-05-04-01 „Didinti susisiekimo sistemos kuriamą vertę ir infrastruktūros panaudojimo efektyvumą“ neturi patvirtintų visų veiklų ir jos rezultato rodikliai nurodyti tik Susisiekimo plėtros programoje. Priemonės rezultato rodikliai gerinami tik tuo atveju, jei gauti analitinės veiklos rezultatai (produkto rodikliai „Parengta krovinių rinkų diversifikavimo galimybių studija“ ir „Atliktas susisiekimo inovacijų skatinimo socialinio- ekonominio poveikio įvertinimas“) ir įgyvendinti skaitmeniniai sprendimai (poveikio rodiklis „Pradėti įgyvendinti susisiekimo inovacijų skaitmeniniai sprendimai“) būtų pritaikyti įmonių veikloje. Atsižvelgiant į tai, tikimybė yra vertinama kaip vidutinė. • Pažangos priemonės 10-001-05-04-02 „Skatinti pažangių elektroninių ryšių technologijų ir naujos kartos ryšio tinklų (įskaitant 5G ryšį) plėtrą“ rezultato rodiklis „Magistralės („Via Baltica“ ir „Rail Baltica“) padengtos kokybišku, nepertraukiamu 5G ryšiu“ gerinamas per priemonės veiklą „Ryšio bokštų statyba ir šviesolaidinių kabelių linijų tiesimas (CEF2)“, o rezultato rodiklis „Parengtas ir patvirtintas elektroninių ryšių infrastruktūros vystymo visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje specialusis planas“ gerinamas per priemonės veiklą „Teritorijų planavimo dokumentų parengimas suplanuojant reikalingą elektroninių ryšių infrastruktūrą (ryšių bokštus) ir jai funkcionuoti reikalingą infrastruktūrą visoje valstybės teritorijoje“, nes nenumatyti produkto rodikliai. Kiti numatyti produktų rodikliai yra tinkami rezultato rodiklių gerinimui, tačiau tik tuo atveju, jei bus taikomi šiuolaikiniai techniniai sprendimai, išvengta naudojamos programinės įrangos sistemų sutrikimų ir užtikrintas jų patikimumas, atsižvelgta į socialinę ir ekonominę pažangą skatinančių objektų pokyčius, pastatyta infrastruktūra yra netinkama įrengti aktyvinę įrangą ir/ar pradėti teikti 5G ryšio paslaugas (VŠĮ „PLAČIAJUOSTIS INTERNETAS“, 2021, 2022). • Numatyti rezultatai (rezultato rodikliai) dalinai tinkami siekiant apibrėžtų uždavinio (poveikio) rodiklių. Atkreiptinas dėmesys, kad: • Pažangos priemonės 10-001-05-04-01 „Didinti susisiekimo sistemos kuriamą vertę ir infrastruktūros panaudojimo efektyvumą“ ir 10-001-05-04-02 „Skatinti pažangių elektroninių ryšių technologijų ir naujos kartos ryšio tinklų (įskaitant 5G ryšį) plėtrą“ tiesiogiai neveikia poveikio rodiklio „Keleivių vežimas visų rūšių viešuoju transportu“. Šio poveikio rodiklio gerinimui sąlygas turėtų sudaryti pažangos priemonė 10-001-06-01-02 „Skatinti darnų judumą“, kuri vertinimo metu nebuvo patvirtinta, ir pažangos priemonė 10-002-06-01-03 (RE) „Skatinti darnų judumą miestuose“.

Šaltinis: STRATA, remiantis LR ministerijų plėtros programomis ir pažangos priemonių pagrindimo aprašais.

Pastabos: Uždaviniai, veiklos, produkto ir rezultato rodikliai pateikti Priede. Lentelėje minimi produktai referuoja į pažangos priemonių produkto rodiklius, rezultatai į pažangos priemonių rezultato rodiklius. ***Aukšta tikimybė** - nėra pagrįstų abejonų, kad produktas bus sukurtas/ rezultatas bus pasiektas. ***Vidutinė tikimybė** - yra aktualų / tikėtinų rizikos veiksnių, kurie gali trukdyti sukurti produktą/ pasiekti rezultatą. Visgi, šie rizikos veiksniai sprendžiami.

Žema tikimybė** - esantys rizikos veiksniai yra labai tikėtini arba jau egzistuoja ir neišvengiamai veikia produkto sukūrimą / rezultato pasiekimą. *Pažymėtina**, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

2.3.2. Išvados ir rekomendacijos

Šiame poskyryje pateikiamos bendros 5 tikslo intervencijos logikos vertinimo išvados, rekomendacijos ir strateginiai siūlymai, parengti vadovaujantis poskyryje aukščiau pateiktu 5 tikslo intervencijos logikos vertinimu.

5 tikslo bendras intervencijos logikos vertinimas. Plano 5 tikslo intervencijos logikos grandį sudaro 4 uždaviniai, 11 pažangos priemonių, 22 veiklos ir 14 uždavinių rodikliai. Planuojama, kad šios intervencijos įgyvendinimas leis pasiekti 4 numatytus tikslo rodiklius ir tokiu būdu įgyvendinti Plano 5 tikslą. Siekiant įvertinti, ar ši intervencijos logika yra tinkama tikslo įgyvendinimui (t.y., ar nusako įtikinamą ir pagrįstą pokyčio priežastingumo seką), pirmiausia buvo apžvelgti 4 tikslo rodikliai ir įvertinta, ar (kuria) suplanuoti uždaviniai (tiesiogiai arba netiesiogiai) prisideda prie šių rodiklio pasiekimo. Toliau, atsižvelgiant į anksčiau pristatytas uždavinių įgyvendinimo tikimybes (žr. **19 lentelė**), buvo įvertintas intervencijos logikos tinkamumas tikslo rodiklių pasiekimui ir tikslo įgyvendinimui. Taip pat, šiame skyriuje yra pristatomi bendri intervencijos logikos trūkumai (apibendrinantys intervencijos logikos tinkamumo ir suderinamumo vertinimo rezultatus), galintys kelti iššūkius tikslo įgyvendinimui.

Vertinimo rezultatai (žr. **20 lentelė**) rodo, kad **bendra Plano 5 tikslo intervencijos logika yra tinkama pasiekti du (iš 4) tikslo rodiklius (5.1. ir 5.3.)**. Konkrečiau, šių uždavinių kontekste suplanuotos pažangos priemonės, veiklos, produkto, rezultato ir uždavinių rodikliai, bei įvertinta aukšta arba vidutinė jų įgyvendinimo tikimybė, sukuria tinkamą pagrindą šių tikslo rodiklių įgyvendinimui. Pastebėtina, kad šiuo atveju nėra vertinama siektina tikslo rodiklio skaitinė reikšmė, bet verčiau bendros intervencijos logikos tinkamumas siektinam poveikiui padaryti (atsižvelgiant į loginius ryšius).

Kita vertus, **bendra 5 tikslo intervencijos logika buvo įvertinta tik kaip iš dalies tinkama pasiekti du (iš keturių) tikslo rodiklius (5.2. ir 5.4.)**. Šis vertinamas grindžiamas nustatytais uždavinių, tiesiogiai veikiančių šiuos tikslo rodiklius, įgyvendinimo iššūkiais (žr. **19 lentelė**). Konkrečiau:

- **5.3. uždavinio** (*Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą*) atveju, pažangos priemonės tiesiogiai neprisideda prie šių uždavinio rodiklių įgyvendinimo: 5.3.2. (Nutiesta europinės geležinkelio vėžės (pietų–šiaurės kryptimi su Vilniaus jungtimi) dalis) ir 5.3.3. (Elektrifikuotų geležinkelių dalis, palyginti su bendru geležinkelių ilgiu).
 - **5.4. uždavinio** (*Gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę*) atveju, pažangos priemonės tiesiogiai neprisideda prie uždavinio rodiklio 5.4.1. (Keleivių vežimas visų rūšių viešuoju transportu) įgyvendinimo.
- Nepasiekus šių uždavinių rodiklių, 5.2. ir 5.4. tikslo rodiklių pasiekimas gali būti neįgyvendintas.

Apibendrinant vertinimo rezultatus, **bendra 5 tikslo intervencijos logika nusako pakankamai įtikinamą ir pagrįstą pokyčių priežastingumo seką** su šiomis išlygomis:

- **Planą įgyvendinantys dokumentai buvo rengiami praėjus reikšmingam laikotarpiui nuo paties Plano parengimo** (t.y., po 2020 m.). Konkrečiau, plėtros programos, pažangos priemonių aprašai buvo rengiami 2022–2023 m., dalis pažangos priemonių aprašų dar nebuvo parengti 2023 m. Šiuose dokumentuose yra atsižvelgiama į jų rengimo laikotarpį (t.y., 2022–2023 m.) egzistavusį kontekstą, kuris kiek skiriasi nuo 2020 m. konteksto (ypač atsižvelgiant į besibaigiančią COVID-19 pandemijos krizę). Tai sukelia riziką, kad pažangos priemonės buvo pritaikytos prie aktualios situacijos (2022–2023 m.), tačiau nesudarys sąlygų pasiekti Plano uždavinių rodiklių, kurie buvo suformuoti atsižvelgiant į aktualią situaciją Plano rengimo metu (2020 m.).
- **Intervencijos logika tarp veiklos, produkto, rezultato ir poveikio rodiklių dažnu atveju nėra nuosekli.** Pavyzdžiui, veikla tiesiogiai susijusi su produkto rodikliu ir rezultato rodikliu, tačiau produkto rodiklis nėra tiesiogiai susijęs su rezultato rodikliu (t.y. rezultato rodiklis bus pasiektas tik prie tam tikrų prielaidų, kurios pateikiamos veiklos pagrindime). Kai kuriais atvejais, pristatomas netgi atvirkščias ryšis: pasiektas uždavinio (poveikio) rodiklis įgyvendins priemonės rezultato rodiklį. Tai sukelia riziką, kad priemonės įgyvendinimo procese nebus laikomasi dalies prielaidų įvardintų planuojant priemonę, o tai kelia riziką rezultato ar poveikio rodiklių pasiekimui. Taip pat dėl nenuoseklios intervencijos logikos kyla rizika netinkamai įvertinti veiklos poveikį ir naudą, apsunkinti lėšų paskirstymą ir panaudojimą.
- **Atskirose priemonėse sudaromos būtinos sąlygos rezultato rodiklio pasiekimui, tačiau tos sąlygos savaime nėra pakankamos.** Pavyzdžiui, priemonės 10-001-05-03-03 „Gerinti susisiekimą oro transportu“ pirmas produkto rodiklis (Pastatytas naujas terminalas), sudaro prielaidas aptarnautų

keleivių skaičiaus augimui, tačiau keleivių srauto augimas priklauso nuo daugelio papildomų veiksnių (skrydžių kryptų skaičiaus, aptarnavimo personalo darbo greičio, gyventojų noro ir galimybių keliauti, kelionės kainų, išorinių veiksnių). Priemonės tikimybė pasiekti rezultato rodiklį priklauso ir nuo kitų Plano tikslų uždavinių – prie keleivių skaičiaus didėjimo prisideda Plano 1 tikslo 1.12. uždavinys (Didinti Lietuvos turizmo konkurencingumą).

- **Dalis priemonių neturi galutinio patvirtintų veiklų sąrašo, todėl neužtikrinamas jų pakankamumas uždavinio bei tikslo įgyvendinimui.** Pavyzdžiui, pažangos priemonėje 10-001-05-04-01 „Didinti susisiekimo sistemos kuriamą vertę ir infrastruktūros panaudojimo efektyvumą“ trūksta veiklų, užtikrinančių uždavinyje identifikuotų problemų eliminavimą.

20 lentelė. Plano 5 tikslo bendras intervencijos logikos vertinimas – intervencijos tinkamumas tikslo rodiklių pasiekimui

Plano 5 tikslo rodiklis	Intervencijos tinkamumas tikslo rodikliui pasiekti*	Komentaras (-ai)**
5.1. Energetinio saugumo koeficientas	<i>Tinkama</i>	• Du uždaviniai (5.1. ir 5.2.) gali daryti tiesioginę įtaką šio tikslo rodiklio pasiekimui. • Atsižvelgiant į tai, kad 5.1. uždavinys turi aukštą įgyvendinimo tikimybę, o 5.2. uždavinio įgyvendinimo tikimybė yra įvertinta kaip vidutinė, bendra intervencijos logika yra tinkama šiam tikslo rodikliui pasiekti. • Kita vertus, pastebėtina, kad tiek 5.1 uždavinys „Integruoti Lietuvos gamtinių dujų rinką į bendrą ES dujų rinką“, tiek 5.2 uždavinys „Sujungti Lietuvos elektros energetikos sistemą su kontinentinės Europos elektros energetikos sistema darbu sinchroniniu režimu“ įgyvendinimas priklauso nuo užsienio šalių, t. y. veikloms įgyvendinti reikia, kad atitinkamus darbus atliktų ir kaimyninės šalys (Lenkija ir Latvija).
5.2. Lietuvos vieta ES transporto infrastruktūros ir paslaugų švieslentėje	<i>Iš dalies tinkama</i>	• Du uždaviniai (5.3. ir 5.4.) gali daryti tiesioginę įtaką šio tikslo rodiklio pasiekimui. • Atsižvelgiant į tai, kad šių dviejų uždavinių įgyvendinimo tikimybė buvo įvertinta kaip vidutinė, intervencijos logika yra vertinama kaip iš dalies tinkama šiam tikslo rodikliui pasiekti. Konkrečiau: • 5.3. uždavinio (Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą) atveju, pažangos priemonės tiesiogiai neprisideda prie šių uždavinio rodiklių įgyvendinimo: 5.3.2. (Nutiesta europinės geležinkelio vėžės (pietų-šiaurės kryptimi su Vilniaus jungtimi) dalis) ir 5.3.3. (Elektrifikuotų geležinkelių dalis, palyginti su bendru geležinkelių ilgiu). • 5.4. uždavinio (Gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę) atveju, pažangos priemonės tiesiogiai neprisideda prie uždavinio rodiklio 5.4.1. (Keleivių vežimas visų rūšių viešuoju transportu) įgyvendinimo. Nepasiekus šių uždavinių rodiklių, tikslo rodiklio pasiekimas gali būti komplikuoatas.
5.3. Lietuvos skaitmeninio junglumo infrastruktūros indeksas (DESI subindeksas)	<i>Tinkama</i>	• Vienas uždavinys (5.4.) gali daryti tiesioginę įtaką šio tikslo rodiklio pasiekimui. • Nors 5.4. uždavinio įgyvendinimo tikimybė buvo įvertinta kaip vidutinė, nustatyti uždavinio trūkumai nėra aktualūs skaitmeninio junglumo gerinimo siekiui. Todėl, bendra intervencijos logika yra tinkama šiam tikslo rodikliui pasiekti.
5.4. Transporto paslaugų eksportas	<i>Iš dalies tinkama</i>	• Du uždaviniai (5.3. ir 5.4.) gali daryti tiesioginę įtaką šio tikslo rodiklio pasiekimui. • Atsižvelgiant į tai, kad šių dviejų uždavinių įgyvendinimo tikimybė buvo įvertinta kaip vidutinė, intervencijos logika yra vertinama kaip iš dalies tinkama šiam tikslo rodikliui pasiekti. Konkrečiau: • 5.3. uždavinio (Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą) atveju, pažangos priemonės tiesiogiai neprisideda prie šių uždavinio rodiklių įgyvendinimo: 5.3.2. (Nutiesta europinės geležinkelio vėžės (pietų-šiaurės kryptimi su Vilniaus jungtimi) dalis) ir 5.3.3. (Elektrifikuotų geležinkelių dalis, palyginti su bendru geležinkelių ilgiu). • 5.4. uždavinio (Gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę) atveju, pažangos priemonės tiesiogiai neprisideda prie uždavinio rodiklio 5.4.1. (Keleivių vežimas visų rūšių viešuoju transportu) įgyvendinimo. Nepasiekus šių uždavinių rodiklių, tikslo rodiklio pasiekimas gali būti komplikuoatas.

Šaltinis: STRATA.

Pastabos: ***Tinkama** – intervencijos logikoje esama šį tikslo rodiklį tiesiogiai ir netiesiogiai veikiančių uždavinių, kurių įgyvendinimo tikimybė yra aukšta. ***Iš dalies tinkama** – intervencijos logikoje esama šį tikslo rodiklį tiesiogiai ir netiesiogiai veikiančių uždavinių, tačiau kelios tikslo rodiklio probleminės sritys lieka nepadengtos ir/ar uždavinių įgyvendinimo tikimybė yra žema. ****Pažymėtina, kad vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).**

Lentelėje žemiau pateikiama pirminė rekomendacija 5 tikslui, parengta vadovaujantis 2.3. skyriuje pateikta intervencijos logikos analize ir vertinimu. Rekomendacijos ir strateginiai siūlymai bus pagal poreikį papildyti ir / ar atnaujinti įgyvendinus pilną Plano 5 tikslo vertinimą.

21 lentelė. 5 tikslo vertinimo rekomendacija

Rekomendacija	Veiksmai	Atsakinga institucija
Peržiūrėti 5.2 uždavinio rodiklį „Iš ES valstybių narių importuojamos elektros energijos dalis nuo bendro elektros energijos importo“ ir jo atsisakyti arba pakeisti tinkamesniu rodikliu.	Peržiūrėti 5.2 uždavinio poveikio rodiklį „Iš ES valstybių narių importuojamos elektros energijos dalis nuo bendro elektros energijos importo“, kadangi jis nėra tiesiogiai įgyvendinamas Energetikos plėtros programos pažangos priemonėmis. Įvertinus uždavinio reikalingumą, rekomenduojama šį rodiklį pakeisti arba jo atsisakyti.	ENMIN

Šaltinis: STRATA.

2.4. 7 TIKSLAS. Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį

2.4.1. Intervencijų logikos vertinimas

Šiame poskyryje pristatomas septintojo Plano tikslo „Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį“ (toliau – 7 tikslas) intervencijos logikos vertinimas. Vertinimas apima: 1) tikslo ir uždavinių atitikties vertinimą, 2) veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimą, 3) intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimą, 4) tikslo konteksto konceptualizavimo vertinimą ir 5) tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymą ir įvertinimą. Vertinimo išvados ir susijusios rekomendacijos bei strateginiai siūlymai pateikiami poskyryje žemiau.

Siekiant Plano 7 tikslo numatoma skatinti ekonominį regionų augimą ir gerinti gyvenimo kokybę, suteikiant didesnę viešųjų paslaugų prieinamumą ir darbo vietų pasiekiamumą. 7 tikslo apimtyje numatyti du uždaviniai, kuriems įgyvendinti 2022–2030 m. regionų plėtros programoje (LRV, 2022a) (toliau – Regionų plėtros programa) suplanuota po vieną VRM regioninę pažangos priemonę:

- **7.1. uždaviniui** „Stiprinti regionų ekonominį augimą, atsižvelgiant į jų potencialą“ – 01-004-07-01-01 (RE) „Paskatinti regionų, funkcinį zonų, savivaldybių ir miestų ekonominį augimą pasitelkiant jų turimus išteklius“ (VRM, 2023a);
- **7.2. uždaviniui** „Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems“ – 01-004-07-02-01 (RE) „Pagerinti viešųjų paslaugų prieinamumą, darbo vietų pasiekiamumą ir tam reikalingų išteklių naudojimo efektyvumą“ (VRM, 2023b).

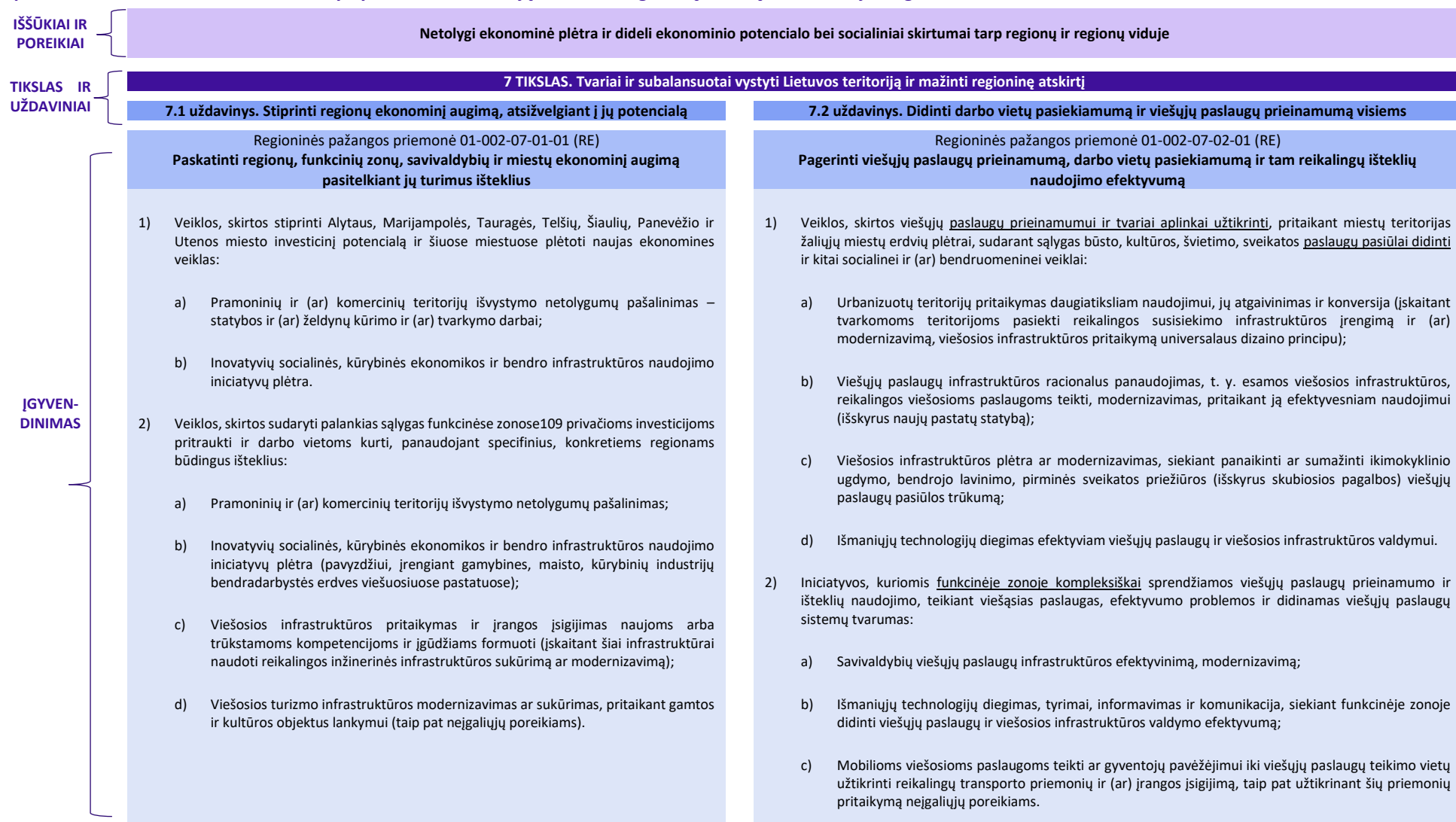
7 tikslo intervencijos logika. Plano 7 tikslo intervencijos logika (įskaitant tikslą, uždavinius, regionines pažangos priemones bei rodiklius) yra pateikta **7 pav.** Svarbu pažymėti, kad **7 tikslo intervencijos logikai įtaką daro šio tikslo planavimui ir įgyvendinimui būdingi ypatumai:**

- 7 tikslo regioninės pažangos priemonės finansuojamos 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos, patvirtintos 2022 m. rugpjūčio 3 d. Europos Komisijos įgyvendinimo sprendimu Nr. C(2022)5742 (redakcija 2023.06.05 Nr. C(2023) 3762) (EK, 2022) (toliau – Investicijų programa) lėšomis. Šis finansavimo mechanizmas lemia tai, kad 7 tikslo įgyvendinimo veiklos turi atitikti Investicijų programos penktojo prioriteto „Piliečiams artimesnė Lietuva“ uždavinių (5.1. „*Skatinti integruotą ir įtraukią socialinę, ekonominę ir aplinkosaugos plėtrą, puoselėti kultūrą, gamtos paveldą, darnų turizmą ir saugumą miestų teritorijose*“ ir 5.2. „*Skatinti integruotą ir įtraukią socialinę, ekonominę ir aplinkosaugos plėtrą vietos lygmeniu, puoselėti kultūrą, gamtos paveldą, darnų turizmą ir saugumą kitose nei miestų teritorijose*“) tinkamas finansuoti veiklas bei prisidėti prie Investicijų programos numatytų rodiklių. Be to, finansavimo šaltinis lemia ir papildomus reikalavimus, pavyzdžiui, įgyvendinant projektus prisidėti nuosavomis lėšomis.
- Intervencijos logika aprėpia du – nacionalinį ir regionų – lygmenis. 7 tikslo planavimas vykdomas:
 - nacionaliniu lygmeniu – Nacionalinių plėtros programų portfelio (Planas, Regionų plėtros programa) apimtyje, numatant siektinus uždavinius, regionines pažangos priemones, poveikio rodiklius;
 - regionų lygmeniu – rengiant regionų plėtros planus, juose numatant pažangos priemones ir veiklas, atliepiančias specifinius kiekvieno regiono poreikius. Šios priemonės ir veiklos taip pat turi atitikti nacionaliniu lygmeniu (Plane, Regionų plėtros programoje, Investicijų programoje) keliamas problemas, poreikius ir iššūkius, o numatytos veiklos – Investicijų programos (ir regioninių pažangos priemonių finansavimo gairių) nustatytas finansuotinas veiklas.

Toks programavimo lygmens kompleksiskumas formuoja glaudesnio tarpinstitucinio bendradarbiavimo poreikį skirtingais lygmenimis. Tarpministerinis bendradarbiavimas būtinas koordinuojant veiksmus, formuojant ir

derinant regionines pažangos priemones; ministerijų ir savivaldybių bendradarbiavimas – formuojant regionų plėtros planus, siekiant regioninių pažangos priemonių suderinamumo ir papildomumo; savivaldybių tarpusavio sutarimas – sprendžiant dėl funkcinių zonų, teikiant ir tobulinant viešąsias paslaugas ir kt.

7 pav. 7 tikslo „Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį“ intervencijos logika

¹⁰⁹ Funkcinė zona – dviejų ar daugiau savivaldybių tarybų bendru sutarimu formuojama Lietuvos Respublikos administracinių vienetų ribų nesaistoma vientisa teritorija, pasižyminti esamais ar kuriamais ekonominiais ir (arba) socialiniais ryšiais, skirta viešosioms paslaugoms bendrai teikti ir (arba) esamos ir (ar) būsimos viešosios infrastruktūros objektams bendrai steigti ir (ar) naudoti (LRS, 2000).

POVEIKIS

Uždavinio rodikliai

- Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų), proc.
- Gyventojų užimtumo lygis (15–64 m.) kiekviename regione, ne mažiau kaip, proc.
- Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), tenkanti vienam dirbančiajam per metus, tūkst. eurų
- Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), tenkanti vienam dirbančiajam per metus kiekviename regione, ne mažiau kaip, tūkst. eurų

Uždavinio rodikliai

- Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį, proc.
- Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį kiekviename regione ne daugiau kaip, proc.
- Viešojo transporto intensyvumas, tenkantis 1 tūkst. gyventojų
- Viešojo transporto intensyvumas, tenkantis 1 tūkst. gyventojų kiekviename regione ne mažiau kaip, koeficientas

NPP 7 tikslo poveikio rodikliai

- 7.1. Vidutinis BVP vienam gyventojui nuokrypis regionuose, palyginti su šalies BVP vienam gyventojui (to meto kainomis)
- 7.2. Bendrųjų namų ūkių pajamų (vienam namų ūkio nariui per mėnesį) vidutinis nuokrypis regionuose
- 7.3. Vidutinis gyvenimo kokybės indekso nuokrypis savivaldybėse, palyginti su savivaldybių gyvenimo kokybės indekso vidurkiu

Šaltinis: STRATA, remiantis Planu, Regionų plėtros programa, VRM 2023 m. veiklos planu ir atitinkamų regioninių pažangos priemonių finansavimo gairėmis.

Pastaba: Išsamesnė informacija apie uždavinius (įskaitant jų tikslus pavadinimus), regionines pažangos priemones, planuojamas veiklas bei veiksmus, regioninių pažangos priemonių produkto ir rezultato rodiklius, taip pat uždavinių rodiklius pateikta Priede.

Tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas

Šiame poskyryje pristatomas tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas, kurį sudaro dvi dalys (1) problemos pagrindimo vertinimas, (2) problematikos atspindėjimo uždaviniuose ir loginio ryšio tarp tikslo ir uždavinių vertinimas.

Problemų pagrindimas. Pagrindinė problema, kuria grindžiamas 7 tikslas – netolygi ekonominė plėtra ir dideli ekonominio augimo potencialo ir socialiniai skirtumai tarp regionų ir regionų viduje. Tvariai valstybės pažangai užtikrinti svarbus visų šalies regionų indėlis, todėl tolygios visų šalies regionų socialinės ir ekonominės plėtros siekis yra daugelio valstybių politinėse darbotvarkėse (Čiegis et al., 2020; EK, 2023b; OECD, 2012, 2023). Strateginio dešimtmečio Lietuvos tikslo – tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį – aktualumas Lietuvos pažangai grindžiamas įsisenėjusia problema – didele ir didėjančia Lietuvos regionų atskirtimi. Plane nurodyta, kad „pastaruosius du dešimtmečius augantys Lietuvos regionų skirtumai tampa vis didesniu viešojo valdymo iššūkiu“ (LRV, 2020). Plane regioniniai skirtumai išskirti kaip vienas iš penkių sisteminių iššūkių (kartu su menku ekonomikos produktyvumu, socialine atskirtimi ir nelygybe, švietimo kokybės ir ugdymo netolygumais, klimato kaita ir aplinkos būkle).

Plane didelis ir didėjantis regionų atotrūkis iliustruotas įvairių sričių (pridėtinės vertės, investicijų lygio, pajamų, kt.) rodikliais ir jų pokyčių, išskirti svarbiausi problemą gilinantys veiksniai, paaiškinant jų įtaką regionų plėtrai (LRV, 2020):

- Pajamų nelygybė ir investicijų stoka riboja darbo vietų kūrimą, vartojimą, perėjimą prie didesnio produktyvumo ir dar labiau didina atskirtį tarp regionų;
- Esamų regioninių centrų potencialas ir specializacija nebeatitinka gyventojų poreikių:
 - ribotas viešųjų paslaugų prieinamumas ir pasiekiamumas;
 - ribotas nuolatinėms kelionėms į darbą tinkamas viešasis transportas apsunkina įsidarbinimą, ypač pažeidžiamų gyventojų grupėms, ir regioninės darbo jėgos pritraukimą į miestus.

Būtinybė sutelkti pastangas 7 tikslo įgyvendinimui paremta ir prastėjančiais Lietuvos darnaus vystymosi tikslų – nelygybės mažinimo ir klimato kaitos poveikio švelninimo – pasiekimo rezultatų rodikliais. Šie didžiausi iššūkiai taip pat atitinka 7 tikslo problemą lauką.

Apibendrinant, remiantis Plane pateikta informacija, **7 tikslo problemos lauko – netolygi ekonominė plėtra ir dideli ekonominio augimo potencialo ir socialiniai skirtumai tarp regionų ir regionų viduje – pagrindimas yra išsamus ir aktualus** – aptariami problemą gilinantys veiksniai ir pateikiami pagrindžiantys duomenys.

Problematikos atspindėjimas uždaviniuose. Šioje dalyje pristatomas tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas, nurodoma, kaip 7 tikslo uždaviniai atspindi šio tikslo problemą lauką, atliepia Plane identifiкуotus iššūkius ir poreikius. Regionų plėtros programoje, kurioje detalizuotas regioninių pažangos priemonių, įskaitant 7 tikslo ir jo uždavinių, įgyvendinimas, išskirtos trys uždaviniais sprendžiamos regioninės plėtros problemos:

- Skirtingas regionų ekonominio augimo potencialas ir netolygi ekonomikos plėtra;
- Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis;
- Nepakankamai tvari aplinka, daranti neigiamą įtaką regionų patrauklumui.

Šių Regionų plėtros programoje įvardintų problemų visuma atspindi Plane identifiкуotą 7 tikslu spęstiną problemą (netolygi ekonominė plėtra ir dideli ekonominio augimo potencialo ir socialiniai skirtumai tarp regionų ir regionų viduje), o kiekviena iš jų grindžiama lyginant regionus tarpusavyje pagal konkrečių regionų ekonominį ir socialinį vystymąsi iliustruojančius (darbo rinkos, pridėtinės vertės, pajamų, investicijų lygio, kt.) rodiklius. Analizuojant problemas pateikiamas regionuose identifiкуotų tendencijų (pavyzdžiui, demografinių, darbo našumo augimo), specifinių savybių (pavyzdžiui, skirtingas tų pačių valstybės vykdomų investicijų poveikis) vertinimas, aptariami ateities iššūkiai ir poreikiai (pavyzdžiui, struktūrinių pokyčių, naujų kompetencijų ir įgūdžių). Todėl laikoma, kad Regionų plėtros programoje pristatytos **probleminės sritys, kurias atliepia 7.1. ir 7.2. uždaviniai, yra pagrįstos ir padengia visą Plane apibrėžtą problemą lauką.**

Problematikos atspindėjimas uždaviniuose. 7 tikslo uždavinių atitiktis tikslui vertinimas pateiktas žemiau (**22 lentelė**). Pastebėtina, kad Regionų plėtros programa skirta įgyvendinti Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatyme nustatytą nacionalinės regioninės politikos tikslą ir uždavinius. Atitinkamai, šie uždaviniai patenka ne tik į VRM, atsakingos už 7 tikslo įgyvendinimą, bet ir į kitų ministerijų kompetencijos lauką. Dėl šios priežasties 7 tikslo uždaviniai tiesiogiai prisideda prie dviejų – skirtingas regionų ekonominio augimo potencialas ir netolygi ekonomikos plėtra bei atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis – iš trijų Regionų plėtros programoje identifikuotų probleminių sričių sprendimo. Trečiąją probleminę sritį numatyta spręsti 6 tikslo uždaviniais ir per Plano darnaus vystymosi horizontaliojo principo¹¹⁰ taikymą 7 tikslu suplanuotose intervencijose, formuojant nelygybės mažinimui ir klimato kaitos švelninimui svarbias vertybes ir elgsenos pokyčius, ir veiklas orientuojant į klimato kaitos ir aplinkos būklės sisteminio iššūkio sprendimą. Be to, Regionų plėtros programoje numatyta, kad 7 tikslas įgyvendinamas per regionų plėtros planus, todėl siekiant prisidėti prie atotrūkio tarp regionų ir jų viduje mažinimo, šiuose planuose papildomai identifikuojamos konkrečiai teritorijai būdingos problemos, jų mastas, poreikiai ir iššūkiai (LRV, 2022a). Pagal Strateginio planavimo metodiką, regiono plėtros plane pateikiama atitinkamo regiono stiprybių, silpnųjų, galimybių ir grėsmių analizė.

Vertinimo rezultatai rodo, kad **7 tikslo uždaviniai atitinka Plane identifikuotą problemą, jų aprašymuose nustatytus pagrindinius iššūkius** ir iš dalies sprendžia Regionų plėtros programoje nustatytas problemas. Pastebėtina, kad kadangi 7 tikslas įgyvendinamas per Regionų plėtros programą, kuri apima visą regioninės plėtros problematiką Lietuvoje, **7 tikslo uždaviniai neaprepia visų regioninės atskirties problemą lemiančių veiksnių ir problemų. Jie, pagal atitinkamą viešojo valdymo sritį, sprendžiami ir kituose Plano tiksluose.** Atsižvelgiant į tai, ir laikantis prielaidos, kad bus sėkmingai įgyvendinamos kitos tolygiai regionų plėtrai aktualios intervencijos kituose Plano tiksluose, uždavinių įgyvendinimas yra pakankama sąlyga 7 tikslo įgyvendinimui.

22 lentelė. 7 tikslo ir uždavinių atitiktis vertinimo rezultatai

7 tikslo uždavinys	Uždavinių atitiktis Tikslui	Probleminio lauko apibrėžimas*	Komentaras (-ai)**
7.1. Stiprinti regionų ekonominį augimą, atsižvelgiant į jų potencialą	✓	<i>Pakankamas</i>	Uždavinio probleminis laukas (apimantis skirtingo regionų ekonominio augimo potencialo ir netolygios ekonomikos plėtros probleminę sritį) pakankamai tiksliai atliepia 7 tikslo problematiką. Plane akcentuojamas netolygus investicijų į regionus pritraukimas, dideli darbo rinkos tarpregioniniai skirtumai iš dalies susiformavę dėl nepakankamo darbo jėgos judumo, žemesnio išsilavinimo lygio kaimo vietovėse. Taip pat nagrinėjant skirtingų regionų ekonominį potencialą, konstatuojama, kad kartais jis nėra panaudojamas ir tai lemia nevienodą savivaldybių finansinį pajėgumą užtikrinti kokybiškas viešąsias paslaugas ir investicijoms patrauklią aplinką. Dėl šios priežasties vertintina, kad 7.1. uždavinio probleminis laukas pakankamai tiksliai atspindi šį Plane apibrėžtos problematikos aspektą.
7.2. Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems	✓	<i>Pakankamas</i>	Uždavinio probleminis laukas (apimantis atskiriems regionams būdingos didesnės skurdo rizikos ir socialinės atskirties probleminę sritį) pakankamai tiksliai atliepia 7 tikslo problematiką. Regionų skurdo rizikos ir socialinės atskirties problema Plane nagrinėjama aptariant išylančius iššūkius – ekonomiškai neaktyvių gyventojų būklės gerinimą (pavyzdžiui, apsirūpinimas socialiniu būstu), viešųjų paslaugų efektyvumą ir kokybę, viešojo transporto fragmentacijos mažinimą. Tai atliepia EK pastabas dėl netolygaus Lietuvos regionų vystymosi (EK, 2019, 2020). Dėl šios priežasties vertintina, kad 7.2. uždavinio probleminis laukas pakankamai tiksliai atspindi šį Plane apibrėžtos problematikos aspektą.

¹¹⁰ Darnaus vystymosi horizontalusis principas suprantamas kaip ekonominės, socialinės ir aplinkos sričių vystymosi integrali tarpusavio sąveika ir darna.

Šaltinis: STRATA, remiantis Planu, Regionų plėtros programa ir atitinkamų regioninių pažangos priemonių finansavimo gairėmis.
Pastabos: ***Pakankamas** – uždavinys pilnai padengia 7 tikslu numatytą probleminį lauką (gali pasitaikyti kelių su formuluotėmis susijusių netikslumų). ****Pažymėtina**, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

Veiklų atitikties Tikslui ir uždaviniams vertinimas

Šiame poskyryje pristatomas veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas, apimantis masto, kuriuo priemonės ir veiklos gali prisidėti prie siekiamų rezultatų, ir / ar poveikio pasireiškimo analizę. Kiekvienam 7 tikslo uždaviniui įgyvendinti numatyta regioninės pažangos priemonė apima po dvi veiklų grupes. **23 lentelėje** pristatomi šių regioninių pažangos priemonių ir veiklų atitikties (pakankamumo ir tinkamumo) 7 tikslui ir uždaviniams vertinimo rezultatai.

7 tikslo pavadinimo formuluotė – „Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį“ – suponuoja, kad šis tikslas apima visą regioninės plėtros problematiką ir sprendimo būdus. Vis dėlto, būtina pažymėti, kad **tikslo uždaviniai prisideda, bet nepadengia visos regioninės politikos įgyvendinimo. Dėl regioninės dimensijos horizontalumo ji patenka į daugelio ministerijų kompetencijos lauką**, todėl prie regioninės plėtros prisidedama ir kituose Plano tiksluose: Plane nurodyta, kad 7 tikslui „numatoma finansinė projekcija yra tik dalis visų regionų plėtrai skirtų investicijų. Likusi dalis suplanuota kituose Plano strateginiuose tiksluose“ (LRV, 2020). Platus tolygios regionų plėtros ir atskirties mažinimo veiksmų (švietimo, sveikatos paslaugų, susisiekimo, verslo plėtros, inovacijų, kt.) spektras patvirtina, kad 7 tikslo poveikio rodikliams svarbus sėkmingas kitų ministerijų darbas. Pavyzdžiui, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane „Naujos kartos Lietuva“ teigiama, kad „siekiant mažinti regioninius skirtumus, svarbios investicijos bei reformos švietimo, sveikatos ir socialinėje srityse viešųjų paslaugų prieinamumui ir jų kokybei užtikrinti“ (LRV, 2021).

Veiklų atitikties Tikslui ir uždaviniams vertinimo (**23 lentelė**) rezultatai rodo, kad nors numatytos veiklos yra **tinkamos 7 tikslo ir uždavinių įgyvendinimui, jose pastebimi trūkumai, galintys turėti įtakos veiklų pakankamumui tikslo ir uždavinių rezultatams pasiekti**. Pavyzdžiui, 7.1. uždaviniui įgyvendinti numatytos veiklos aprėpia dalį regiono ekonominiam augimui svarbių dedamųjų, t. y. infrastruktūrinis paruošimas ir geografinės vietos kokybė, tačiau veiklų žmogiškųjų išteklių stiprinimui, aukštai pridėtinei vertei kurti šių regioninių pažangos priemonių veiklose nėra numatyta. Realiam ekonominių tendencijų pokyčiui regione pasiekti taip pat būtinas žmogiškųjų išteklių stiprinimas ir produktyvumui palanki aplinka, todėl svarbus kitų viešojo valdymo sričių indėlis. 7.2. uždavinio atveju, veiklose tiesiogiai nėra atliepiamas darbo vietų pasiekiamumo (susiėkimo) dėmuo, įvardintas uždavinyje bei veikiantis kaip svarbi sąlyga abiejų 7 tikslo uždavinių įgyvendinimui. Be to, abiejų uždavinių įgyvendinimui numatyta parengti finansavimo Investicijų programos lėšomis sąlygas (regioninių pažangos priemonių gaires) ir teikti regionams ekspertinę ir metodinę pagalbą. Pažymėtina, kad šiuos trūkstamus elementus numatyta papildyti kitomis Plano intervencijomis: 7.1. uždavinio atveju – Investicijų programos pirmojo prioriteto „Pažangesnė Lietuva“ uždavinių veiklomis, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano investicijomis (LRV, 2021) bei Plano 3 tikslo 3.5. uždaviniu „Įdiegti efektyvią ir veiksmingą suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemą, siekiant asmens gebėjimų ir kvalifikacijos darnos su asmens, darbo rinkos ir aplinkos poreikiais“; 7.2. uždavinio atveju – Plano 5 tikslo, 5.3. uždavinio „Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą“ veiklomis. Visgi, vertinant Plano 7 tikslo apimtyje numatytų veiklų pakankamumą, matyti, kad tam tikrų veiklų trūkumas gali turėti neigiamos įtakos uždavinio ir tikslo rezultatų pasiekimui.

Taip pat pastebėtina, kad atsižvelgiant į 7 tikslo planavimo ir įgyvendinimo ypatumus, **išlieka tikimybė, kad dėl finansavimo šaltinio nustatytų veiklų apribojimų nebus pilnai užtikrintas regionų poreikių atliepimas**, o rengiant regionų plėtros planus – pažangos priemonių veiklos bus derinamos prie finansavimo šaltinį programuojančio dokumento. Šią prielaidą patiprina Strateginio planavimo metodikoje numatyta tvarka, pagal kurią savivaldybės turi ieškoti kitų sprendimo būdų ir finansavimo šaltinių aktualiai problemai spręsti, jei ji neturi sąsajų su Regionų plėtros programoje nustatytomis problemomis (LRV, 2022b). Tai gali lemti, kad nors veiklos ir bus vykdomos taip, kaip apibrėžta Investicijų programoje ir Plane, regionų poreikiai nebus pilnai atliepti ir, atitinkamai, regioniniai skirtumai išliks svarūs.

Apibendrinant, **7 tikslo apimtyje numatytos veiklos yra tinkamos** uždavinių ir 7 tikslo įgyvendinimui. Vis dėlto, atsižvelgiant į tam tikrų veiklų, pavyzdžiui, žmogiškųjų išteklių stiprinimui, našumo didinimui skirtų veiklų, trūkumą ir 7 tikslo planavimo ir įgyvendinimo ypatumus, **svarbu užtikrinti kitų intervencijų sėkmingą įgyvendinimą, siekiant valdyti potencialias rizikas, dėl būtinų veiklų pakankamumo 7 tikslo pasiekimui.**

23 lentelė. 7 tikslo veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas

7 tikslo uždavinys	Regioninė pažangos priemonė	Tinkamumo ir pakankamumo vertinimas*	Komentaras (-ai)**
7.1. Stiprinti regionų ekonominį augimą, atsižvelgiant į jų potencialą	01-004-07-01-01 (RE) Paskatinti regionų, funkcinų zonų, savivaldybių ir miestų ekonominį augimą pasitelkiant jų turimus išteklius	<i>Tinkama ir pakankama</i>	• Numatyta regioninė pažangos priemonė ir veiklos (1) skirtos stiprinti Alytaus, Marijampolės, Tauragės, Telšių, Šiaulių, Panevėžio ir Utenos miesto investicinį potencialą ir šiuose miestuose plėtoti naujas ekonomines veiklas, (2) skirtos sudaryti palankias sąlygas funkcinėse zonos privačioms investicijoms pritraukti ir darbo vietoms kurti, panaudojant specifinius, konkretiems regionams būdingus išteklius, (3) parengti teisės aktus, skirtus reglamentuoti Investicijų programos lėšų investavimo į viešųjų paslaugų prieinamumo užtikrinimą sąlygas, ir (4) metodinei ir ekspertinei pagalbai teikti regionų plėtros taryboms ir savivaldybėms rengiant teritorines strategijas ir regionų plėtros planų pažangos priemones yra tinkamos 7 tikslo rezultatams pasiekti. Numatytomis veiklomis siekiama paskatinti ekonominį augimą didinant teritorijų investicinį patrauklumą. Tam numatytos investicijos į tiesiogiai verslui, darbo vietų kūrimui pritaiktą infrastruktūrą (pramoninės, komercinės teritorijos, gamybinės, maisto, kūrybinių industrijų bendradarbystės erdvės) ir kompetencijų formavimą (<i>pavyzdžiui, numatyta veikla – „Viešosios infrastruktūros pritaikymas ir įrangos įsigijimas naujoms arba trūkstantoms kompetencijoms ir įgūdžiams formuoti“</i>), siekiant sudaryti sąlygas ekonominei veiklai vykdyti, plėsti bei mažinti šios veiklos neigiamą poveikį aplinkai. Priemonė siekiama investuoti į ekonominio potencialo stiprinimą, investicinio patrauklumo didinimą ir verslo aplinkos gerinimą, siekiant kurti naujas kokybiškas darbo vietas ir plėtoti aukštą pridėtinę vertę kuriančius verslus. Pažymėtina, kad 7.1. uždavinio (3) ir (4) veiklos atliepia 7 tikslo intervencijos logikos ypatumus, aptartus 3.3.1. poskyrio pradžioje: numatyta parengti regioninės pažangos priemonės finansavimo gaires, užtikrinant nacionalinio ir regioninio lygmens planavimo suderinamumą, taip pat prisidėti prie nacionalinio ir regioninio lygmens bendradarbiavimo, teikiant ekspertinę ir metodinę pagalbą regioninio planavimo etape. • Numatytos pažangos priemonės ir veiklos yra nepakankamos 7 tikslo ir 7.1. uždavinio rezultatams pasiekti, tačiau trūkstantys veiklos numatytos kitose intervencijose. Pastebėtina, kad 7.1. uždavinioje nėra numatytos investicijos į žmogiškąjį kapitalą regionuose, jų verslumo, verslo konkurencingumo bei kompetencijų stiprinimą. Gyvenimo kokybės indekso 2020 m. duomenimis, didžiausias atotrūkis tarp savivaldybių fiksuotas gyventojų verslumo ir verslo konkurencingumo srityje (vidutinis nuokrypis nuo subindekso vidurkio siekia 10 indekso punktų) (<i>Gyvenimo kokybės indeksas</i>, 2020). Visgi, šie uždavinio įgyvendinimo aspektai yra atliepami Investicijų programos pirmojo prioriteto „Pažangesnė Lietuva“ uždavinių veiklomis, pavyzdžiui, įgyvendinant Sumanios specializacijos strategiją Vidurio ir Vakarų Lietuvos regionuose, skatinant juose inovacijų, skaitmeninių kompetencijų plėtrą, verslo skaitmeninimą, ugdant verslui reikalingus įgūdžius, kt. Be to, Investicijų programos 1.3 uždavinio „Stiprinti tvarų MVĮ augimą bei konkurencingumą ir darbo vietų kūrimą MVĮ, be kita ko pasitelkiant gamybinės investicijas“ aprašyme tiesiogiai nurodoma, kad bus siekiama „sumažinti skirtumus tarp Sostinės ir kitų šalies regionų“ ir bus prisidedama prie penktojo prioriteto „Piliečiams artimesnė Lietuva“ uždavinių įgyvendinimo. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane taip pat numatyta intervencijų, prisidėsiančių prie žmogiškojo kapitalo stiprinimo regionuose. Komponente „Daugiau galimybių kiekvienam aktyviai kurti šalies gerovę“ numatyta investuoti į profesinio orientavimo sistemą darbo rinkos pasiūlai ir paklausai regionuose subalansuoti“ (LRV, 2021). Plane šiam profesinio orientavimo ir kvalifikacijos klausimui atliepami 3 tikslo 3.5. uždavinio „Įdiegti efektyvią ir veiksmingą suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemą, siekiant asmens gebėjimų ir kvalifikacijos darnos su asmens, darbo rinkos ir aplinkos poreikiais“.
7.2. Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems	01-004-07-02-01 (RE) Pagerinti viešųjų paslaugų prieinamumą, darbo vietų pasiekiamumą ir tam reikalingų išteklių naudojimo efektyvumą	<i>Tinkama ir pakankama</i>	• Numatyta regioninė pažangos priemonė ir veiklos (1) skirtos viešųjų paslaugų prieinamumui ir tvariai aplinkai užtikrinti, pritaikant miestų teritorijas žaliųjų miestų erdvių plėtrai, sudarant sąlygas būsto, kultūros, švietimo, sveikatos paslaugų pasiūlai didinti ir kitai socialinei ir (ar) bendruomeninei veiklai, (2) kuriomis funkcinėje zonoje kompleksiskai sprendžiamos viešųjų paslaugų prieinamumo ir išteklių naudojimo, teikiant viešąsias paslaugas, efektyvumo problemos ir didinamas viešųjų paslaugų sistemų tvarumas, (3) parengti teisės aktus, skirtus reglamentuoti Investicijų programos lėšų investavimo į palankių sąlygų privačioms investicijoms pritraukti ir darbo vietoms kurti sudarymą sąlygas, ir (4) metodinei ir ekspertinei pagalbai teikti regionų plėtros taryboms ir savivaldybėms rengiant teritorines strategijas ir regionų plėtros planų pažangos priemones yra tinkamos, bet nepakankamos 7 tikslo ir 7.2 uždavinio rezultatams pasiekti, tačiau trūkstantys veiklos numatytos kitose intervencijose. Numatytos veiklos atliepia EK rekomendacijas „kad didinti neturtingiausių regionų patrauklumą galėtų padėti geresnis kokybiškų viešųjų paslaugų prieinamumas ir susisiekimas“ (EK, 2019). Pažymėtina, kad 7.2. uždavinio (3) ir (4) veiklos atliepia 7 tikslo intervencijos logikos ypatumus, aptartus 3.3.1. poskyrio pradžioje: numatyta parengti regioninės pažangos priemonės finansavimo gaires, užtikrinant nacionalinio ir regioninio lygmens planavimo suderinamumą, taip pat prisidėti prie nacionalinio ir regioninio lygmens bendradarbiavimo, teikiant ekspertinę ir metodinę pagalbą regioninio planavimo etape.

			• Visgi pastebėtina, kad nors regioninės pažangos priemonės apimtyje numatytos veiklos atliepia viešųjų paslaugų kokybės ir prieinamumo dėmenį, priemonės pavadinime įvardintas darbo vietų pasiekiamumo dėmuo nėra detalizuotas. 7 tikslo planavimo dokumentuose kaip vienas iš regiono socialinę ir ekonominę atskirtį didinančių veiksmų įvardijamas menkas darbo jėgos mobilumas dėl viešojo transporto fragmentacijos. Viešojo transporto svarbą Lietuvos regioninei atskirtčiai mažinti akcentuoja EK (EK, 2023a). Junglumo valstybės viduje klausimas yra atliepiamas [AJ1] 5 Plano tikslo, 5.3. uždavinyje „Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą“. Įvertinus viešųjų paslaugų rūšių įvairovę, darbo vietų pasiekiamumas bus padidintas tik tuo atveju, jei savivaldybės įgyvendins projektus, susijusius su viešojo transporto paslaugų kokybės ir prieinamumo didinimu. Taip pat aktualu reikiamų duomenų apie viešąjį transportą pasiekiamumas, kokybė ir pilnumas. VRM 2022 m. veiklos ataskaitoje pažymėjo, kad pradinės rodiklių „Viešojo transporto intensyvumas, tenkantis 1 tūkst. gyventojų“ ir „Viešojo transporto intensyvumas, tenkantis 1 tūkst. gyventojų kiekviename regione ne mažiau kaip, koeficientas“ reikšmės jau ženkliai viršytos dėl rodiklio apskaičiavimui naudojamų duomenų apimties ir formos pokyčių – nebeskaičiuojama demografinė statistika 2,5 km gardelės lygiu; pilnesni VINTRA sistemos duomenys – įvykusių po Plano patvirtinimo (VRM, 2022). Remiantis 2022 m. Kurk Lietuvai parengtos ataskaitos duomenimis (Kurk Lietuvai, 2022) ir 2023 m. Lietuvos automobilių kelių direkcijos pranešimu (Atviras Seimas, 2023), Viešojo transporto kelionių duomenų informacinėje sistemoje (VINTRA) duomenų, naudojamų rodiklio „Viešojo transporto intensyvumas, tenkantis 1 tūkst. gyventojų, koeficientas“ apskaičiavimui, kaupimas turi trūkumų, pavyzdžiui, duomenys neatnaujinami, ne visos savivaldybės teikia duomenis. Atsižvelgiant į susidariusią padėtį, matyti, kad kyla rizika dėl netinkamo 7.2 uždavinio rodiklio matavimo.
--	--	--	--

Šaltinis: STRATA, remiantis Planu, Regionų plėtros programa ir regioninių pažangos priemonių finansavimo gairėmis.

Pastabos: * **Tinkama ir pakankama** – pažangos priemonės ir numatytos veiklos yra pakankamos ir tinkamos tikslui pasiekti. **Tinkama, bet nepakankama** – pažangos priemonės ir numatytos veiklos yra iš esmės tinkamos tikslui pasiekti, tačiau nėra pakankamos, kad uždavinio ir tikslo rodikliai būtų pasiekti. **Pažymėtina, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

Tikslo intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimas

Regionų plėtros programoje identifikuotos problemos – atskiriems regionams būdingos didesnės skurdo rizikos ir socialinės atskirties – sprendimui **kituose Plano tiksluose numatytos 7 tikslo uždavinių priemonės papildančios investicijos viešųjų paslaugų (visuomenės sveikatos ir ilgalaikės priežiūros paslaugų, švietimo ir ugdymo paslaugų) prieinamumui didinti, mažinant socialinę atskirtį ir skurdą bei gerinant gyvenimo kokybę.** Siekiant įgyvendinti regioninės politikos tikslus, numatyta 14 (12 ne 7 tikslo apimtyje) regioninių pažangos priemonių, prisidedančių prie regioninės plėtros ir, atitinkamai, 7 tikslo įgyvendinimo:

- 2 tikslo „Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį“ uždavinių priemonėmis: 09-003-02-02-11 (RE) „Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus“, 11-001-02-10-03 (RE) „Gerinti kokybiškų visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumą regionuose“, 11-002-02-11-02 (RE) „Užtikrinti ilgalaikės priežiūros paslaugų plėtrą“;
- 3 tikslo „Didinti švietimo įtrauktį ir veiksmingumą, siekiant atitikties asmens ir visuomenės poreikiams“ uždavinių priemonėmis: 12-003-03-01-23 (RE) „Padidinti ugdymo prieinamumą atskirtį patiriantiems vaikams“, 12-003-03-02-17 (RE) „Plėtoti įvairialypį švietimą vykdant visos dienos mokyklų veiklą“;
- 5 tikslo „Gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą“ uždavinio priemone 10-001-05-03-07 (RE) „Gerinti eismo saugą vietinės reikšmės keliuose ir gatvėse“;
- 6 tikslo „Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui“ uždavinių priemonėmis: 10-002-06-01-03 (RE) „Skatinti darnų judumą miestuose“, 02-001-06-07-02 (RE) „Didinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą“, 02-001-06-08-02 (RE) „Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje“, 02-001-06-08-03 (RE) „Sutvarkyti praeityje užterštas ir pažeistas teritorijas“, 02-001-06-10-01 (RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“, 02-001-06-11-02 (RE) „Stiprinti savivaldybių aplinkos oro monitoringą“.

Dauguma šių regioninių pažangos priemonių (įskaitant 7 tikslo regionines pažangos priemones) skirtos pažangai socialinėje (8 iš 14) ir klimato kaitos ir aplinkos srityje (5 iš 14). Pavyzdžiui, tiesiogiai Regionų plėtros programoje identifikuotą problemą – „Nepakankamai tvari aplinka, daranti neigiamą įtaką regionų patrauklumui“ – numatyta spręsti 6 tikslo – užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui) – uždaviniais ir priskirtomis klimato kaitos poveikį mažinančiomis ir aplinkos būklę gerinančiomis priemonėmis. Jos dera su 7 tikslo veiklų, finansuojamų Investicijų programos lėšomis, principinėmis nuostatomis dėl horizontalaus požiūrio į klimato kaitą, kai būtina vertinti visų projektų poveikį aplinkos būklei ir tvariam vystymuisi.

Taip pat pastebėtina, kad 7 tikslą papildo ir Investicijų programoje numatytos priemonės. Pavyzdžiui, Investicijų programos 1.3 uždavinio „Stiprinti tvarų MVĮ augimą bei konkurencingumą ir darbo vietų kūrimą MVĮ, be kita ko pasitelkiant gamybines investicijas“ aprašyme tiesiogiai nurodoma, kad bus siekiama „sumažinti skirtumus tarp Sostinės ir kitų šalies regionų“ ir bus prisidedama prie penktojo prioriteto „Piliečiams artimesnė Lietuva“ uždavinių įgyvendinimo. Numatoma „pagerinti sąlygas verslui kurtis ir augti VVL regione: skatinamas verslų pradedančiųjų SVV subjektų pre-akceleravimas, akceleravimas, inkubavimas ir plėtra, ypač finansinių šaltinių prieinamumas, ir trumpose vertės kūrimo grandinėse dalyvaujančių įmonių verslo procesų modernizavimas“ (EK, 2023a).

Vertinant tik skaitinę regioninių pažangos priemonių finansuojamų veiklų pasiūlą, matyti disbalansas tarp ekonominio ir socialinio konteksto gerinimo: didžioji dauguma skirta pastarajam. Vis dėlto, regionų ekonomikos plėtrai būtinos inovacijų ekosistemos stiprinimas numatytas Investicijų programoje, skiriant didesnę dalį paramos Vakarų ir Vidurio Lietuvos regionui. Planuojama, kad tikslingos investicijos pastiprins inovacijų diegimą regionų verslo įmonėse bei pritrauks kvalifikuotų darbuotojų į regionus, išvengiant Sostinės regiono konkurencijos. Kadangi inovacijų skatinimas vykdomas ne per regionines pažangos priemones, šiuo atveju regionų valdymo institucijų vaidmuo mažesnis, aktualus pačių verslų įsitraukimas, aktyvumas ir kompetencijos.

Vis dėlto, vietos valdžios iniciatyvumas ir inovatyvumas, domėjimasis inovacijomis galėtų taip pat skatinti regionų gyvybingumą, svarstant įvairias naujas idėjas regionams, pavyzdžiui, kurti startuolių regionus, pritraukiant technologijų kūrėjų ir stiprinant tarpsektorinį bendradarbiavimą (STRATA, 2023). 7 tikslo aprėptyje sutvarkyta, atnaujinta ar sukurta infrastruktūra siekiama sudaryti sąlygas ekonominei veiklai, todėl tokios intervencijos kaip inovacijų, verslumo skatinimas padės šią infrastruktūrą įveikinti, suformuos reikalingą žmogiškojo kapitalo, idėjų, technologijų pasiūlą ir sąlygas inovacijoms regionuose, t. y. prisidės prie regionų ekonominio augimo.

Apibendrinant, **7 tikslo intervencijos su kitomis Plano intervencijomis dera visų trijų Regionų plėtros programoje identifikuotų problemų aspektais.** Ekonominio regionų vystymosi prielaidas pastiprina tikslingos investicijos į regionų inovacijų ir darbo vietų kūrimo potencialą; viešųjų paslaugų prieinamumui didinti matyti daugelio sektorialių ministerijų pastangos: parengtos regioninės pažangos priemonės; tvaraus aplinkos vystymosi aspektas užtikrintas horizontaliai per visas Plano apimtyje vykdomas veiklas.

Tikslo konteksto konceptualizavimo vertinimas

Planuojant 7 tikslo uždavinius, įvardinti esminiai šiam tikslui įgyvendinti aktualūs veiksniai, formuojantys išorinį kontekstą, tačiau išsamiai jie nėra analizuojami. Pavyzdžiui, Plane 7 tikslo aprašyme akcentuojamas reikšmingas neigiamų demografinių tendencijų (Lietuvos visuomenės senėjimo, gyventojų skaičiaus mažėjimo) poveikis. Regionų plėtros programoje teigiama, kad Lietuvos gyventojų skaičiaus mažėjimas ir visuomenės senėjimas apsunkina efektyvų regioninių pažangos priemonių įgyvendinimą. Pripažįstant, kad regionų atsigavimas ir plėtra priklauso nuo darbo vietų kūrimo, investicijų pritraukimo, t. y. nuo ekonomiškai aktyvios visuomenės dalies regionuose, neigiamos demografinės tendencijos lemia didesnę socialinių ir sveikatos paslaugų poreikį ir riboja teigiamą regioninės politikos intervencijų poveikį, tačiau nėra detalizuojama, kaip numatoma j tai atsižvelgti. Aptariant regionų plėtros problemas pažymima, kad jų sprendimą apsunkina ir spartėjanti skaitmeninė transformacija, kurią paskatino ir Covid-19 pandemija. Paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę išskėlė papildomus iššūkius sprendžiant regioninius netolygumus dėl trūkstamos plačiajuosčio interneto infrastruktūros ir žemo dalies visuomenės skaitmeninio raštingumo. Taip pat naujus iššūkius kelia darbo procesų automatizavimas, klimato kaita: „skirtingos regionų ar visuomenės grupių galimybės pasinaudoti žaliosios ekonomikos, skaitmeninės transformacijos galimybėmis užprogramuoja tolesnį regionų ekonominių ir socialinių netolygumų didėjimą“ (LRV, 2022a).

Aprašytas išorinis kontekstas pilnai atliepia Plano 7 tikslo planavimo metu egzistavusias aplinkybes, kurias akcentuoja ir kitos tarptautinės organizacijos. EK Lietuvos šalies ataskaitose pažymėjo, kad gyventojų ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimas išlieka vienas esminių valstybės iššūkių, ypač apsunkinančių nuo sostinės nutolusių regionų padėtį, teikiant viešąsias paslaugas bei užtikrinant kokybišką viešąją infrastruktūrą (EK, 2019, 2020). 2019 m. pristatytas komunikatas „Europos žaliasis kursas“ ekonomikai transformuoti į modernią, klimatui neutralią ekonomiką, todėl numatyti pokyčiai sprendžiant klimato kaitos klausimus pagrįstai įvardinti kaip svarbus išorės veiksnys. Svarbiausius 7 tikslu įvardintus išorinio konteksto veiksnius atliepia 2020-2021 m. visame pasaulyje aktyviai nagrinėtos Covid-19 pandemijos, klimato kaitos, skaitmeninės transformacijos temos (OECD, 2021a, 2021b), pavyzdžiui, Europos investicijų banko vykdytos ES šalių savivaldybių apklausos duomenys rodo, kad klimato kaitos ir skaitmeninimo iššūkiai išlieka dėl nepakankamos infrastruktūros, o Covid-19 pandemija tik padidino reikalingų išteklių poreikį atnaujinti ir plėsti reikiamą infrastruktūrą (EIB, 2021).

Apibendrinant, **7 tikslo konteksto konceptualizavimas yra kokybiškas, pagrįstas ir aktualus.** Nepaisant to, pažymėtina, kad atskirų regionų situacija dėl įvardintų tendencijų gali skirtis, pavyzdžiui, dėl didesnio grįžtamosios emigracijos srauto, sėkmingų užsienio investicijų pritraukimo, todėl rengiant atskirų regionų plėtros planus gali būti atsižvelgiama į skirtingas regiono lygiu aktualaus išorinio konteksto sąlygas.

Tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymas ir įvertinimas

24 lentelėje žemiau pristatomi 7 tikslo uždavinių apimtyje suplanuotų priemonių ir jų veiklų produktų, rezultatų ir uždavinio lygio rezultatų priežastinių ryšių vertinimas bei išskirtos pagrindinės prielaidos ir priežastiniai ryšiai. Pastebėtina, kad:

- 7 tikslo įgyvendinančių regioninių pažangos priemonių finansavimo gairėse nustatyti siektini rodikliai atitinka Investicijų programos penktojo prioriteto „Piliečiams artimesnė Lietuva“ rodiklius. Dalis produkto rodiklių yra susiję su kiekybinių projektų, prisidedančių prie integruotų teritorinio vystymo strategijų įgyvendinimo, potencialių naudos gavėjų skaičiaus matavimu (pavyzdžiui, „Integruoti teritorinio vystymo projektai“, „Gyventojai, kuriems taikomi projektai, vykdomi pagal integruotas teritorinio vystymo programas“). Šių rodiklių pasiekimas tiesiogiai priklausys nuo numatytų veiklų vykdymo regionuose ir yra pagrįstas teritorinio vystymo strategijomis, kurios turėtų atspindėti vietos bendruomenių poreikius ir galimybes, todėl jų priežastiniai ryšiai laikomi tinkamais;
- Vertinimas **24 lentelėje** yra orientuotas į loginių / priežastinių ryšių tarp priemonių veiklų, produktų, rezultatų ir uždavinių rezultatų vertinimą. Tačiau, regioninių pažangos priemonių atveju, produktų ir rezultatų pasiekimus įtakos regioninėms pažangos priemonėms būdingi priemonių planavimo ir įgyvendinimo mechanizmai, pristatyti 1.1.1. skyriuje.

Vertinimo rezultatai (24 lentelėje) rodo, kad tikimybė sukurti norimus produktus (produkto rodiklius), pasiekti apibrėžtus rezultatus (rezultato rodiklius) ir numatytus uždavinio rodiklius 7 tikslo uždaviniuose yra aukšta. Suplanuotos veiklos bei rodikliai gerai dera tarpusavyje, priežastiniai ryšiai tarp 7 tikslo priemonių veiklų, produkto ir rezultato rodiklių ir uždavinių rezultatų yra logiški ir įtikinami. Pavyzdžiui, 7.1. uždavinio 01-004-07-01-01 (RE)¹¹¹ priemonės veikla „Pramoninių ir (ar) komercinių teritorijų išvystymo netolygumų pašalinimas“ tiesiogiai veda į produkto rodiklio „Atviros erdvės, sukurtos arba atkurtos miestų teritorijose“ sukūrimą, kuris sudaro prielaidas rezultato „Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei veiklai“ pasiekimui. Šis rezultatas turėtų turėti teigiamos įtakos uždavinio rezultatų rodikliams, pavyzdžiui, susijusiems, su gyventojų užimtumu.

Apibendrinant, 7 tikslo intervencijos logikos apimtyje, priežastingumo ryšiai tarp priemonių veiklų, produktų rezultatų ir uždavinio rezultatų yra tinkami ir logiški, leidžia pagrįstai tikėtis, kad numatyti produktai ir rezultatai bus sukurti.

¹¹¹ **01-004-07-01-01 (RE)** „Paskatinti regionų, funkcinių zonų, savivaldybių ir miestų ekonominį augimą pasitelkiant jų turimus išteklius“

24 lentelė. 7 tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidos ir rizikos veiksniai

NPP 7 tikslo uždavinys	1. Tikimybė* sukurti produktą	2. Tikimybė* pasiekti rezultatą	3. Tikimybė* pasiekti uždavinio rodiklį	Prielaidos ir rizikos veiksniai**
7.1. Stiprinti regionų ekonominį augimą, atsižvelgiant į jų potencialą	Aukšta	Aukšta	Aukšta	Numatytos veiklos (apimančios 1) veiklas, skirtas stiprinti Alytaus, Marijampolės, Tauragės, Telšių, Šiaulių, Panevėžio ir Utenos miesto investicinį potencialą ir šiuose miestuose plėtoti naujas ekonomines veiklas ir 2) veiklas, skirtas sudaryti palankias sąlygas funkcinėse zonose privačioms investicijoms pritraukti ir darbo vietoms kurti, panaudojant specifinius, konkreitiems regionams būdingus išteklius) yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus. Priemonėje 01-004-07-01-01 (RE)¹¹² numatytos veiklos ir veiksmai yra tiesiogiai nukreipti į produktų rodiklių pasiekimą. Pavyzdžiui, pramoninių ir (ar) komercinių teritorijų išvystymo netolygumų pašalinimas tiesiogiai prisideda prie produkto rodiklio „Atviros erdvės, sukurtos arba atkurtos miestų teritorijose pasiekimo“. Numatyti produktai yra tinkami pasiekti planuojamus rezultatus. Numatyti produktų rodikliai sudaro prielaidas priemonės rezultatų pasiekimui. Pavyzdžiui, produkto rodiklis „Atviros erdvės, sukurtos arba atkurtos miestų teritorijose“ sudaro prielaidą rezultato rodiklio „Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei veiklai“ pasiekimui. Numatyti rezultatai yra tinkami, siekiant užsibrėžtų uždavinio rodiklių. Priemonės rezultatai turėtų tiesiogiai ir netiesiogiai prisidėti prie uždavinio rezultatų pasiekimo, pavyzdžiui, sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei veiklai, turėtų daryti teigiamą poveikį gyventojų užimtumo lygiui, nes skatina ekonominę veiklą regionuose.
7.2. Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems	Aukšta	Aukšta	Aukšta	Numatytos veiklos (apimančios 1) veiklas, skirtas viešųjų paslaugų prieinamumui ir tvariai aplinkai užtikrinti, pritaikant miestų teritorijas žaliųjų miestų erdvių plėtrai, sudarant sąlygas būsto, kultūros, švietimo, sveikatos paslaugų pasiūlai didinti ir kitai socialinei ir (ar) bendruomeninei veiklai ir 2) iniciatyvas, kuriomis funkcinėje zonoje kompleksiskai sprendžiamos viešųjų paslaugų, kurių teikimas ar teikimo organizavimas pagal Vietos savivaldos įstatymą yra savivaldybės funkcija, prieinamumo ir išteklių naudojimo, teikiant viešąsias paslaugas, efektyvumo problemos ir didinamas viešųjų paslaugų sistemų tvarumas) yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus. Priemonėje 01-004-07-02-01 (RE)¹¹³ numatytos veiklos ir veiksmai yra tiesiogiai nukreipti į produktų rodiklių pasiekimą. Pavyzdžiui, urbanizuotų teritorijų pritaikymas daugiataksliam naudojimui, jų atgaivinimas ir konversija turėtų prisidėti prie produkto rodiklio „Atviros erdvės, sukurtos arba atkurtos miestų teritorijose“ pasiekimo. Numatyti produktai yra tinkami pasiekti planuojamus rezultatus. Pavyzdžiui, produkto rodiklis Atviros erdvės, sukurtos arba atkurtos miestų teritorijose tiesiogiai įtakos rezultato rodiklio „Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai“ pasiekimo ir kt. Numatyti rezultatai yra tinkami, siekiant užsibrėžtų uždavinio rodiklių. Priemonės rezultatai, pavyzdžiui, „Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai“, turi tik netiesiogines sąsajas su uždavinio rezultatais, pavyzdžiui,

¹¹² 01-004-07-01-01 (RE) „Paskatinti regionų, funkcinį zonų, savivaldybių ir miestų ekonominį augimą pasitelkiant jų turimus išteklius“

¹¹³ 01-004-07-02-01 (RE) „Pagerinti viešųjų paslaugų prieinamumą, darbo vietų pasiekiamumą ir tam reikalingų išteklių naudojimo efektyvumą“

				„Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį“). Nepaisant to, regioninės pažangos priemonės veiklos, per viešųjų paslaugų prieinamumo didinimą, turėtų prisidėti prie uždavinio rezultatų pasiekimo.
--	--	--	--	---

Šaltinis: STRATA, remiantis Planu, Regionų plėtros programa ir priemonių finansavimo gairėmis.

Pastabos: * **Aukšta tikimybė** - nėra pagrįstų abejonių, kad produktas bus sukurtas/ rezultatas bus pasiektas. **Pažymėtina, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

2.4.2. Išvados ir rekomendacijos

Šiame poskyryje pateikiamos bendros 7 tikslo intervencijos logikos vertinimo išvados, rekomendacijos ir strateginiai siūlymai, parengti vadovaujantis poskyryje aukščiau pateiktu 7 tikslo intervencijos logikos vertinimu.

7 tikslo bendras intervencijos logikos vertinimas. Plano 7 tikslo intervencijos logikos grandį sudaro du uždaviniai, dvi regioninės pažangos priemonės, keturios veiklų grupės, , septyni produkto ir penki rezultato rodikliai, aštuoni 7 tikslo uždavinių rezultato rodikliai. Planuojama, kad šios intervencijos įgyvendinimas leis pasiekti tris numatytus tikslo rodiklius ir tokiu būdu įgyvendinti 7 tikslą. Siekiant įvertinti, ar ši intervencijos logika yra tinkama 7 tikslo įgyvendinimui (t. y., ar nusako įtikinamą ir pagrįstą pokyčio priežastingumo seką), pirmiausia buvo apžvelgti trys 7 tikslo rodikliai ir buvo įvertinta, ar (kokie) suplanuoti uždaviniai (tiesiogiai arba netiesiogiai) prisideda prie šių rodiklių įgyvendinimo. Toliau, atsižvelgiant į anksčiau poskyriuose pateiktą analizę, buvo įvertintas intervencijos logikos tinkamumas 7 tikslo rodiklių pasiekimui ir 7 tikslo įgyvendinimui.

Vertinimo rezultatai (**25 lentelė**) rodo, kad planuojant 7 tikslo uždavinius bei jiems įgyvendinti skirtas regionines pažangos priemones, atsižvelgta į regioninės plėtros veiksmus, kurie daro įtaką regionų ekonominiam ir socialiniam gyvybingumui. Didžiausias dėmesys sutelktas į svarbią dedamąją – infrastruktūrą ir pasiekiamumą, tačiau tikslo aprėptyje beveik neskiriant dėmesio žmogiškojo kapitalo ir našumui palankios aplinkos tobulinimui. Visgi, šie regioninės plėtros aspektai atliepiami kituose Plano tiksluose, kaip pristatoma dalyje „Tikslo intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijos vertinimas“ aukščiau. Įvardinus investicijų stokos, viešųjų paslaugų netolygumo iššūkius, derinant prie Investicijų programos reikalavimų, numatytos atitinkamos veiklos, prisidedančios prie investicinio regionų patrauklumo ir gyvenimo kokybės gerinimo. Atitinkamai, **vertintina, kad bendra 7 tikslo intervencija yra tinkama 7 tikslo rodiklių pasiekimui. Visgi, pastebėtina, kad atsižvelgiant į 7 tikslo planavimo ir įgyvendinimo aspektus, svarbu užtikrinti planavimo metu naudotas prielaidas šių rodiklių pasiekimui.**

25 lentelė. 7 tikslo bendras intervencijos logikos vertinimas: intervencijos tinkamumas tikslo rodiklių pasiekimui

NPP 7 tikslo rodiklis	Intervencijos tinkamumas tikslo rodiklio pasiekimui*	Komentaras (-ai)**
7.1. Vidutinio BVP vienam gyventojui nuokrypis regionuose, palyginti su šalies BVP vienam gyventojui (to meto kainomis)	<i>Tinkama</i>	7 tikslo uždaviniai daro netiesioginę įtaką visų 7 tikslo rodiklių pasiekimui. Atsižvelgiant į tai, kad 7 tikslo uždaviniai vertinami kaip tinkami ir pakankami 7 tikslo pasiekimui, o priemonių produktų ir rezultatų bei uždavinio rezultatų pasiekimo tikimybė vertinama kaip aukšta, laikoma, kad 7 tikslo uždaviniai yra tinkami prisidėti prie 7 tikslo rodiklių pasiekimo. Visgi pastebėtina, kad 7 uždavinys apima tik dalį valstybės regioninės politikos įgyvendinimo bei pasižymi planavimo ir įgyvendinimo ypatumais, pristatytais 1.1.1. skyriaus įvade, todėl šis vertinimas grindžiamas prielaida, kad kitos regioninės politikos ir susijusios priemonės bei nacionalinis-regioninis bendradarbiavimas bus vykdomi sėkmingai.
7.2. Vidutinis gyvenimo kokybės indekso nuokrypis savivaldybėse, palyginti su savivaldybių gyvenimo kokybės indekso vidurkiu	<i>Tinkama</i>	- Priežastingumo ryšiui tarp 7 tikslo uždavinių rezultatų ir 7 tikslo rodiklių užtikrinti būtina įgyvendinti šias sąlygas: - Pakankamas naujų darbo vietų sukūrimo mastas dėl ekonominės veiklos plėtros sutvarkytose teritorijose. Be to, naujos darbo vietos turi atitikti darbo jėgos kvalifikaciją ir kompetencijas. Dažnai laisva darbo jėga neatitinka verslo poreikių, todėl sukūrus naujas darbo vietas dėl nepakankamos ir poreikių neatitinkančios žmogiškojo kapitalo pasiūlos regionuose išlieka rizika jų neužpildyti; - Sutvarkytose teritorijose vykdoma didesnės pridėtinės vertės ekonominė veikla. Nepaisant regionuose skatinamos inovacijų plėtros, dėl menko verslo susidomėjimo inovacijomis ir aukštosiomis technologijomis, žemas ekonominės veiklos darbo našumas gali didinti riziką nepasiekti pakankamo pridėtinės vertės augimo;

7.3. Bendrųjų namų ūkių pajamų (vienam namų ūkio nariui per mėnesį) vidutinis nuokrypis regionuose	<i>Tinkama</i>	○ Ekonominės veiklos ir jos sukurtos ekonominės ir socialinės pažangos regione tęstinumui užtikrinti reikalingas atnaujintos ar sukurtos infrastruktūros priežiūra ir finansinis išlaikymas (t. y. ilgiau nei Investicijų programos reikalavimas 5 metai). ○ Efektyvus institucinis bendradarbiavimas ir suderinti veiksmai dėl nacionalinių politikų (pavyzdžiui, švietimo, socialinės apsaugos, sveikatos, susisiekimo, kt.) gerinant gyvenimo kokybę regionuose; svarbus savivaldybių bendradarbiavimas dėl viešųjų paslaugų teikimo. Trūkstant lyderystės ar teisingo koordinavimo, veiksmų fragmentacija, vėlavimas gali neigiamai įtakoti siekiamą pažangą mažinant skurdo riziką ar socialinę atskirtį; ○ Teigiamos demografinės tendencijos regione užtikrintų pakankamą viešųjų paslaugų, darbo vietų paklausą. Tai reikalinga masto ekonomijos, paslaugų kokybės, investicijų pritraukimo sąlyga.
--	-----------------------	---

Šaltinis: STRATA, remiantis Planu, Regionų plėtros programa ir priemonių finansavimo gairėmis.

Pastabos: ***Tinkama** – intervencijos logikoje esama šį tikslo rodiklį tiesiogiai ir netiesiogiai veikiančių uždavinių, kurių įgyvendinimo tikimybė yra aukšta. ****Pažymėtina**, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

Lentelėje žemiau pateikiamos pirminė rekomendacija 7 tikslui, parengta vadovaujantis 2.4. skyriuje pateikta intervencijos logikos analize ir vertinimu. Rekomendacijos ir strateginiai siūlymai bus pagal poreikį papildyti ir / ar atnaujinti įgyvendinus pilną Plano 7 tikslo vertinimą.

Rekomendacija

26 lentelė. 7 tikslo vertinimo rekomendacija

Rekomendacija	Veiksmai	Atsakinga institucija
Peržiūrėti 7.2 uždavinio rodiklius „Viešojo transporto intensyvumas, tenkantis 1 tūkst. gyventojų“ ir „Viešojo transporto intensyvumas, tenkantis 1 tūkst. gyventojų kiekviename regione ne mažiau kaip, koeficientas“, jų matavimo vienetų skaičiavimo metodiką ir inicijuoti veiksmus, reikalingus užtikrinti tinkamų duomenų prieinamumą.	Atsižvelgiant į tai, kad rodiklį „Viešojo transporto intensyvumas, tenkantis 1 tūkst. gyventojų“ ir „Viešojo transporto intensyvumas, tenkantis 1 tūkst. gyventojų kiekviename regione ne mažiau kaip, koeficientas“ pradinės reikšmės jau ženkliai viršytos dėl šiems rodikliams apskaičiuoti reikalingų duomenų apimtys ir pobūdžio pokyčių (nebeskaičiuojama demografinė statistika 2,5 km gardelės lygiu; pilnesni VINTRA sistemos duomenys), įvykusių po Plano patvirtinimo, rekomenduojama peržiūrėti ir patikslinti rodiklių skaičiavimo metodiką ir, įvertinus šiems rodikliams apskaičiuoti reikalingų duomenų kaupimo trūkumus VINTRA sistemoje (žr. 23 lentelę), inicijuoti veiksmus, reikalingus užtikrinti tinkamų duomenų prieinamumą.	VRM, SM

Šaltinis: STRATA.

2.5. 8 TIKSLAS. Didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą

2.5.1. Intervencijos logikos vertinimas

Šiame poskyryje pristatomas aštuntojo Plano tikslo „Didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą“ (toliau – 8 tikslas) intervencijos logikos vertinimas. Vertinimas apima: 1) tikslo ir uždavinių atitikties vertinimą, 2) veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimą, 3) intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimą, 4) tikslo konteksto konceptualizavimo vertinimą ir 5) tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymą ir įvertinimą. Vertinimo išvados ir susijusios rekomendacijos bei strateginiai siūlymai pateikiami poskyryje žemiau.

Įgyvendinant Plano 8 tikslą siekiama atviros, veiksmingai veikiančios, visuomenės poreikius atliepiančios viešojo valdymo ir teisinės sistemos. Siekiant 8 tikslo, Plane numatyta įgyvendinti 7 uždavinius. Uždavinius numatyta įgyvendinti per 25 pažangos priemones, už kurių įgyvendinimą atsakingos 3 LR ministerijos¹¹⁴ ir kurių įgyvendinimo stebėsenai apibrėžti produkto ir rezultato rodikliai bei siektinos reikšmės. 8 tikslo ir jo uždavinių įgyvendinimo pažangai stebėti Plane numatyti 23 uždavinio ir 2 tikslo rodikliai (iš viso 27 rodikliai).

8 tikslo intervencijos logika. 8 tikslo intervencijos logika gali būti grindžiama Vidaus reikalų ministerijos (toliau – VRM) 2020 m. Viešojo sektoriaus ataskaitoje (VRM, 2020) pateiktu esamos viešojo valdymo situacijos vertinimu ir identifikuotomis pokyčių kryptimis. Pokyčiai siejami su (i) viešojo sektoriaus efektyvumo didinimu, (ii) viešojo sektoriaus gebėjimų stiprinimu ir potencialo atskleidimu, bei (iii) proveržio tobulinant viešąjį valdymą ir viešąjį administravimą pasiekimu, plačiai taikant geros valdysenos principus, išryškinant gero administravimo principų svarbą ir užtikrinant vienodą pagrindinių principų taikymą įstaigų santykiuose su visuomene (VRM, 2020).

Taip pat, šio tikslo intervencijos logika dalinai grindžiama ir Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 m. programoje (LRV, 2012) iškeltais tikslais, susijusias su viešojo valdymo tobulinimu trimis kryptimis, kuriais siekiama:

- užtikrinti viešojo valdymo procesų atvirumą ir paskatas aktyviam visuomenės dalyvavimui;
- užtikrinti visuomenės poreikius atitinkančių paslaugų teikimą;
- stiprinti strateginį mąstymą viešojo valdymo institucijose ir gerinti jų veiklos valdymą.

Apie tęstinių pokyčių poreikį, paremtu tobulintina viešojo sektoriaus įstaigų sistema, šių įstaigų valdymo gerinimu ir kompetencijos gryninimu, užsimenama ir 8 tikslo Plano aprašyme.

Plano 8 tikslo intervencijos logika (įskaitant problemą, tikslą, uždavinius, pažangos priemones bei poveikio rodiklius) yra pateikta **8 pav.** žemiau. 8 tikslo uždavinius, jiems įgyvendinti skirtas pažangos priemones ir poveikio rodiklius galima grupuoti į penkias temines sritis, kurias sudaro vienas ar daugiau uždavinių:

1. **Teisingumo sistemos efektyvumo ir veiksmingumo didinimas:**
 - 8.1. „Didinti teisingumo sistemos efektyvumą ir veiksmingumą“;
 - 8.2. „Didinti bausmių vykdymo sistemos efektyvumą“.
2. **Žmogiškųjų išteklių sistemos viešojo valdymo institucijose stiprinimas:**
 - 8.3. „Stiprinti žmogiškųjų išteklių sistemą viešojo valdymo institucijose“.
3. **Viešojo valdymo sistemos tobulinimas:**
 - 8.4. „Tobulinti viešojo valdymo sistemą, didinti jos efektyvumą ir atvirumą“;
 - 8.7. „Sukurti ir įgyvendinti veiksmingą regioninės politikos sistemą, sustiprinant regionų kompetencijas“.
4. **Viešųjų finansų ir valstybės turto valdymo ir panaudojimo efektyvumo didinimas:**
 - 8.5. „Didinti viešųjų finansų ir valstybės turto valdymo ir panaudojimo efektyvumą“.

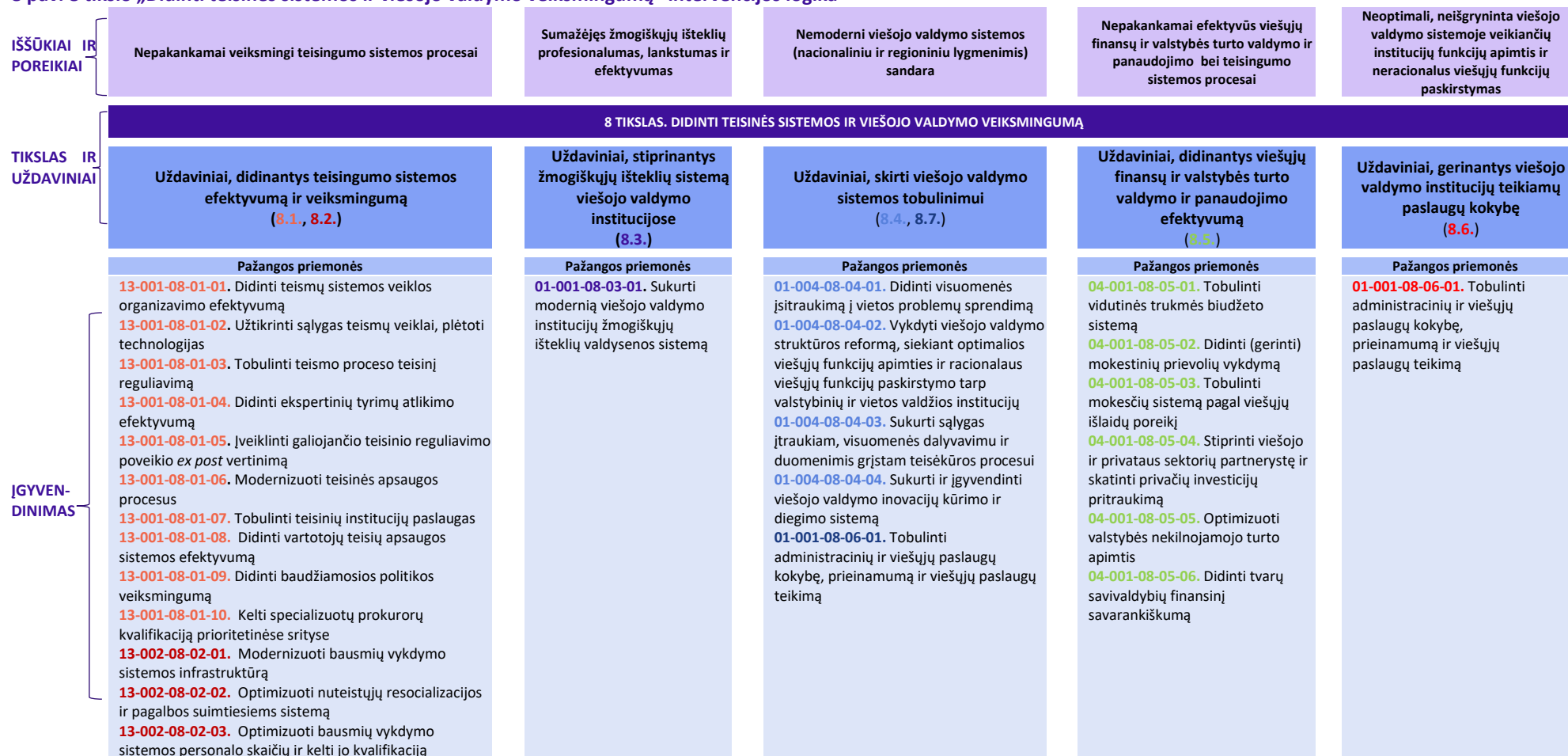
¹¹⁴ (1) LR vidaus reikalų ministerija, (2) LR teisingumo ministerija, (3) LR finansų ministerija

5. Viešojo valdymo institucijų teikiamų paslaugų kokybės gerinimas:

- 8.6. „Gerinti viešojo valdymo institucijų teikiamų paslaugų kokybę, jų prieinamumą ir patrauklumą“.

Pažymėtina, kad 8 tikslo 8.3. uždavinio „Stiprinti žmogiškųjų išteklių sistemą viešojo valdymo institucijose“ aprėptis yra horizontali žmogiškųjų išteklių gebėjimų aspektu, sudaranti prielaidas pasiekti visus Plano tikslus ir lemianti sėkmingą Plano įgyvendinimą, kadangi administraciniai gebėjimai yra tiesiogiai susiję su pajėgumais kokybiškai tobulinti viešosios politikos sritis.

8 pav. 8 tikslo „Didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą“ intervencijos logika

POVEIKIS

Uždavinių rodikliai	Uždavinių rodikliai	Uždavinių rodikliai	Uždavinių rodikliai	Uždavinių rodikliai
8.1.1. Gyventojų, kurie pasitiki teismais, dalis 8.1.2. Lietuvos laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų skaičius 100 tūkst. gyventojų 8.1.3. Didžiausias apylinkių teismų darbo krūvio nuokrypis nuo apylinkės teismų darbo krūvio vidurkio 8.1.4. Per 12 mėnesių nuo teismo nagrinėjimo pradžios įsiteisėjusių teismo sprendimų dėl sunkių ir labai sunkių nusikaltimų dalis 8.1.5. Vartotojų sąlygų indeksas 8.1.6. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos organizavime ir (ar) teikime dalyvaujančių subjektų ir paslaugų gavėjų, palankiai vertinančių sistemą, dalis 8.2.1. Asmenų, grįžusių į laisvės atėmimo vietas, dalies mažėjimas 8.2.2. Asmenų, per metus lygtinai paleistų iš laisvės atėmimo vietų, dalis, palyginti su bendru paleistų asmenų skaičiumi	8.3.1. Vadovavimo gebėjimų indeksas 8.3.2. Valstybės tarnautojų motyvacijos ir pasitenkinimo darbu indeksas	8.4.1. Gyventojų, pasitikinčių valstybės institucijomis ir įstaigomis, dalis 8.4.2. Gyventojų, per paskutinius 12 mėnesių dalyvavusių sprendžiant viešuosius vietos reikalus, dalis 8.4.3. Gyventojų, Per Plano įgyvendinimo laikotarpį valstybės kartu su savivaldybėmis atliekamų funkcijų, kurių vertinimai atlikti ir nustatyta, kuriuo lygiu jas atlikti efektyviausia, dalis 8.7.1. Regioninių paslaugų (savivaldybių viešųjų paslaugų funkcijų, kurių atlikimą kelios ar visos regiono savivaldybės organizuoja bendrai), teikiamų regione, skaičius	8.5.1. Pajamų iš mokesčių ir socialinio draudimo įmokų dalis nuo BVP 8.5.2. Investicijų ekonominės grąžos koeficientas 8.5.3. Vidutinės trukmės biudžeto valdysenos indeksas 8.5.4. Centralizuotai valdomo administracinės paskirties valstybės nekilojamojo turto ploto pokytis, palyginti su 2021 m. 8.5.5. Strateginio pajėgumo indeksas	8.6.1. Administracinių paslaugų teikimo ir aptarnavimo efektyvumo koeficientas 8.6.2. Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis 8.6.3. Savivaldybių viešųjų paslaugų, kurias teikia nevyriausybinių ir bendruomeninės organizacijos, dalis
Tikslo rodikliai	Tikslo rodikliai	Tikslo rodikliai	Tikslo rodikliai	Tikslo rodikliai
8.2. Teisės viršenybės indeksas	8.1. Valstybės tarnybos efektyvumo indeksas			

Šaltinis: STRATA, remiantis Planu, LR ministerijų plėtros programomis ir pažangos priemonių aprašais.

Pastaba: Plano 8 tikslo uždaviniai, pažangos priemonės ir rodikliai buvo sugrupuoti autorių, remiantis jų (uždavinių) bendra intervencijos sritimi. Schemoje pažangos priemonės bei uždavinių rodikliai yra siejami su konkrečiais uždaviniais (8.1. – 8.7.) pagal spalvinę priklausomybę. Išsamesnę informaciją apie uždavinius (įsk. jų tikslus pavadinimus), pažangos priemonės, planuojamas veiklas bei veiksmus, pažangos priemonių produkto ir rezultato rodiklius, taip pat uždavinių rodiklius žr. Priede.

Tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas

Šiame poskyryje pristatomas tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas, kurį sudaro dvi dalys (1) problemos pagrindimo vertinimas, (2) problematikos atspindėjimo uždaviniuose ir loginio ryšio tarp tikslo ir uždavinių vertinimas.

Problemų pagrindimas. 8 tikslo problematika Plane yra siejama su neigiamomis šalies demografinėmis tendencijomis, didėjančiais viešųjų paslaugų gavėjų lūkesčiais bei sparčia skaitmenine ir technologine plėtra. Šie procesai ir tendencijos kelia iššūkių ir formuoja poreikių viešajam sektoriui, susijusių su visuomenės poreikių atliepimu, tiekiamų paslaugų kokybe bei asmens saugumo ir teisių apsaugos užtikrinimu. Konkrečiai, Plane įvardijami šie pagrindiniai iššūkiai ir poreikiai:

- Nepakankamai veiksmingas ir kokybiškas teisingumo vykdymas, asmens teisių apsauga ir efektyvi teismų veikla;
- Nepakankamas viešojo valdymo efektyvumas ir kokybė;
- Nepakankamai efektyvi žmoniškųjų išteklių valdymo sistema, sektoriaus nepatrauklumas dirbti, silpna vadovų grandis, lyderystės stoka, kompetencijų, gebėjimų stygius;
- Nepakankama viešojo valdymo atskaitomybė ir nepakankamas visuomenės įtraukimas į sprendimų priėmimą;
- Nepakankamas kovos su korupcija įstatymų vykdymo užtikrinimas;
- Poreikis prognozavimui ir politikos stebėsenai sutelkti aktualius informacinius išteklius, o priimamus sprendimus grįsti esamojo laiko duomenų analize, faktais bei įrodymais.

8 tikslo probleminis laukas apima teisinės sistemos veiksmingumo ir viešojo valdymo efektyvumo klausimus, šių sistemų tobulinimo poreikis yra aptartas pakankamai išsamiai. Identifikuoti iššūkiai ir poreikiai atsispindi ir kituose strateginiuose dokumentuose: (1) XVIII Vyriausybės programoje (LRS, 2020) pripažįstamas problemų teisingumo ir teisėsaugos srityse egzistavimas bei viešojo sektoriaus inertiškas veikimas; (2) sumanus valdymas, skatinantis lyderystę, taip pat yra vienas iš Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“ iškeltų tikslų, kurio raidos prioritetuose akcentuota strategiškai pajėgios valdžios, atviro ir įgaliojimų suteikiančio bei visuomenės poreikius atitinkančio valdymo integralumo svarba. Taigi, teisingumo ir viešojo sektoriaus strateginės krypties sutaptis pagrindiniuose šalies strateginiuose dokumentuose akivaizdi.

Paminėtina, kad Plano aprašyme 8 tikslo problematika atspindima 2 rodiklių reikšmėmis pagal kurias konstatuojama, kad Lietuva atsilieka nuo ES šalių vidurkio, taigi, rodiklių atžvilgiu, tikslo problematika pagrindime sukonstruota iš esmės tik iš Lietuvos valstybės tarnybos efektyvumo ir korupcijos suvokimo įvertinimo tarptautiniame kontekste, nors korupcijos suvokimo indeksas nėra vienas iš tikslo rodiklių. Pasigendama platesnio teisinės sistemos problematikos išplėtojimo ir su tuo susijusio teisės viršenybės indekso, kuris yra vienas iš dviejų 8 tikslo rodiklių, aptarimo problemos pagrindime, kuris globalizacijos sąlygomis tampa iššūkiu kiekvienai valstybei ir yra tiesiogiai susijęs su siekiu veiksmingai ir kokybiškai vykdyti teisingumą, asmens teisių apsaugą ir efektyvią teismų veiklą.

Pažymėtina, kad problemos pagrindime taip pat ne tik stokojama bent minimalaus viešųjų finansų ir turto valdymo efektyvumo ir veiksmingos regioninės politikos sistemos sukūrimo aptarimo, nors šiuos uždavinius jungia loginis ryšys su tikslu, bet ir tikslo rodiklio, matuojančio viešųjų finansų ir valstybės turto valdymo ir panaudojimo efektyvumą. Šiuo aspektu 8 tikslo rodikliai nepadengia visų uždavinių, todėl nėra užtikrintas 8.5. („Didinti viešųjų finansų ir valstybės turto valdymo ir panaudojimo efektyvumą“) uždavinio pasiekimų matavimui skirtų rodiklių ir 8 tikslo rodiklių susietumas.

Apibendrinant, **8 tikslo problemos pagrindimas yra pakankamai išsamus**. Aptariama problematika – aktuali, yra loginis ryšys taip jos ir tinkamai identifikuotų iššūkių ir poreikių, kurie yra svarūs bei reikšmingi ne tik nacionaliniu, bet ir tarptautiniu mastu.

Problematikos atspindėjimas uždaviniuose. Išvardintų iššūkių ir poreikių atliepimas konceptualizuojamas per 7 tikslo uždavinius. **Vertinimo rezultatai (žr. 27 lentelė)** rodo, kad numatyti uždaviniai didžiąja dalimi tinkamai atspindi 8 tikslo apimtyje nustatytus iššūkius ir poreikius, padengia praktiškai visą tikslo probleminį lauką ir yra aktualūs Lietuvai bei tarptautiniu mastu.

Penki (8.1., 8.2., 8.3., 8.4. ir 8.5.) iš septynių 8 tikslo uždavinių pakankamai tiksliai apibrėžia probleminį lauką ir atspindi 8 tikslo apimtyje įvardintus iššūkius. Visų LR ministerijų plėtros programose apibrėžti uždavinių probleminiai laukai ir jų priežastys detalizuoja ir išplėtoja tikslo pagrindime įvardintas problemines sritis. Nepaisant to, šių uždavinių probleminiuose laukuose pasitaiko nedidelių trūkumų ar netikslumų, neturinčių svarios įtakos uždavinių esmei.

Likusių dviejų uždavinių (8.6. ir 8.7.) probleminis laukas nepilnai atliepia 8 tikslo problematiką:

- Pavyzdžiui, viešojo valdymo institucijų teikiamų paslaugų kokybės gerinimo aspektas paliestas netiesiogiai. Intervencijų logika apima paslaugų pasiekiamumo ir prieinamumo plėtrą elektroninėmis priemonėmis bei NVO ir (ar) privatus sektorius pakankamą įtraukimą į viešųjų paslaugų teikimą. Tačiau, siekiant proveržio, o ne tam tikro teigiamo poveikio, viešojo valdymo srityje būtina užtikrinti, kad pokyčiai būtų orientuoti į sisteminių problemų sprendimą, o ne į formalų nustatytų funkcijų vykdymą. VRM Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 m. programos įgyvendinimo 2019–2020 m. veiksmų plane (VRM, 2022) iškeltiems tikslams pasiekti nemaža dalis investicijų buvo krepiama į informacijos prieinamumo ir konsultavimosi priemonių plėtojimą ir gerinimą, vieno langelio principo diegimą, teikiamų paslaugų prieinamumo visuomenei didinimą, tačiau šios priemonės nebuvo pakankamos. Nors 8 tikslo intervencijos yra įvairesnės ir geriau suderintos nei minėtame veiksmų plane, tačiau aktualiu iššūkiu išlieka ne pilna apimtimi atliepami visuomenės lūkesčiai dėl teikiamų paslaugų kokybės.
- 8.7. uždavinio („Sukurti ir įgyvendinti veiksmingą regioninės politikos sistemą, sustiprinant regionų kompetencijas“) aprėptis (veiksminga regioninės politikos sistema) yra platesnė už uždavinio problematiką, nes apima ir tokius aspektus kaip regioninis planavimas, organizacinė politikos įgyvendinimo struktūra ir kt., todėl stokojama integralaus požiūrio į tvarų regionų vystymąsi. Taip pat šio uždavinio vienos problematikos nedengia jokia priemonė ir veikla.

Apibendrinant, esant išsamiai ir dengiančiai sritį probleminei analizei bei komponentams ir bendram intervencijų loginiam ryšiui tarp problemos ir iššūkių, pagrįsta manyti, kad numatytų **uždavinių įgyvendinimas gali būti pakankama sąlyga Plano 8 tikslo išpildymui**. Vis dėlto, siekiant didinti teisinės ir viešojo valdymo ekosistemų veiksmingumą, vykdant kompleksines reformas, svarbu dėmesį skirti ne tik kiekvienam šių ekosistemų elementui – paslaugoms, institucijoms, procesams ir žmogiškiesiems ištekliams – bet ir komponentų loginėms jungtims, ne fragmentuotam, o nuosekliam jų išpildymui bei tvariam įgyvendinimui.

27 lentelė. 8 tikslo ir uždavinių atitikties vertinimo rezultatai

8 tikslo uždavinys	Tikslo dalis / tematinė sritis					Probleminio lauko padengimas	Komentaras (-ai)
	Teisingumo sistemos efektyvumo ir veiksmingumo didinimas	Žmogiškųjų išteklių sistemos viešojo valdymo institucijose stiprinimas	Viešojo valdymo sistemos tobulinimas	Viešųjų finansų ir valstybės turto valdymo ir panaudojimo efektyvumo didinimas	Viešojo valdymo institucijų teikiamų paslaugų kokybės gerinimas		
8.1. Didinti teisingumo sistemos efektyvumą ir veiksmingumą	✓					Pakankamas	Uždavinio probleminis laukas yra pagrįstas ir apibrėžtas pakankamai tiksliai: 8 tikslo ir 8.1 uždavinio probleminis teisingumo tematinės srities laukas yra pagrįstai įvardijamas tikslo aprašyme kaip viena iš esminių sąlygų, užtikrinančių piliečių pasitikėjimą valstybe ir viešuoju sektoriumi, nes teisė į teisingumą priskiriama svarbiausioms žmogaus teisėms, tačiau valstybiniai auditoriai akcentuoja būtinybę priimti sprendimus, siekiant kryptingiau organizuoti teismų sistemos veiksmingumo didinimą (Valstybės kontrolė, 2020). - Nors 8 tikslo aprašyme uždavinio problematikai skiriama nedaug dėmesio, tačiau plėtros programoje, kuri skirta uždaviniui įgyvendinti, uždavinio problematika plati, išsami ir detali. - Uždavinio pagrindime problematika (nepagrįsta įrodymais teisėkūra) pristatoma pakankamai detalai, nors šios problematikos pasigendama tikslo aprašyme. - Tikslo aprašyme yra minima kovos su korupcija reikšmė, tačiau korupcijos prevencijos priemonės nenumatytos nei 8.1., nei kitose tikslo uždaviniuose.
8.2. Didinti baudmių vykdymo sistemos efektyvumą	✓					Pakankamas	Uždavinio probleminis laukas yra pagrįstas ir apibrėžtas pakankamai tiksliai: - Nors 8 tikslo aprašyme uždavinio problematikai neskiriama daug dėmesio, tačiau plėtros programoje, kuri skirta uždaviniui įgyvendinti, uždavinio problematika plati, išsami ir detalizuota. 8 tikslo ir 8.2 uždavinio priemonės atspindi visas uždavinio pagrindime įvardintas problemines sritis ir atitinkamai tikslines grupes bei turi tiesioginį ryšį su uždavinio rodikliais.
8.3. Stiprinti žmogiškųjų išteklių sistemą viešojo valdymo institucijose		✓				Pakankamas	Uždavinio probleminis laukas yra pagrįstas ir apibrėžtas pakankamai tiksliai: 8 tikslo ir 8.3. uždavinio probleminis laukas yra svarbus, siejami pokyčiai (aukštesnysis valstybės tarnybos institutas, vertybėmis grindžiama kultūra, kvalifikacija ir pan.) yra rekomenduojami ir tarptautinių organizacijų (EBPO, 2019), taip pat teigiamai įvertinti valstybinių auditorių, kurie įžvelgia atliktų viešojo administravimo efektyvumo auditų rezultatų realizavimo galimybes Valstybės tarnybos pertvarkos tiksluose (Valstybės kontrolė, 2022). - Uždavinio problematikai skiriama daug dėmesio tiek 8 tikslo aprašyme, tiek ir plėtros programoje, kuri skirta uždaviniui įgyvendinti; uždavinio problematika plati, detalizuota ir pagrįsta. - Visgi pastebėtina, kad 8 tikslo aprašyme minimas poreikis prognozavimui ir politikos stebėsenai sutelkti aktualius informacinius išteklius, uždavinio problematikoje neatsispindi.
8.4. Tobulinti viešojo valdymo sistemą, didinti jos efektyvumą ir atvirumą			✓			Pakankamas	Uždavinio probleminis laukas yra pagrįstas ir apibrėžtas pakankamai tiksliai: 8 tikslo ir 8.4 uždavinio probleminis laukas tinkamai atspindi šalies situaciją, susijusią su nepakankamu viešojo valdymo efektyvumo ir keliama kokybės iššūkiais. Apsispręsti dėl šalies konkretaus viešojo sektoriaus identiteto, jam keliamų tikslų bei jo veikimo ribų nustatymo buvo rekomenduota ir Viešojo sektoriaus ataskaitoje (VRM, 2020). - Visgi pastebėtina, kad viena iš priežasčių, kuria grindžiama uždavinio problematika (2 problema – „Neužtikrinamas iniciatyvų, skirtų institucinės ir funkcinės sąrangos tobulinimui, tęstinumas pasibaigus politiniam ciklui“) – turi ribotą ryšį su uždavinio rodikliais.

						- Pažymėtina, kad uždavinio probleminis laukas daugiausiai apibrėžiamas tik Lietuvos kontekste, pateikiama nedaug tarptautinių organizacijų ir pažangių valstybių patirties, praktikos bei rekomendacijų ir informacijos apie svarbiausius uždaviniu siekiamų pokyčių aspektus. Taip pat, uždavinio problematikoje neskiriamas dėmesys administracinės naštos mažinimui, nors ir ši problema įvardijama 8 tikslo apraše. - Akcentuotina, kad viešojo valdymo efektyvumo didinimas turi turėti sąsajas su šalies biudžeto programų vertinimų rezultatais (Viešojo sektoriaus ataskaita, 2020), kurių probleminio lauko apibrėžime nėra. - Pažymėtina, kad uždavinio problematikoje neskiriamas dėmesys administracinės naštos mažinimui, nors ir ši problematika įvardijama 8 tikslo problematikoje.
8.5. Didinti viešųjų finansų ir valstybės turto valdymo ir panaudojimo efektyvumą			✓		<i>Pakankamas</i>	Uždavinio probleminis laukas yra pagrįstas ir apibrėžtas pakankamai tiksliai: - Nors 8 tikslo aprašyme uždavinio problematikai praktiškai neskiriama dėmesio, tačiau plėtos programoje, kuri skirta uždaviniui įgyvendinti, uždavinio problematika išsami ir detalizuota (išskyrus 5 problemą, kuri pateikiama pakankamai glaustai, bet aiškiai). - Vis dėlto, pastebėtina, kad 8 tikslo pažangos uždavinio aprašyme kai kurios veiklos yra abstrakčios (pavyzdžiui, tobulinti atsakingų darbuotojų kompetencijas), tačiau plėtos programoje 8.5 uždavinio probleminis laukas atskleistas tinkamai.
8.6. Gerinti viešojo valdymo institucijų teikiamų paslaugų kokybę, jų prieinamumą ir patrauklumą				✓	<i>Iš dalies pakankamas</i>	Uždavinio probleminis laukas yra iš dalies pakankamas: 8 tikslo ir 8.6. uždavinio probleminis laukas atspindi esamą situaciją dėl būtinybės gerinti teikiamų paslaugų kokybę ir prieinamumą, nes profesionaliai bei efektyviai teikiamos ir atliepiančios viešosios paslaugos daro teigiamą įtaką visuomenės pasitikėjimui viešuoju sektoriumi ir kokybiškų paslaugų gavimui (Valstybės kontrolė, 2022). Tarptautinės organizacijos taip pat rekomenduoja užtikrinti visa apimančios ir saugios viešosios paslaugos teikimą bei sukurti iniciatyvą ir novatorišką viešąją paslaugą, kuri atlieptų ilgalaikes perspektyvas (EBPO, 2019). - Visgi pastebėtina, kad uždavinio problematikoje neskiriamas dėmesys teikiamų paslaugų patrauklumui didinti, apsiribojama tik elektroninių paslaugų plėtra, nors ši problematika įvardijama 8 tikslo aprašyme ir uždavinio pagrindime. Taip pat uždavinio problematikoje neatsigręžiama į administracinės naštos mažinimą paslaugų gavėjams, nors tai ir užkoduota tikslu.
8.7. Sukurti ir įgyvendinti veiksmingą regioninės politikos sistemą, sustiprinant regionų kompetencijas			✓		<i>Iš dalies pakankamas</i>	Uždavinio probleminis laukas yra iš dalies pakankamas: 8 tikslo ir 8.7 uždavinio probleminis laukas yra aktualus Lietuvai: didėjantys regionų ekonominiai skirtumai, prastėjanti kaimų ir miestelių demografinė padėtis bei netolygus regionų vystymasis laikytini vienais iš svarbiausių iššūkių (Daugirdas ir kt., 2019), kurių sprendimams reikia sutelktų kompleksinių ir individualizuotų sprendimų, nes regioniniai skirtumai šalyje yra vieni didžiausių EBPO ir per pastarąjį dešimtmetį išaugo (EBPO, 2020). 8 tikslo aprašyme 8.7 uždavinio problematikai apskritai neskirta dėmesio, o uždavinio problematikoje pasigendama dėmesio daugiapakopio valdymo tobulinimui bei miestų plėtimosi mažinimui, ką Lietuvai rekomendavo tarptautiniai ekspertai (EBPO, 2020). Uždavinio problematikoje dėmesys skiriamas fragmentiškomis problemoms (nereglamentuotam regioninių funkcijų vykdymui, paslaugų neteikimui dėl metodinių dokumentų ir ekspertinių gebėjimų trūkumo, sistemų ir įrankių nepritaikymui teikti paslaugas), stokojama integralaus požiūrio į regionų tvarų vystymąsi. - Viešojo valdymo plėtos programoje (LRV, 2022) akcentuota, kad uždavinio aprėptis (veiksminga regioninės politikos sistema) yra platesnė už priskirtą uždavinio rodiklį (pagal pastarąjį vertinamas tik savivaldybių viešųjų paslaugų funkcijų vykdymo modelis), uždavinio problematika apima ir tokius aspektus kaip regioninis planavimas, organizacinė politikos įgyvendinimo struktūra, visuomenės ir privačių investuotojų interesų derinimas ir kt. - Uždavinio problematika, skirta bendros duomenų architektūros trūkumui nacionaliniu lygiu, nors platesniame kontekste yra iš esmės tinkama, tačiau ne šio uždavinio apimtyje.

Šaltinis: STRATA, remiantis LR ministerijų plėtos programomis.

Pastabos: **Pakankamas** – uždavinys pilnai padengia Antrajame tikslu numatytą probleminį lauką (gali pasitaikyti kelių su formuluotėmis susijusių netikslumų). **Iš dalies pakankamas** – uždavinys didžiąja dalimi padengia Antrajame tikslu numatytą probleminį lauką, tačiau kai kurios reikšmingos problemos nėra įtrauktos. **Nepakankamas** – uždavinio probleminio lauko apibrėžimas nepakankamai tikslus (neįtraukia kai kurių reikšmingų iššūkių bei poreikių ir todėl nepadengia viso nustatyto probleminio lauko). Pažymėtina, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų iniciuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

Veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas

8 tikslo apimtyje suformuluoti 7 uždaviniai, įgyvendinami per 25 pažangos priemonės ir 58 suplanuotas veiklas. 14 iš šių priemonių nėra patvirtintos ir neturi suplanuotų veiklų. **28 lentelėje** pristatomi šių suplanuotų priemonių ir veiklų atitikties (pakankamumo ir tinkamumo) 8 tikslo ir uždavinių įgyvendinimui vertinimo rezultatai. Uždaviniai, kurie suplanuotų priemonių ir veiklų neturi, yra nevertinami.

Vertinimo rezultatai (**28 lentelė**) rodo, kad **numatytos (ir patvirtintos) pažangos priemonės ir veiklos yra tinkamos ir pakankamos daugiau nei pusės (keturių iš septynių) 8 tikslo uždavinių (8.1., 8.2., 8.3., 8.5.) įgyvendinimui**. Patvirtintų priemonių aprašuose numatytos priemonės didžiąja dalimi atspindi tikslinių grupių poreikius, yra tiesiogiai ir glaudžiai susiję su uždavinių ir 8 tikslo rezultatų rodikliais. Nustatyti trūkumai nėra esminiai ir nekelia svarių rizikų veiklų tinkamumo ar pakankamumo užtikrinimui. Pavyzdžiui, dalyje uždavinių priemonių (8.1. ir 8.3.) veiklose numatytas sistemų (informacinės, žmogiškųjų išteklių) sukūrimas, visgi dėmesys neskiriamas šių sistemų įveiklinimui ir tikslinių grupių įgalinimui jomis naudotis. Dalis trūkumų taip pat yra padengiami kitose 8 tikslo dalyse, pavyzdžiui, 8.2. uždavinyje numatytam visapusiškam baudsmių vykdymo sistemos efektyvumui didinti svarbūs reguliaciniai pokyčiai, kurių įgyvendinimas numatytas 8.1. uždavinio priemonėje 13-001-08-01-09¹¹⁵. Galiausiai, pastebėtina, kad dalis šių uždavinių priemonių nėra patvirtintos (pavyzdžiui, 8.1., 8.2., 8.5. uždaviniuose), todėl jų vertinimas buvo grindžiamas bendra, priemonės pavadinime atspindima, veiklų kryptimi.

Kita vertus, **beveik pusės (trijų iš septynių) uždavinių (8.4., 8.6., 8.7.) veiklų tinkamumas ir pakankamumas nebuvo vertinamas**, nes visos arba didžioji dalis šių uždavinių apimtyje numatytų priemonių vertinimo metu nėra patvirtintos. Pastebėtina, kad 8.4. uždavinio atveju kyla rizika, kad net jei priemonės bus patvirtintos, jos galėtų būti nepakankamos 8.4. uždavinio ir 8 tikslo rezultatams pasiekti. Numatytose priemonėse pastebimas per mažas dėmesys viešojo valdymo efektyvumo, kokybės iššūkiams, į rezultatus orientuoto požiūrio ir sistemiško politikos vertinimo stokai bei efektyviam, skaidriam, įtraukiam viešajam sektoriui ir kt.

Apibendrinant vertinimo rezultatus, didesnė dalis 8 tikslo uždaviniuose numatytų veiklų yra tinkamos uždavinių ir 8 tikslo įgyvendinimui. Nepaisant to, pastebėtina, kad dalyje veiklų trūksta „žvilgsnio į ateitį“ – ne tik įdiegimo, bet ir įveiklinimo veiklų bei dėmesio sisteminiams iššūkiams, pavyzdžiui, viešojo valdymo efektyvumui ir kokybei.

¹¹⁵ **13-001-08-01-09** „Didinti baudžiamosios politikos veiksmingumą“. Vertinimo metu priemonė yra nepatvirtinta.

28 lentelė. 8 tikslo veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas

8 tikslo uždavinys	Pažangos priemonė (-ės)	Pakankamumo ir tinkamumo vertinimas**	Komentaras (-ai)
8.1 Didinti teisingumo sistemos efektyvumą ir veiksmingumą	1. Didinti teismų sistemos veiklos organizavimo efektyvumą (13-001-08-01-01) *	<i>Tinkama ir pakankama</i>	• Numatytos pažangos priemonės ir veiklos (pavyzdžiui, nauji technologiniai sprendimai, susiję su specialios programinės įrangos įsigijimu, atnaujinimu ir įsisavinimu ekspertinėje praktikoje asmens duomenų apsaugos priežiūros sistemos tobulinimas ir kt.) yra tinkamos ir pakankamos uždaviniui įgyvendinti ir, kartu su kitomis numatytomis priemonėmis, 8 tikslo ir 8.1. uždavinio rezultatams pasiekti. Pažymėtina, kad vertinimas atliktas remiantis trijų patvirtintų iš 10 suplanuotų priemonių veiklomis. Laikantis prielaidos, kad likusių (nepatvirtintų) priemonių pavadinimai tiksliai nusako kryptis, kuriose bus vykdomos veiklos, numatytos priemonės laikomos potencialiai pakankamomis. Visgi pastebėtina, kad: ○ Priemonės 13-001-08-01-04 investicinė veikla, kuria siekiama įsigyti specialią techninę ir programinę įrangą, yra tinkama, tačiau gali būti nepakankama tikslui pasiekti. Įdiegta moderni techninė ir programinė įranga pati savaime negali užtikrinti efektyvaus teismo ekspertizės ir kitų tyrimų atlikimo, būtinas modernios įrangos pritaikymas ekspertinių tyrimų atlikimui bei pakankamos teismo ekspertų kompetencijos užtikrinimas. Priemonės 13-001-08-01-06 veikla – informacinės sistemos plėtos programoje įvardintos priežasties („Advokatų, teikiančių antrinę teisinę pagalbą, trūkumas“). Visgi pastebėtina, kad ši veikla sprendžia kitą plėtos programos problemą – „Asmens duomenų ir privatumo apsaugos užtikrinimo trūkumai“. Pažymėtina, kad tęsti teisinės pagalbos sistemos reformą užtikrinant teisinės pagalbos teikėjams tinkamas sąlygas dalyvauti procese rekomenduoja ir Europos Komisija (Europos Komisija, 2023). ○ Priemonės 13-001-08-01-10 viena iš veiklų ketinama rengti mokymų programą, skirtą specializuotiems prokurorams ir jų padėjėjams, kurios svarbą akcentavo Valstybės kontrolė (Valstybės kontrolė, 2020), tačiau nusikaltimų elektroninėje erdvėje srityje specializuojasi ir kiti pareigūnai, dirbantys kriminalinės policijos biure ir kriminalinės policijos specializuotose padaliniuose, todėl mokymų programa nebus prieinama visai tikslinei grupei, kuriai tokios kompetencijos būtų aktualios. • Akcentuotina, kad likusių (nepatvirtintų) priemonių pavadinimai yra plačios aprėpties, todėl veiklos, kurios bus vykdomos šių priemonių apimtyje nėra iki galo aiškos. Pavyzdžiui, nėra aišku, ar bus atliepta Europos Komisijos rekomendacija (Europos Komisija, 2023) toliau dėti pastangas gerinti teisėjų skyrimo tvarkos skaidrumą, kuri yra svarbi bendram Lietuvos teisingumo sistemos veiksmingumui.
	2. Užtikrinti sąlygas teismų veiklai, plėtoti technologijas (13-001-08-01-02) *		
	3. Tobulinti teismo proceso teisinį reguliavimą (13-001-08-01-03) *		
	4. Didinti ekspertinių tyrimų atlikimo efektyvumą (13-001-08-01-04)		
	5. Įveikinti galiojančio teisinio reguliavimo poveikio <i>ex post</i> vertinimą (13-001-08-01-05) *		
	6. Modernizuoti teisinės apsaugos procesus (13-001-08-01-06)		
	7. Tobulinti teisiųjų institucijų paslaugas (13-001-08-01-07) *		
	8. Didinti vartotojų teisių apsaugos sistemos efektyvumą (13-001-08-01-08) *		
	9. Didinti baudžiamosios politikos veiksmingumą (13-001-08-01-09) *		
	10. Kelti specializuotų prokurorų kvalifikaciją prioritetinėse srityse (13-001-08-01-10)		
8.2. Didinti bausmių vykdymo sistemos efektyvumą	1. Modernizuoti bausmių vykdymo sistemos infrastruktūrą (13-002-08-02-01)	<i>Tinkama ir pakankama</i>	• Numatytos pažangos priemonės ir veiklos (pavyzdžiui, kamerinio tipo patalpų įrengimas, modernios infrastruktūros sukūrimas, pusiaukelės namų bandomieji projektai, pareigūnų profesijos prestižo didinimas) yra tinkamos 8 tikslo ir 8.2. uždavinio rezultatams pasiekti. Dviejų patvirtintų 8.2. uždavinio priemonių veiklos yra tinkamos, nes turi stiprų loginį ryšį su uždavinio rodikliais ir Teisingumo sistemos plėtos programoje nustatytais rezultato rodikliais, be to – atspindi galimų poreikių visumą. Priemonės ir jų veiklos yra orientuotos į tikslines grupes (vykdantysis personalas ir nuteistieji) bei į jų poreikius (atitinkamai: kvalifikacija ir infrastruktūra). Taip pat pabrėžtina, kad prevencija bei kontrolė bausmių vykdymo srityje užtikrina ir visuomenės saugumą. • Numatytos pažangos priemonės ir veiklos yra pakankamos 8 tikslo ir 8.2. uždavinio rezultatams pasiekti. Visgi pažymėtina, kad: ○ Priemonė 13-002-08-02-02 yra labai svarbi 8.2. uždavinio įgyvendinimui, nes bausmių vykdymo sistema tik iš dalies prisideda prie nuteistųjų elgesio pozityvaus pokyčio ir rezultatyvesnio sugrįžimo į sociumą. Vertinimo metu ši (13-002-08-02-02) priemonė yra nepatvirtinta, o šios priemonės neįgyvendinus – likusių dviejų priemonių ir jų veiklų gali nepakakti visapusiškam ir sėkmingam 8.2 uždavinio įgyvendinimui.
	2. Optimizuoti nuteistųjų resocializacijos ir pagalbos suimtiesiems sistemą (13-002-08-02-02) *		
	3. Optimizuoti bausmių vykdymo sistemos personalo skaičių ir kelti jo kvalifikaciją (13-002-08-02-03)		

			○ Uždavinio apimtyje numatytų priemonių veiklos apima investicijas į infrastruktūrą ir darbuotojų kompetencijas. Visapusiškam bausmių vykdymo sistemos efektyvumui didinti taip pat svarbūs ir reguliaciniai pokyčiai. Pastebėtina, kad reguliacinės (teisinės) veiklos atliepiamos 8.1. uždavinio priemone 13-001-08-01-09.
8.3. Stiprinti žmogiškųjų išteklių sistemą viešojo valdymo institucijose	1. 01-001-08-03-01. Sukurti modernią viešojo valdymo institucijų žmogiškųjų išteklių valdymo sistemą	<i>Tinkama ir pakankama</i>	• Numatyta pažangos priemonė ir veiklos (pavyzdžiui, „Lyderystės akademija“, kompetencijų nustatymo, ugdymo ir palaikymo sistema) yra tinkamos 8 tikslo ir 8.3. uždavinio rezultatams pasiekti. Pastebėtina, kad: ○ Veiklos yra tarpiai tarpusavyje susijusios, tačiau siekiant visa apimančių sisteminių ir kompleksinių pokyčių svarbus dėmesys ne tik valstybės tarnautojų ugdymui (tai numatyta priemonės veiklose), bet tiesioginėms priemonėms, orientuotoms ir jų išlaikymą bei naujų tarnautojų pritraukimą (kuriamos atlygio sistemos gali tai atliepti, bet ne pilna apimtimi), sąlygų vidiniam ir išoriniam mobilumui didinimą. Tokių papildomų veiklų svarba įvardijama ir 2021 m. Valstybės kontrolės vertinime. Priemonė ir jos veiklos turi tiesioginį ryšį su 8 tikslo ir 8.3. uždavinio poveikio rodikliais bei tikslinių grupių poreikiais. Vis tik priemonės 01-001-08-03-01 veiklos gali būti vertintinos kaip iš dalies tęstinės, nes su kiekvienu nauju politiniu ciklu yra atliekami Valstybės tarnybos įstatymo, nors ir ne visada esminiai ir sisteminiai, vis tik – pakeitimai. • Numatyta pažangos priemonė ir veiklos yra pakankamos 8 tikslo ir 8.3. uždavinio rezultatams pasiekti. Priemonė ir jos veiklos sprendžia visas nepakankamo valstybės tarnybos efektyvumo problemas priežastis (Viešojo valdymo plėtos programos 1 problema), yra orientuotos į tikslines grupes (aukštesnieji vadovai ir tarnautojai) bei turėtų prisidėti prie 8 tikslo rodiklio – „Valstybės tarnybos efektyvumo indeksas“ pasiekimo. Visgi pastebėtina, kad vienos iš priemonės veiklų – žmogiškųjų išteklių valdymo sistema – pridėtinė vertė yra tik dalinė, nes sistema savaime neužtikrina centralizuoto personalo procesų planavimo, nenumato konkrečių žmogiškųjų išteklių poreikių ir nepadeda įvertinti dirbančiojo efektyvumo. Visgi pažymėtina, kad naujos sistemos sukūrimas ir įdiegimas gali supaprastinti personalo valdymo procesus.
8.4. Tobulinti viešojo valdymo sistemą, didinti jos efektyvumą ir atvirumą	1. Didinti visuomenės įsitraukimą į vietos problemų sprendimą (01-004-08-04-01) 2. Vykdyti viešojo valdymo struktūros reformą, siekiant optimalios viešųjų funkcijų apimtį ir racionalaus viešųjų funkcijų paskirstymo tarp valstybinių ir vietos valdžios institucijų (01-004-08-04-02) * 3. Sukurti sąlygas įtraukiam, visuomenės dalyvavimu ir duomenimis grįstam teisėkūros procesui (01-004-08-04-03) * 4. Sukurti ir įgyvendinti viešojo valdymo inovacijų kūrimo ir diegimo sistemą (01-004-08-04-04) *	<i>Nevertinama</i>	• Uždavinio apimtyje numatytos trys priemonės iš keturių vertinimo metu nėra patvirtintos, informacija apie priemonių apimtyse numatomas veiklas nėra prieinama, todėl pažangos priemonių ir veiklų tinkamumas ir pakankamumas 8 tikslo ir 8.4. uždavinio rezultatams pasiekti nėra vertinami. Vis dėlto, laikantis prielaidos, kad priemonių rengimo eigoje bus numatytos konkrečios ir priemonių pavadinimus atitinkančio turinio veiklos ir jos bus sėkmingai įgyvendintos, numatytos pažangos priemonės būtų nepakankamos 8 tikslo ir 8.4. uždavinio rezultatams pasiekti dėl šių priežasčių: ○ Tikslo aprašyme akcentuoti viešojo valdymo efektyvumo, kokybės iššūkiai bei į rezultatus orientuoto požiūrio ir sistemiško politikos vertinimo stoka, o efektyvus, skaidrus, įtraukus ir atskaitingas viešasis sektorius yra įvardijamas kaip viena iš esminių sąlygų, užtikrinančių ilgalaikę šalies ekonominę ir socialinę pažangą bei piliečių pasitikėjimą valstybe ir viešuoju sektoriumi. Numatytos priemonės galimai šios sąlygos neatlieps, nes dvi iš keturių suplanuotų priemonių yra susijusios su visuomenės dalyvavimo stiprinimu, o trečioji – su inovacijų plėtojimu. ○ Ypač svarbi 8 tikslo ir 8.4. uždavinio įgyvendinimui priemonė 01-004-08-04-02 vertinimo metu yra nepatvirtinta. Ši priemonė yra viena pagrindinių 8 tikslo ir 8.4. uždavinio priemonių dėl šių priežasčių: 1) tai vienintelė priemonė, kuria planuojama prisidėti prie reformuotinos viešojo valdymo struktūros, 2) priemonė yra tiesiogiai susijusi su uždavinio poveikio rodikliais, o priemonės rezultato rodiklių („Visuomenės pasitikėjimas Vyriausybe“ ir „Viešojo valdymo efektyvumo indeksas“) nepasiekimas, atsižvelgiant į jų sąsajas su 8 tikslo rodikliais („Valstybės tarnybos efektyvumo indeksas“, „Teisės viršenybės indeksas“) kelia riziką nepasiekti 8 tikslo rodiklių, 3) priemonė yra glaudžiai susijusi su 8.7. uždaviniu, siekiant perskirstyti centrinės ir vietos savivaldos lygiais funkcijas, 4) priemonė atspindi Valstybės kontrolės dar 2019 m. ataskaitoje (Valstybės kontrolė, 2019) suformuluotą rekomendaciją – peržiūrėjus savivaldybių vykdomas funkcijas ir įvertinus, kokias funkcijas gali geriausiai vykdyti centrinė valdžia ir vietos savivalda, priimti pokyčiams įgyvendinti reikalingus sprendimus. Taip pat pastebėtina, kad priemonė 01-004-08-04-02 pilnai uždavinio tematinės srities nepadengia, nes uždavinys yra orientuotas į platesnį problemos priežasčių šalinimą nei pati priemonė, apimanti reformą tik ta apimtimi, kiek tai liečia viešųjų funkcijų perskirstymą. ○ Viešojo valdymo plėtos programos 4 problemos priežastis, susijusios su visuomenei trūkstamos informacijos ir gebėjimų dalyvauti viešojo valdymo sprendimų rengimo ir priėmimo procese, sprendimui numatyta tik viena

			priemonės 01-004-08-04-01 veikla („Parama miesto vietos veiklos grupių kompetencijų ir bendradarbiavimo stiprinimui“), kuri 4.2. priežasties pilna apimtimi gali neišspręsti, nes nėra numatytų veiklų, susijusių su visuomenės švietimu.
8.5. Didinti viešųjų finansų ir valstybės turto valdymo ir panaudojimo efektyvumą	1. Tobulinti vidutinės trukmės biudžeto sistemą (04-001-08-05-01) 2. Didinti (gerinti) mokesčių prievolių vykdymą (04-001-08-05-02) 3. Tobulinti mokesčių sistemą pagal viešųjų išlaidų poreikį (04-001-08-05-03) * 4. Stiprinti viešojo ir privataus sektorių partnerystę ir skatinti privačių investicijų pritraukimą (04-001-08-05-04) 5. Optimizuoti valstybės nekilnojamojo turto apimtis (04-001-08-05-05) * 6. Didinti tvarų savivaldybių finansinį savarankiškumą (04-001-08-05-06)	Tinkama ir pakankama	• Numatyta pažangos priemonė ir veiklos (pavyzdžiui, savivaldybių konteksto rodiklių, finansų ir veiklos duomenų analizė savivaldybių fiskalinio tvarumo gerinimui, vidutinės trukmės biudžeto sudarymo ir valdymo taisyklių parengimas) yra tinkamos ir pakankamos uždaviniui įgyvendinti ir, kartu su kitomis numatytomis priemonėmis, 8 tikslo ir 8.5 uždavinio rezultatams pasiekti. Visgi pastebėtina, kad dvi svarbios priemonės (04-001-08-05-03 ir 4-001-08-05-05), sprendžiančios sisteminės valstybės nekilnojamojo turto valdymo problemas optimizuojant turto apimtis bei užtikrinančios mokesčių sistemos suderinamumą su viešųjų išlaidų poreikiu, negali būti įvertintos, nes nėra patvirtintos. Vertinimas atliktas remiantis keturių iš šešių patvirtintų priemonių veiklomis. Laikantis prielaidos, kad likusių (nepatvirtintų) priemonių pavadinimai tiksliai nusako, kas bus vykdoma šių priemonių apimtyse, numatytos priemonės ir veiklos laikomomis potencialiai pakankamomis, atsižvelgiant į tai, kad: ○ Priemonės yra tiesiogiai orientuotos į aktualiu problemų sprendimą, pavyzdžiui, priemonės 04-001-08-05-06 apimtyje atskiras dėmesys skiriamas savivaldybių tvariam finansiniam savarankiškumui, nes tvarūs finansai neatsiejami nuo finansinio savarankiškumo, o Lietuvos savivaldybių biudžetų struktūra rodo ribotą šalies savivaldybių finansinį savarankiškumą dėl didelio centralizuoto pajamų perskirstymo masto, vietinių mokesčių trūkumo bei dotacijų dominavimo pajamų struktūroje (Grigaitė – Mockevičienė ir kt., 2020). ○ Priemonės tiesiogiai atliepia uždavinio ir tikslo siekius, pavyzdžiui, priemonės 4-001-08-05-05 veiklos ir rezultato rodiklių pasiekimai tiesiogiai prisidės prie uždavinio rodiklių pasiekimo – centralizuotai valdomo administracinės paskirties valstybės nekilnojamojo turto ploto pokyčio. Valstybė, vykdydama priklausančio nekilnojamojo turto valdymo ir finansavimo modelio peržiūrą, sukurdamą turto atnaujinimo institutą bei optimizuodama minėto turto apimtis, siekia didinti valstybės turto valdymo ir panaudojimo efektyvumą.
8.6. Gerinti viešojo valdymo institucijų teikiamų paslaugų kokybę, jų prieinamumą ir patrauklumą	1. Tobulinti administracinių ir viešųjų paslaugų kokybę, prieinamumą ir viešųjų paslaugų teikimą (01-001-08-06-01) *	Nevertinama	Uždavinio apimtyje numatyta viena priemonė nėra patvirtinta, informacija apie priemonės apimtyje numatomas veiklas nėra prieinama, todėl pažangos priemonės ir veiklų tinkamumas ir pakankamumas 8 tikslo ir 8.6 uždavinio rezultatams pasiekti nėra vertinami.
8.7. Sukurti ir įgyvendinti veiksmingą regioninės politikos sistemą, sustiprinant regionų kompetencijas	1. Tobulinti administracinių ir viešųjų paslaugų kokybę, prieinamumą ir viešųjų paslaugų teikimą (01-001-08-06-01) * 2. Vykdyti viešojo valdymo struktūros reformą, siekiant optimalios viešųjų funkcijų apimtį ir racionalaus viešųjų funkcijų paskirstymo tarp valstybinių ir vietos valdžios institucijų (01-004-08-04-02) *	Nevertinama	Uždavinio apimtyje numatytos dvi, tiesiogiai su kitais uždaviniais susijusios, priemonės nėra patvirtintos, informacija apie priemonių apimtyse numatomas veiklas nėra prieinama, todėl pažangos priemonių ir veiklų tinkamumas ir pakankamumas 8 tikslo ir 8.7 uždavinio rezultatams pasiekti nėra vertinami.

Šaltinis: STRATA, remiantis LR ministerijų plėtros programomis ir pažangos priemonių pagrindimo aprašais.

Pastabos: pažangų priemonių kontekste numatytos veiklos nurodytos Priede. *Žymi nepatvirtintas pažangos priemones. ****Tinkama ir pakankama** - pažangos priemonės ir numatytos veiklos yra pakankamos ir tinkamos uždaviniui įgyvendinti ir tikslui (jo daliai) pasiekti. *****Tinkama**, bet nepakankama - pažangos priemonės ir numatytos veiklos yra tinkamos, tačiau trūksta tam tikrų veiklų, kurios yra būtinos uždaviniui įgyvendinti ir tikslui (jo daliai) pasiekti.

***Pažymėtina, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

Tikslo intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimas

Vertinimo rezultatai rodo, kad **kitų Plano tikslų uždaviniai ir juose numatytos pažangos priemonės ar juos aprėpiančios Plėtros programos reikšminga apimtimi prisideda prie 8 tikslo uždavinių**. Visgi, vertinimo konkretumas yra ribotas. Remiantis 8 tikslui aktualiomis LR ministerijų plėtros programomis antrinės priemonės yra numatytos penkiems iš septynių 8 tikslo uždavinių. Keturiuose iš šių penkių uždavinių nurodytos tik plėtros programos, kurių priemonės turėtų prisidėti prie šių uždavinių pasiekimo – Aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo, Ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo, Susisiekimo, Tvarių viešųjų finansų bei Viešojo valdymo plėtros programos. Konkrečios antrinės pažangos priemonės nurodomos 4 iš 7 antrinių pažangos priemonių turinčių 8 tikslo uždavinių (8.3., 8.5., 8.6. ir 8.7.). Paminėtina, kad antrinė priemonė 05-002-01-07-08¹¹⁶ nurodoma ir prie 8.6., ir prie 8.7. uždavinių.

Vertinimo rezultatai taip pat rodo, kad ir **8 tikslo uždaviniai bei jų apimtyse numatytos pažangos priemonės turi reikšmingos įtakos kitų Plano tikslų įgyvendinimui**. Penki iš septynių 8 tikslo uždavinių prisideda prie kitų Plano tikslų įgyvendinimo, 8 tikslo uždaviniai kartu įtakos turi 15 uždavinių septyniuose Plano tiksluose. Vis dėlto, didžiausios sąsajos nustatytos su:

- 2 tikslo uždaviniais (8.2.-8.5 uždaviniai papildo 2.1., 2.3., 2.7., 2.9. uždavinius)¹¹⁷, apimančiais pajamų nelygybės mažinimo, visuomenės ir NVO dalyvavimo, darbo užmokesčio konkurencingumo viešajame sektoriuje didinimo veiklas.
- 6 tikslo uždaviniais (8.3.-8.6 uždaviniai papildo 6.4., 6.7.-6.8., 6.11. uždavinius)¹¹⁸, apimančiais privačių lėšų pritraukimo klimato švelninimui, vandens telkinių būklės gerinimo, neigiamo poveikio aplinkai prevencijos ir valdymo stiprinimo, biologinės aplinkos išsaugojimo, klimato kaitos politikos veiksmingumo stiprinimo skatinimo bei energijos vartojimo efektyvumo didinimo, įgyvendinimo veiklas.

Siauresnės apimtys sąsajos nustatytos su:

- 1 tikslu – uždaviniai 8.5.-8.6. papildo uždavinius 1.6. („*Pritraukti tiesiogines užsienio ir vietines investicijas*“) ir 1.8. („*Skatinti verslumą ir įmonių augimą*“), uždaviniai 8.6.-8.7. papildo uždavinį 1.7. („*Skatinti valstybės skaitmeninimą*“);
- 3 tikslu – uždavinys 8.1. papildo uždavinius 3.2. („*Didinti švietimo įtrauktį ir prieinamumą, užtikrinti saugią aplinką kiekvienam asmeniui*“) ir 3.5. („*Įdiegti efektyvią ir veiksmingą suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemą, siekiant asmens gebėjimų ir kvalifikacijos darnos su asmens, darbo rinkos ir aplinkos poreikiais*“);
- 5 tikslu – uždavinys 8.6. papildo uždavinį 5.4. („*Gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę*“);
- 9 tikslu – uždaviniai 8.3. ir 8.6. papildo uždavinį 9.1. („*Stiprinti atstovavimą Lietuvos interesams tarptautinėje erdvėje ir diasporos politiką*“);
- 10 tikslu – uždaviniai 8.1. ir 8.2. papildo uždavinį 10.7. („*Mažinti sunkaus nusikalstamumo ir terorizmo grėsmes*“), uždavinys 8.5. papildo uždavinį 10.6. („*Padidinti ES išorės sienos kontrolės veiksmingumą ir sustiprinti neteisėtos migracijos prevenciją ir kontrolę*“);

¹¹⁶ 05-002-01-07-08 „Kurti technologinius sprendimus ir įrankius, leidžiančius saugiai ir patogiai naudotis paslaugomis“

¹¹⁷ 2.1. uždavinys „Mažinti pajamų nelygybę“

2.3. uždavinys „Didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir užimtumo rėmimo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą“

2.7. uždavinys „Stiprinti socialinio aktyvumo ir socialinės atsakomybės“

2.9. uždavinys „Stiprinti socialinį dialogą ir gerinti darbo vietų kokybę“

¹¹⁸ 6.4. uždavinys „Švelninti poveikį klimato kaitai, įskaitant gyvenamųjų ir savivaldybių viešųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimą ir energijos iš atsinaujinančių išteklių naudojimo skatinimą“

6.7. uždavinys „Gerinti vandens telkinių būklę bei didinti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir efektyvumą“

6.8. uždavinys „Išsaugoti ir atkurti biologinę įvairovę, ekosistemų, jų paslaugų kokybę bei kraštovaizdžio savitumą ir užtikrinti darnų gamtos išteklių naudojimą“

6.11. uždavinys „Stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją, aplinkos monitoringą ir aplinkos apsaugos kontrolę“

- Daugiausiai prie kitų Plano tikslų įgyvendinimo prisideda 8.3. uždavinys „Stiprinti žmoniškųjų išteklių sistemą viešojo valdymo institucijose“.

Pažymėtina, kad **yra atskirų atvejų, kai 8 tikslo uždaviniai stokoja sinergijos su kitomis Plano intervencijomis.** Pavyzdžiui, 7 tikslo 7.2.¹¹⁹ uždaviniu siekiama padidinti viešųjų paslaugų prieinamumą, o 8 tikslo 8.6 uždaviniu yra – mažinti paslaugų pasiekiamumo ir prieinamumo trūkumą, tačiau Plane intervencijos nėra suderintos tarpusavyje, nors ir neprieštarauja vienos kitoms. 2022-2030 m. Regionų plėtros programoje (LRV, 2022) yra numatomos investicijos į atskirų viešųjų paslaugų prieinamumo gerinimą regionuose siekiant užtikrinti viešųjų paslaugų kokybę bei prieinamumą visoje Lietuvos teritorijoje. Tuo tarpu 8.6 uždavinio intervencijos, susijusios su paslaugų gavėjų paslaugų ir jų teikimo vietos poreikiais, įskaitant ir paslaugas, kurios gali būti teikiamos elektroniniu būdu. Pažymėtina, kad šios intervencijos planavimo dokumentuose neturi sąlyčio taškų, nors jų suderinamumas galėtų papildyti vienas kitą ir geriau prisidėtų prie sektorinių ir regioninių strateginių dokumentų įgyvendinimo bei horizontaliai dengtų šios probleminės srities lauką.

Vertinant Plano intervencijų suderinamumą horizontaliuoju principu, svarbu pastebėti, kad Vidaus reikalų ministerijos Viešojo valdymo plėtros ir Viešojo saugumo stiprinimo programų bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įtraukios darbo rinkos plėtros programos (LRV, 2021) **intervencijų rinkinio visuma žmoniškųjų išteklių efektyvaus suderinamumo aspektu yra tinkama.** 8.3 uždaviniu siekiama stiprinti šalies žmoniškųjų išteklių valdymo sistemą viešojo valdymo institucijose, o atskiromis 10.8¹²⁰ uždavinio priemonėmis bandoma padidinti vidaus tarnybos patrauklumą ir pagerinti viešojo saugumo institucijų pareigūnų darbo sąlygas bei tobulinti vidaus tarnybos sistemos pareigūnų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemą, taip pat 2.1.¹²¹ uždavinio priemone 09-001-02-09-05¹²² sprendžiami mažėjančio darbo užmokesčio konkurencingumo viešajame sektoriuje iššūkiai. Šių intervencijų rinkinys, susijęs su žmogiškaisiais resursais, apima skirtingas tikslines grupes (valstybės tarnautojai, vidaus tarnybos darbuotojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis), todėl **bendras šių intervencijų suderinamumas turėtų būti pakankamas ta apimtimi, kiek yra sprendžiamos tikslinių grupių darbo užmokesčio konkurencingumo problemos.**

Apibendrinant vertinimo rezultatus, matyti, kad **didžioji dalis 8 tikslo uždavinių yra susiję su daugeliu Plano tikslų ir atitinkamomis plėtros programomis,** o sąsajos tarp Plano tikslų ir uždavinių gali prisidėti prie visuminio, nuoseklaus ir tvaraus Plano įgyvendinimo.

Tikslo konteksto konceptualizavimo vertinimas

Plano 8 tikslą įgyvendinančiuose dokumentuose Plano rengimo laikotarpiu (2020-2021 m.) egzistavęs kontekstas plėtojamas per aukščiau pristatytus 8 tikslo iššūkius ir (ar) poreikius. 8 tikslas atliepia šiuos pagrindinius išorinio konteksto aspektus:

- Demografiniai pokyčiai įtakoja išteklių mažėjimą darbo rinkoje, kintančius visuomenės poreikius, didėjančius regioninius skirtumus, pavyzdžiui, pažymima, kad visuomenei senstant, socialinių paslaugų poreikis tik didės, reikalaujamas vis didesnės dalies savivaldybių biudžetų lėšų, taip pat gyventojų skaičiaus mažėjimas sukelia spaudimą ne tik viešosios infrastruktūros efektyvumui, bet ir darbo rinkai.
- Spartūs technologiniai procesai, kuriuos dar labiau paspartino COVID-19 pandemija, pavyzdžiui, pastebima, kad standartiniai, pasikartojantys ir rutininiai procesai vis didesne apimtimi skaitmenizuojami, automatizuojami ar vykdomi pasitelkiant dirbtinį intelektą, taip pat atsiranda galimybės kurti naujus verslo modelius, tačiau ateityje pasireikš infrastruktūros trūkumas.
- Menkas finansinis raštingumas, pavyzdžiui, pabrėžiama, kad nepagrįstai konservatyvus didžiosios gyventojų dalies elgesys su savo santaupomis, pinigus tiesiog laikant banko sąskaitose ar grynaisiais, o ne investuojant.

¹¹⁹ 7.2. uždavinys „Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems“

¹²⁰ 10.8. uždavinys „Didinti viešojo saugumo institucijų veiklos efektyvumą ir veiksmingumą“

¹²¹ 2.1. uždavinys „Mažinti pajamų nelygybę“

¹²² 09-001-02-09-05 „Didinti darbo užmokesčio konkurencingumą viešajame sektoriuje“

- Nepakankamas verslumo lygio skatinimas šalyje, pavyzdžiui, pažymima, kad pradeda formuotis socialinė ekonomika bei socialinio pirkimo kultūra, kai pirkėjai vienu metu gali gauti dvigubą naudą – reikalingą prekę ar paslaugą, ir žinojimą, kad prisideda prie konkrečios socialinės problemos sprendimo.
- COVID-19 pandemija, pavyzdžiui, pastebima, kad lėmė ekonomikos nuosmukį ir viešųjų finansų trūkumą, padidino nukentėjusių nuo nesąžiningos prekybos internete vartotojų skaičių, išryškino poreikį didinti vartotojų bei teisingumo sistemos atsparumą, tačiau padidino viešojo valdymo inovatyvumą bei paspartino inovacijų akceleraciją. Pandemijos kontekstas didžiąja dalimi pristatomas nuosekliai ir daugeliu atveju išsamiai, remiantis statistiniais duomenimis, teisėkūros priemonėmis, tarptautinių organizacijų siūlymais bei pažangių užsienio valstybių gera praktika, apklausų rezultatais ir tyrimų duomenimis.

Vis dėlto, pasaulinių tendencijų suponuoti įvairiapusiški pokyčiai, pasikartojančios ekstremaliosios situacijos **tik fragmentiškai atsispindimi kaip 8 tikslo intervencijų kontekstas, neanalizuojant (ne)palankių tendencijų, neatsižvelgiant į galimus ateities išorinių veiksnių scenarijus**. Tikslo kontekstas konceptualizuojamas iš esmės tik remiantis pastarojo dešimtmečio (t. y. 2010 – 2020 m.) tendencijų analize, šio laikotarpio duomenimis, atliktais vertinimais, įvykusiomis krizėmis, grindžiant intervencijas dalinai įtakojusiais duotuoju momentu egzistavusiais išoriniais veiksniais. Vis dėlto, 8 tikslo pasiekimas gali būti stipriai veikiamas ne tik intervencijų, bet ir naujų ir esamų išorinių veiksnių, jų ateities tendencijų.

Apibendrinant, **8 tikslo konteksto konceptualizavimas yra kokybiškas ir pagrįstas**, nepaisant neišanalizuotų ateities scenarijų. Visgi palankių ir nepalankių technologinių pokyčių tendencijų ir demografinių rodiklių analizė sparčiai besikeičiant pasaulio sąlygoms būtų naudinga visapusiškai 8 tikslo konteksto plėtotei.

Tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymas ir įvertinimas

29 lentelėje žemiau pristatomi 8 tikslo uždavinių apimtyje suplanuotų priemonių ir jų veiklų produktų, rezultatų ir uždavinio lygio rezultatų priežastinių ryšių vertinimas bei išskirtos pagrindinės prielaidos ir priežastiniai ryšiai.

Vertinimo rezultatai rodo, kad **3 uždavinių (8.2., 8.3. ir 8.5.) tikimybė** sukurti norimus produktus, **pasiiekti užsibrėžtus rezultatus ir numatytus uždavinio rodiklius yra aukšta**. Šiuose uždaviniuose reikšmingų rizikos veiksnių nenustatyta, suplanuotos veiklos bei rodikliai gerai dera tarpusavyje, produkto rodikliai tiesiogiai veda į rezultatų rodiklius, o tai sukuria aukštą tikimybę pasiekti nustatytus uždavinio lygmens rodiklius. Pažymėtina, kad **vieno uždavinio (8.4.) įgyvendinimo tikimybė įvertinta kaip vidutinė**. Pagrindinis veiksnys, keliantis riziką šių uždavinių įgyvendinimui ir atitinkamų rodiklių pasiekimui, yra nepatvirtintų priemonių apimtys. Vis dėlto, esminį tikimybės pasikeitimą gali sąlygoti netolimoje perspektyvoje tolimesnė priemonių įveiklinimo pradžia ir sėkminga jų eiga. **Net trys uždaviniai (8.1., 8.6. ir 8.7.) buvo nevertinami** dėl vertinimo metu nepatvirtintų suplanuotų uždavinio priemonių, nepateiktų aprašų, todėl nebuvo galimybės įvertinti tikimybę sukurti norimus produktus (produkto rodiklius), pasiekti apibrėžtus rezultatus (rezultato rodiklius) ir numatytus uždavinio rodiklius.

Apibendrinant šio skyriaus rezultatus, nors yra netikslumų, galinčių kelti riziką priemonių ir, atitinkamai, uždavinių įgyvendinimui, didžiojoje dalyje uždavinių, jie nėra esminiai ir gali būti išsprendžiami, todėl **tikimybė 8 tikslo uždaviniuose sukurti planuojamus produktus ir pasiekti rezultatus yra vertintina kaip vidutinė**.

29 lentelė. 8 tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidos ir rizikos veiksniai

8 tikslo uždavinys	1. Tikimybė* sukurti produktą	2. Tikimybė* pasiekti rezultatą	3. Tikimybė* prisidėti prie uždavinio rodiklio (-ų) pasiekimo	Priežastingumo prielaidos ir rizikos veiksniai**
8.1 Didinti teisingumo sistemos efektyvumą ir veiksmingumą	Nevertinama	Nevertinama	Nevertinama	- Numatytų veiklų tinkamumas siekiant sukurti apibrėžtus produktus yra nevertinamas, nes iš 10 8.1. uždavinio priemonių yra patvirtintos trys priemonės (13-001-08-01-04¹²³, 13-001-08-01-06¹²⁴ ir 13-001-08-01-10¹²⁵). Pastebėtina, kad priemonė 13-001-08-01-04, turi vieną veiklą (įrangos įsigijimas), kuri atliepia vieną produkto rodiklį („Neišspręstų klausimų, susijusių su informacinių technologijų tyrimais, skaičiaus mažėjimas“), priemonė 13-001-08-01-06 yra ne pilnos apimties (ja sprendžiama tik 1 iš 2 problemų) taip pat turi vieną veiklą, susijusią su informacinės sistemos, skirtos pavestoms asmens duomenų apsaugos priežiūros funkcijoms vykdyti, sukūrimu, kuri tiesiogiai neveda į vieną iš produkto rodiklių („Asmenų, pasinaudojusių el. paslaugomis, skaičiaus augimas“). Priemonės 13-001-08-01-10 veiklos produkto rodiklių neturi. - Numatytų produktų tinkamumas siekiant planuojamų rezultatų yra nevertinamas. Pastebėtina, kad iš patvirtintų priemonių dalis rezultatų rodiklių neturi tiesioginio atitikimo produktų rodikliuose (pavyzdžiui, priemonės 13-001-08-01-06 produkto rodiklis („Asmenų, pasinaudojusių el. paslaugomis, skaičiaus augimas“) tiesiogiai neveda į rezultato rodiklį („Asmens duomenų apsaugos sąlygų lygis“). - Numatytų rezultatų tinkamumas siekiant uždavinio rodiklių yra nevertinamas. Nors vertinamų priemonių įgyvendinimas prisidės prie uždavinio rodiklio siekimo, atsižvelgiant į tai, kad yra patvirtintos tik trys pažangos priemonės iš 10, iš kurių viena, kaip anksčiau minėta, yra ne pilnos apimties (13-001-08-01-06) kyla abejonių dėl uždavinio rodiklių pasiekimo. Pažymėtina, kad tikimybės pasikeitimą gali sąlygoti tolimesnė priemonių įveiklinimo pradžia ir eiga.
8.2. Didinti bausmių vykdymo sistemos efektyvumą	Aukšta	Vidutinė	Aukšta	- Numatytos veiklos yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus. Atkreiptinas dėmesys, kad priemonė 13-002-08-02-02¹²⁶ yra nepatvirtinta. Tikimybė pasiekti numatytus likusių patvirtintų pažangos priemonių produkto rodiklius yra aukšta, kadangi pažangos priemonių veiklos yra tiesiogiai susijusios su produkto rodikliais (pavyzdžiui, priemonės 13-002-08-02-01 veikla „Esamų inžinerinių statinių techninių savybių gerinimas“ atliepia „Istaigų, kuriose modernizuotas perimetras, skaičius“ rodiklį). - Numatyti produktai yra tinkami pasiekti planuojamus rezultatus. Priemonės 13-002-08-02-01¹²⁷ produkto rodikliai tiesiogiai veda į rezultatų rodiklius, tačiau priemonės 13-002-08-02-03¹²⁸ kai kurių produkto rodiklių atitikimas priemonių veikloms yra netolygus, pavyzdžiui, priemonės produkto rodiklis – padidintas darbo užmokestis darbuotojams – neturi tiesioginių sąsajų su šios priemonės rezultato rodikliais „Bausmių vykdymo sistemos darbuotojų, vykdančių resocializacijos funkcijas, dalis“ ir (arba) „Pareigūnų, kitų valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, tobulinusių kvalifikaciją, dalis“, nes abu apskaičiuojami atitinkamai darbuotojų, tobulinusių kvalifikaciją, arba vykdančių resocializacijos funkcijas skaičių dalinant iš visų darbuotojų skaičiaus. Atsižvelgiant į tai, kad priemonė (13-002-08-02-02) nėra patvirtinta, o ja siekiama dviejų priemonės rezultatų, vertintina, kad tikimybė pasiekti planuojamus rezultatus yra vidutinė. - Numatyti rezultatai yra tinkami, siekiant užsibrėžtų uždavinio rodiklių.

¹²³ 13-001-08-01-04 „Didinti ekspertinių tyrimų atlikimo efektyvumą“

¹²⁴ 13-001-08-01-06 „Modernizuoti teisinės apsaugos procesus“

¹²⁵ 13-001-08-01-10 „Kelti specializuotų prokurorų kvalifikaciją prioritetinėse srityse“

¹²⁶ 13-002-08-02-02 „Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus“

¹²⁷ 13-002-08-02-01 „Modernizuoti bausmių vykdymo sistemos infrastruktūrą“

¹²⁸ 13-002-08-02-03 „Optimizuoti bausmių vykdymo sistemos personalo skaičių ir kelti jo kvalifikaciją“

8.3. Stiprinti žmoniškųjų išteklių sistemą viešojo valdymo institucijose	Aukšta	Aukšta	Aukšta	• Numatytos veiklos yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus. Priemonių veiklos tiesiogiai veda į produkto rodiklius (pavyzdžiui, priemonės 01-001-08-03-01¹²⁹ veikla „Sukurta ir įdiegta strateginių kompetencijų viešajame sektoriuje nustatymo, ugdymo ir palaikymo sistema“ atliepia rodiklį „Viešojo sektoriaus darbuotojai, baigę skaitmeninių, finansinių, analitinių ir lyderystės įgūdžių mokymus“). Tikimybė pasiekti numatytus pažangos priemonių produkto rodiklius yra aukšta, kadangi didžioji dalis pažangos priemonių veiklų yra tiesiogiai susijusios su produkto rodikliais. • Numatyti produktai yra tinkami pasiekti planuojamus rezultatus. Priemonių produkto rodikliai tiesiogiai veda į rezultatų rodiklius (pavyzdžiui, rodiklis „Pradėjusi veikti centralizuota vadovų ugdymo sistema ir jos moduliai, skirti viešojo sektoriaus vadovų kompetencijai tobulinti“ susijęs su rezultato rodikliu „Gyventojų, teigiamai vertinančių valstybės ir savivaldybių įstaigų darbą, dalis“.) • Numatyti rezultatai yra tinkami siekiant, užsibrėžtų uždavinio rodiklių.
8.4. Tobulinti viešojo valdymo sistemą, didinti jos efektyvumą ir atvirumą	Vidutinė	Žema	Vidutinė	• Numatytos veiklos yra iš dalies tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus. Atkreiptinas dėmesys, kad iš 4 priemonių yra patvirtinta tik viena priemonė (01-004-08-04-01¹³⁰), todėl vertinama tik šios priemonės tikimybė sukurti produktą. • Numatytos produktai turi žemą tikimybę pasiekti planuojamus rezultatus. Nors vienos patvirtintos priemonės tikimybė juos pasiekti yra didelė, kadangi priemonių produkto rodikliai veda į rezultatą (pavyzdžiui, priemonės 01-004-08-04-01 rodiklis „Bendruomenės inicijuotos vietos plėtros strategijos, kurioms suteikta parama“ susijęs su rezultato rodikliu „Pilietinės visuomenės ir privačiojo sektoriaus subjektai, dalyvavę rengiant ir (ar) įgyvendinant bendruomenės inicijuotas vietos plėtros strategijas“), vis dėlto, likusios 3 uždavinio priemonės nėra patvirtintos. • Numatyti rezultatai yra iš dalies tinkami, siekiant užsibrėžtų uždavinio rodiklių. Nors vertinamų priemonių įgyvendinimas prisidės prie uždavinio rodiklio siekimo, atsižvelgiant į tai, kad yra patvirtinta tik viena pažangos priemonė iš 4, kyla abejonių dėl uždavinio rodiklių pasiekimo ir tikimybė vertinama kaip vidutinė. Tikimybės pasikeitimą gali sąlygoti tolimesnė priemonių įveiklinimo pradžia ir eiga. Pastebėtina, kad uždavinio rodiklis 8.4.3. (Per Plano įgyvendinimo laikotarpį Valstybės kartu su savivaldybėmis atliekamų funkcijų, kurių vertinimai atlikti ir nustatyta, kuriuo lygiu jas atlikti efektyviausia, dalis) yra žemesnio lygmens ir veikiau atspindi ne uždavinio, o priemonės rodiklį.
8.5. Didinti viešųjų finansų ir valstybės turto valdymo ir panaudojimo efektyvumą	Aukšta	Vidutinė	Aukšta	• Numatytos veiklos yra tinkamos, siekiant sukurti apibrėžtus produktus. Pažymėtina, kad vertinama 4 patvirtintų priemonių (04-001-08-05-01¹³¹, 04-001-08-05-02¹³², 04-001-08-05-04¹³³ ir 04-001-08-05-06¹³⁴) iš 6 suplanuotų tikimybė sukurti produktą. Priemonių veiklos tiesiogiai veda į produkto rodiklius (pavyzdžiui, priemonės 04-001-08-05-01 veikla „Sisteminės viešųjų išlaidų peržiūros įgyvendinimas ir tęstinės veiklos lėšų poreikio apskaičiavimo tobulinimas“ atliepia rodiklį „Parngtos tęstinės veiklos lėšų poreikio apskaičiavimo metodinės gairės“). Tikimybė pasiekti numatytus pažangos priemonių produkto rodiklius yra aukšta, kadangi visos pažangos priemonių veiklos yra susijusios su produkto rodikliais. Vis dėlto, pastebėtina, kad priemonės 04-001-08-05-02 nemažai poveikio rodiklių praktiškai identiškai atkartoja veiklų pavadinimus (pavyzdžiui, Duomenų valdymo strategijos finansinėms institucijoms parengimas veiklos poveikio rodiklis - duomenų valdymo finansinėms institucijoms strategijos projekto parengimas, atitinkamai veiklos Eismo kontrolės sistemos įrengimas rodiklis – Įrengta eismo kontrolės sistema muitinės postuose ir pan.)

¹²⁹ 01-001-08-03-01 „Sukurti modernią viešojo valdymo institucijų žmoniškųjų išteklių valdysenos sistemą“

¹³⁰ 01-004-08-04-01 „Didinti visuomenės įsitraukimą į vietos problemų sprendimą“

¹³¹ 04-001-08-05-01 „Tobulinti vidutinės trukmės biudžeto sistemą“

¹³² 04-001-08-05-02 „Didinti (gerinti) mokestinių prievolių vykdymą“

¹³³ 04-001-08-05-04 „Stiprinti viešojo ir privataus sektorių partnerystę ir skatinti privačių investicijų pritraukimą“

¹³⁴ 04-001-08-05-06 „Didinti tvarų savivaldybių finansinį savarankiškumą“

				• Numatyti produktai yra tinkami pasiekti planuojamus rezultatus. Priemonių produkto rodikliai tiesiogiai ir sklandžiai veda į rezultatų rodiklius. Paminėtina, kad priemonėje 04-001-08-05-06, numatytas tik I-asis priemonės įgyvendinimo etapas (analitinė veikla, kurios pagalba bus sprendžiama savivaldybių finansinio savarankiškumo trūkumo problema). Vis dėlto, atsižvelgiant į tai, kad nėra patvirtintos 2 uždavinio priemonės, o viena iš 4 patvirtintų iš esmės yra ne pilnos apimtys (kaip minėta, patvirtintas tik pirmasis etapas), tikimybė pasiekti planuojamus rezultatus vertintina kaip vidutinė. • Numatyti rezultatai yra tinkami siekiant užsibrėžtų uždavinio rodiklių. Vertinamų priemonių įgyvendinimas prisidės prie uždavinio rodiklio siekimo.
8.6. Gerinti viešojo valdymo institucijų teikiamų paslaugų kokybę, jų prieinamumą ir patrauklumą	Nevertinama	Nevertinama	Nevertinama	• Numatytų veiklų, produktų ir rezultatų tinkamumas siekiant užsibrėžtų uždavinio rodiklių nevertinamas, nes pažangos priemonė šiam uždaviniui nėra patvirtinta. • Taip pat akcentuotina, kad 8.6. uždavinio rodikliai 8.6.2. („Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis“) ir 8.6.3. („Savivaldybių viešųjų paslaugų, kurias teikia nevyriausybinių ir bendruomeninės organizacijos, dalis“) neturi sąsajų nei su vienu iš dviejų 8 tikslo rodiklių, nes pastarieji nėra susiję su teikiamų paslaugų formomis ir subjektais.
8.7. Sukurti ir įgyvendinti veiksmingą regioninės politikos sistemą, sustiprinant regionų kompetencijas	Nevertinama	Nevertinama	Nevertinama	• Numatytų veiklų, produktų ir rezultatų tinkamumas siekiant užsibrėžtų uždavinio rodiklių nevertinama, nes pažangos priemonių šiam uždaviniui nėra suplanuota. • Pažymėtina, kad uždavinio rodiklis 8.7.1. („Regioninių paslaugų (savivaldybių viešųjų paslaugų funkcijų, kurių atlikimą kelios ar visos regiono savivaldybės organizuoja bendrai), teikiamų regione, skaičius“) neturi tiesioginių sąsajų su 9 problemos (regioninės politikos sprendimai priimami neatliepant vietovės iššūkių) priežastimi.

Šaltinis: STRATA, remiantis LR ministerijų plėtros programomis ir pažangos priemonių pagrindimo aprašais.

Pastabos: Uždaviniai, veiklos, produkto ir rezultato rodikliai pateikti Priede. Lentelėje minimi produktai referuoja į pažangos priemonių produkto rodiklius, rezultatai į pažangos priemonių rezultato rodiklius. ***Aukšta tikimybė** - nėra pagrįstų abejonų, kad produktas bus sukurtas/ rezultatas bus pasiektas. ***Vidutinė tikimybė** - yra aktualių / tikėtinų rizikos veiksnių, kurie gali trukdyti sukurti produktą/ pasiekti rezultatą. Visgi, šie rizikos veiksniai sprendžiami. ***Žema tikimybė** - esantys rizikos veiksniai yra labai tikėtini arba jau egzistuoja ir neišvengiamai veikia produkto sukūrimą / rezultato pasiekimą. ****Pažymėtina**, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

2.5.2. Išvados ir rekomendacijos

Šiame poskyryje pateikiamos bendros 8 tikslo intervencijos logikos vertinimo išvados, rekomendacijos ir strateginiai siūlymai, parengti vadovaujantis poskyryje aukščiau pateiktu 8 tikslo intervencijos logikos vertinimu.

8 tikslo bendras intervencijos logikos vertinimas. 8 tikslo intervencijos logikos visumą sudaro 7 uždaviniai, 25 pažangos priemonės, 58 veiklos, 96 produkto ir 27 rezultato rodikliai. Įgyvendinus šias intervencijas bus pasiekti du tikslo rodikliai, kurie prisidės prie 8 tikslo įgyvendinimo. Siekiant atlikti bendrą intervencijos logikos visuminį vertinimą, buvo atkurama intervencijos logikos schema, atliktas tikslo ir uždavinių atitikties, veiklų tinkamumo ir pakankamumo bei priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymas vertinimai.

Atitikties vertinimo rezultatai rodo, uždaviniai didžiąja dalimi tinkamai atspindi 8 tikslo apimtyje nustatytus iššūkius. **Penki (8.1., 8.2., 8.3., 8.4. ir 8.5.) iš septynių 8 tikslo uždavinių pakankamai tiksliai apibrėžia probleminių lauką, tačiau likusių dviejų uždavinių (8.6. ir 8.7.) probleminis laukas nepilnai atliepia 8 tikslo problematiką:**

- 8.6. uždavinio problematikoje neskiriamas pakankamas dėmesys teikiamų paslaugų patrauklumui didinti, neatsižvelgiama į administracinės naštos mažinimą paslaugų gavėjams, o dėl šalyje esančios skaitmeninės atskirties skaitmeninių įgūdžių aspektu paslaugų prieinamumo ir patrauklumo siekis gali likti nepasiektas.
- 8.7. uždavinio aprėptis yra platesnė už uždavinio problematiką, todėl sprendžiant tik fragmentuotas problemas tvarus regionų vystymasis gali likti neužtikrintas.

Tinkamumo ir pakankamumo vertinimo rezultatai rodo, **kad daugiau nei pusės (4 iš 7) 8 tikslo uždavinių (8.1., 8.2., 8.3. ir 8.5.) įgyvendinimui numatytos (ir patvirtintos) pažangos priemonės ir veiklos yra tinkamos ir pakankamos**, taigi, tikėtina, kad šių uždavinių apimtyse numatytos veiklos tiesiogiai ar netiesiogiai prisidės prie atitinkamų uždavinių ir 8 tikslo rodiklių pasiekimo. Pažymėtina, kad **, net 3 iš 7 visų 8 tikslo apimtyje numatytų uždavinių (8.4., 8.6. ir 8.7.) priemonių tinkamumo ir pakankamumo nėra galimybių įvertinti**, nes priemonės nėra patvirtintos.

Tikimybės pasiekti apibrėžtus rezultatus (rezultato rodiklius) ir numatytus uždavinio rodiklius vertinimo rezultatai rodo, **kad 3 uždavinių (8.2., 8.3. ir 8.5.) tikimybė sukurti norimus produktus, pasiekti užsibrėžtus rezultatus ir numatytus uždavinio rodiklius yra aukšta**, juose reikšmingų rizikos veiksnių nenustatyta, suplanuotos veiklos bei rodikliai gerai dera tarpusavyje. **Vieno uždavinio (8.4.) įgyvendinimo tikimybė įvertinta kaip vidutinė**, dėl pagrindinio riziką keliančio veiksnio – priemonių patvirtinimo vėlavimas. **3 uždaviniai (8.1., 8.6. ir 8.7.) apskritai buvo nevertinami, atsižvelgiant į tai, kad vertinimo metu suplanuotų uždavinio priemonės nebuvo patvirtintos.** Pažymėtina, kad viena iš pagrindinių rizikų – akivaizdus ir itin dažnas priemonių pradžios vėlavimas – gali nulemti prielaidų dėl tikimybės pasiekti uždavinio rodiklius nepasitvirtinimą.

8 tikslo įgyvendinimui numatytų veiklų visuma sudaro prielaidas ateities teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumui užtikrinti, nors pats jų poveikio kontūras dar tik ryškėja. Plati veiksmų įvairovė (finansinės, teisinio reguliavimo, metodologinės, infrastruktūros kūrimo ir kt.) ir jų rezultatų integravimas geografiniu požiūriu sukuria prielaidas kokybiškesniems viešojo valdymo sprendimams, racialesniam šalies išteklių (finansinių, IT, nekilnojamo turto ir kt.) valdymui, o šių intervencijų rinkinio įgyvendinimas sudaro prielaidas gerinti Valstybės tarnybos efektyvumo bei Teisės viršenybės indeksų reikšmes.

Pažymėtina, kad sustiprinti viešojo sektoriaus gebėjimai yra viso 8 tikslo įgyvendinimo kokybiškumo prielaida ir kartinė kitų Plano tikslų ir uždavinių pasiekimui, nes administraciniai gebėjimai yra tiesiogiai susiję su pajėgumais kokybiškai tobulinti viešosios politikos sritis ir pasiekti visus Plano tikslus.

Apibendrinant, pastangos didinti teisingumo sistemos veiksmingumą ir viešojo valdymo efektyvumą pasirinktomis įgyvendinamosiomis intervencijomis yra sufokusuotos į sisteminių pokyčių proveržio pasiekimą, todėl vertintinos kaip iš esmės atitinkančios Plano 8 tikslą ir galinčios tapti šalies pokyčių varikliu netolimos ateities perspektyvai.

Lentelėje žemiau pateikiamos pirminės rekomendacijos ir strateginis siūlymas 8 tikslui, parengti vadovaujantis 2.5. skyriuje pateikta intervencijos logikos analize ir vertinimu. Rekomendacijos ir strateginiai siūlymai bus pagal poreikį papildyti ir / ar atnaujinti įgyvendinus pilną Plano 8 tikslo vertinimą.

30 lentelė. 8 tikslo vertinimo rekomendacijos ir strateginiai siūlymai

Rekomendacijos ir strateginis siūlymas	Strateginiai siūlymai ir rekomendacijos	Atsakinga institucija
Rekomendacija. 8 tikslo rodiklių rinkinį papildyti rodikliu, matuojančiu viešųjų finansų ir valstybės turto valdymo ir panaudojimo efektyvumą.	Atsižvelgiant į tai, kad 8.5. uždavinio pasiekimų matavimui skirti rodikliai nesisieja nei su vienu tikslo rodikliu („Valstybės tarnybos efektyvumo indeksas“ ir „Teisės viršenybės indeksas“), rekomenduojama įtraukti papildomą tikslo rodiklį, atspindintį viešųjų finansų ir turto valdymo efektyvumą ir tvarumą, kuris užtikrintų 8.5. uždavinio pasiekimų matavimui skirtų rodiklių ir 8 tikslo rodiklių susietumą.	FM
Rekomendacija. Įtraukti papildomą 8.5. uždavinio rodiklį, skirtą stebėti pažangai susijusiai su inovacijų diegimu viešajame sektoriuje.	Siekiant stebėti pažangą, daromą kuriant ir įgyvendinant viešojo valdymo inovacijų sistemą (tikslu pagrindime minimas inovacijų diegimo viešajame sektoriuje siekis; Viešojo valdymo plėtros programoje sprendžiama 5 problema), rekomenduojama įtraukti uždavinio rodiklį, matuojantį šios pažangos pokytį.	VRM
Strateginis siūlymas. Peržiūrėti 8.4 uždavinio rodiklį „Per Plano įgyvendinimo laikotarpį valstybės kartu su savivaldybėmis atliekamų funkcijų, kurių vertinimai atlikti ir nustatyta, kuriuo lygiu jas atlikti efektyviausia, dalis“ ir jį pakeisti tinkamesniu rodikliu.	Atsižvelgiant į tai, kad 8.4. uždavinio rodiklis 8.4.3. „Per Plano įgyvendinimo laikotarpį valstybės kartu su savivaldybėmis atliekamų funkcijų, kurių vertinimai atlikti ir nustatyta, kuriuo lygiu jas atlikti efektyviausia, dalis“ veikiau atspindi priemonės rodiklį, siūloma atrasti aukštesnio lygmens rodiklį, prisidedantį prie viešojo valdymo sistemos efektyvumo matavimo, ir juo pakeisti dabar nustatytąjį.	VRM

Šaltinis: STRATA.

2.6. 9 TIKSLAS. Stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora

2.6.1. Intervencijos logikos vertinimas

Šiame poskyryje pristatomas devintojo Plano tikslo „Stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora“ (toliau – 9 tikslas) intervencijos logikos vertinimas. Vertinimas apima: 1) tikslo ir uždavinių atitikties vertinimą, 2) veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimą, 3) intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimą, 4) tikslo konteksto konceptualizavimo vertinimą ir 5) tikslo produktų, rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymą ir įvertinimą. Vertinimo išvados ir susijusios rekomendacijos bei strateginiai siūlymai pateikiami poskyryje žemiau.

Kaip pažymima Plane pateikiamame 9 tikslo aprašyme, įgyvendinant tikslą siekiama „stiprinti Lietuvos vaidmenį ir atstovavimą jos interesams pasaulyje, stiprinti ryšį su pasaulyje gyvenančiais lietuviais kuriant globalią Lietuvą“ (Lietuvos Respublikos Vyriausybė, 2021, p. 52). Šio tikslo svarbą bendrai Lietuvos pažangai motyvuoja Plane pateikiama esamos situacijos analizė, kurioje teigiama, kad Lietuvos „[t]arptautinė aplinka įgauna vis didesnį vaidmenį užtikrinant ne tik šalies saugumą, bet ir kitus nacionalinius tikslus“ (Plano 1 Priedas, p. 12). Ši tendencija, atitinkamai, reiškia didesnę efektyvaus tarptautinio bendradarbiavimo – tiek tiesiogiai su kitomis valstybėmis, tiek per tarptautines organizacijas – reikšmę valstybės raidai ir kuria poreikį stiprinti valstybės vaidmenį ir įtaką tarptautinėje sistemoje.

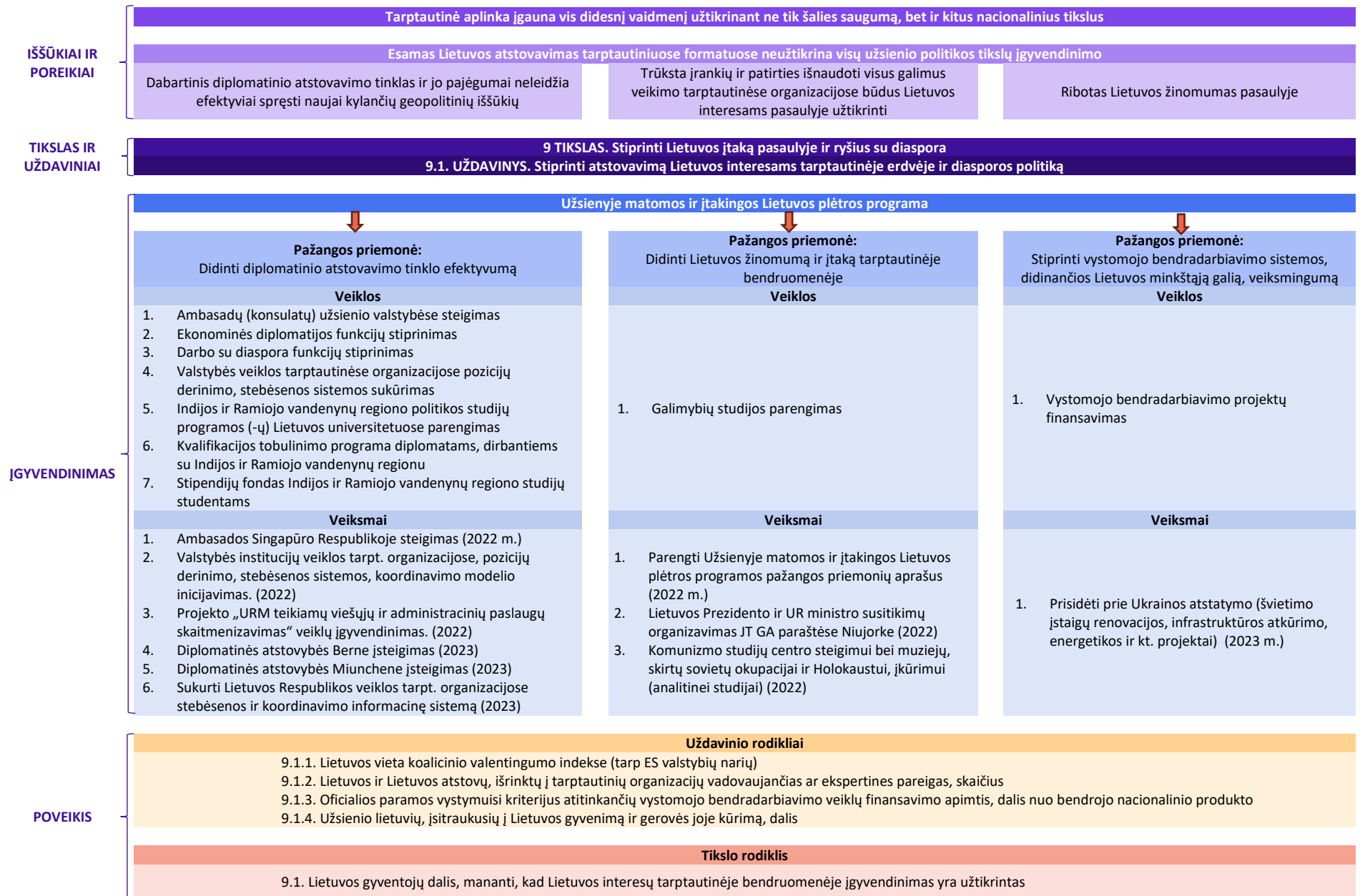
9 tikslo intervencijos logika. Siekiant 9 tikslo, Plane numatyta įgyvendinti vieną pažangos uždavinį: „Stiprinti atstovavimą Lietuvos interesams tarptautinėje erdvėje ir diasporos politiką“ (Planas, 2021). Šis uždavinys įgyvendinamas pagal Užsienio reikalų ministerijos (toliau – URM) valdomą „Užsienyje matomos ir įtakingos Lietuvos“ Plėtros programą (Plėtros programa, 2022). Siekiant uždavinio įgyvendinimo, Plėtros programoje numatytos trys pažangos priemonės: „Didinti diplomatinio atstovavimo tinklo efektyvumą“, „Didinti Lietuvos žinomumą ir įtaką tarptautinėje bendruomenėje“ ir „Stiprinti vystomojo bendradarbiavimo sistemos, didinančios Lietuvos minkštąją galią, veiksmingumą“.

Tikslo, uždavinio ir pažangos priemonių įgyvendinimo pažangą stebėti ir vertinti padeda skirtingo lygmens rodiklių rinkinys. Pirmame Plano priede detalizuojami tikslo ir uždavinio poveikio lygmens rodikliai; individualių pažangos priemonių įgyvendinimui stebėti skirti rezultato lygmens rodikliai nurodyti atskirų priemonių aprašuose („Didinti diplomatinio atstovavimo tinklo efektyvumą“, 2022; „Didinti Lietuvos žinomumą ir įtaką tarptautinėje bendruomenėje“, 2022; „Stiprinti vystomojo bendradarbiavimo sistemos, didinančios Lietuvos minkštąją galią, veiksmingumą“, 2023). Kartu sudėjus, šis rodiklių rinkinys padeda konceptualizuoti siektiną Lietuvos būseną po 2030 m. Konkrečiau, remiantis tikslo ir uždavinio rodikliais ir atsižvelgiant į siekiamas jų reikšmes, sėkmingo Plano įgyvendinimo atveju būtų pasiekti šie pokyčiai:

- Europos Sąjungoje (ES) daugiau valstybių laiko Lietuvą patikima ir įtakinga partnere, o tikslinių šalių auditorijos vis dažniau girdi apie tarptautinius Lietuvos pasiekimus (uždavinio poveikis);
- tarptautinėse organizacijose vis daugiau lietuvių užima aukštas pareigas, o tinkamai finansuojamas vystomasis bendradarbiavimas prisideda prie šalies nacionalinių tikslų įgyvendinimo ir valstybės žinomumo (uždavinio poveikis);
- Lietuvos diaspora yra aktyviai įsitraukusi į šalies gyvenimą ir taip puoselėja lietuviybę pasaulyje bei prisideda prie valstybės galios stiprinimo tarptautinėje erdvėje (uždavinio poveikis)
- dėl šių priežasčių, Lietuvos įtaka pasaulyje yra sustiprėjusi, o vis didesnė Lietuvos gyventojų dalis yra patenkinta valstybės vykdoma užsienio politika (tikslų poveikis).

9 pav. žemiau pateikiama bendra intervencijos logikos schema.

9 pav. 9 tikslo „Stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora“ intervencijos logika

Šaltinis: STRATA, remiantis Planu, LR ministerijų plėtros programomis ir pažangos priemonių aprašais.

Tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas

Šiame poskyryje pristatomas tikslo ir uždavinių atitikties vertinimas, kurį sudaro dvi dalys (1) problemos pagrindimo vertinimas, (2) problematikos atspindėjimo uždaviniuose ir loginio ryšio tarp tikslo ir uždavinių vertinimas.

Problemų pagrindimas. Kaip pažymima 9 tikslo uždavinį gyvendinančios Plėtros programos dokumentacijoje, rengiant NPP buvo remtasi programos rengimo darbo grupių atstovų patirtimi, tarptautinių ekspertų įžvalgomis, susitikimų išvadomis ir privačios konsultacinės bendrovės konsultacijų dėl problemų ir priežasčių identifikavimo išvadomis, tačiau išorinis ir tikslinis didžiausių iššūkių ir užsienio politikos poveikio Lietuvai vertinimas nebuvo atliktas.¹³⁵ Visgi, Plano pateikiamoje bendros esamos situacijos analizėje bei 9 tikslo aprašyme pažymimi keli veiksniai, kurie sąlygoja augantį poreikį stiprinti Lietuvos įtaką tarptautinėje sistemoje: globalios politikos dinamiką keičiantys sudėtingi geopolitiniai procesai, naujų globalių grėsmių kompleksiskumas, krizių akivaizdoje (pavyzdžiui, Covid-19 pandemijos atveju) išryškėjęs efektyvus regioninio ir tarptautinio bendradarbiavimo poreikis ir augantis politikos sričių, kur Lietuvos žmonių gerovę lemia tarptautinių organizacijų sprendimai, skaičius (Planas, 2021, p. 52). Plane pateikiamas tikslo aprašymas taip pat leidžia identifikuoti keletą su tokia padėtimi susijusių konkrečių poreikių valstybės pažangai:

- ugdyti gebėjimus greitai ir dinamiškai priimti sprendimus ir reaguoti į kylančius iššūkius;
- plėsti diplomatinį ir kitokį specializuotą atstovavimą, daugiau dėmesio skiriant Azijos regionui;
- sėkmingai pasirengti ES pirmininkavimui 2027 m., prioretizuojant santykių su Rytų Partnerystės šalių įtvirtinimą;
- įgyvendinti visus įmanomus veiksmus siekiant stabdyti agresyviuosius Rusijos veiksmus ir remti Rusijos ir Baltarusijos pilietinę visuomenę;
- užtikrinti tarptautinių įsipareigojimų vystomojo bendradarbiavimo srityje įgyvendinimą;
- didinti diasporos į(si)traukimą į valstybei ir visuomenei svarbių sprendimų priėmimą ir įgyvendinimą;
- vykdyti kryptingą strateginę komunikaciją siekiant stiprinti teigiamą Lietuvos įvaizdį pasaulyje.

Greta Plane pateikiamos informacijos apie Lietuvos poreikius ir iššūkius valstybei, 9 tikslo uždavinį įgyvendinanti **Plėtros programa identifikuoja vieną kompleksinę 9.1. uždavinio lygmens problemą:** „esamas Lietuvos atstovavimas tarptautiniuose formatuose neužtikrina visų užsienio politikos tikslų įgyvendinimo“ (Plėtros programa, 2022, p. 2). Programoje pateikiamos trys esminės spręstinios problemos priežastys bei jas sąlygojantys veiksniai:

31 lentelė. 9 tikslo uždavinio problemos priežastys ir jų detalizacija

Problema: Esamas Lietuvos atstovavimas tarptautiniuose formatuose neužtikrina visų užsienio politikos tikslų įgyvendinimo	
Spręstinios problemos priežastys	Sąlygojantys veiksniai
1.1. Dabartinis diplomatinio atstovavimo tinklas ir jo pajėgumai neleidžia efektyviai spręsti naujai kylančių geopolitinių iššūkių	1.1.1. neužtikrinamas atstovavimas Lietuvos interesams geografiškai ir kultūriškai nutolusiuose pasaulio regionuose 1.1.2. trūksta specialiai parengto personalo 1.1.3. konsulinės paslaugos lengviau pasiekiamos tik piliečiams ir diasporos atstovams, esantiems arti atstovybių 1.1.4. trūksta kompetencijų veikti tarptautinėje erdvėje
1.2. Trūksta įrankių ir patirties išnaudoti visus galimus veikimo tarptautinėse organizacijose būdus Lietuvos interesams pasaulyje užtikrinti	1.2.1. neužtikrintas patirties perdavimo tęstinumas rengiantis pirmininkauti ES Tarybai 2027 m. 1.2.2. nėra efektyvus ir visapusiško valstybės institucijų veiklos tarptautinėse organizacijose modelio 1.2.3. poveikis tarptautinėse organizacijose dažniausiai kuriamas remiantis tik daugiašalio bendradarbiavimo principais 1.2.4. valstybės įsipareigojimai nekoreliuoja su ribotais valstybės biudžeto finansiniais ištekliais* 1.2.5. nepatraukli diplomatinė tarnyba
1.3. Ribotas Lietuvos žinomumas pasaulyje	1.3.1. informacijos apie Lietuvą sklaidos trūkumas 1.3.2. priešiška nusiteikusių šalių siekis dezinformuoti apie Lietuvos istoriją ir laimėjimus 1.3.3. komunikacijoje per mažai pasitelkiama daugiatautės Lietuvos istorija, kultūra, turizmo ištekliai ir šiuolaikiniai laimėjimai 1.3.4. vystomojo bendradarbiavimo įrankiai nevysiškai išnaudojami Lietuvos minkštajai galiai stiprinti

Šaltinis: 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos Užsienyje matomos ir įtakingos Lietuvos plėtros programa

* numatyta spręsti vykdant tęstinių URM veiklų programas

¹³⁵ 2021–2030 m. Užsienyje matomos ir įtakingos Lietuvos Plėtros programos pagrindimas.

Plane pateikta situacijos analizė bei poreikių aprašymas ir Plėtros programoje identifikuota problema bei jos priežastys pateikia išsamų spėjtiną problemos pagrindimą, o problemą bei jos priežastis ir galimą poveikį valstybės raidai sieja aiškus loginis ryšys. Problemos pagrindimas detalai įvertina esminius valstybės veikimo tarptautinėje erdvėje išteklius – diplomatinį tinklą, tarptautines institucijas ir reputaciją. Problemos priežastis ir jų sąlygotus poreikius valstybei sieja aiškus loginis ryšys – problema daugiausia siejama su pajėgumų ar kompetencijų trūkumu. Pažymėtina, kad analizėje identifikuojama viena išorinė problemos priežastis: priešišškai nusiteikusių šalių dezinformacija, kuri riboja Lietuvos žinomumą pasaulyje ir kenkia valstybės reputacijai bei interesams.

Visgi, nors problemos, iššūkių ir poreikių analizė yra pakankamai išsami ir logiškai nuosekli, ji neapima vieno galimai svarbaus veiksnio, sąlygojančio valstybės įtaką pasaulyje. Konkrečiau, analizuojant veiksnius, kurie sąlygoja Lietuvos įtaką pasaulyje, nėra atsižvelgiama į tinklinės diplomatijos (arba tinklaveikos) teikiamas galimybes stiprinti globalią valstybės įtaką ir, atitinkamai, nėra vertinama, ar Lietuvos pajėgumai tinklinės diplomatijos (tinklaveikos) srityje yra pakankami. Konkrečiau, tinklinės diplomatijos sąvoka apibūdina procesą, kai valstybė kuria galimybes įvairiems transnacionaliniams ir sub-nacionaliniams veikėjams (pavyzdžiui, tarptautinėse rinkose veikiančios lietuviškos kompanijos, tarptautinės NVO, miestų administracijos, mokslo įstaigos ir kt.) įsitraukti į valstybės vykdomą užsienio politiką ir remia šių veikėjų pastangas tiesiogiai ir netiesiogiai prisidėti prie valstybės tikslų (Heine, 2013; Manulak, 2019). Atitinkamai, tokia veikla nėra redukuotina į tradicinio diplomatinio tinklo efektyvumą ar santykių su diaspora plėtoją, tačiau gali prisidėti prie bendros valstybės įtakos pasaulyje. Neatlikus poreikio stiprinti tinklinės diplomatijos pajėgumus analizės, kyla rizika, kad intervencija yra formuojama per siaurai apibrėžus ją motyvuojančią problemą, o tikslo įgyvendinimas neatneš laukiamo poveikio – t.y., sustiprėjusios valstybės įtakos.

Antra, nors Plane pateiktame tikslo aprašyme pabrėžiamas poreikis didinti diasporos įsitraukimą, šio klausimo probleminis kontekstas nėra pakankamai išplėtotas. Konkrečiau, Plėtros programoje pateiktoje problemos ir jos priežasčių analizėje diasporos klausimas nagrinėjamas tik per riboto diplomatinio atstovybių ir konsulinių paslaugų prieinamumo prizmę. Pažymėtina, kad Plėtros programos probleminė analizė remiasi Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) 2018 m. atliktu Lietuvos socialinės ir darbo rinkos politikos vertinimu, kur, *inter alia*, nagrinėta ir valstybės diasporos politika. Nors Plėtros programos rengėjai atsižvelgia į dalį EBPO vertinimo įžvalgų ir siūlymų, nėra atsižvelgiama į EBPO pastabas dėl konkrečių diasporos politikos krypčių prioretizavimo ir finansavimo: pavyzdžiui, EBPO pažymi, kad didžiausia dalis Lietuvos diasporos politikai skiriamų lėšų skirtos lietuvių kalbos mokymui (OECD, 2018, p. 90), o didžioji dalis diasporos politikos turinio – skirta palaikyti emocinį ir kultūrinį ryšį su valstybe. Nors tai nebūtinai reiškia, kad plėtros programoje numatyta kryptis – stiprinti diplomatinio atstovybių pajėgumus, skirtus diasporos politikai – yra neteisinga, kyla klausimas, ar keliant tikslą stiprinti ryšius su diaspora, atlikta analizė yra pakankama. Konkrečiau, neatmestina, kad konstruojant intervenciją gali būti neįvertinti tam tikri diasporos įsitraukimą sąlygojantys veiksniai, nesusiję su konsulinių paslaugų kokybe ar prieinamumu – pavyzdžiui, diasporai skirtų programų patrauklumas ar aktualumas skirtingos Lietuvos diasporos bendruomenėms, žemas žinių apie galimybes įsitraukti į valstybei naudingas veiklas lygis ir t.t.. Atitinkamai, nepakankamai išsamus santykių su diaspora problematikos apibrėžimas gali reikšti, kad tikslo įgyvendinimas neatneš siekiamo pozityvaus pokyčio šioje srityje.

Problematikos atspindėjimas uždaviniuose. Bendrai, 9.1. uždavinio formuluoatė ir paaiškinimas yra tinkami problemos atžvilgiu. 9 tikslo uždavinys „Stiprinti atstovavimą Lietuvos interesams tarptautinėje erdvėje ir diasporos politiką“ pilnai atspindi visą Plane ir plėtros programoje detalizuotą probleminį kontekstą, sąlygojantį intervencijos ir pokyčių poreikį. Uždavinį įgyvendinanti plėtros programa aiškiai įvardija siektiną esamos situacijos pokytį ir numato priemones kiekvienai identifikuotos problemos priežastčiai spręsti (detalesnė analizė pateikiama priemonių ir veiklų atitikties uždaviniui ir tikslui vertinime žemiau).

Vertinant bendrai, **9.1. uždavinį ir 9 tikslą sieja aiškus ir tiesioginis loginis ryšys.** Įgyvendinus uždavinį (stiprinti atstovavimą tarptautinėje erdvėje ir diasporos politiką), logiška tikėtis tikslo numatomo poveikio – didesnės Lietuvos įtakos pasaulyje ir stipresnių ryšių su diaspora. Visgi, pažymėtina, kad tikslo ir uždavinio turinys yra iš esmės tapatus, o uždavinio aprėptis – itin plati ir apimanti visus tikslo lygmenyje suponuotus siekiamus pokyčius. Šiuo požiūriu,

uždavinio formuluotė nėra informatyvi – norint suprasti, kokius pokyčius siekiant tikslo reikia įgyvendinti, būtina detaliau vertinti uždavinį įgyvendinančias priemones – ir gali būti kritikuotina iš Strateginio valdymo įstatyme numatyta uždavinio formulavimo logika (STRATA, 2021, p. 25). Dabartinę situaciją galima kontrastuoti su ankstesne (2020 m.) Plano redakcija: joje 9 tikslas buvo išskleistas į aštuonis uždavinius, kurių kiekvienas nurodė konkretų siektiną pokytį, kurie kolektyviai sudarė sąlygas tikslo poveikio sukūrimui. Nors sprendimas peržiūrėti 9 tikslo Uždavinių kiekį nėra šio vertinimo objektas ir neturi reikšmingos įtakos uždavinio ir tikslo atitikčiai, peržiūrint dabartinį Planą ir / ar rengiant kitą Nacionalinį pažangos planą tikslinga rasti balansą tarp abstraktumo ir detalumo formuojant uždavinius.

32 lentelė. 9 tikslo ir jo uždavinio atitikties vertinimo apibendrinimas

Uždavinys	Atitiktis tikslui*	Atitiktis problemai*	Problemos apibrėžimas*	Vertinimas ir komentarai
1.1. Stiprinti atstovavimą Lietuvos interesams tarptautinėje erdvėje ir diasporos politiką	<i>Tinkama</i>	<i>Pakankama</i>	<i>Nepakankamas</i>	Uždavinio įgyvendinimo atveju, sąlygotas pokytis (uždavinio poveikis) tiesiogiai ir teigiamai paveiktų tikslo įgyvendinimą (prisidėtų prie tikslo poveikio). Uždavinio aprėptis ir išskleidimas plėtos programoje atliepia visas aptarto problemos apibrėžimo dimensijas ir problemos priežastis. Visgi, Lietuvos įtakos tarptautinėje sistemoje analizė neapima tinklinės diplomatinės svarbos, o ryšių su diaspora stiprinimo analizė apsiriboja konsulinės paslaugų teikimo klausimu. Dėl šių priežasčių, problemos apibrėžimas, galimai praleidžia svarbius veiksnius, sąlygojančius kokį poveikį valstybės pažangai turėtų tikslų ir uždavinio įgyvendinimas.

Šaltinis: STRATA, remiantis Plane ir 9.1 uždavinio plėtos programos apraše pateikta informacija.

Pastabos: ***Atitiktis tikslui** (tinkama – tarp tikslo ir uždavinio egzistuoja aiškus loginis ryšys, uždavinys atliepia tikslo suponuotus pokyčius; netinkama – loginis ryšys tarp uždavinio įgyvendinimo ir tikslo suponuotų pokyčių nėra aiškus). **Atitiktis problemai** (pakankama – uždavinys atspindi identifikuotą problemą ir jos sąlygotus iššūkius / poreikius. Nepakankama – uždavinys/uždaviniai neaprepia problemos ar jos sąlygotų iššūkių ar poreikių). **Problemos apibrėžimas**: pakankamas – Plane ir jį įgyvendinančiuose dokumentuose pateiktas išsamus ir pagrįstas sprendimos problemos apibrėžimas, nustatyti aiškūs iššūkiai ir poreikiai. Nepakankamas – Plane ir jį įgyvendinančiuose dokumentuose pateikta sprendima problema neapima tam tikrų Tikslo poveikiu aktualių veiksnių, iššūkių ar poreikių. ****Pažymėtina, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų iniciuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).**

Priemonių ir veiklų atitikties tikslui ir uždaviniams vertinimas

Žemiau pateikiama analizė vertina tiek individualių priemonių tinkamumą, tiek viso priemonių rinkinio pakankamumą 9 tikslui ir jo uždaviniui įgyvendinti. 9.1 uždavinį įgyvendinančioje plėtos programoje numatomos trys pažangos priemonės (žr. **9 pav.** aukščiau), kurių aprašymuose numatytos pažangos priemonės veiklos. Plėtos programą valdančios URM metiniuose veiklos planuose taip pat numatyti veiksmai, įgyvendinantys programą tam tikros pažangos priemonės aprėptyje. Pažymėtina, kad Vertinimo laikotarpiu tikslą įgyvendinančios veiklos ir veiksmai buvo nurodyti tik iki 2023 m. imtinai.

Kiekvienai 9 tikslą ir uždavinį įgyvendinančiai pažangos priemonei parengtas priemonės pagrindimo aprašas, detalizuojantis su priemonės įgyvendinimo atveju laukiamą pokytį. Loginis ryšys tarp priemonės laukiamo pokyčio ir tikslo ir uždavinio poveikio yra esminis priemonės ir tikslo ir uždavinio atitikties kriterijus. Visos trys pažangos priemonės nurodo tam tikrus rezultato lygmens rodiklius, kurie padeda matuoti pažangą siekiant su priemonės įgyvendinimu laukiamo pokyčio (žr. **33 lentelę**). Bendrai, pažymėtina, kad **priemonių aprašo dokumentuose detalizuojami laukiami pokyčiai tinkamai nurodo indėlį siekiant 9 tikslo ir jo uždavinio įgyvendinimo – tarp planuojamų priemonės rezultatų ir galutinio siekiamo intervencijos poveikio egzistuoja aiškus loginis ryšys.**

33 lentelė. 9 tikslo laukiamas priemonės pokytis (pokyčiai) ir taikomas priemonės rezultato rodiklis (rodikliai)

Pažangos priemonė	Laukiami pokyčiai (priemonės indėlis į tikslo ir uždavinio poveikį)	Rezultato (priemonės) rodiklis
Didinti diplomatinio atstovavimo tinklo efektyvumą	1. Sukurtas tvarus strateginių partnerysčių modelis 2. Sustiprintas diplomatinis atstovybių vaidmuo pasaulyje 3. Sustiprinta ekonominės diplomatijos pagalba svarbiausiose rinkose 4. Įdiegti ir taikomi inovatyvūs sprendimai padeda stiprinti veiklų tarptautinėje erdvėje koordinavimą	1. Lietuvos gyventojų dalis, mananti, kad Lietuvos diplomatinė tarnyba gerai ar labai gerai atstovauja Lietuvos saugumo interesams, išnaudoja dvišalio ir daugiašalio bendradarbiavimo priemones ir narystės NATO teikiamas galimybes
Didinti Lietuvos žinomumą ir įtaką tarptautinėje bendruomenėje	1. Pagrįstas ir įtvirtintas objektyvus, moksliniais tyrimais informuotas Lietuvos istorijos pasakojimas, ypač Lietuvos laisvės kovų, tremčių ir holokausto temomis. 2. Sustiprintas tarpinstitucinis požiūris į Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti indėlį.	1. Reikšmingų tarptautinio bendradarbiavimo srities pranešimų apie Lietuvą, darančių didžiausią įtaką šalies matomumui, skaičius per vienus metus tikslinių šalių žiniasklaidoje 2. URM ir Lietuvos diplomatinio atstovybių socialinių tinklų lankytojų įsitraukimo lygis
Stiprinti vystomojo bendradarbiavimo sistemos, didinančios Lietuvos minkštąją galią, veiksmingumą	1. Užtikrintas Lietuvos tarptautinio įsipareigojimo iki 2030 m. OPV skirti ne mažiau kaip 0,33 proc. BNP 2. Įtvirtintas geras Lietuvos įvaizdis tarptautinėje bendruomenėje ir išlaikyta patikimos veikėjos reputacija	1. Dvišalės paramos dalis nuo visos oficialios paramos vystymuisi

Šaltinis: STRATA, remiantis LR ministerijų plėtros programomis ir pažangos priemonių pagrindimo aprašais.

Taip pat **pažymėtina, kad priemonės rezultatams matuoti numatyti rodikliai neapėrija visų laukiamų pokyčių ir / ar nėra pilnai tinkami matuoti siekiamų pokyčių.** Pavyzdžiui, nors trečiosios priemonės įgyvendinimas siejamas su stiprėjančia valstybės reputacija, priemonės įgyvendinimui skirti rodikliai neapima šio klausimo; antrosios priemonės rezultatų rodikliai nėra pakankamai konkretūs, siekiant įvertinti konkrečiai priemonės įgyvendinimo pokytį: nors priemonė nukreipta konkrečiai į Lietuvos istorijos pasakojimo stiprinimą tarptautinėje erdvėje, pasirinkti rodikliai matuoja bet kokių pranešimų apie Lietuvą skaičių tarptautinėje žiniasklaidoje bei bendrą įsitraukimą socialiniuose tinkluose. Galiausiai, pirmosios priemonės rezultatų rodiklis yra iš esmės tapatus bendrajam tikslo rodikliui ir pasižymi tomis pačiomis problemomis, susijusiomis su gyventojų apklausos duomenų relevantiškumu, jautrumu nesusijusių kintamųjų atžvilgiu (pavyzdžiui, informacijos apie užsienio politiką sklaidą ir kt.) ir pan. Problemos, susijusios su 9 tikslo rodikliu jau buvo išsamiai nagrinėtos ankstesniuose STRATA tyrimuose bei kitų institucijų atliktuose Plano rodiklių vertinimuose (STRATA, 2023; STRATA, 2021; BGI Consulting, 2020). Kartu, kaip tyrimo interviu metu pažymėjo ir intervencijos rengėjai, rengiant Planą, plėtros programą ir atskiras priemones buvo susidurta su problema, jog rodiklių pasirinkimas pirmiausia atspindėjo tai, ką „buvo galima matuoti“, o ne tai, kas suteiktų aktualios informacijos apie intervencijos įgyvendinimą.¹³⁶ Dėl šių priežasčių, **vertinant priemonės tinkamumą ir pakankamumą įgyvendinant 9 tikslą ir uždavinį pagal kaitos teorijos prizmę, negalima apsiriboti vien rodiklių reikšmių kaitos analize.**

Žemiau pateikiama detali kiekvienos iš pažangos priemonių tinkamumo analizė, nagrinėjant suplanuotų veiklų pagrindimą, tikėtiną indėlį siekiant uždavinio ir tikslo poveikio ir galimus priemonės trūkumus. Apibendrintas pažangos priemonių atitiktis uždaviniui ir tikslui vertinimas pateikiamas **34 lentelėje** poskyrio pabaigoje.

Pirmoji pažangos priemonė

Kaip nurodyta 9 tikslą įgyvendinančioje plėtros programoje, pirmoji pažangos priemonė – „**Didinti diplomatinio atstovavimo tinklo efektyvumą**“ – visa apimtimi sprendžia pirmąją problemos priežastį („*Dabartinis diplomatinio atstovavimo tinklas ir jo pajėgumai neleidžia efektyviai spręsti naujai kylančių geopolitinių iššūkių*“; žr. **31 lentelę**). Kartu, įgyvendinant priemonę sprendžiami ir keli veiksniai, sąlygojantys nepakankamai efektyvų Lietuvos veikimą tarptautinėse organizacijose (antroji problemos priežastis) ir ribotą Lietuvos žinomumą (trečia problemos priežastis): Lietuvos veiklų tarptautinėse organizacijose modelio trūkumą, alternatyvių poveikio kūrimo tarptautinėse organizacijose būdų neišnaudojimą ir ribotą informacijos apie Lietuvą sklaidą pasaulyje (1.2.2., 1.2.3 ir 1.3.1 veiksniai).

¹³⁶ Interviu su URM atstovais (2023 m. gruodis).

Atitinkamai, pirmoji pažangos priemonė numato platų veiklų ir veiksmų rinkinį, apimantį naujų diplomatinio atstovybių (ambasadų, atstovybių, konsulatų) steigimą, naujų veiklos sistemų vystymą, naujų programų kūrimą ir esamų funkcijų stiprinimą. Pagal numatytų veiklų tipą, įgyvendinant priemonę dominuoja investicinės veiklos: fizinės infrastruktūros (atstovybių patalpų) įsigijimas ir plėtra, informacinių sistemų vystymas, naujų etatų steigimas ir t.t. Daugiausia investicijų ir kitų materialinių išteklių reikalauja diplomatinio atstovybių tinklo plėtra: prognozuojamas reikalingas finansavimas šiai veiklai įgyvendinti siekia apie 13 mln. Eur; tuo tarpu kitos numatytos veiklos kartu sudėjus nesiekia 800 tūkst. Eur („Didinti diplomatinio atstovavimo tinklo efektyvumą“, 2022, p. žr. priemonės skaičiuoklę). Diplomatinio atstovybių tinklo plėtros klausimu įvertintos trys plėtros modelio alternatyvos – 1) politinės ir ekonominės svarbos scenarijus, 2) regioninės svarbos scenarijus ir 3) konsulinės ir diasporos svarbos scenarijus. Nepriklausomai nuo alternatyvos pasirinkimo, priemonė taip pat numatė Lietuvos ambasados Singapūro Respublikoje steigimą, ekonominės diplomatijos pajėgumų ir darbo su diaspora funkcijų egzistuojančiose diplomatinėse atstovybėse stiprinimą bei valstybės veiklos tarptautinėse organizacijose pozicijų derinimo ir stebėsenos sistemos sukūrimą („Didinti diplomatinio atstovavimo tinklo efektyvumą“, 2022, pp. 8-10). Sprendimas dėl pasirinktos alternatyvos – t.y., pirmojo, politinės ir ekonominės svarbos scenarijaus, numatančio diplomatinio atstovybių tinklo plėtrą į Argentiją, Nigeriją, Šveicariją, Uzbekistaną ir Vokietiją (Miuncheną) – grindžiamas didesne tikėtina alternatyvos įgyvendinimo ekonomine grąža; kadangi tikėtinos neekonominės naudos yra sunkiai nustatomos visų alternatyvų atžvilgiu, pirmojo scenarijaus pasirinkimą galima vertinti kaip tinkamą ir pagrįstą.

Loginis ryšys tarp pažangos priemonės pagrindimo apraše įvardintų tikėtinų pokyčių įgyvendinus priemonę ir 9 tikslu ir uždaviniu siekiamo poveikio yra aiškus ir pagrįstas. Konkrečiau, priemonės įgyvendinimo logika yra sustiprinti Lietuvos diplomatinio pajėgumus valstybėse ir regionuose, kurie ateityje gali turėti didžiausią įtaką valstybės tarptautinei įtakai, (ekonominio) interesų atstovavimui ir ryšiams su diaspora: visų pirma, Indijos ir Ramiojo Vandenyno regione, tačiau taip pat Afrikoje, Lotynų Amerikoje ir Europos valstybėse, kur gyvena daug Lietuvos piliečių. Taigi, priemonę ir tikslo poveikį sieja dvigubas loginis ryšys. Pirmia, tikimasi, kad stiprinant diplomatinio pajėgumus – t.y., steigiant naujas diplomatinio atstovybes ir vystant diplomatinio tinklo kompetencijas (regioninių žinių, kalbinių gebėjimų, ekonominės diplomatijos pajėgumų) – sustiprės ir diplomatinio veiklų rezultatai (pavyzdžiui, gebėjimas užmegzti ryšius, atstovauti interesams ir t.t.). Antra, matoma, kad diplomatinio pajėgumų stiprinimas pasirinktuose regionuose duos didžiausią teigiamą poveikį Lietuvos įtakos stiprinimui pasaulyje apskritai. Tokia logika atitinka tiek tarptautinių tyrimų centrų įžvalgas dėl diplomatinio tinklo dydžio ir kokybės svarbos bendrai valstybės įtakai ir galiai (Lowy Institute, 2019, p. 6), tiek globalių megatendencijų tyrimus, pažymintčius, kad globalios politikos gravitacijos centras juda į Indijos ir Ramiojo Vandenyno regioną (European Commission, 2023).

Kartu pažymėtina, kad priemonės įgyvendinimui numatomos veiklos orientuotos ir į vidines tikslines grupes (pavyzdžiui, valstybės institucijas, per tokias veiklas kaip kvalifikacijų kėlimo programas) ir į išorines tikslines grupes (pavyzdžiui, Lietuvos ir užsienio verslo atstovus, Lietuvos studentus, Indijos ir Ramiojo vandenyno studentus, diasporą). Orientacija į kelias skirtingas tikslines grupes padidina galimą pokyčio mechanizmų skaičių ir taip padidina tikėtiną mastą, kuriuo priemonės įgyvendinimas gali prisidėti prie plane siekiamų rezultatų ir poveikio. Galiausiai, svarbu pažymėti, kad nors didžioji priemonių rinkinio ir jame numatytų veiklų dalis koncentruota į pirmąją uždavinio dalį (t.y., „stiprinti atstovavimą Lietuvos interesams“), pirmosios pažangos priemonės veiklos gali padėti stiprinti ir diasporos politiką – konkrečiau, plečiant diplomatinio atstovybių funkcijas ir kompetencijas, skirtas efektyviau vykdyti diasporos politiką.

Visgi, lyginant su priemonės veiklomis, orientuotomis į diplomatinio tinklo plėtrą, veiklos, skirtos stiprinti valstybės institucijų veiklų tarptautinėse organizacijose koordinavimą, atrodo tinkamos, bet nepakankamos siekiant tikslo ir uždavinio poveikio. Konkrečiau, URM parengtoje plėtros programos problemos analizėje bei pažangos priemonės pagrindimo aprašyme nustatytas platus iššūkių ir poreikių, skirtų stiprinti Lietuvos veikimą tarptautinėse organizacijose, rinkinys: Lietuvos veiklos tarptautinėse organizacijose vykdomos neturint bendro strateginio tikslo, decentralizuotai, nenustačius detalių ilgalaikių prioritetų, o narystė tarptautinėse organizacijose vertinama siauru požiūriu. Šiuo atžvilgiu priemonės rengėjų numatyta veikla – pozicijų derinimo ir stebėsenos sistemos sukūrimas –

bei esminis veiksmas – centralizuotos informacinės platformos steigimas – atrodo nepakankamas įvardintų iššūkių atžvilgiu. Nors pozicijų derinimo ir veiklos stebėsenos sistemos sukūrimas ir naujų technologinių sprendimų diegimas gali palengvinti valstybės institucijų veiklą tarptautinėse organizacijose koordinavimą (t. y., gali išspręsti egzistuojančias procedūrines problemas), tai savaime nesprendžia ir nebūtinai sudaro sąlygas spręsti iššūkius dėl ilgalaikių prioritetų trūkumo, nepakankamai plataus požiūrio į veikimą tarptautinėse organizacijose ir t.t. Siekiant šių problemos priežasčių sprendimo, reikalinga numatyti ir kitas analitines, teisinio reguliavimo, kompetencijų ugdymo ir kt. veiklas ir (ar) veiksmus, kurie padėtų aiškiai identifikuoti bendrus Lietuvos veikimo tarptautinėse organizacijose principus ir prioritetus, užtikrintų tinkamą diplomatų parengimą jų siekti ir įtvirtintų šios politikos tęstinumą.

Antroji pažangos priemonė

Antroji pažangos priemonė – „**Didinti Lietuvos žinomumą ir įtaką tarptautinėje bendruomenėje**” – iš dalies sprendžia antrąją ir trečiąją problemos priežastis: t.y., nepakankamą galimų veikimo tarptautinėse organizacijose įrankių išnaudojimą ir ribotą Lietuvos žinomumą, kurie kartu neigiamai veikia Lietuvos įtaką tarptautinėje erdvėje. Konkrečiau, priemonės įgyvendinimu numatoma spręsti patirties perdavimo tęstinumo prieš kitą pirmininkavimą ES Tarybai trūkumą (1.2.1 problemos priežasties veiksnys) bei neigiamą poveikį, kurį sąlygojai priešišškai nusiteikusių šalių dezinformacija apie Lietuvos istoriją ir laimėjimus (1.3.2. problemos priežasties veiksnys). Nepaisant dvilypės paskirties, priemonės aprašyme nurodyta tik viena, analitinio tipo, veikla – įsigyti galimybių studiją dėl muziejaus skirto sovietų okupacijai įkūrimo. Tiesa, 2022 m. URM metiniame veiklos plane taip pat numatyti du papildomi veiksmai, siejamas su šios pažangos priemonės įgyvendinimu – aukšto lygio Lietuvos pareigūnų susitikimų organizavimas Niujorke JT Generalinės Asamblėjos metu ir reguliarių susitikimų su vietine žydų bendruomene organizavimas (Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, 2021).

Atsižvelgiant į poreikius ir iššūkius valstybės raidai, kurie pagrindžia priemonės poreikį, priemonės ir su ja siejamos numatytos veiklos ir veiksmai atrodo nepakankami, o mastas, kuriuo jos gali prisidėti prie tikslo ir uždavinio siekiamo poveikio – ribotas. Nors priemonės pagrindimo apraše laukiamas pokytis įvardintas gana abstrakčiai, esminis lūkestis yra santykinai aiškus: tikimasi, kad įgyvendinus priemonę tarptautinėje erdvėje bus geriau pagrįstas ir įtvirtintas objektyvus, mokslu ir tyrimais pagrįstas Lietuvos istorijos, ypač XX a. laikotarpio Lietuvos laisvės kovų bei holokausto nusikaltimų istorijos, atpasakojimas („*Didinti Lietuvos žinomumą ir įtaką tarptautinėje bendruomenėje*“, 2022, p. 2). Vienintelė priemonės apraše numatyta veikla – įgyvendinti galimybių studiją dėl tinkamiausio sprendimo sovietų okupacijos muziejaus ar memorialo atžvilgiu – yra iš esmės tinkama taip suformuluoto siektino pokyčio atžvilgiu. Kartu, laukiamas pokytis nėra netinkamas siekiant tikslo ir uždavinio lygmenyje konceptualizuoto poveikio – t.y., didinti Lietuvos žinomumą. Žinant, kad Lietuvos žinomumui ir reputacijai kenkia nusistovėję klaidingi pasakojimai ar sąmoningai priešiškų veikėjų platinama klaidinanti informacija apie sovietų okupacijos laikotarpį ir jo palikimą, galima konstatuoti realų poreikį puoselėti objektyvų, išsamų ir išorinėms auditorijoms patrauklų istorinį naratyvą apie Lietuvos okupacijos patirtį. Visgi, numatoma veikla pati savaime yra orientuota tik į tolesnių priemonės įgyvendinimo galimybių nustatymą, todėl jos galimą indėlį į siekiamų rezultatų ir poveikio įgyvendinimą vertinti sudėtinga ir, kaip patvirtino ir intervencijos rengėjai, jis smarkiai priklausys nuo kitų institucijų įsitraukimo ir sprendimo.¹³⁷

Atsižvelgiant į priemonės veiklos pobūdį ir priemonės aprašyme įvardintus valstybės poreikius, **galima pažymėti du galimus numatytos priemonės veiklos trūkumus.** Pirmą, nors muziejus (memorialas) gali prisidėti prie istorinės atminties puoselėjimo, didžiausias jo poveikis tikėtinas apsilankymo muziejuje (memoriale) atveju – o tai jau savaime reikalauja pakankamai aukšto susidomėjimo Lietuva ir jos istorija. Dėl šios priežasties, numatyta veikla gali būti mažiau tinkama nei kitos strateginės komunikacijos veiklos, kurios turėtų didesnę tikimybę pasiekti daugiau skirtingų išorinių auditorijų. Antra, ir fundamentalesnė priežastis yra tai, jog **priemonės suplanuotos veiklos nepilnai atliepia priemonės poreikį pagrindžiančią analizę.** Konkrečiau, priemonės pagrindimo apraše minimi kiti neigiami naratyvai apie Lietuvą, ribojantys jos žinomumą ir kenkiantys jos reputacijai – pavyzdžiui, korupcijos paplitimas šalyje. Nėra

¹³⁷ Interviu su URM atstovais (2023 m. gruodis).

aišku, kaip priemonės numatytos veiklos, orientuotos į istorinių naratyvų koregavimą, padėtų paneigti tokius, su sovietų okupacija ir / ar Holokaustu nesusijusius naratyvus; šių naratyvų destabilizavimui specifiškai skirtų veiklų numatyta nėra. Kartu, priemonės pagrindimo analizėje minima, kad „Lietuvos reputacija ir įvaizdis yra geri, bet stokojama turinio“ („*Didinti Lietuvos žinomumą ir įtaką tarptautinėje bendruomenėje*“, 2022, p. 1). Nors numatyta veikla leidžia generuoti aktualų turinį apie Lietuvą sustiprinant šalies istorinį pasakojimą, nėra aišku, ar tokia veikla atliepia platesnį pozityvaus turinio apie Lietuvą – pavyzdžiui, apie šalies tautinį, gamtinį, kultūrinį paveldą, šiuolaikinės Lietuvos pasiekimus ir pan. – poreikį. Atitinkamai, kyla grėsmė, kad net ir pilnai įgyvendinus priemonę, analizėje pažymėta probleminė tendencija išliks nepakitusi.

Trečioji pažangos priemonė

Trečioji pažangos priemonė – „**Stiprinti vystomojo bendradarbiavimo sistemos, didinančios Lietuvos minkštąją galią, veiksmingumą**“ – iš dalies sprendžia trečiąją problemos priežastį, t.y., tai, kad ribotas Lietuvos žinomumas varžo valstybės įtaką pasaulyje. Konkrečiau, priemone siekiama spręsti probleminę situaciją, kad Lietuvos vykdomos vystomojo bendradarbiavimo veiklos nepakankamai išnaudojami stiprinti Lietuvos minkštąją galią, nes iki šiol didžioji dalis Lietuvos teikiamos oficialios paramos vystymui teikiama per įmokas daugiašalėms organizacijoms, o ne tiesiogiai dvišaliais kanalais, kurie leistų kartu stiprinti šalies tarptautinį įvaizdį ir įtaką paramos gavėjų atžvilgiu. Tokį problemos supratimą sąlygoja įžvalga, kad tiesioginė (dvišalė) oficiali parama vystymuisi (OPV) yra vienas iš valstybės minkštosios galios šaltinių, pozityviai veikiantis šalies reputaciją ir atveriantis galimybių stiprinti bendradarbiavimą su šalimis gavėjomis (Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, 2023). Atitinkamai specifinei priemonės aprėpčiai, jai įgyvendinti numatyta viena veikla – vystomojo bendradarbiavimo projektų finansavimas (investicinio tipo veikla). Atsižvelgiant į tai, kad 2021-2022 m. Lietuva įgyvendino sisteminę vystomojo bendradarbiavimo reformą ir 2021 m. pabaigoje įsteigė Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos fondą (toliau – Fondą) stambių ir ilgalaikių vystomojo bendradarbiavimo projektų finansavimui (Lietuvos Respublikos Vyriausybė, 2021), rengiant priemonę nuspręsta tęsti veiklas šios reformos pagrindu ir nagrinėta tik viena alternatyva – pervesti lėšas Fondui ir užtikrinti jų tikslingą ir efektyvų panaudojimą. Dėl pasikeitusios išorinės situacijos – Rusijos pilno masto invazijos Ukrainoje ir jos sąlygotą paramos Ukrainai poreikį – 2023 m. URM metiniame veiklos plane šios priemonės įgyvendinimo aprėptyje numatyta planuojamas lėšas skirti konkrečiai Ukrainos atstatymo projektams. (Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, 2022)

Įvertinus tikslinę pažangos priemonės pobūdį, sprendžiamas problemos priežastis ir Plane nustatytus poreikius valstybei, galima vertinti, kad **pažangos priemonė ir joje numatytos veiklos yra tinkamos ir pakankamos tikslų ir uždavinių atžvilgiu**. Įgyvendinus vystomojo bendradarbiavimo politikos reformas, Lietuva 2021 m. pabaigoje patvirtino septynias Vystomojo bendradarbiavimo strategines kryptis 2022-2025 m., kurios apima keturias skirtingas geografines zonas: Afriką, Artimuosius Rytus, Rytų kaimynystės šalis ir Vidurio Aziją (Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, 2022). Per pažangos priemonę finansuojami vystomojo bendradarbiavimo projektai vykdomi šiuose tiksliniuose regionuose, atsižvelgiant į Strateginėse kryptyse numatytus teminius prioritetus. Kartu, Fondo administruojamiems vystomojo bendradarbiavimo projektams numatyti aiškūs atrankos, finansavimo ir stebėsenos mechanizmai, taip pat numatomas bendradarbiavimas su diplomatinėmis atstovybėmis siekiant, kad vykdomi projektai atitiktų šalies partnerės poreikius. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, galia pagrįstai tikėtis, kad didesnis dvišalės OPV finansavimas įgyvendinant priemonę gali padėti geriau išnaudoti vystomąjį bendradarbiavimą Lietuvos minkštosios galios stiprinimui ir, atitinkamai, valstybės įtakos tarptautinėje erdvėje didinimui. Visgi, kadangi priemonė iš esmės apsiriboja lėšų perdavimu Fondui, jos rezultatai priklausys nuo Strateginių krypčių kokybės ir tinkamumo (įskaitant krypčių peržiūrą nuo 2025 m.), Fondo administravimo kokybės ir kitų nuo URM nepriklausomų veiksnių.

Bendrai, trijų 9.1. uždavinį įgyvendinančių pažangos priemonių rinkinys vertintinas kaip tinkamas ir iš esmės pakankamas. Priemonės ir jose numatytos veiklos kolektyviai atliepia visas identifikuotas problemos priežastis ir leidžia nustatyti aiškų loginį ryšį, kaip jų įgyvendinimas prisidėtų prie problemos priežasčių sprendimo – net jei tam tikra individuali priemonė ir / ar veikla gali būti nepakankama problemos priežastčiai pilnai išspręsti. Pažymėtina, kad priemonės ir jų veiklos gali turėti ir tarpusavio papildomumo (sinergijos) efektą: tai ypač aktualu atsižvelgiant į galimą

antrosios pažangos priemonės nepakankamumą pasiekti laukiamo pokyčio. Konkrečiau, veiklos, skirtos stiprinti diplomatinį atstovavimą ir vystomojo bendradarbiavimo politiką gali tiesiogiai ar netiesiogiai padėti didinti Lietuvos žinomumą, ypač kuriant turinį apie šiuolaikinius Lietuvos pasiekimus.

34 lentelė. 9 tikslo veiklų atitiktis tikslui ir uždaviniams vertinimas

9 tikslo uždavinys	Pažangos priemonės	Tinkamumo ir pakankamumo vertinimas**	Komentaras (-ai)
9.1. Stiprinti atstovavimą Lietuvos interesams tarptautinėje erdvėje ir diasporos politiką	Didinti diplomatinio atstovavimo tinklo efektyvumą	<i>Tinkama ir pakankama</i>	- Pažangos priemonė ir joje numatytos veiklos (veiksmai) yra tinkami uždaviniui ir tikslui įgyvendinti. - Priemonė suformuota įvertinus galimas alternatyvas ir pasirinkus kaštų ir tikėtinos naudos atžvilgiu tinkamiausią variantą. Priemonė numato platų skirtingų veiklų rinkinį, kurios kolektyviai atliepia visas priemone spręstinos problemos priežastis.
	Didinti Lietuvos žinomumą ir įtaką tarptautinėje bendruomenėje	<i>Tinkama, bet nepakankama</i>	- Pažangos priemonė ir joje numatytos veiklos (veiksmai) yra tinkami uždaviniui ir tikslui įgyvendinti, tačiau reikalinga numatyti platesnį veiklų (veiksmų) rinkinį, atliepiantį kitus iššūkius Lietuvos žinomumui tarptautinėje erdvėje. - Pažangos priemonė aiškiai apibrėžia spręstiną problemą (t.y., Lietuvos reputacijai kenkia neigiami naratyvai apie valstybės XX a. istoriją). Visgi, problemos apibrėžimas yra galimai per siauras ir neatsižvelgia į kitus veiksnius, ribojančius Lietuvos žinomumą tarptautinėje erdvėje – pavyzdžiui, pozityvaus turinio stoką. Atitinkamai, pažangos priemonė gali būti nepakankama spręsti pilną problemos mastą ir, atitinkamai, prisidėti prie uždavinio ir tikslo įgyvendinimo.
	Stiprinti vystomojo bendradarbiavimo sistemos, didinančios Lietuvos minkštąją galią, veiksmingumą	<i>Tinkama ir pakankama</i>	- Pažangos priemonė ir joje numatytos veiklos (veiksmai) yra tinkami uždaviniui ir tikslui įgyvendinti. - Pažangos priemonė tiesiogiai sprendžia aktualias problemas (nepakankamą dvišalės paramos vystymuisi finansavimą), o pasirinktas įgyvendinimo modelis – pervedant lėšas į Fondą, atsižvelgiant į vystomojo bendradarbiavimo Strategines kryptis – yra tinkamas siekiant maksimizuoti vystomojo bendradarbiavimo veiklų indėlį į bendrą valstybės minkštosios galios stiprinimą ir Lietuvos nacionalinių interesų stiprinimą.

Šaltinis: STRATA, remiantis LR ministerijų plėtros programomis ir pažangos priemonių pagrindimo aprašais.

Pastabos: ** **Pakankama ir tinkama** - pažangos priemonės ir numatytos veiklos yra pakankamos ir tinkamos Tikslui pasiekti. **Tinkama, bet nepakankama** – pažangos priemonės ir numatytos veiklos yra iš esmės tinkamos Tikslui pasiekti, tačiau tam tikrų veiklų trūksta. **Netinkama ir nepakankama** – pažangos priemonės ir numatytos veiklos yra netinkamos ir nepakankamos Tikslui pasiekti. Pažymėtina, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).

Tikslo intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimas

Atsižvelgiant į tai, kad 9 tikslas yra vienintelis išskirtinai į tarptautinę erdvę ir užsienio politiką orientuotas Plano tikslas, jis pasižymi specifine sąveika su likusiomis Plano intervencijomis. Viena vertus, valstybės vykdoma užsienio ir vidaus politika yra tarpusavyje susijusios, Veikla tarptautinėje erdvėje gali sustiprinti nacionalinės politikos tikslų įgyvendinimą, o efektyvi vidaus politika – sustiprinti valstybės pajėgumus veikti tarptautinėje erdvėje. Kita vertus, nors užsienio politika yra fundamentaliai susijusi su vidaus politikos veiklomis, tiesioginių sąsajų tarp konkrečių intervencijų gali būti mažiau nei, pavyzdžiui, tarp ekonominės plėtros, infrastruktūros plėtros ir žaliosios darbotvarkės intervencijų. Pažymėtina, kad **9 tikslo intervencija neprieštarauja ir nedubliuoja jokių kitų Plano intervencijų**.

9 tikslo intervencijos dokumentuose nurodytos kelios tiesioginės sąsajos tarp šio tikslo intervencijos ir kitų Plano tikslų ir uždavinių. Kaip nurodyta 9.1 uždavinį įgyvendinančioje plėtros programoje, pirmoji pažangos priemonė („Didinti diplomatinio atstovavimo tinklo efektyvumą“) prisideda prie trijų kitų Plano tikslų uždavinių: 1.7. „Skatinti valstybės skaitmeninimą“, 8.3. „Stiprinti žmoniškųjų išteklių valdymo sistemą viešojo valdymo institucijose“, 8.6. „Gerinti viešojo valdymo institucijų teikiamų paslaugų kokybę, didinti jų prieinamumą ir patrauklumą“ (Lietuvos Respublikos

Vyriausybė, 2022). Antroji pažangos priemonė („*Didinti Lietuvos žinomumą ir įtaką tarptautinėje bendruomenėje*“) siejama su uždaviniu 4.6. „Atgaivinti visuomenei reikšmingą kultūros ir tautinį paveldą ir didinti jo naudojimą visuomenės poreikiams“. Kartu, 9 tikslo plėtros programoje numatyta, kurios kitos Plano intervencijos padės spręsti plėtros programoje įvardintas problemas. Riboto konsulinių paslaugų prieinamumo veiksnį padės spręsti Ekonomikos ir Inovacijų ministerijos (EIMIN) valdoma pažangos priemonė „Kurti technologinius sprendimus ir įrankius, leidžiančius saugiai ir patogiai naudotis paslaugomis“ (EIMIN, 2022) ir 2022–2030 m. plėtros programos valdytojos Vidaus reikalų ministerijos 2022-2030 m. viešojo valdymo plėtros programa (VRM, 2022). Problemą, kad Lietuva strateginėje komunikacijoje nepakankamai pasitelkia savo daugiatautės istorijos ir kultūros paveldą, turizmo išteklius ir šiuolaikinius laimėjimus iš dalies spręs Kultūros ministerijos valdoma pažangos priemonė „Tvary prielaidų ir paskatų aktualizuoti kultūros paveldo vertybes sukūrimas“ (Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, 2022). **Atitinkamai, galima vertinti, kad 9 tikslo intervencija papildo kitas Plano intervencijas ir yra papildoma kitų Plano intervencijų.**

Tikslo konteksto konceptualizavimo vertinimas

Plane (esamos situacijos analizėje bei tikslo aprašyme) ir jį įgyvendinančiuose dokumentuose (plėtros programoje ir pažangos priemonių aprašuose) pateikiamas išorinio intervencijos konteksto apibūdinimas. Bendrai, **daugiausia dėmesio teikiama tarptautiniam kontekstui: pažymima, kad stebima sparti tarptautinės situacijos kaitos dinamika ir sudėtingi geopolitiniai procesai, kurie savo ruožtu kuria įvairius iššūkius ir poreikius valstybės raidai**. Detaliau nagrinėjant Plane pateikiamą tarptautinio konteksto konceptualizavimą, išskirtinos šios įžvalgos:

- Tarptautinį kontekstą apibrėžia kelios ilgalaikės globalios tendencijos, visų pirma augantis politinis Rytų ir Pietryčių Azijos bei Afrikos svoris. Pagrindinis dėmesys teikiamas geopolitinėms tendencijoms tarpvalstybiniame lygmenyje. Tokių megatendencijų, kaip klimato kaita, technologijų raida, ar galios pobūdžio transformacija (pavyzdžiui, subnacionalinių ir transnacionalinių veikėjų stiprėjimas), poveikis nėra nagrinėjamas. Tai kelia riziką, kad nėra pakankamai atsižvelgiama į svarbių išorinių veiksnių įtaką galimam intervencijos veiksmingumui ir poveikiui.
- Atskirai pabrėžtas ryškus krizinis įvykis – Covid-19 pandemija – ir jos poveikis tarptautinio bendradarbiavimo raidai.
- Greta globalaus konteksto analizės, išskiriami keli specifiskai Lietuvai aktualūs veiksniai. Pirma, pažymima, jog Lietuvos preferencijas ir veiklas sąlygoja narystė tarptautinėse organizacijose – ES, Jungtinių Tautų organizacijoje, Pasaulio prekybos organizacijoje, Europos bendradarbiavimo ir plėtros organizacijoje. ES atveju pažymima greitai kintanti politinė situacija tam tikrose ES valstybėse narėse, sprendimų priėmimo procesų pokyčiai ir piliečių ambicijos ES politikos atžvilgiu. Antra, išskiriamas regioninis veiksnys: Plane pažymima, kad „Lietuvos nacionalinių interesų užtikrinimas ... tiesiogiai priklauso nuo Rytų kaimynystėje vykstančių procesų ir Rytų partnerystės valstybių euroatlantinės integracijos reformų įgyvendinimo rezultatų“ (Planas, 2021, p. 52). Trečia, pažymima, kad užsienyje gyvena apie 1,3 mln. lietuvių kilmės asmenų, kurių didelė dalis yra Lietuvos piliečiai arba siekia jais tapti. Vertinant šį išorinės aplinkos veiksnį pažymima, kad nors piliečių grįžimas gali būti laikomas politiniu siekiu, globali diaspora savaime taip pat gali būti valstybės pranašumas.
- Galiausiai, nors nacionalinio saugumo konteksto analizė pirmiausia siejama su 10 tikslu, jos įžvalgos taip pat tiesiogiai aktualios ir 9 tikslo įgyvendinimui. Šiame kontekste pažymėtini agresyvūs Rusijos veiksmai, auganti Rusijos įtaka Baltarusijai, Kinijos ekonominis spaudimas Lietuvai, Baltarusijos bandymas instrumentalizuoti migraciją ir kintantis grėsmių pobūdis (ypač dėl informacinių ir virsmo technologijų, taip pat visuomenės poliarizacijos) (Planas, 2021, p. 12).

Kitų intervencijai galimai aktualių išorinių aplinkybių – pavyzdžiui, vidaus politikos dinamikos, visuomenės raidos ar kitų valstybės institucijų veiklos – poveikis tikslui ir intervencijai nėra išsamiai analizuojamas. Visgi, Plane pažymimi keli aktualūs veiksniai: palyginti žemi viešojo sektoriaus darbuotojų atlyginimai (kurie gali neigiamai veikti

darbo diplomatinėje tarnyboje patrauklumą), regioninė atskirtis ir visuomenės poliarizacija (kuri gali apsunkinti ilgalaikės, tęstinės užsienio politikos vykdymą, gebėjimą pasiekti plačiai priimtinių nacionalinių susitarimų dėl užsienio politikos prioritetų ir t.t.) (Planas, 2021, p. 11). Atsižvelgiant į tai, kad nacionalinės politikos poslinkiai gali daryti daugialypę įtaką užsienio politikai (pavyzdžiui, keisti užsienio politikos tikslų turinį, palengvinti ar apsunkinti vieningos valstybės pozicijos koordinavimą ir pan.), išorinių intervencijos aplinkybių analizė nacionalinės politikos lygmenyje vertintina kaip ribota.

Tikslo rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidų ir rizikų nustatymas ir įvertinimas

Analizuojant 9 tikslo intervencijos priežastingumo prielaidas ir rizikas, siekiama atsakyti į tris pagrindinius klausimus:

1. Kokie konkretūs pokyčio mechanizmai numatomi ar dedukuojami vertinant priežastingumo ryšius tarp skirtingų intervencijos etapų?
2. Kokios rizikos gali lemti, kad šie mechanizmai neveiks / neveiks taip, kaip tikimasi?
3. Atsižvelgus į pirmus du klausimus, kokia yra tikimybė, kad intervencijos priemonės (veiklos, veiksmai) sukurs laukiamus rezultatus, o siekiami rezultatai – nulems planuojamą poveikį?

Pažymėtina, kad vertinant tikimybę atsižvelgiama tiek į rezultato / poveikio rodikliais išreikštą siektiną pokytį, tiek į intervencijos planavimo dokumentacijoje pateiktus siekiamo pokyčio aprašymus (žr. **33 lentelė**). Visgi, vertinant priežastingumo tikimybę neatsižvelgiama į konkrečią siektiną skaitinę rodiklio reikšmę – verčiau, vertinama ar suplanuota intervencija iš esmės sukuria tikimybę 9 tikslo ir jo uždavinio įgyvendinimui.

Vertinant priežastingumo mechanizmus, jų veikimo prielaidas ir jų neveiksnumo rizikas, svarbu atsižvelgti į tai, kiek įtakos šių mechanizmų veikimui turi intervencijos įgyvendintojas (šiuo atveju – URM). Vertinimo praktikoje išskiriami keturi skirtingi įtakos lygmenys (STRATA, 2023):

- **Kontrolė (K):** priežastingumo prielaida visiškai priklauso nuo vertinamos politikos (intervencijos, programos) parengimo ar įgyvendinimo. Pavyzdžiui, URM gali visiškai kontroliuoti (kai kuriuos) savo veiklos produktus: organizuoti susitikimus, teikti konsulines paslaugas ar konsultuoti suinteresuotas šalis. Rizikos šiuo atveju siejamos tik su URM neveiksnumu.
- **Tiesioginė įtaka (T):** priežastingumo prielaida tiesiogiai priklauso nuo vertinamos politikos dizaino (angl. *policy design*) ir / ar jos įgyvendinimo, tačiau galimi kiti kontekstiniai įtakos veiksniai. Pavyzdžiui, URM turi tiesioginę įtaką tam tikriems rezultatams. Rizikos pirmiausia siejamos su URM veikla, tačiau svarbu atsižvelgti ir į kitus įgalinančius / trikdančius veiksnius.
- **Netiesioginė įtaka (N):** priežastingumo prielaida gali priklausyti nuo politikos parengimo ar įgyvendinimo kokybės, tačiau kontekstiniai veiksniai daro tiesioginę ir esminę įtaką. Pavyzdžiui, URM gali turėti įtaką tam tikriems rezultatams (pavyzdžiui, aukšto lygio susitikimo parengimui, svarbios tarptautinės rezoliucijos pasirašymui), poveikiui (pavyzdžiui, piliečių informavimas krizės atveju gali padėti piliečiams geriau ją valdyti) ar ištekliams (pavyzdžiui, derybose dėl biudžeto finansavimo).
- **Už įtakos ribų (U):** priežastingumo prielaida visiškai nepriklauso nuo vertinamos politikos ar jos įgyvendinimo. Pavyzdžiui, kitų valstybių vidaus politikos kaita panaikina palaikymą anksčiau priimtam susitarimui.

Tuo atveju, jei URM turi žemą įtaką prielaidų ir rizikų materializacijos atžvilgiu, tikimybė, kad intervencijos priežastingumo mechanizmai veiks taip, kaip numatyta, bus žemesnė nei tuo atveju, jei intervencijos įgyvendintojas gali būti vertinama kaip vidutinė ar žema.

Vertinant intervencijos įgyvendinimo priežastingumo prielaidas ir rizikos veiksnius, skiriamos dvi priežastingumo grandys: (1) tarp priemonės veiklų įgyvendinimo ir priemonės rezultatų ir (2) tarp priemonės rezultatų ir uždavinio poveikio, įskaitant uždavinio rodiklių pasiekimo. Kiekviena šių grandžių pasižymi skirtingais priežastingumo mechanizmais ir rizikos veiksniais, trumpai aptariamais žemiau ir apibendrinamais **35 lentelėje**. Pažymėtina, kad 9 tikslo intervencijoje, įskaitant ir žemesnio lygmens URM veiklos planavimo dokumentus, nėra numatyta produktų

lygmens rodiklių ar produktus kuriančių veiksmų, tad priežastingumo grandys tarp veiksmų ir produktų bei tarp produktų ir rezultatų nėra vertinamos.

Vertinant priežastingumo tikimybę tarp priemonės veiklų įgyvendinimo ir priemonės rezultatų. Bendrai, šioje priežastingumo grandyje URM turi visišką ar aukštą tiesioginę įtaką siekiant užtikrinti, kad pažangos priemonėje numatytos veiklos sukurtų priemonės lygmens rezultatus ir priemonės aprašyme identifikuotą laukiamą pokytį. Sėkmingas priemonių įgyvendinimas remiasi tinkamo finansavimo, efektyvios komunikacijos ir diplomatų / ekspertų delegavimo ir jų kompetencijų ugdymo prielaidomis ir URM turi visišką kontrolę šių prielaidų atžvilgiu. Visgi, šiame lygmenyje galima išskirti kelias priežastingumo prielaidas ir su jomis susijusius rizikos veiksnus, kurie yra mažai ar visiškai nepriklausomi nuo URM įtakos:

- **Pirmosios pažangos priemonės** aprėptyje numatyta veikla steigti tikslines studijų programas ir stipendijas. URM įtaka, siekiant užtikrinti, kad vystomos studijų programos ir / ar stipendijos sulauks studentų dėmesio, yra itin ribota. Atitinkamai, norint pasiekti laukiamą priemonės rezultatą gali būti reikalingi papildomi veiksmai (pavyzdžiui, komunikacinės veiklos).
- Siekiant **antrosios pažangos priemonės** rezultatų aktuali rizika, kad pažangos priemonėje numatytos komunikacinės veiklos, nukreiptos į istorinio naratyvo plėtojimą, gali nesulaukti pakankamo išorinių auditorijų susidomėjimo. Kartu, svarbu pažymėti, kad URM vaidmuo įgyvendinant pažangos priemonę apsiriboja tik galimybių studijos užsakyimu. Tai reiškia, kad tolesnės veiklos – pavyzdžiui, muziejaus steigimas, jį lydinti komunikacija ir t.t. – bus vykdomos kitų institucijų ir URM turės tik netiesioginę įtaką jų pasirinkimams ir, atitinkamai, galimiems veiklos rezultatams.
- Siekiant **trečiosios pažangos priemonės** aktuali rizika, kad įgyvendinant priemonę iš URM Fondui skiriamos lėšos nebus pakankamos siekiant padidinti santykinę dvišalės paramos dalį nuo visos valstybės teikiamos OPV, o likusios valstybės institucijos tinkamu mastu neprisidės prie dvišalės paramos finansavimo. Kaip pažymėjo intervencijos rengėjai, iki šiol santykinis URM finansinis indėlis į vystomojo bendradarbiavimo finansavimą siekė tik apie 10 proc. – taigi, priemonės įgyvendinimas reikšmingai priklauso nuo sėkmingo visų valstybės institucijų veikimo.¹³⁸

Vertinant priežastingumo tikimybę tarp priemonės rezultatų ir uždavinio poveikio. Pereinant nuo konkrečių priemonės rezultatų prie platesnio poveikio, priežastingumo mechanizmų ir rizikos veiksnių kompleksiskumas natūraliai auga. Atitinkamai, šioje priežastingumo grandyje įgyvendintojas bendrai turi mažiau (tiesioginės) įtakos – tačiau konkretus įtakos laipsnis ir su tuo susijusi tikimybė pasiekti uždavinio poveikį varijuoja priklausomai nuo pažangos priemonės. Konkrečiau:

- **URM turi pakankamai daug tiesioginės įtakos siekiant užtikrinti, kad pirmosios pažangos priemonės įgyvendinimo rezultatai prisidėtų prie siekiamo uždavinio lygmens poveikio kalbant apie stipresnį Lietuvos interesų atstovavimą ir ryšius su diaspora.** Nors egzistuoja mažai nuo URM įtakos priklausanti rizika, kad diasporos nariai nebus linkę įsitraukti į valstybės gyvenimą net ir tuo atveju, jei Lietuvos diplomatinis tinklas plėsis ir veiks efektyviau, šią riziką iš dalies galima valdyti papildomomis komunikacinėmis veiklomis. Visgi, URM turi tik ribotą įtaką užtikrinti, kad į aukštas pareigas tarptautinėse organizacijose būtų išrenkama daugiau Lietuvos atstovų: net ir tinkamai įgyvendinus pažangos priemonę, uždavinio poveikis gali būti nepasiektas dėl kitų valstybių veiklos, prioritetų konkrečių tarptautinių organizacijų kontekste ir t.t.
- **Net ir tinkamai įgyvendinus antrąją pažangos priemonę, URM turi labai ribotą įtaką siekiant užtikrinti, kad priemonės rezultatai (objektyvaus istorinio pasakojimo apie Lietuvą sustiprinimas) reikšmingai sustiprintų bendrą Lietuvos įvaizdį ir padėtų siekti politinių tikslų tarptautinėje sistemoje.** Tai sąlygoja keli rizikos veiksniai. Pirmia, aktualų Lietuvos įvaizdį užsienio auditorijoms gali labiau sąlygoti kiti klausimai nei istorinis įvaizdis. Antra, jei Lietuvos istorijos pasakojimas nėra aktualus veiksnys formuojant kitų šalių preferencijas bendradarbiaujant su Lietuva, egzistuoja aukšta rizika, kad, net ir įtvirtinus Lietuvai palankų istorinį pasakojimą, šis rezultatas gali nesukurti platesnio teigiamo poveikio valstybės interesų atstovavimui

¹³⁸ Interviu su URM atstovais (2023 m. gruodis).

tarptautinėje erdvėje. Trečia, net ir tinkamai įgyvendinus pažangos priemonę ir taip įtvirtinus Lietuvai palankų istorinį pasakojimą, neigiamus naratyvus apie Lietuvos istoriją plėtojantys veikėjai gali adaptuoti ar suintensyvinti savo veiklas ir taip paneigti teigiamą priemonės rezultatų efektą. URM įtaka valdyti šias rizikas yra ribota ir netiesioginė.

- **URM turi ribotą ir daugiausia netiesioginę įtaką siekiant užtikrinti, kad trečiosios pažangos priemonės įgyvendinimas sukurtų platesnį laukiamą poveikį** – t.y., įtvirtintų Lietuvos, kaip patikimos tarptautinės bendruomenės veikėjos, reputaciją. Egzistuoja rizika, kad, dėl santykinai žemo ligšiolinio Lietuvos įdirbio vystomojo bendradarbiavimo srityje ir atitinkamai riboto Lietuvos, kaip partnerio vystomojo bendradarbiavimo klausimais, įvaizdžio, net ir padidinus dvišalę OPV, šie priemonės rezultatai neturės teigiamo poveikio valstybės minkštosios galios stiprinimui. Visgi, ši rizika gali būti iš dalies valdoma papildomais komunikaciniais veiksmais, viešinančiais Lietuvos teikiamos paramos svarbą ir naudą. Kartu, pažymėtina ir rizika, kad sparčiai augant bendram nacionaliniam produktui (BNP), santykinė OPV finansavimo apimtis gali nesiekti Uždavinio rodiklio lygmenyje numatytos 0.33 proc. BNP reikšmės, o automatinių mechanizmų, kurie atitinkamai padidintų teikiamos OPV dydį numatyta nėra.¹³⁹

Vertinant priežastingumo tikimybę tarp uždavinio poveikio ir tikslo poveikio. Dėl tarptautinės politikos kompleksškumo, didelio veikėjų skaičiaus ir nelinijinių priežastingumo procesų, užsienio politikos įgyvendintojai apskritai turi itin ribotą įtaką užtikrinti, kad jų vykdomos veiklos kurs siekiamą ilgalaikį poveikį (tikslų poveikį). Galvojant konkrečiai apie tikimybę pasiekti Plano 9 tikslo poveikį, egzistuoja dvilypė rizika. Viena vertus, fundamentalus laukiamas pokytis – auganti Lietuvos įtaka tarptautinėje erdvėje – labai smarkiai priklauso nuo išorinių aplinkybių: kitų valstybių veiksmų Lietuvos atžvilgiu, kitų valstybių pastangų stiprinti savo įtaką (nepriklausomai nuo Lietuvos), tarptautinės ekonomikos raidos, globalių ir struktūrinių megatendencijų (pavyzdžiui, klimato kaitos) poveikio tarptautinės politikos darbotvarkei ir t.t. Kita vertus, tikimybę pasiekti laukiamą tikslo poveikį riboja ir ydingas 9 tikslo poveikio rodiklis: gyventojų nuomonė apie užsienio politikos kokybę ir teikiamas naudas gali būti smarkiai paveikta įvairių veikėjų komunikacinių veiklų, ribotos prieigos prie aktualios informacijos ir pan., ir šie veiksniai gali nekoreliuoti su 9 tikslo intervencijos įgyvendinimo kokybe (STRATA, 2021; BGI Consulting, 2020).

¹³⁹ Interviu su URM atstovais (2023 m. gruodis).

35 lentelė. 9 tikslo rezultatų ir uždavinio rodiklių pasiekimo priežastingumo prielaidos ir rizikos veiksniai

Pažangos priemonės	Tikimybė pasiekti priemonės rezultatą	Tikimybė prisidėti prie uždavinio (rodiklių) pasiekimo	Priežastingumo prielaidos ir rizikos veiksniai		Vertinimas
			Kontrolės (K), Tiesioginės įtakos (T)	Netiesioginės įtakos (N), Už įtakos ribų (U)	
Didinti diplomatinio atstovavimo tinklo efektyvumą	Aukšta	Vidutinė	Priežastingumo prielaidos		Tikimybė priemonės veiklomis pasiekti rezultatą: intervencijos rezultatai priklauso ir nuo URM tiesiogiai įtakojamų mechanizmų, ir nuo veiksmų, kurių atžvilgiu URM turi mažai įtakos. Visgi, su diplomatinės tarnybos patrauklumu ir studentų motyvacija susijusios prielaidos / rizikos yra (iš dalies) atliepiamos tęstinių veiklų (komunikacijos, talentų auginimo programų) ir tai didina tikimybę pasiekti rezultatą. Tikimybė priemonės rezultatams prisidėti prie Uždavinio įgyvendinimo: URM turi tiesioginę ir aukštą įtaką siekiant užtikrinti, kad priemonės rezultatai prisidėtų prie Uždavinio įgyvendinimo. Nors pažymėtini du aktualūs rizikos veiksniai, kurie yra mažai priklausomi nuo URM, tęstinės ministerijos veiklos vystant santykius su globalia lietuvių bendruomene iš dalies padeda valdyti šią riziką. Visgi, dvi uždavinio įgyvendinimui aktualios rizikos yra už URM įtakos ribų. Pirma, nepriklausomai nuo Lietuvos pastangų stiprinti veiklą tarptautinėse organizacijose, santykinai greičiau auganti kitų valstybių įtaka gali apriboti Lietuvos gaunamas naudas net ir sėkmingai įgyvendinus intervenciją. Antra, kalbant konkrečiai apie Uždavinio rodiklius, pažymėtina aktuali rizika – koalicinio valentingumo indeksą sudarantis tyrimų centras nebetęsia indekso rengimo.
			Dėl priemonės rezultato: - tinkamai parengiami į naujai steigiamas atstovybes deleguojami diplomatai (K) - diplomatai ir valstybės tarnautojai vadovaujasi sukurtu pozicijų koordinavimo modeliu (K) Dėl Uždavinio (rodiklių) pasiekimo: - sustiprintas diplomatinio atstovybių vaidmuo, strateginių partnerystės modelis, didesni ekonominės diplomatijos pajėgumai stiprina Lietuvos interesų atstovavimą (T) - stipresnės diplomatinės atstovybės įgalina naujas veiklas plėtojant ryšius su diaspora (T) - veiklų koordinavimo modelis padeda organizuoti paramą Lietuvos kandidatams į aukštas pareigas tarptautinėse organizacijose (T)	Dėl priemonės rezultato: - užtikrintas tinkamas diplomatinio tinklo plėtros finansavimas (N) - į diplomatinę tarnybą pritraukiami tinkami talentai (N) - studentai yra motyvuoti stoti į parengtas tikslines studijų programas (N)	
			Rizikos veiksniai		
			Dėl priemonės rezultato: - koordinavimo modelis nėra patogus naudoti (T)	Dėl priemonės rezultato: - žemas diplomatinės karjeros patrauklumas (N) - žemas parengtų studijų programų patrauklumas (N) Dėl Uždavinio (rodiklių) pasiekimo: - diasporos nariai nėra linkę įsitraukti į diplomatinio atstovybių skatinamas veiklas (N) - kitos valstybės efektyviau išnaudoja veiklą tarptautinėse organizacijose (U) - koalicinio valentingumo indeksas nebetęsiamas (U)	
Didinti Lietuvos žinomumą ir įtaką tarptautinėje bendruomenėje	Aukšta	Žema	Priežastingumo prielaidos		Tikimybė priemonės veiklomis pasiekti rezultatą: URM turi tiesioginę įtaką siekiant užtikrinti, kad parengiamieji ir palaikomieji darbai, siekiant sustiprinti istorinį pasakojimą apie Lietuvą, būtų vykdomi tinkamai ir kurtų siekiamą vertę. Siekiant priemonės rezultatų egzistuoja rizika, kad žemas auditorijų suinteresuotumas apribos tai, kiek istorinio pasakojimo stiprinimas pagerins Lietuvos įvaizdį. Visgi, šią riziką galima iš dalies valdyti per tęstines ir / ar papildomas komunikacines veiklas.
			Dėl priemonės rezultato: - laiku ir tinkamai parengta galimybių studija (K) - efektyvi tyrimų ir komunikacijos apie Lietuvos istorijos, laisvės kovų, tremčių ir holokausto temas sklaida (T) - efektyviai vykdomos tęstinės komunikacijos veiklos (K)	Dėl Uždavinio (rodiklių) pasiekimo: - objektyvus Lietuvos istorijos pasakojimas sukuria geresnį šalies įvaizdį padeda buriant koalicijas, remiant Lietuvos atstovų kandidatūras tarptautinėse organizacijose ir vystant santykius su diaspora (U)	
			Rizikos veiksniai		
				Dėl priemonės rezultato: - žemas auditorijų suinteresuotumas Lietuvos istorinės politikos temomis (N)	

				Dėl Uždavinio (rodiklių) pasiekimo: - valstybės istorijos įvaizdis nėra svarbus kintamasis siekiant geriau atstovauti Lietuvos interesams buriant koalicijas ar dirbant tarptautinėse organizacijose (U) - neigiamą Lietuvos įvaizdį skatinančių naratyvų adaptacija ar suintensyvėjimas (U)	Tikimybė priemonės rezultatams prisidėti prie Uždavinio įgyvendinimo: URM neturi realios įtakos nė priežastingumo prielaidų, nė Uždavinio rodiklių atžvilgiu. Nėra aišku, kaip objektyvaus istorijos pasakojimo įtvirtinimas galėtų padėti siekiant geriau atstovauti valstybės interesams ar dirbant tarptautinėse organizacijose. Kartu, net ir įgyvendinus priemonę ir įtvirtinus istorinį pasakojimą apie Lietuvą, priešišškai nusiteikusios valstybės ar kiti veikėjai gali adaptuoti savo skleidžiamų naratyvų turinį ir sklaidą ir taip paneigti galimą teigiamą priemonės įgyvendinimo poveikį.
Stiprinti vystomojo bendradarbiavimo sistemos, didinančios Lietuvos minkštąją galią, veiksmingumą	Vidutinė	Vidutinė	Priežastingumo prielaidos		Tikimybė priemonės veiklomis pasiekti rezultatą: URM turi tiesioginę įtaką pagrindinių prielaidų atžvilgiu ir gali daryti netiesioginę įtaką tuo atveju, jei reikia užtikrinti tolygų paramos augimą BNP atžvilgiu. Aktualus ir sunkiai valdomas rizikos veiksnys išlieka klausimas dėl ilgalaikio kitų valstybės institucijų įsitraukimo į OPV finansavimą.
			Dėl priemonės rezultato: - užtikrintas tinkamas projektų finansavimas (K) Dėl Uždavinio (rodiklių) pasiekimo: - vykdomos dvišalės paramos veiklos yra tinkamai komunikuojamos (T) - dvišalė parama vykdoma pagal tinkamai parengtas strategijas, siejančias paramą su platesniais valstybės interesais (T)	Dėl priemonės rezultato: - daugiašalė parama vystymuisi bei netikslinių įmokų tarptautinėms organizacijoms dydis auga ne greičiau nei dvišalės paramos dalis (N) Dėl Uždavinio (rodiklių) pasiekimo: - dvišalė parama auga greičiau nei BNP (N)	Tikimybė priemonės rezultatams prisidėti prie Uždavinio įgyvendinimo: Veikdama tiesiogiai ar netiesiogiai, URM gali užtikrinti, kad teikiama parama atitiktų platesnius valstybės prioritetus (pavyzdžiui, peržiūrint Strateginių kryptų dokumentus) ir kad apie Lietuvos teikiamą paramą būtų komunikuojama. Visgi, priemonės rezultato ir uždavinio poveikio pasiekimas smarkiai priklauso nuo kitų valstybės institucijų įsitraukimo, o URM turi tik netiesioginę įtaką siekiant užtikrinti, kad likusios valstybės institucijos tinkamu mastu prisidėtų prie dvišalės OPV finansavimo.
			Rizikos veiksniai		
			Dėl Uždavinio (rodiklių) pasiekimo: - strateginio lygmens dokumentai, apibrėžiantys vystomojo bendradarbiavimo paramos naudojimą, nėra tinkami ar pakankami (T)	Dėl priemonės rezultato: - kitos valstybės institucijos neprisideda prie dvišalės paramos finansavimo (N) Dėl Uždavinio (rodiklių) pasiekimo: - kitos valstybės institucijos neprisideda prie dvišalės paramos finansavimo (N) - žemas užsienio auditorių domėjimasis Lietuvos teikiama parama ir išankstinės nuostatos (Lietuva neturi paramos teikėjos reputacijos) neleidžia konvertuoti paramos teikimo į minkštąją galią (N)	

Šaltinis: STRATA, remiantis LR ministerijų plėtros programomis ir pažangos priemonių pagrindimo aprašais.

**Aukšta tikimybė – įgyvendintojas turi aukštą įtaką visų ar beveik visų priežastingumo prielaidų ir / ar rizikos veiksnių atžvilgiu. Vidutinė tikimybė – įgyvendintojas turi ribotą įtaką dalies aktualių priežastingumo prielaidų ir rizikos veiksnių atžvilgiu. Žema tikimybė – aktualūs priežastingumo mechanizmai ir rizikos veiksniai yra už įgyvendintojo įtakos ribų. Pažymėtina, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).*

2.6.2. Išvados ir rekomendacijos

Šiame poskyryje pateikiamos bendros 9 tikslo intervencijos logikos vertinimo išvados, rekomendacijos ir strateginiai siūlymai, parengti vadovaujantis poskyryje aukščiau pateiktu 9 tikslo intervencijos logikos vertinimu.

9 tikslo bendras intervencijos logikos vertinimas. Atliktos analizės įžvalgų ir išvadų pagrindu galima pateikti ir bendrą intervencijos logikos vertinimą. Intervencijos logikos tinkamumą sąlygoja tiek visų jos komponentų – uždavinio, priemonių, veiklų – kokybė (t.y., tinkamumas ir pakankamumas), tiek šiuos komponentus jungiančios priežastingumo grandys ir rizikos veiksniai, kurie sąlygoja intervencijos įgyvendinimo tikimybę. Intervencija, kurios individualūs komponentai (t.y., uždavinys, priemonės) yra tinkami tikslui ir kurios įgyvendinimo tikimybė (t.y., tikimybė įgyvendinti rezultatus ir poveikį) yra aukšta gali būti vertinama kaip tinkama.

Vertinant intervencijos tinkamumą tikslui svarbu atskirti siekiamą tikslo poveikį (t.y., laukiamą esamos situacijos pokytį) nuo Plane nurodytų tikslo rodiklio reikšmių pasiekimo. Konkrečiau, svarbu išlaikyti skirtį tarp laukiamo tikslo poveikio – t.y., sustiprėjusios Lietuvos įtakos pasaulyje ir glaudesnių ryšių su diaspora – bei tikslo rodikliu suponuoto poveikio – t.y., kad vis daugiau šalies gyventojų bus patenkinti valstybės vykdoma užsienio politika. Tokį poreikį sąlygoja aukščiau pateiktoje analizėje ir ankstesniuose Plano ir / ar URM veiklos vertinimuose identifikuotos problemos, susijusios su gyventojų apklausos naudojimu matuojant 9 tikslo įgyvendinimo pažangą. Konkrečiau, šis rodiklis yra netinkamas tikslo poveikiui matuoti dėl to, kad jo teikiamą informaciją gali iškreipti su tikslo įgyvendinimu nesusiję kintamieji – pavyzdžiui, gebėjimas komunikuoti apie Lietuvos užsienio politikos pasiekimus, trečiųjų šalių informacinės pastangos, gyventojų subjektyvi savijauta ar požiūris į tuometinę politinę lyderystę ir kt. (STRATA, 2023; STRATA, 2021; BGI Consulting, 2020). Pažymėtina, kad šio vertinimo atlikimo metu URM pradėjo vidinį procesą dėl tikslo rodiklio peržiūros¹⁴⁰.

Kalbant konkrečiai apie laukiamą tikslo poveikį – stiprėjančią Lietuvos įtaką pasaulyje – galima teigti, kad **suplanuota Intervencija yra iš esmės tinkama tikslo poveikiui pasiekti, tačiau intervencijos įgyvendinimo tikimybę varžo didelis nuo įgyvendintojo nepriklausomų priežastingumo ir rizikos veiksnių skaičius**. Kaip pažymėta vertinimo dalyje aukščiau, 9.1. uždavinys yra tinkamas 9 tikslo atžvilgiu ir tinkamai atspindi Plane ir intervencijos dokumentuose apibrėžtą problemą. Tikslą ir uždavinį jungiantis loginis ryšys – t.y., kad nepakankamą valstybės įtaką pasaulyje sąlygoja nepakankami diplomatinio atstovavimo ir veikimo tarptautinėse organizacijose pajėgumai bei žemas Lietuvos matomumas – yra aiškus ir pagrįstas, net jei tokia analizė galimai ignoruoja kitus svarbius veiksnius, kaip kad tinklinės diplomatijos išvystymo lygį. Aukščiau pateikiama analizė leidžia teigti, kad visos intervencijoje numatytos priemonės yra tinkamos uždavinio ir tikslo atžvilgiu, net jei antroji priemonė yra nepakankama reikšmingai prisidėti prie Lietuvos žinomumo didinimo. „Tikslo intervencijos suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis vertinimas“ dalyje pateikiama intervencijos suderinamumo analizė neidentifikavo jokių grėsmių, kurias sąlygotų intervencijos nesuderinamumas su likusiomis Plano intervencijomis ir / ar kitomis svarbiomis valstybės politikomis. Visgi, intervencijos priežastingumo prielaidų ir rizikos veiksnių analizė parodė, kad kiekvienos iš trijų pažangos priemonių atveju, tikimybė prisidėti prie uždavinio (ir / ar uždavinio rodiklių) pasiekimo yra vidutinė arba žema. Tokį vertinimą sąlygoja aukštas veiksnių, nepriklausomų nuo URM įtakos kiekis: kitų valstybių elgesys (aktualus pirmosios ir antrosios pažangos priemonių atveju), kitų tikslinių grupių elgesys (aktualus pirmosios ir trečiosios priemonės atveju), kitų valstybinės institucijų sprendimai (aktualus trečiosios priemonės atveju). Nors URM gali kompensuoti ar iš dalies valdyti kai kuriuos iš šių rizikos veiksnių per papildomas ir / ar tęsines veiklas, jų poveikį numatyti sunku ir rizikos aktualizavimosi tikimybė išlieka aukšta. **Dėl šios priežasties, bendrai intervencija vertinama kaip iš dalies tinkama tikslo įgyvendinimui.**

Intervencijos tinkamumą tikslo rodikliui pasiekti komplikuoja aukščiau pažymėtos problemos dėl paties rodiklio tinkamumo. Visgi, šio vertinimo aprėptyje nekvestionuojant rodiklio pasirinkimo reikalinga konstatuoti, kad intervencija yra iš dalies netinkama rodiklio atžvilgiu. Net ir sėkmingai įgyvendinus visas intervencijos veiklas ir pasiekus uždavinio poveikį – o tokios situacijos tikimybę, kaip pažymėta aukščiau, iš dalies varžo išoriniai veiksniai

¹⁴⁰ Patvirtina korespondencijoje su autoriumi (2023 m. lapkritis).

– pasiekta pažanga atstovaujant Lietuvos interesus ir didinant jos žinomumą bei minkštąją galią savaime negarantuotų to, kad šalies gyventojai imtų geriau vertinti valstybės vykdomą užsienio politiką. Siekiant užtikrinti tokį situacijos pokytį reikalingos papildomos veiklos, pradedant nuo įvairių į vidaus auditoriją (gyventojus ir konkrečias, tikslingas jų grupes) orientuotų komunikacinių veiksmų, įskaitant didesnę visuomenės įtraukimą į užsienio politikos formavimą. Visgi, net ir tuo atveju, dėl rodiklio netinkamumo, intervencijos įgyvendinimas negalėtų garantuoti tikslo rodiklio pasiekimo.

36 lentelė. 9 tikslo bendras intervencijos logikos vertinimas: intervencijos tinkamumas tikslo ir tikslo rodiklio pasiekimui

	Intervencijos tinkamumas tikslui pasiekti	Intervencijos tinkamumas tikslo rodikliui pasiekti	Komentaras
9 tikslas. Stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora	<i>Iš dalies tinkama*</i>	<i>Iš dalies netinkama**</i>	- Uždavinys yra tinkamas tikslo atžvilgiu. Pažangos priemonės yra tinkamos uždavinio atžvilgiu, tačiau antroji pažangos priemonė yra nepakankama pasiekti laukiamo uždavinio poveikio. - Tikimybė, kad intervencijos įgyvendinimas pasieks uždavinio poveikį ir uždavinio rodiklio reikšmes yra vidutinė (antrosios pažangos priemonės atžvilgiu – žema) dėl sunkiai valdomos išorinių veiksnių įtakos. - Intervencija nenumato priemonių, reikalingų pasiekti 9 tikslo rodiklį. Visgi, vertinant intervencijos tinkamumą 9 tikslo rodiklio atžvilgiu svarbu pažymėti, kad pats rodiklis yra netinkamas ir svarstomas keisti.

Šaltinis: STRATA.

**Iš dalies tinkama – dauguma intervencijos komponentų yra tinkami Tikslo poveikiui (Tikslo rodikliui), tačiau jų įgyvendinimo tikimybė nėra aukšta. **Iš dalies netinkama – dauguma intervencijos komponentų nėra tinkami Tikslo poveikiui (Tikslo rodikliui), o jų įgyvendinimo tikimybė yra žema. Pažymėtina, kad šis vertinimas grindžiamas tik Plano turiniu (t.y., neįtraukiant kitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir ministerijų inicijuotų ir vykdomų veiklų, kurios nėra Plano dalis).*

Lentelėje žemiau pateikiamos pirminės rekomendacijos 9 tikslui, parengtos vadovaujantis 2.6. skyriuje pateikta intervencijos logikos analize ir vertinimu. Rekomendacijos ir strateginiai siūlymai bus pagal poreikį papildyti ir / ar atnaujinti įgyvendinus pilną Plano 9 tikslo vertinimą.

37 lentelė. 9 tikslo vertinimo rekomendacijos

Rekomendacija	Veiksmai	Atsakinga institucija
Peržiūrėti 9 tikslo rodiklį „Lietuvos gyventojų dalis, mananti, kad Lietuvos interesų tarptautinėje bendruomenėje įgyvendinimas yra užtikrintas“ ir 9.1. uždavinio rodiklį (indeksą) „Lietuvos vieta koalicinio valentingumo indekse (tarp ES valstybių narių)“ ir jų atsakyti arba pakeisti tinkamesniais rodikliais.	Pakeisti 9 tikslo rodiklį „Lietuvos gyventojų dalis, mananti, kad Lietuvos interesų tarptautinėje bendruomenėje įgyvendinimas yra užtikrintas“ atsižvelgiant į ankstesniuose STRATA tyrimuose, skirtuose stiprinti URM kuriamos vertės stebėsenos ir vertinimo sistemą, pateiktas rekomendacijas. Atsižvelgiant į tai, kad 9.1. uždavinio rodiklį (indeksą) „Lietuvos vieta koalicinio valentingumo indekse (tarp ES valstybių narių)“ anksčiau rengdavęs tyrimų centras – European Council on Foreign Relations – nebeteisia indekso rengimo ir neplanuoja jo atnaujinti ateityje, rekomenduojama šį rodiklį pakeisti arba jo atsakyti.	URM

Šaltinis: STRATA.

Literatūros sąrašas

1. Aplinkos apsaugos agentūra (2022). Apibendrinta Lietuvos aplinkos būklės ir jos pokyčių ataskaita. Prieiga per internetą: [https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/leidinys%20ataskaita_SPAUDA11\(1\).pdf](https://aaa.lrv.lt/uploads/aaa/documents/files/leidinys%20ataskaita_SPAUDA11(1).pdf)
2. Atviras Seimas (2023). 2023-04-05 Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto posėdis. Prieiga internetu: <https://www.youtube.com/watch?v=GQzLEjp68q0>
3. BGI Consulting (2020). 2021-2030 m. Nacionalinio pažangos plano rodiklių kokybinė apžvalga. Vilnius: BGI Consulting.
4. Čiegis, R., Dilius, A., & Štreimikienė, D. (2020). Pajamų nelygybės poveikio ekonomikos augimui ir darniam vystymuisi vertinimas Europos Sąjungos šalyse. Vilnius University Press. <https://doi.org/10.15388/vup-book-0006>
5. Daugirdas, V., Baranauskienė, V., Burneika, D., Kriauciūnas, E., Mačiulytė, J., Pocius, A., Pociūtė–Sereikienė, G., Ribokas, G., (2019). Netolygaus regioninio vystymosi problema Lietuvoje: socio-ekonominiai gerovės aspektai. Prieiga per internetą: https://www.lstc.lt/wp-content/uploads/2020/01/Netolygaus_regioninio_vystymosi_problema_galut.pdf
6. EFIS ir Visionary Analytics (2020). Enhancing the efficiency of the cooperation between business and science – Moving away from silos through a mission-orientated STI policy. Final Report. European Commission. Prieiga per internetą: https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/DG%20REFORM%20LT_Business-science%20cooperation_FINAL%20Report_17122020.pdf
7. EIB (2021). EIB Investment Report 2020/2021: Building a smart and green Europe in the COVID-19 era. European Investment Bank. Prieiga internetu: <https://www.eib.org/en/publications/investment-report-2020>
8. EK (2019). Country Report Lithuania 2019. Prieiga internetu: https://commission.europa.eu/system/files/2019-02/2019-european-semester-country-report-lithuania_en.pdf
9. EK (2020). Country Report Lithuania 2020. Prieiga internetu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1584543810241&uri=CELEX%3A52020SC0514>
10. EK (2022). 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programa (redakcija 2023.06.05 Nr. C(2023) 3762).
11. EK (2023a). 2023 Country Report – Lithuania. Prieiga internetu: https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-05/LT_SWD_2023_615_en.pdf
12. EK (2023b). Regional Trends for Growth and Convergence in the European Union. Prieiga internetu: https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/publications/reports/2023/regional-trends-for-growth-and-convergence-in-the-european-union_en
13. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2021). Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro valdymo sričių 2021-2023 metų strateginis veiklos planas (2021-07-05, Nr. 4-747). [žiūrėta 2023-10-19].

- Prieiga per internetą:
https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Planavimo%20dokumentai/SVP/2021-2023%20SVP%202021-07-05%20%20isakymo%20Nr_%204-747%20priedas.docx
14. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2022). 2021–2030 Metų Lietuvos Respublikos Ekonomikos Ir Inovacijų Ministerijos Valstybės Skaitmeninimo Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 05-002-01-07-04 „Skatinti efektyvų valstybės informacinių išteklių valdymą“ aprašas (2022-04-22, Nr. 4-630). [žiūrėta 2023-10-25]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/28959aa0c22e11ec8d9390588bf2de65>
15. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2022). 2021–2030 metų Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos valstybės skaitmeninimo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 05-002-01-07-07 „Skatinti duomenų prieinamumą ir pakartotinį naudojimą“ aprašas (2022-07-12, Nr. 4-864). [žiūrėta 2023-10-25]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6cd26880021911edbf9c72e552dd5bd?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=5d553ff6-9dae-4e88-ad05-0180c9443c0f>
16. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2022). 2021–2030 Metų Lietuvos Respublikos Ekonomikos Ir Inovacijų Ministerijos Valstybės Skaitmeninimo Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 05-002-01-07-08 „Kurti technologinius sprendimus ir įrankius, leidžiančius saugiai ir patogiai naudotis paslaugomis“ aprašas (2022-07-12, Nr. 4-869). [žiūrėta 2023-11-03]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/0041c930021a11edbf9c72e552dd5bd?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=5d553ff6-9dae-4e88-ad05-0180c9443c0f>
17. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2022). 2022–2030 Metų Lietuvos Respublikos Ekonomikos Ir Inovacijų Ministerijos Ekonomikos Transformacijos Ir Konkurencingumo Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 05-001-01-06-03 „Gerinti konkurencinę investicijų pritraukimo aplinką“ aprašas (2022-07-25, Nr. 4-886). [žiūrėta 2023-11-07]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/94bd8a000c5011edbf9c72e552dd5bd?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=5d553ff6-9dae-4e88-ad05-0180c9443c0f>
18. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2022). 2022–2030 Metų Plėtros Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Ekonomikos Ir Inovacijų Ministerijos Ekonomikos Transformacijos Ir Konkurencingumo Plėtros Programos Ir 2021–2030 Metų Plėtros Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Švietimo, Mokslo Ir Sporto Ministerijos Mokslo Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 05-001-01-05-06/12-001-01-03-01 „Įgyvendinti misijomis grįstas mokslo ir inovacijų programas“ aprašas. [žiūrėta 2023-10-23]. Prieiga per internetą: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/2022%2008%2011_PPP_apra%C5%A1o_forma.pdf
19. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2022). 2022–2030 Metų Plėtros Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Ekonomikos Ir Inovacijų Ministerijos Ekonomikos Transformacijos Ir Konkurencingumo Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 05-001-01-05-05 „Skatinti įmonės skaitmenizuotis“ aprašas (2022-07-15, Nr. 4-877). [žiūrėta 2023-10-25]. Prieiga per internetą: https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/20220715_isakymas%20Verslo%20skaitmen_patvirtintas.docx

20. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2022). 2022–2030 Metų Plėtros Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Ekonomikos Ir Inovacijų Ministerijos Ekonomikos Transformacijos Ir Konkurencingumo Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 05-001-01-05-07 „Sukurti nuoseklią inovacinės veiklos skatinimo sistemą“ aprašas (2022-07-22, Nr. 4-885). [žiūrėta 2023-10-23]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5dd76c7009f511edbf9c72e552dd5bd/asr>
21. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2022). 2022–2030 Metų Plėtros Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Ekonomikos Ir Inovacijų Ministerijos Ekonomikos Transformacijos Ir Konkurencingumo Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 05-001-01-08-09 „Skatinti verslumą ir kurti paskatas įmonių augimui“ aprašas (2022-07-25, Nr. 4-889). [žiūrėta 2023-10-24]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a6ef18d00bef11edb4cae1b158f98ea5/iXwthArCPe>
22. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2022). 2022–2030 Metų Plėtros Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Ekonomikos Ir Inovacijų Ministerijos Ekonomikos Transformacijos Ir Konkurencingumo Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 05-001-01-11-04 „Įgyvendinti eksporto konkurencingumo augimą skatinančias priemones“ aprašas (2022-08-02, Nr. 4-895). [žiūrėta 2023-10-26]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ebd25604129911edb36fa1cf41a91fd9?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=5d553ff6-9dae-4e88-ad05-0180c9443c0f>
23. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2022). 2022–2030 Metų Plėtros Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Ekonomikos Ir Inovacijų Ministerijos Ekonomikos Transformacijos Ir Konkurencingumo Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 05-001-01-12-06 „Spartinti turizmo sektoriaus transformaciją“ aprašas (2022-08-03, Nr. 4-903). [žiūrėta 2023-10-24]. Prieiga per internetą: https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/2022-08-03%20%C4%AEsakymo%20Nr_%204-903%20Turizmo%20transformacija.docx
24. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2022). 2022–2030 Metų Plėtros Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Ekonomikos Ir Inovacijų Ministerijos Ekonomikos Transformacijos Ir Konkurencingumo Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 05-001-01-12-07 „Vystyti turizmo infrastruktūrą ir plėtoti rinkodaros priemones“ aprašas (2022-08-23, Nr. 4-948). [žiūrėta 2023-10-25]. Prieiga per internetą: https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/2022-08-23%20%C4%AEsakymo%20Nr_%204-948%20Turizmo%20infrastrukt%C5%ABra.docx
25. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2022). 2022–2030 Metų Plėtros Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Ekonomikos Ir Inovacijų Ministerijos Ekonomikos Transformacijos Ir Konkurencingumo Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 05-001-01-15-02 „Skatinti talentų ir kompetencijų pasiūlą pažangiai ekonomikai“ aprašas. [žiūrėta 2023-10-25]. Prieiga per internetą: https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/pppp%20antroji%20dalis_aprasas_2022%2011%2018.docx
26. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2022). Ekonomikos ir inovacijų ministerijos 2022 metų veiklos planas (2022-09-12, Nr. 4-985). [žiūrėta 2023-10-18]. Prieiga per internetą: <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/EIM%202022%20met%C5%B3%20veiklos%20planas%20.docx>

27. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2022). Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro valdymo sričių 2022-2024 metų strateginis veiklos planas (2022-12-30, Nr. 4-985). [žiūrėta 2023-11-06]. Prieiga per internetą: <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/2022-2024%20EIM%20SVP.pdf>
28. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2023). 2022–2030 Metų Plėtros Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Ekonomikos Ir Inovacijų Ministerijos Ekonomikos Transformacijos Ir Konkurencingumo Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 05-001-01-04-02 „Skatinti įmones pereiti link neutralios klimatui ekonomikos“ aprašas. [žiūrėta 2023-10-25]. Prieiga per internetą: <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/PPPP%20KNE%20LV%202023-08-28.docx>
29. Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2023). Ekonomikos ir inovacijų ministerijos 2023 metų veiklos planas (2023-08-23, Nr. 4-459). [žiūrėta 2023-11-06]. Prieiga per internetą: <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/EIM%202023%20met%C5%B3%20veiklos%20planas-.docx>
30. Ekonomikos ministerija (2021). Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos valstybės skaitmeninio plėtros programos (2021-11-17, Nr. 971). [žiūrėta 2023-10-18]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/13206c504e8d11ec862fdcbc8b3e3e05>
31. Ekonomikos ministerija (2022). Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programa (2022-03-16, Nr. 247). [žiūrėta 2023-10-18]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/9a588bc0a9e211ec8d9390588bf2de65>
32. Energetikos ministerija (2018). Dėl Elektros energijos importo ir eksporto tvarkos aprašo patvirtinimo. Įsakymas Nr. 1-278. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.384935/asr>
33. Energetikos ministerija (2020). Energetikos ministerijos 2020–2022 m. strateginis veiklos planas (2021-03-23, Nr. 1-30). [žiūrėta 2023-11-07]. Prieiga per internetą: https://enmin.lrv.lt/uploads/enmin/documents/files/Administracine_informacija/2020%2002%2020%20EM%202020-2022%20m%20SVP_final.pdf
34. Energetikos ministerija (2021). Energetikos ministerijos 2021–2023 m. strateginis veiklos planas (2020-02-20, Nr. 1 – 47). [žiūrėta 2023-11-08]. Prieiga per internetą: [https://enmin.lrv.lt/uploads/enmin/documents/files/2021%2003%2023%20EM%202021-2023%20m_%20SVP%20\(Patvirtintas\).pdf](https://enmin.lrv.lt/uploads/enmin/documents/files/2021%2003%2023%20EM%202021-2023%20m_%20SVP%20(Patvirtintas).pdf)
35. Energetikos ministerija (2021). Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos energetikos plėtros programa (2021-12-08, Nr. 1064). [žiūrėta 2023-10-18]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f6c1e2b05db811eca9ac839120d251c4>
36. Energetikos ministerija (2022). 2021–2030 Metų Plėtros Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Energetikos Ministerijos Energetikos Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 03-001-01-13-01 „Diegti pažangias technologijas, palaipsniui mažinant iškastinio kuro naudojimą, teikiant prioritetą vandenilio technologijoms“ aprašas (2022-08-25, Nr. 1-255). [žiūrėta 2023-10-26]. Prieiga per internetą: <https://www.e->

- tar.lt/rs/lasupplement/780543b024a811edb4cae1b158f98ea5/2db26c20250711edb4cae1b158f98ea5/format/ISO_PDF/
37. Energetikos ministerija (2022). Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos 2022 metų veiklos planas (2022-06-15, Nr.1-191). [žiūrėta 2023-11-06]. Prieiga per internetą: <https://enmin.lrv.lt/uploads/enmin/documents/files/2022%2006%2007%20EM%20veiklos%20planas.pdf>
38. Energetikos ministerija (2023). 2021–2030 Metų Plėtros Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Energetikos Ministerijos Energetikos Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 03-001-01-13-02 „Didinti Energetikos Sektoriaus Inžinerinės Pakraipos Darbuotojų Skaičių“ aprašas (2023-02-21, Nr. 1-47). [žiūrėta 2023-10-26]. Prieiga per internetą: https://e-seimas.lrs.lt/rs/lasupplement/TAD/4b0d60b3b22711ed924fd817f8fa798e/4b846583b22711ed924fd817f8fa798e/format/ISO_PDF/
39. Energetikos ministerija (2023). Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos 2023 metų veiklos planas (2023-05-26, Nr.1 - 154). [žiūrėta 2023-11-06]. Prieiga per internetą: <https://enmin.lrv.lt/uploads/enmin/documents/files/2023%20m %20EM%20veiklos%20planas.pdf>
40. European Commission (2022). Digital Economy and Society Index (DESI) 2022. Methodological Note. Prieiga per internetą: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>
41. European Commission (2023). Expanding influence of East and South . Nuskaityta iš Knowledge for Policy - Megatrends Hub: https://knowledge4policy.ec.europa.eu/expanding-influence-east-south_en
42. Europos Komisija (2023). 2023 Rule of Law Report. Country Chapter on the rule of law situation in Lithuania. Prieiga per internetą: https://commission.europa.eu/system/files/2023-07/35_1_52617_coun_chap_lithuania_en.pdf
43. Europos Komisija (2013). Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 1391/2013, kuriuo, sudarant Sąjungos bendro intereso projektų sąrašą, iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 347/2013 dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių (Sąjungos bendrojo intereso projektų sąrašas p. 4.3; p. 8.5; p. 8.2). Prieiga per internetą <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32013R1391>
44. Europos Komisija (2019). Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. Šalies ataskaita. Lietuva 2019, pridedamas prie Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos centriniam bankui ir Eurogrupei 2019 m. Europos semestras. Struktūrinių reformų pažangos vertinimas, makroekonominio disbalanso prevencija ir naikinimas ir pagal Reglamentą (ES) Nr.1176/2011 atliktų nuodugnių apžvalgų rezultatai. {COM(2019) 150 final} [žiūrėta 2023-11-19]. Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019SC1014>
45. Europos Komisija (2020). 2020 m. skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas (DESI). Lietuva. [žiūrėta 2023-11-06]. Prieiga per internetą: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/lt/node/924>
46. Eurostat (2023). Persons killed in road accidents by sex [žiūrėta 2023 11 19]. Prieiga per internetą: [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tran sf_roadse_custom_8751886/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tran_sf_roadse_custom_8751886/default/table?lang=en)

47. Gyvenimo kokybės indeksas (2020). Prieiga internetu: <https://lietuvosfinansai.lt/gki/>
48. Grigaitė-Mockevičienė, S., Sujetaitė, D., ir Vaitiekūnas, V. (2020). Lietuvos regionų būklė ir savivaldybių savarankiškumo apimtis: esamos situacijos analizė. Prieiga per internetą: <https://data.kurkl.lt/wp-content/uploads/2023/04/Analizes-santrauka.pdf>
49. Heine, J. (2013). From Club to Network Diplomacy. Esantis Cooper, Andrew, J. Heine, & R. Thakur (Mont.), The Oxford Handbook of Modern Diplomacy (p. 54-69). Oxford Academic. Nuskaityta iš <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199588862.013.0003>
50. Investuok Lietuvoje (2021). Globali kova dėl talentų. Galimybė Lietuvos proveržiui. Prieiga per internetą: <https://investlithuania.com/wp-content/uploads/Globali-kova-del-talentu-2021.pdf>
51. Katinas M. (2020, lapkritis). Inovacijų politika Lietuvoje ir būtini pokyčiai. Invest Lithuania. Prieiga per internetą: <https://www.lb.lt/uploads/documents/files/Mantas%20Katinas.pdf>
52. Kultūros ministerija (2020). Kultūros ministro valdymo sričių 2020–2022 m. strateginis veiklos planas (2020-02-11, Nr. IV-88). [žiūrėta 2023-11-13]. Prieiga per internetą: https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/KM%202020-2022%20SVP_final.pdf
53. Kultūros ministerija (2021). Kultūros ministro valdymo sričių 2021–2023 m. strateginis veiklos planas (2021-03-22, Nr. IV-348). [žiūrėta 2023-11-13]. Prieiga per internetą: https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/KM%202021%E2%80%932023%20m_%20SVP.pdf
54. Kultūros ministerija (2021). Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos kultūros ir kūrybingumo plėtros programa (2021-09-29, Nr. 781). [žiūrėta 2023-10-18]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a4bc48c021db11eca51399bc661f78e7>
55. Kultūros ministerija (2022). Kultūros ministro valdymo sričių 2022–2024 m. strateginis veiklos planas (2022-02-22, Nr. IV-198). [žiūrėta 2023-11-13]. Prieiga per internetą: <https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/KM%20SVP%202022%E2%80%932024.pdf>
56. Kultūros ministerija (2022). Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos 2022 metų veiklos planas (2022-04-26, Nr. IV-424). [žiūrėta 2023-11-13]. Prieiga per internetą: [https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/2022_IV_424\(1\).pdf](https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/2022_IV_424(1).pdf)
57. Kultūros ministerija (2023). 2021–2030 Metų Lietuvos Respublikos Kultūros Ministerijos Kultūros Ir Kūrybingumo Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 08-001-01-09-01 „KKI plėtra, skatinanti konkurencingumą ir pridėtinės vertės kūrimą“ aprašas (2023-06-27, Nr. IV-542). [žiūrėta 2023-10-19]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f27030e014e111ee9f7ec2ffce8b47bc>
58. Kultūros ministerija (2023). Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos 2023 metų veiklos planas (2023-04-17, Nr. IV-336). [žiūrėta 2023-10-19]. Prieiga per internetą: <https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/KM%202023%20veiklos%20planas.pdf>
59. Kurk Lietuvai (2022). Judumo duomenų ekosistemos plėtra. Prieiga internetu: <https://judumas.vycius.lt/duomenys/>
60. Lietuvos Respublikos kultūros ministerija (2022). Dėl 2021–2030 metų Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos kultūros ir kūrybingumo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 08-001-04-06-01 „Tvaryų prielaidų ir paskatų aktualizuoti kultūros paveldo vertybes sukūrimas“ aprašo patvirtinimo. Nuskaityta iš <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/39ab5eb0f60e11ec8fa7d02a65c371ad/asr>

61. Lietuvos Respublikos Seimas (2000). LR Saugaus eismo automobilių keliais įstatymas, II straipsnio 17 punktas. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. VIII-2043. [žiūrėta 2023 11 19]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.111999/asr>
62. Lietuvos Respublikos Seimas (2012a). Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. XI-2133 Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.429490>
63. Lietuvos Respublikos Seimas (2012b). Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos sujungimo su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu įstatymas. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. XI-2052 Prieiga per internetą <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.427220/asr>
64. Lietuvos Respublikos Seimas (2017). Plano rengimo metu galiojusi strategija. Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimo Nr. IX-907 „Dėl Nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“ pakeitimo. Nutarimas Nr. XIII-202. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=2c6e04b0e30811e68503b67e3b82e8bd>
65. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija (2021). Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos 2022 m. metinis veiklos planas. URM.
66. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija (2022 m. gegužės 31 d.). Dėl 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos užsienyje matomos ir įtakingos Lietuvos plėtros programos pažangos priemonės Nr. 14-001-09-01-01 „Didinti diplomatinio atstovavimo tinklo efektyvumą“ aprašo. Nuskaityta iš <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/cb352e10e0e711ec8d9390588bf2de65>
67. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija (2022). Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos 2023 m. metinis veiklos planas.
68. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija (2022). Strateginės kryptys. Nuskaityta iš LTaid: <https://ltaid.urm.lt/lietuvas-vystomasis-bendradarbiavimas/lietuvas-vystomojo-bendradarbiavimo-politika/strategines-kryptys/49>
69. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija (2022 m. birželio 9 d.). Dėl 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos užsienyje matomos ir įtakingos Lietuvos plėtros programos pažangos priemonės Nr. 14-001-09-01-02 „Didinti Lietuvos žinomumą ir įtaką tarptautinėje bendruomenėje. Nuskaityta iš <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/fd5f14d0e7b011ecb369fde863feb27d>
70. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija (2023 m. vasario 7 d.). Dėl 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos užsienyje matomos ir įtakingos Lietuvos plėtros programos pažangos priemonės Nr. 14-001-09-01-03 „Stiprinti vystomojo bendradarbiavimo sistemos, didinančios. Nuskaityta iš <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/66073806b83511ed924fd817f8fa798e?ifwid=kitiqnfns>
71. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2021 m. gruodžio 15 d.). Dėl Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos fondo nuostatų bei Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos

- fondo tarybos institucinės sudėties patvirtinimo. Nuskaityta iš <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6fd870c061a011ecb2fe9975f8a9e52e?jfwid=-g0zrzv3n>
72. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2021 m. rugsėjo 29 d.). 2021-2030 metų Nacionalinis pažangos planas. Paimta 2023 m. spalio iš <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/90085d5127f911ec99bbc1b08701c7f8?jfwid=-whxwii77y>
73. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2021). 2021-2030 metų Nacionalinio pažangos plano strateginių tikslų, uždavinių ir rodiklių sąrašas. Nuskaityta iš <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/90085d5127f911ec99bbc1b08701c7f8?jfwid=32wf90sn>
74. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2022 m. kovo 2 d.). 2022–2030 metų Plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos Užsienyje matomos ir įtakingos Lietuvos plėtros programa. Nr. 188 Nuskaityta iš e-seimas.lt: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/83cf21439bad11ec9e62f960e3ee1cb6?jfwid=kjtiqnfns>
75. Lietuvos transporto saugos administracija (2023). Mobilumo paketas [žiūrėta 2023-11-19]. Prieiga per internetą: <https://ltsa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/keliu-transportas-5/mobilumo-paketas>
76. Lowy Institute (2019). Asia Power Index 2019 Methodology. Nuskaityta iš <https://power.lowyinstitute.org/downloads/lowy-institute-asia-power-index-2019-methodology.pdf>
77. LR Seimas (2020). Nutarimas „Dėl aštuonioliktos Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ (2020, gruodžio 11, Nr. XIV-72). [žiūrėta 2023-10-25]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/973c87403bc311eb8c97e01ffe050e1c?positionInSearchResults=3&searchModelUUID=bff608bb-6779-43c4-a449-dd9f8c8ad92c>
78. LR Vyriausybė (2019). Dėl Elektros energetikos projektų, vykdomų įgyvendinant elektros energetikos sistemos sinchronizacijos projektą, sąrašo patvirtinimo. Nutarimas Nr. 821. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ba883200bcd311e9af3fcb0407b296d9/asr>
79. LR Vyriausybė (2021). Nutarimas „Dėl 2022-2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įtraukios darbo rinkos plėtros programos patvirtinimo“ (2021, lapkričio 9, Nr. 929). [žiūrėta 2023-10-23]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/92180564438211eca8a1caec3ec4b244?jfwid=rivwzvpgv>
80. LR Vyriausybė (2022). Nutarimas „Dėl 2022-2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos viešojo valdymo plėtros programos patvirtinimo“ (2022, kovo 9, Nr. 206). [žiūrėta 2023-10-23]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/9ba13c90a4f911ec8d9390588bf2de65>
81. LR Vyriausybė (redakcija 2015). Nutarimas „Dėl viešojo valdymo tobulinimo 2012-2020 metų programos patvirtinimo“ (2012, vasario 7, Nr. 171).
82. LR Vyriausybė (2020). Nutarimas dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo. (2020, lapkričio 4 d., Nr. 1226). Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=2c6e04b0e30811e68503b67e3b82e8bd>

83. LR Vyriausybė (2022). Dėl 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos susisiekimo plėtros programos patvirtinimo [žiūrėta 2023 11 19]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/3bde0d009eb511ec9e62f960e3ee1cb6?positionInSearchResults=7&searchModelUUID=c40cfa27-19b7-4e9c-a63a-cab182703c52>
84. LRV (2020). Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. Nutarimas Nr. 998 “Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo.” Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5/asr>
85. LRV (2021). Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas „Naujos kartos Lietuva“.
86. LRV (2022a). Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. Birželio 29 d. Nutarimas Nr. 713 “Dėl 2022–2030 metų regionų plėtros programos patvirtinimo.” Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/89286de0fbc511ec8fa7d02a65c371ad>
87. LRV (2022b). Strateginio valdymo metodika. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/9d1140a07f9d11ed8df094f359a60216/asr>
88. Manulak, M. W. (2019). Why and How to Succeed at Network Diplomacy. *The Washington Quarterly*, 42(1), 171-181.
89. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (2020, rugsėjo 16 d.). *Investuotojų ieškantiems gyvybės mokslų startuoliams reikia „protingų pinigų“*. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra. Prieiga per internetą: <https://mita.lrv.lt/lt/naujienos/investuotoju-ieskantiems-gyvybes-mokslu-startuoliams-reikia-protingu-pinigu>
90. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra. (2020 m., lapkričio 5). Tarp mokslo ir verslo: sėkminga mokslo idėjų kelionė. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra. Prieiga per internetą: <https://mita.lrv.lt/lt/naujienos/tarp-mokslo-ir-verslo-sekminga-mokslo-ideju-kelione>
91. OECD (2018). OECD Reviews of Labour Market and Social Policies: Lithuania . Nuskaityta iš OECD: https://read.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/oecd-reviews-of-labour-market-and-social-policies-lithuania_9789264189935-en#page96
92. OECD (2019). Recommendation on Public Service Leadership and Capability. Prieiga per internetą: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0445>
93. OECD (2020). Economic Surveys: Lithuania. Prieiga per internetą: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/62663b1d-en/1/3/3/index.html?itemId=/content/publication/62663b1d-en&csp=ba2fa0eff2fabf3d5e66174cdd6a94d5&itemIGO=oecd&itemContentType=book>
94. OECD (2012). Promoting Growth in All Regions | en | OECD. Prieiga internetu: <https://www.oecd.org/publications/promoting-growth-in-all-regions-9789264174634-en.htm>
95. OECD (2021). OECD Skills Strategy Lithuania: Assessment and Recommendations, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1787/14deb088-en>
96. OECD (2021a). OECD Regional Outlook 2021: Addressing COVID-19 and Moving to Net Zero Greenhouse Gas Emissions. Prieiga internetu: <https://www.oecd.org/fr/regional/oecd-regional-outlook-2dafc8cf-en.htm>

97. OECD (2021b). Teleworking in the COVID-19 pandemic: Trends and prospects. Prieiga internetu: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/teleworking-in-the-covid-19-pandemic-trends-and-prospects-72a416b6/>
98. OECD (2023). OECD Regional Outlook 2023: The Longstanding Geography of Inequalities. OECD. <https://doi.org/10.1787/92cd40a0-en>
99. STRATA (2021). Užsienio politikos kuriamos vertės nustatymas ir jos matavimo tyrimas. Vilnius: Vyriausybės strateginės analizės centras. Nuskaityta iš <https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2022-metai/20220302-Uzsienio-politikos-verte.pdf>
100. STRATA (2023). Lietuvos socialinės raidos stebėsenos, reprezentatyvių gyventojų apklausų būdu, funkcijų peržiūra. Vilnius: Vyriausybės strateginės analizės centras.
101. STRATA (2020). Mokslo būklės apžvalga. Prieiga per internetą: <https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2020-metai/mokslo-politika/20201221-mokslo-bukles-apzvalga.pdf>
102. STRATA (2023). Europos piliečių gerovė strateginės atviros autonomijos sąlygomis naujame geopolitiniame kontekste: Lietuvos požiūris. Prieiga internetu: <https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2023/10/europos-pilieciu-gerove-ataskaita.pdf>
103. Susisiekimo ministerija (2021). 2020 m. transporto rinkos apžvalga [žiūrėta 2023-11-19]. Prieiga per internetą: <https://sumin.lrv.lt/lt/naujienos/2020-ieji-transporto-sektoriuje-nuosaukus-pokyciai-paideje-kroviniu-vezimai-ir-klaipedos-uosto-rekordas>
104. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ir Ekonomikos ir inovacijų ministerija (2023). Investicijos į MTEP ir inovatyviosios bei sumaniosios ekonomikos vystymą pasiekimų, išmokytojų pamokų ir išliekančių plėtros poreikių „žemėlapis“. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. Prieiga per internetą: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/veikla/es_investicijos/MTEP%20SMSM%20ir%20EIM%20zemelapis%20FINAL%202020-04-02.pdf
105. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (2020). 2021–2030 m. Mokslo plėtros programos pagrindimas. [žiūrėta 2023-11-06]. Prieiga per internetą: [https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/Administracine%20informacija/planavimo%20dokumentai/pletros%20programos/priemones/www_Mokslo%20PP%20pagrindimas%20\(2022-01-10\).pdf](https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/Administracine%20informacija/planavimo%20dokumentai/pletros%20programos/priemones/www_Mokslo%20PP%20pagrindimas%20(2022-01-10).pdf)
106. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (2022). 2022–2030 Metų Plėtros Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Švietimo, Mokslo Ir Sporto Ministerijos Mokslo Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 12-001-01-02-01 „Stiprinti inovacijų ekosistemas mokslo centruose“ aprašas (2022-08-17, Nr. V-1250). [žiūrėta 2023-10-19]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/985b21e01e1111edb4cae1b158f98ea5>
107. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (2022). Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos mokslo plėtros programa (2022-01-26, Nr. 67). [žiūrėta 2023-10-18]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ba9d56107f7411ec993ff5ca6e8ba60c>
108. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (2022). Lietuvos Respublikos Švietimo, Mokslo Ir Sporto ministerijos 2022 metų veiklos planas (2022-06-27, Nr. V-1042). [žiūrėta 2023-11-13]. Prieiga per internetą:

- <https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/aalaikini/ministerijos%20veiklos%20planas%2022-06-27.pdf>
109. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (2023). Dėl 2022–2030 M. Plėtros Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Švietimo, Mokslo Ir Sporto Ministerijos Mokslo Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 12-001-01-01-01 „Gerinti mokslo ir studijų aplinką“ aprašas (2023-07-03, Nr. V-940). [žiūrėta 2023-10-23]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8b211780199411eeb233e8b04dc9bb3d>
110. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (2023). Lietuvos Respublikos Švietimo, Mokslo Ir Sporto ministerijos 2023 metų veiklos planas (2023-05-02, Nr. V-614). [žiūrėta 2023-10-23]. Prieiga per internetą: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/%C5%A0MSM%202023%20m_%20planas.pdf
111. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (2023). Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2023–2025 metų strateginis veiklos planas (2023-01-19, Nr. V-62). [žiūrėta 2023-11-06]. Prieiga per internetą: [https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/aalaikini/org_SVP'23%20\(patvirtinta\)_2022-01-19_pdf.pdf](https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/aalaikini/org_SVP'23%20(patvirtinta)_2022-01-19_pdf.pdf)
112. Teisingumo ministerija (2021). Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos intelektinės nuosavybės plėtros programa (2021-11-17, Nr. 950). [žiūrėta 2023-10-25]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6d569af0490111ec992fe4cdfceb5666>
113. Teisingumo ministerija (2021). Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2021 metų veiklos planas (2021-06-23, Nr. 1R-213). [žiūrėta 2023-11-07]. Prieiga per internetą: https://tm.lrv.lt/uploads/tm/documents/files/TM%202021%20Veiklos%20planas_isakymo%20priedas_2021%2006%2023%201R-213.pdf
114. Teisingumo ministerija (2022). 2021–2030 Metų Plėtros Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Teisingumo Ministerijos Intelektinės Nuosavybės Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 13-001-01-10-01 „Sukurti ir įveikinti intelektinės nuosavybės apsaugos paskatų sistemą“ aprašas (2022-02-22, Nr. 1R-56). [žiūrėta 2023-10-18]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ff8e377093ca11ecaf3aba0cb308998c>
115. Teisingumo ministerija (2022). Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2022 metų veiklos planas (2022-04-21, Nr. 1R-160). [žiūrėta 2023-11-08]. Prieiga per internetą: https://tm.lrv.lt/uploads/tm/documents/files/dokumentai/Administracin%C4%97%20informacija/veiklos%20planai/TM%2B2022%2Bm_%2BVeiklos%2Bplanas.pdf
116. Teisingumo ministerija (2022). Lietuvos respublikos teisingumo ministro valdymo sričių 2022–2024 metų strateginis veiklos planas (2022-04-04, Nr. 1R-118). [žiūrėta 2023-11-08]. Prieiga per internetą: https://tm.lrv.lt/uploads/tm/documents/files/dokumentai/Administracin%C4%97%20informacija/veiklos%20planai/TM2022-2024%2Bm_%2BSVP.pdf
117. Teisingumo ministerija (2023). 2021–2030 Metų Plėtros Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Teisingumo Ministerijos Intelektinės Nuosavybės Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 13-001-01-10-02 „Didinti informuotumą skatinant intelektinės nuosavybės apsaugą“ aprašas (2023-08-24, Nr. 1R-269). [žiūrėta 2023-10-17]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/800c46d0431011ee9de9e7e0fd363afc>

118. Teisingumo ministerija (2023). 2021–2030 Metų Plėtros Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Teisingumo Ministerijos Intelektinės Nuosavybės Plėtros Programos Pažangos Priemonės Nr. 13-001-01-10-04 „Stiprinti intelektinės nuosavybės teisių gynimo sistemą“ aprašas (2023-08-24, Nr. 1R-270). [žiūrėta 2023-10-18]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/rs/lasupplement/TAD/92ea8f54437e11ee96d3d2217e347cf6/935f2325437e11ee96d3d2217e347cf6/>
119. Valstybės kontrolė (2019). Valstybinio audito ataskaita. Ar savivaldybių vykdomų funkcijų sistema sudaro sąlygas joms veikti efektyviai?. Prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/23835/ar-savivaldybiu-vykdomu-funkciju-sistema-sudaro-salygas-joms-veikti-efektyviai>
120. Valstybės kontrolė (2020). Valstybinio audito ataskaita. Ar veiksmingai kovojama su elektroniniais nusikaltimais. Prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/23926/ar-veiksmingai-kovojama-su-elektroniniais-nusikaltimais>
121. Valstybės kontrolė (2020). Valstybinio audito ataskaita. Teismų sistema. Prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/23921/teismu-sistema>
122. Valstybės kontrolė (2022). Siūlomos valstybės tarnybos sistemos pertvarkos vertinimas. Prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/24138>
123. Vidaus reikalų ministerija (2020). Viešojo sektoriaus ataskaita 2016-2019 m. Prieiga per internetą: https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2020-metai/geresnis-valdymas/202009_viesojo_sektoriaus_ataskaita.pdf
124. Vidaus reikalų ministerija (redakcija 2022). „Dėl viešojo valdymo tobulinimo 2012-2020 metų programos įgyvendinimo 2019-2020 metų veiksmų plano patvirtinimo“ (2019, gegužės 14, įsakymas Nr. 1V-451). [žiūrėta 2023-10-24]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/e147d990767e11e99ceae2890faa4193?jfwid=bkaxly2s>
125. VRM (2022). 2022–2030 metų Viešojo valdymo plėtros programa . Nuskaityta iš <https://vrm.lrv.lt/lt/administracine-informacija/planavimo-dokumentai-2/pletros-programos/2022-2030-metu-viesojo-valdymo-pletros-programa/>
126. VRM (2022). Lietuvos respublikos Vidaus reikalų ministerijos 2022 m. Veiklos ataskaita. Prieiga internetu: https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/00000_VRM_2022%20m_veiklos_ataskaita_skelbti.pdf
127. VRM (2023a). 2023 m. Balandžio 4 d. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymas Nr. 1V-188 „Dėl Regioninės pažangos priemonės 01-004-07-01-01 (RE) „Paskatinti regionų, funkcinį zonų, savivaldybių ir miestų ekonominį augimą pasitelkiant jų turimus išteklius“ finansavimo gairių patvirtinimo.“ Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/dda19830d2d711ed9978886e85107ab2/asr>
128. VRM (2023b). 2023 m. Balandžio 7 d. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymas Nr. 1V-199 „Dėl Regioninės pažangos priemonės 01-004-07-02-01 (RE) „Pagerinti viešųjų paslaugų prieinamumą, darbo vietų pasiekiamumą ir tam reikalingų išteklių naudojimo efektyvumą“ finansavimo gairių

- patvirtinimo.” Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2b6bc720d53511ed9978886e85107ab2>
129. VŠĮ „PLAČIAJUOSTIS INTERNETAS“ (2021). Investicijų projektas „5G ryšio plėtos tarptautiniuose transporto koridoriuose („Via Baltica“, „Rail Baltica“) investicijų projektas“. [žiūrėta 2023-11-06]. Prieiga internetu: https://www.placiajuostis.lt/upload/files/5G_IP_Projekto_santrauka.pdf
130. VŠĮ „PLAČIAJUOSTIS INTERNETAS“ (2022). Investicijų projektas „Itin spartaus ryšio infrastruktūra“. [žiūrėta 2023-11-06]. Prieiga internetu: https://www.placiajuostis.lt/upload/files/ISRI_investiciju_projektas_2022-05-02.pdf
131. Žemės ūkio ministerija (2020). Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro valdymo sričių 2020–2022 metų strateginis veiklos planas (2020-02-11, Nr. 3D-88). [žiūrėta 2023-11-08]. Prieiga per internetą: https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Administracine_informacija/Planavimo_dokumentai/Strateginiai_veiklos_planai/2020-2022_Strateginis_veiklos_planas.pdf
132. Žemės ūkio ministerija (2021). Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro valdymo sričių 2021–2023 metų strateginis veiklos planas (2021-04-12, Nr. 3D-229). [žiūrėta 2023-11-07]. Prieiga per internetą: https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Administracine_informacija/Planavimo_dokumentai/Strateginiai_veiklos_planai/%C5%BD%C5%AAM_2021-2023_m_SVP_1.pdf
133. Žemės ūkio ministerija (2022). 2022–2030 Metų Plėtos Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Žemės ūkio Ministerijos Žemės Ir Maisto Ūkio, Kaimo Plėtos Bei Žuvininkystės Plėtos Programos Pažangos Priemonės Nr. 5-001-01-14-02 „Pagerinti valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių būklę didinant žemės ūkio veiklos konkurencingumą“ aprašas (2022-05-09, Nr. 3D-316). [žiūrėta 2023-10-26]. Prieiga per internetą: https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Administracine_informacija/Planavimo_dokumentai/2021%E2%80%932023%20met%C5%B3%20nacionalinis%20pa%C5%BEangos%20planas/Ministro%202022m_%20gegu%C5%BE%C4%97s%209d_%20%C4%AFsakymas%20Nr_%203D-316_D%C4%97%20PP%20Nr_5-001-01-14-02%20apra%C5%A1o%20patvirtinimo.docx
134. Žemės ūkio ministerija (2022). Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtos bei žuvininkystės plėtos programa (2022-02-23, Nr. 148). [žiūrėta 2023-10-23]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/23d70d80960211ecaf3aba0cb308998c>
135. Žemės ūkio ministerija (2022). Žemės ūkio ministerijos 2022 m. veiklos planas. Prieiga per internetą: https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Administracine_informacija/Planavimo_dokumentai/Metiniai_veiklos_planai/ZUM_2022_veiklos_planas.xlsx
136. Žemės ūkio ministerija (2023). 2022–2030 Metų Plėtos Programos Valdytojos Lietuvos Respublikos Žemės ūkio Ministerijos Žemės Ir Maisto Ūkio, Kaimo Plėtos Bei Žuvininkystės Plėtos Programos Pažangos Priemonės Nr. 15-001-01-14-03 „Sudaryti sąlygas perspektyvioms, konkurencingoms ir patrauklioms tvarios žvejybos, darnios akvakultūros, saugaus žuvininkystės produktų tiekimo veikloms ir panaudoti mėlynosios ekonomikos teikiamas galimybes žvejybos ir akvakultūros regionuose“ aprašas (2023-03-13, Nr. 3D-150). [žiūrėta 2023-10-25]. Prieiga per internetą: https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Administracine_informacija/Planavimo_dokumentai/2023%E2%80%932030%20met%C5%B3%20nacionalinis%20pa%C5%BEangos%20planas/Ministro%202023m_%20gegu%C5%BE%C4%97s%209d_%20%C4%AFsakymas%20Nr_%203D-150_D%C4%97%20PP%20Nr_15-001-01-14-03%20apra%C5%A1o%20patvirtinimo.docx

[okumentai/2021%E2%80%932030%20met%C5%B3%20nacionalinis%20pa%C5%BEangos%20planas/Pr
iemon%C4%97s%20apra%C5%A1as15-001-01-14-03.docx](#)

137. Žemės ūkio ministerija (2023). Žemės ūkio ministerijos 2023 m. veiklos planas (2023-06-05, Nr. 3D-365).
[žiūrėta 2023-10-25]. Prieiga per internetą:
https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Administracine_informacija/Planavimo_dokumentai/Metiniai_veiklos_planai/Metinis%20veiklos%20planas%20taisyti.xlsx

Priedas. Plano 1, 2, 5, 7, 8 ir 9 tikslų intervencijų logika ir 1 ir 2 tikslų suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis žemėlapis

Su Plano 1, 2, 5, 7, 8 ir 9 tikslų intervencijų logika ir 1 ir 2 tikslų suderinamumo su kitomis Plano intervencijomis žemėlapiu galima susipažinti paspaudus šią nuorodą: [Plano tikslų intervencijų logika ir suderinamumas su kitomis Plano intervencijomis](#)

Kuriame pamatus pagrįstiems ir įžvalgiems
viešosios politikos sprendimams